Digitized by Google



Palat. III 147 (2

10235

PAVLI APOSTOLI EPISTOLÆ.

Ad Romanos.
Ad Corinth. II.
Ad Galatas.
Ad Epheſios.
Ad Philippenſes.
Ad Coloſſenſes.
Ad Theſſal. II.
Ad Timoth. II.
Ad Titum.
Ad Philemonem.
Ad Hebræos.

EPISTOLÆ CATHOLICÆ.

Iacobi
Petri II.
Ioannis III.
Iudæ.

APOCALYPSIS BEATI IOANNIS APOSTOLI.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Excudebat ANTONIVS VITRÉ.

M. DC. XLIIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

599258

EPISTOLA
BEATI PAVLI
APOSTOLI
ad Romanos.

CAPVT PRIMVM.

Paulus commendato ſuo munere Euangelico, ob magnum prædicandi Euangelij zelum, optabat Romanos inuiſere, oſtendens Ethnicos, qui ex creaturis Deum cognoſcentes, illius cultum à ſe abiecerant, colendo creaturarum imagines, meritò à Deo deſertos: & in pœnam illius in abominanda, quæ hîc recenſentur, incidiſſe ſcelera.

1 PAVLVS, ſeruus Ieſu Chriſti,
vocatus Apoſtolus, || ſegrega- || *Act. 13. 2.*
tus in Euangelium Dei,
2 quod antè promiſerat per
Prophetas ſuos in Scripturis
ſanctis
3 de Filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid
ſecundùm carnem,
4 qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute ſe-
cundùm ſpiritum ſanctificationis ex reſurrectione
mortuorum Ieſu Chriſti Domini noſtri:
5 per quem accepimus gratiam, & Apoſtolatum
ad obediendum fidei in omnibus Gentibus pro no-
mine eius,

6 in quibus eſtis & vos vocati Ieſu Chriſti:
7 omnibus qui ſunt Romæ, dilectis Dei, vocatis
ſanctis. Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, &
Domino Ieſu Chriſto.
8 Primùm quidem gratias ago Deo meo per Ie-
ſum Chriſtum pro omnibus vobis: quia fides ve-
ſtra annuntiatur in vniuerſo mundo.
9 Teſtis enim mihi eſt Deus, cui ſeruio in ſpiritu
meo in Euangelio filij eius, quòd ſine intermiſſione
memoriam veſtri facio
10 ſemper in orationibus meis: obſecrans, ſi quo-
modo tandem aliquando proſperum iter habeam
in voluntate Dei veniendi ad vos.
11 Deſidero enim videre vos, vt aliquid impertiar
vobis gratiæ ſpiritualis ad confirmandos vos:
12 id eſt, ſimul conſolari in vobis, per eam quæ in-
uicem eſt, fidem veſtram atque meam.
13 Nolo autem vos ignorare fratres: quia ſæpè pro-
poſui venire ad vos, (& prohibitus ſum vſque ad-
huc) vt aliquem fructum habeam & in vobis, ſicut
& in ceteris gentibus.
14 Græcis ac Barbaris, ſapientibus & inſipientibus
debitor ſum:
15 ita (quod in me) promptum eſt & vobis, qui
Romæ eſtis, euangelizare.
16 Non enim erubeſco Euangelium. Virtus enim
Dei eſt in ſalutem omni credenti, Iudæo primùm,
& Græco.
17 Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fi-
‖ *Hab. 2. 4. Hebr. 10. 38. Gal. 3. 11.* dem: ſicut ſcriptum eſt: ‖ Iuſtus autem ex fide viuit.
18 Reuelatur enim ira Dei de cælo, ſuper omnem
impietatem & iniuſtitiam hominum eorum, qui
veritatem Dei in iniuſtitia detinent:

19 quia quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt in il-
lis. Deus enim illis maniféſtauit.
20 Inuiſibilia enim ipſius, à creatura mundi, per ea
quæ facta ſunt, intellecta, conſpiciuntur: ſempiter-
na quoque eius virtus, & diuinitas: ita vt ſint inex-
cuſabiles.
21 ❡ Quia cùm cognouiſſent Deum, non ſicut ‖ Eph. 4. 17.
Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: ſed eua-
nuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt
inſipiens cor eorum:
22 dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.
23 Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in
ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, &
volucrum, & quadrupedum, & ſerpentium.
24 Propter quod tradidit illos Deus in deſideria
cordis eorum, in immunditiam: vt contumelijs af-
ficiant corpora ſua in ſemetipſis:
25 qui commutauerunt veritatem Dei in menda-
cium: & coluerunt, & ſeruierunt creaturæ potiùs
quàm Creatori, qui eſt benedictus in ſęcula. Amen.
26 Propterea tradidit illos Deus in paſſiones igno-
miniæ. Nam feminæ eorum immutauerunt natu-
ralem vſum, in eum vſum qui eſt contra naturam.
27 Similiter autem & maſculi, relicto naturali vſu
feminæ, exarſerunt in deſiderijs ſuis in inuicem,
maſculi in maſculos turpitudinem operantes, &
mercedem, quam oportuit, erroris ſui in ſemetip-
ſis recipientes.
28 Et ſicut non probauerunt Deum habere in no-
titia: tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt fa-
ciant ea quæ non conueniunt,
29 repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione,
auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio,

contentione, dolo, malignitate, ſuſurrones,
30 detractores, Deo odibiles, contumelioſos, ſu-
perbos, elatos, inuentores malorum, parentibus
non obedientes,
31 inſipientes, incompoſitos, ſine affectione, abſ-
que fœdere, ſine miſericordia.
32 Qui cùm iuſtitiam Dei cognouiſſent, non intel-
lexerunt quoniam qui talia agunt, digni ſunt morte:
& non ſolùm qui ea faciunt, ſed etiam qui conſen-
tiunt facientibus.

CAPVT II.

Iudæos redarguit qui ex data ſibi lege Gentes condemnabant, eadem ipſi patrantes, cùm Deus vnicuique redditurus ſit iuxta ipſius opera: adeò vt etiam Gentes, ea quæ legis ſunt naturali lumine præſtantes, pro circumciſis habendæ ſint, eóſque iudicaturæ, qui ex ſola legis cognitione & carnis circumciſione gloriantur, contraria legi operantes.

1 PRopter quod inexcuſabilis es ô homo om-
nis, qui iudicas. ‖ In quo enim iudicas alte- ‖ Mat. 7. 2.
rum, teipſum condemnas: eadem enim agis quæ
iudicas.
2 Scimus enim quoniam iudicium Dei eſt ſecun-
dùm veritatem in eos qui talia agunt.
3 Exiſtimas autem hoc ô homo, qui iudicas eos
qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudi-
cium Dei?
4 An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & lon-
ganimitatis contemnis? ignoras quoniam benigni-
tas Dei ad pœnitentiam te adducit?
5 Secundùm autem duritiam tuam, & impœni-
tens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ, & reuela-
tionis iuſti iudicij Dei,

6 ‖ qui reddet vnicuique ſecundùm opera eius: ‖ Mat. 16. 27.
7 ijs quidem, qui ſecundùm patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam:
8 ijs autem, qui ſunt ex contentione, & qui non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio.
9 Tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primùm, & Græci:
10 gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primùm, & Græco:
11 ‖ non enim eſt acceptio perſonarũ apud Deum. ‖ Deut. 16. 19.
12 Quicumque enim ſine lege peccauerunt, ſine lege peribunt: & quicumque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. 2. Par. 19. 7. Iob 34. 19. Act. 10. 34.
13 ‖ Non enim auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. ‖ Mat. 7. 21. Iac. 1. 22.
14 Cùm enim Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex:
15 qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationibus accuſantibus, aut etiam defendentibus,
16 in die, cùm iudicabit Deus occulta hominum, ſecundùm Euangelium meum, per Ieſum Chriſtum.
17 Si autem tu Iudæus cognominaris, & requieſcis in lege, & gloriaris in Deo,
18 & noſti voluntatem eius, & probas vtiliora, inſtructus per legem,
19 confidis teipſum eſſe ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris ſunt,

20 eruditorem inſipientium, magiſtrum infantium, habentem formã ſcientiæ & veritatis in lege.
21 Qui ergo alium doces, teipſum non doces: qui prædicas non furandum, furaris:
22 qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui abominaris idola, ſacrilegium facis:
23 qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis Deum inhonoras.
‖ *Iſai. 52. 5. Ezech. 36. 20.* 24 (‖ Nomen enim Dei per vos blaſphematur inter Gentes, ſicut ſcriptum eſt.)
25 Circumciſio quidem prodeſt, ſi legem obſerues: ſi autem præuaricator legis ſis, circumciſio tua præputium facta eſt.
26 Si igitur præputium iuſtitias legis cuſtodiat: nónne præputium illius in circumciſionem reputabitur?
27 & iudicabit id quod ex natura eſt præputium, legem conſummans, te, qui per litteram & circumciſionem præuaricator legis es?
28 Non enim qui in manifeſto, Iudæus eſt: neque quæ in manifeſto, in carne, eſt circumciſio:
29 ſed qui in abſcondito, Iudæus eſt: & circumciſio cordis in ſpiritu, non littera: cuius laus non ex hominibus, ſed ex Deo eſt.

CAPVT III.

Quodam modo precellunt Iudæi propter factas illis à Deo promiſſiones; quæ complebuntur, quamquam nonnulli eorum fuerint increduli: omnes autem & Iudæi & Gentiles peccato ſunt obnoxij: à quo non liberat lex, ſed fides in Chriſtum propitiatorem, vt non ſit cuiquam de legis operibus gloriandum.

1 QVid ergo amplius Iudæo eſt? aut quæ vtilitas circumciſionis?

2 Multum per omnem modum. Primùm quidem
quia credita ſunt illis eloquia Dei.
3 quid enim ſi quidam illorum non crediderunt?
‖ Numquid incredulitas illorum fidem Dei eua- ‖ 2.Ti.
cuabit? Abſit. 2.13.
4 ‖ Eſt autem Deus verax: ‖ omnis autem homo ‖ Ioan.
mendax, ſicut ſcriptum eſt: ‖ Vt iuſtificeris in ſer- 3.33.
monibus tuis: & vincas cùm iudicaris. ‖ Pſal. 115 11.
5 Si autem iniquitas noſtra iuſtitiam Dei commen- ‖ Pſal. 50.6.
dat, quid dicemus? Numquid iniquus eſt Deus, qui
infert iram?
6 (ſecundùm hominem dico.) Abſit. alioquin
quomodo iudicabit Deus hunc mundum?
7 Si enim veritas Dei in meo mendacio abunda-
uit in gloriam ipſius: quid adhuc & ego tamquam
peccator iudicor?
8 & non (ſicut blaſphemamur, & ſicut aiunt qui-
dam nos dicere) faciamus mala vt veniant bona:
quorum damnatio iuſta eſt.
9 Quid ergo? præcellimus eos? Nequaquam. Cau-
ſati enim ſumus, Iudæos & Græcos omnes ſub pec-
cato eſſe,
10 ſicut ſcriptum eſt: ‖ Quia non eſt iuſtus quiſ- ‖ Pſal.
quam: 13.2.
11 non eſt intelligens, non eſt requirens Deum.
12 Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt, ‖ Pſal. 5.11.
non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum. ‖ Pſal.
13 ‖ Sepulchrum patens eſt guttur eorum, linguis 139. 4.
ſuis doloſè agebant: ‖ Venenum aſpidum ſub labijs ‖ Pſal. 9.7. a-
eorum: pud
14 ‖ Quorum os maledictione, & amaritudine Hebr. 10.7.
plenum eſt: ‖ Iſai.
15 ‖ Veloces pedes eorũ ad effundendum ſanguinẽ: 59 7. Prou. 1. 16.

16 Contritio, & infelicitas in vijs eorum:
17 & viam pacis non cognouerunt:
‖ Pſal. 18 ‖ Non eſt timor Dei ante oculos eorum.
35. 2. 19 ‖ Scimus autem, quoniam quæcumque lex lo-
‖ Gal. quitur, ijs, qui in lege ſunt, loquitur: vt omne os
2. 16. obſtruatur, & ſubditus fiat omnis mundus Deo:
20 quia ex operibus legis non iuſtificabitur omnis
caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati.
21 Nunc autem ſine lege iuſtitia Dei manifeſtata
eſt; teſtificata à lege & Prophetis.
22 Iuſtitia autem Dei per fidem Ieſu Chriſti, in om-
nes & ſuper omnes qui credunt in eum: non enim
eſt diſtinctio:
23 Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei.
24 Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redem-
ptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu,
25 quem propoſuit Deus propitiationem per fidem
in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, pro-
pter remiſſionem præcedentium delictorum
26 in ſuſtentatione Dei, ad oſtenſionem iuſtitiæ
eius in hoc tempore: vt ſit ipſe iuſtus, & iuſtificans
eum, qui eſt ex fide Ieſu Chriſti.
27 Vbi eſt ergo gloriatio tua? Excluſa eſt. Per quam
legem? Factorum? Non: ſed per legem fidei.
28 Arbitramur enim iuſtificari hominem per fidem
ſine operibus legis.
29 An Iudæorum Deus tantùm? nónne & Gen-
tium? Immò & Gentium.
30 quoniam quidem vnus eſt Deus, qui iuſtificat
circumciſionem ex fide, & præputium per fidem.
31 Legem ergo deſtruimus per fidem? Abſit: ſed
legem ſtatuimus.

Capvt IV.

Non ex legis operibus contingit iuſtificatio, ſed ex fide in Deum, quæ Abrahæ reputata fuit ad iuſtitiam ante datam ipſi circumciſionem, quam poſteà accepit; futurus, non lege, ſed iuſtitia fidei, pater omnium qui ipſius fidem imitarentur: credidit autem Deo ſe patrem fore multarum gentium per promiſſum ſibi ſemen, cùm tam ipſe quàm vxor eius Sara annos exceſſiſſent aptos ad generandum.

1 QVid ergo dicemus inueniſſe Abraham patrem noſtrum ſecundùm carnem?
2 Si enim Abraham ex operibus iuſtificatus eſt, habet gloriam, ſed non apud Deum.
3 Quid enim dicit Scriptura? ‖ Credidit Abraham Deo: & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. ‖ Gen. 15. 6. Gal. 3. 6. Iac. 2. 23.
4 Ei autem qui operatur, merces non imputatur ſecundùm gratiam, ſed ſecundùm debitum.
5 Ei verò qui non operatur, credenti autem in eum, qui iuſtificat impium, reputatur fides eius ad iuſtitiam ſecundùm propoſitum gratiæ Dei.
6 Sicut & Dauid dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert iuſtitiam ſine operibus:
7 ‖ Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. ‖ Pſal. 31. 1.
8 Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum.
9 Beatitudo ergo hæc in circumciſione tantùm manet, an etiam in præputio? Dicimus enim quia reputata eſt Abrahæ fides ad iuſtitiam.
10 Quomodo ergo reputata eſt? in circumciſione, an in præputio? Non in circumciſione, ſed in præputio.

‖ Gen. 17. 10. 11. 11 ‖ Et ſignum accepit circumciſionis, ſignaculum
iuſtitiæ fidei, quæ eſt in præputio: vt ſit pater om-
nium credentium per præputium, vt reputetur &
illis ad iuſtitiam:
12 & ſit pater circumciſionis, non ijs tantùm qui
ſunt ex circumciſione, ſed & ijs qui ſectantur veſti-
gia fidei, quæ eſt in præputio patris noſtri Abrahæ.
13 Non enim per legem promiſſio Abrahæ, aut ſe-
mini eius, vt heres eſſet mundi: ſed per iuſtitiam
fidei.
14 Si enim qui ex lege, heredes ſunt: exinanita eſt
fides, abolita eſt promiſſio.
15 Lex enim iram operatur. Vbi enim non eſt lex,
nec præuaricatio.
16 Ideò ex fide, vt ſecundùm gratiam firma ſit pro-
miſſio omni ſemini, non ei qui ex lege eſt ſolùm,
ſed & ei qui ex fide eſt Abrahæ, qui pater eſt om-
nium noſtrûm
‖ Gen. 17. 5. 17 (ſicut ſcriptum eſt: ‖ Quia patrem multarum
gentium poſui te) ante Deum, cui credidit, qui vi-
uificat mortuos, & vocat ea quæ non ſunt, tam-
quam ea quæ ſunt.
18 qui contra ſpem in ſpem credidit, vt fieret pa-
ter multarum gentium, ſecundùm quod dictum
‖ Gen. 15. 5. eſt ei: ‖ Sic erit ſemen tuum.
19 Et non infirmatus eſt fide, nec conſiderauit cor-
pus ſuum emortuum cùm iam ferè centum eſſet
annorum, & emortuam vuluam Saræ.
20 In repromiſſione etiam Dei non hæſitauit diffi-
dentia, ſed confortatus eſt fide, dans gloriam Deo:
21 pleniſſimè ſciens quia quæcumque promiſit,
potens eſt & facere.
22 Ideò & reputatum eſt illi ad iuſtitiam.

23 Non eſt autem ſcriptum tantùm propter ipſum,
quia reputatum eſt illi ad iuſtitiam:
24 ſed & propter nos, quibus reputabitur creden-
tibus in eum, qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum Do-
minum noſtrum à mortuis;
25 qui traditus eſt propter delicta noſtra, & reſur-
rexit propter iuſtificationem noſtram.

Capvt V.

Ex fide, inquit, iuſtificati non ſolùm ſpe gloriamur, verùm etiam in aduerſitatibus: nam ſi Chriſtus pro nobis adhuc impijs mortuus eſt, multò magis ſaluabit iam iuſtificatos per ſanguinem ipſius: & ſicut per vnam Adæ inobedientiam omnes peccauimus, ac mortui ſumus; ita per vnius Chriſti obedientiam, ex multis delictis iuſtificamur ad vitam.

1 IVſtificati ergo ex fide, pacem habeamus ad
Deum per Dominum noſtrum Ieſum Chri-
ſtum:
2 ‖ per quem & habemus acceſſum per fidem in ‖ Eph. 2. 18.
gratiam iſtam, in qua ſtamus, & gloriamur in ſpe
gloriæ filiorum Dei.
3 Non ſolùm autem, ſed & gloriamur in tribula-
tionibus: ſcientes quòd tribulatio patientiam ope-
ratur:
4 patientia autem probationem, ‖ probatio verò ‖ Iac. 1. 6.
ſpem,
5 ſpes autem non confundit: ‖ quia charitas Dei ‖ Heb. 9. 14.
diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſan-
ctum, qui datus eſt nobis.
6 Vt quid enim Chriſtus, cùm adhuc infirmi eſſe-
mus, ſecundùm tempus ‖ pro impijs mortuus eſt? ‖ 1. Pet. 1. 18.
7 Vix enim pro iuſto quis moritur: nam pro bono
forſitan quis audeat mori.

8 Commendat autem charitatem ſuam Deus in
nobis : quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus,
ſecundùm tempus
9 Chriſtus pro nobis mortuus eſt : multò igitur
magis nunc iuſtificati in ſanguine ipſius, ſalui eri-
mus ab ira per ipſum.
10 Si enim cùm inimici eſſemus, reconciliati ſu-
mus Deo per mortem filij eius : multò magis re-
conciliati, ſalui erimus in vita ipſius.
11 Non ſolùm autem:ſed & gloriamur in Deo per
Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, per quem
nunc reconciliationem accepimus.
12 Propterea ſicut per vnum hominem peccatum
in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors,
& ita in omnes homines mors pertranſijt, in quo
omnes peccauerunt.
13 Vſque ad legem enim peccatum erat in mundo:
peccatum autem non imputabatur, cùm lex non
eſſet.
14 Sed regnauit mors ab Adam vſque ad Moyſem
etiam in eos,qui non peccauerunt in ſimilitudinem
præuaricationis Adæ, qui eſt forma futuri.
15 Sed non ſicut delictum, ita & donum. ſi enim
vnius delicto multi mortui ſunt: multò magis gratia
Dei & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti
in plures abundauit.
16 Et non ſicut per vnum peccatum,ita & donum.
nam iudicium quidem ex vno in condemnationem:
gratia autem ex multis delictis in iuſtificationem.
17 Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum:
multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, &
iuſtitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Ie-
ſum Chriſtum.

18 Igitur ſicut per vnius delictum in omnes homi-
nes in condemnationem: ſic & per vnius iuſtitiam
in omnes homines in iuſtificationem vitæ.
19 Sicut enim per inobedientiam vnius hominis,
peccatores conſtituti ſunt multi: ita & per vnius
obeditionem, iuſti conſtituentur multi.
20 Lex autem ſubintrauit vt abundaret delictum.
Vbi autem abundauit delictum, ſuperabundauit
gratia.
21 vt ſicut regnauit peccatum in mortem: ita &
gratia regnet per iuſtitiam in vitam æternam, per
Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.

Capvt VI.

In Chriſto baptizati ſumus, vt mortui peccato dein-ceps in nouitate vitæ ambulemus; ſicut Chriſtus ſe-mel mortuus ac ſepultus, ad nouam vitam, non am-plius moriturus, reſurrexit: non ergo iam obedia-mus peccato aut concupiſcentijs; ſed ſoluti à lege, liberatique per Chriſti gratiam à peccato, & ſerui facti iuſtitiæ, tradamus membra noſtra in obſe-quium iuſtitiæ ad vitam, quæ prius tradideramus immunditiæ ad mortem.

1 QVid ergo dicemus? permanebimus in pec-
cato vt gratia abundet?
2 Abſit. Qui enim mortui ſumus peccato, quomo-
do adhuc viuemus in illo?
3 An ignoratis quia quicumque baptizati ſumus ‖ *Gal.*
in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? *3. 27.*
4 ‖ Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſ- *Col. 2.*
mum in mortem: vt quomodo Chriſtus ſurrexit à *12.*
mortuis per gloriam Patris, ‖ ita & nos in nouitate ‖ *Eph.* *4. 23.* *Hebr.*
vitæ ambulemus. *12. 2.*
5 Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini *1. Pet.* *2,1.4 2.*

mortis eius: ſimul & reſurrectionis erimus.
6 Hoc ſcientes, quia vetus homo noſter ſimul
crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, & vltrà
non ſeruiamus peccato.
7 Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt à peccato.
8 Si autem mortui ſumus cum CHRISTO: credimus quia ſimul etiam viuemus cum Chriſto:
9 ſcientes quòd Chriſtus reſurgens ex mortuis
iam non moritur, mors illi vltrà non dominabitur.
10 Quòd enim mortuus eſt peccato, mortuus eſt
ſemel: quòd autem viuit, viuit Deo.
11 Ita & vos exiſtimate, vos mortuos quidem eſſe
peccato, viuentes autem Deo, in Chriſto Ieſu Domino noſtro.
12 Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali
corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.
13 Sed neque exhibeatis membra veſtra arma iniquitatis peccato: ſed exhibete vos Deo, tamquam
ex mortuis viuentes: & membra veſtra arma iuſtitiæ Deo.
14 Peccatum enim vobis non dominabitur: non
enim ſub lege eſtis, ſed ſub gratia.
15 Quid ergo? peccabimus, quoniam non ſumus
ſub lege, ſed ſub gratia? Abſit.
‖ Ioan. 8. 34. 2. Pet. 2. 19. 16 ‖ Neſcitis quoniam cui exhibetis vos ſeruos ad
obediendum, ſerui eſtis eius, cui obeditis, ſiue peccati ad mortem, ſiue obeditionis ad iuſtitiam?
17 Gratias autem Deo, quòd fuiſtis ſerui peccati,
obediſtis autem ex corde in eam formam doctrinæ,
in quam traditi eſtis.
18 Liberati autē à peccato, ſerui facti eſtis iuſtitiæ.
19 Humanum dico, propter infirmitatem carnis
veſtrę: ſicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire

immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc
exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctifi-
cationem.
20 Cùm enim ſerui eſſetis peccati, liberi fuiſtis iu-
ſtitiæ.
21 Quem ergo fructum habuiſtis tunc in illis, in
quibus nunc erubeſcitis? Nam finis illorũ mors eſt.
22 Nunc verò liberati à peccato, ſerui autem facti
Deo, habetis fructum veſtrum in ſanctificationem,
finem verò vitam æternam.
23 Stipendia enim peccati, mors. Gratia autem
Dei, vita æterna, in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

Capvt VII.

In ſimilitudinem mulieris cuius vir defunctus eſt, nos per Chriſtum ſoluti ſumus à lege, qua peccatorum affectus reddebantur vehementiores, vt ſeruiamus Chriſto in nouitate ſpiritus: occaſione autem legis peccatum iudicantis, magis ſe exeruit & creuit peccatum, quamquam lex ſancta eſſet ac ſpiritualis: imò & nunc aduerſante carnis fomite allicimur, quantumuis repugnantes, ad ea quæ ſecundùm rationem deteſtamur, legique ſunt contraria.

1 AN ignoratis fratres (ſcientibus enim le-
gem loquor) quia lex in homine domina-
tur, quanto tempore viuit?
2 ‖ Nam quæ ſub viro eſt mulier, viuente viro, al- ‖ 1. Cor. 7. 39.
ligata eſt legi: ſi autem mortuus fuerit vir eius, ſo-
luta eſt à lege viri.
3 Igitur, viuente viro, vocabitur adultera ſi fuerit
cum alio viro: ſi autem mortuus fuerit vir eius, libe-
rata eſt à lege viri: vt non ſit adultera ſi fuerit cum
alio viro.

4 Itaque fratres mei, & vos mortificati eſtis legi
per corpus Chriſti: vt ſitis alterius, qui ex mortuis
reſurrexit, vt fructificemus Deo.
5 Cùm enim eſſemus in carne, paſſiones pecca-
torum, quæ per legem erant, operabantur in mem-
bris noſtris, vt fructificarent morti.
6 nunc autem ſoluti ſumus à lege mortis, in qua
detinebamur, ita vt ſeruiamus in nouitate ſpiritus,
& non in vetuſtate litteræ.
7 Quid ergo dicemus? lex peccatum eſt? Abſit.
Sed peccatum non cognoui, niſi per legem: nam
‖ Ex. 20. 17. Deut. 5. 21. concupiſcentiam neſciebam, niſi lex diceret: ‖ Non
concupiſces.
8 Occaſione autem accepta, peccatum per man-
datum operatum eſt in me omnem concupi-
ſcentiam. Sine lege enim peccatum mortuum
erat.
9 Ego autem viuebam ſine lege aliquando. Sed
cùm veniſſet mandatum, peccatum reuixit.
10 Ego autem mortuus ſum: & inuentum eſt mi-
hi mandatum, quod erat ad vitam, hoc eſſe ad mor-
tem.
11 Nam peccatum occaſione accepta per manda-
tum, ſeduxit me, & per illud occidit.
‖ 1. Ti. 1. 8. 12. ‖ Itaque lex quidem ſancta, & mandatum ſan-
ctum, & iuſtum, & bonum.
13 Quod ergo bonum eſt, mihi factum eſt mors?
Abſit. Sed peccatum, vt appareat peccatum, per
bonum operatum eſt mihi mortem: vt fiat ſupra
modum peccans peccatum per mandatum.
14 Scimus enim quia lex ſpiritualis eſt: ego autem
carnalis ſum, venumdatus ſub peccato.
15 Quod enim operor, non intelligo. non enim

quod volo bonum, hoc ago: ſed quod odi malum,
illud facio.
16 Si autem quod nolo, illud facio: conſentio legi,
quoniam bona eſt.
17 Nunc autem iam non ego operor illud, ſed
quod habitat in me peccatum.
18 Scio enim quia non habitat in me, hoc eſt in
carne mea, bonum. Nam velle, adiacet mihi: perficere
autem boni, non inuenio.
19 Non enim quod volo bonum, hoc facio: ſed
quod nolo malum, hoc ago.
20 Si autem quod nolo, illud facio: iam non
ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum.
21 Inuenio igitur legem, volenti mihi facere bonum,
quoniam mihi malum adiacet:
22 condelector enim legi Dei ſecundùm interiorem
hominem:
23 video autem aliam legem in membris meis, repugnantem
legi mentis meæ, & captiuantem me
in lege peccati, quæ eſt in membris meis.
24 Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore
mortis huius?
25 Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.
Igitur ego ipſe mente ſeruio legi Dei; carne
autem legi peccati.

Capvt VIII.

Concludit, Chriſto per baptiſmum inſitos ab omni damnatione eſſe liberos, qui non carnem ſectantur, ſed ſpiritum quem acceperunt: ſpiritum inquam adoptionis, qui Dei filios ac futuræ gloriæ cũ Chriſto coheredes efficit; ad cuius gloriæ reuelationem

non ſolùm vniuerſa aſpirat creatura, vanitati interim ſubiecta; ſed & hi qui ſpiritus acceperunt primitias, illam certa ſpe expectant, ſpiritu eos roborante, & quid orandum ſit inſtruente. Declarat etiam incomparabilem Dei erga ſuos exhibitam in Chriſto charitatem, aſſerens nihil poſſe eos à charitate Dei ſeparare quæ eſt in Chriſto Ieſu.

1 NIhil ergo nunc damnationis eſt ijs, qui ſunt
in Chriſto Ieſu, qui non ſecundùm carnem ambulant.
2 Lex enim ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit me à lege peccati & mortis.
3 Nam quod impoſſibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem: Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne,
4 vt iuſtificatio legis impleretur in nobis, qui non ſecundùm carnem ambulamus, ſed ſecundùm ſpiritum.
5 Qui enim ſecundùm carnem ſunt: quæ carnis ſunt, ſapiunt. qui verò ſecundùm ſpiritum ſunt: quæ ſunt ſpiritus, ſentiunt.
6 Nam prudentia carnis, mors eſt: prudentia autem ſpiritus, vita & pax.
7 quoniam ſapientia carnis inimica eſt Deo: legi enim Dei non eſt ſubiecta: nec enim poteſt.
8 Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt.
9 Vos autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu: ſi tamen ſpiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius.
10 Si autem Chriſtus in vobis eſt: corpus quidem

mortuum eſt propter peccatum, ſpiritus verò viuit
propter iuſtificationem.
11 Quod ſi Spiritus eius, qui ſuſcitauit Ieſum à
mortuis, habitat in vobis: qui ſuſcitauit Ieſum Chri-
ſtum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora ve-
ſtra, propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.
12 Ergo fratres debitores ſumus non carni, vt ſe-
cundùm carnem viuamus.
13 Si enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemi-
ni: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, vi-
uetis.
14 Quicumque enim ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt
filij Dei.
15 ‖ Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterùm ‖ 2. Ti.
in timore, ſed accepiſtis ſpiritum ‖ adoptionis fi- 1. 7.
liorum, in quo clamamus: Abba (Pater.) ‖ Gal. 4. 5.
16 Ipſe enim Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui
noſtro, quòd ſumus filij Dei.
17 Si autem filij, & heredes: heredes quidem Dei,
coheredes autem Chriſti: ſi tamen compatimur, vt
& conglorificemur.
18 Exiſtimo enim, quòd non ſunt condignæ paſ-
ſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ
reuelabitur in nobis.
19 Nam expectatio creaturæ, reuelationem filio-
rum Dei expectat.
20 Vanitati enim creatura ſubiecta eſt non vo-
lens, ſed propter eum, qui ſubiecit eam in ſpe:
21 quia & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute cor-
ruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei.
22 Scimus enim quod omnis creatura ingemiſcit,
& parturit vſque adhuc.
23 Non ſolùm autem illa, ſed & nos ipſi primitias

ſpiritus habentes; & ipſi intra nos gemimus, ado-
ptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem
corporis noſtri.
24 Spe enim ſalui facti ſumus. Spes autem quæ vi-
detur, nō eſt ſpes: nam quod videt quis, quid ſperat?
25 Si autem quod non videmus, ſperamus: per
patientiam expectamus.
26 Similiter autem & Spiritus adiuuat infirmita-
tem noſtram: nam quid oremus, ſicut oportet, ne-
ſcimus: ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemiti-
bus inenarrabilibus.
27 Qui autem ſcrutatur corda, ſcit quid deſideret
Spiritus: quia ſecundùm Deum poſtulat pro ſanctis.
28 Scimus autem quoniam diligentibus Deum
omnia cooperantur in bonum, ijs, qui ſecundùm
propoſitum vocati ſunt ſancti.
29 Nam quos præſciuit, & prædeſtinauit confor-
mes fieri imaginis Filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus
in multis fratribus.
30 Quos autem prædeſtinauit, hos & vocauit: &
quos vocauit, hos & iuſtificauit: quos autem iuſti-
ficauit, illos & glorificauit.
31 Quid ergo dicemus ad hæc? ſi Deus pro nobis,
quis contra nos?
32 Qui etiam proprio Filio ſuo non pepercit, ſed
pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non
etiam cum illo omnia nobis donauit?
33 Quis accuſabit aduerſus electos Dei? Deus qui
iuſtificat,
34 quis eſt qui condemnet? Chriſtus Ieſus, qui
mortuus eſt, immò qui & reſurrexit, qui eſt ad dex-
teram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.
35 Quis ergo nos ſeparabit à charitate Chriſti? tri-

bulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?
36 (ſicut ſcriptum eſt: ‖ Quia propter te mortifica- ‖ Pſal.
mur tota die: æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.) 43.22.
37 Sed in his omnibus ſuperamus, propter eum
qui dilexit nos.
38 Certus ſum enim, quia neque mors, neque vi-
ta, neque Angeli, neque principatus, neque virtu-
tes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo,
39 neque altitudo, neque profundum, neque crea-
tura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ
eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

Capvt IX.

Propter Iudæorum ruinam, de qua vehementer dolet, promiſſiones non fruſtrari aſſerit, Iſraëlitis factas à Deo Abrahæ filijs: nimirum cùm illæ non pertineant ad omnes carnales Abrahæ filios, ſed tantùm ad eos qui ex Iudæis & Gentilibus gratuita Dei electione filij Abrahæ per fidem conſtituuntur: Deus autem cuius vult miſeretur, & quem vult indurat: Iudæi verò quia non ex fide Chriſti quem reiecerant, ſed ex legis operibus iuſtitiam quærebant, ſunt in ſua iniquitate relicti, Gentibus per fidem Chriſti iuſtificatis.

1 VEritatem dico in Chriſto, non mentior, te-
ſtimonium mihi perhibente conſcientia
mea in Spiritu ſancto:
2 quoniam triſtitia mihi magna eſt, & continuus
dolor cordi meo.
3 ‖ Optabam enim ego ipſe anathema eſſe à Chri- ‖ Act.
ſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecun 9. 2.
dùm carnem, 1. Cor. 15.9.

4 qui ſunt Iſraëlitæ,quorum adoptio eſt filiorum,
& gloria, & teſtamentum, & legiſlatio, & obſe-
quium, & promiſſa:
5 quorum patres, & ex quibus eſt Chriſtus ſecun-
dùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedi-
ctus in ſæcula. Amen.
6 Non autem quòd exciderit verbum Dei. Non
enim omnes qui ex Iſraël ſunt, ij ſunt Iſraëlitæ:
‖ *Gen.* 7 neque qui ſemen ſunt Abrahæ,omnes filij: ‖ ſed
21. 12. ‖ *Gal.* in Iſaac vocabitur tibi ſemen:
4. 28. 8 id eſt, non qui filij carnis, hi filij Dei; ſed ‖ qui
filij ſunt promiſſionis, æſtimantur in ſemine.
‖ *Gen.* 9 Promiſſionis enim verbum hoc eſt: ‖ Secun-
18. 10. dùm hoc tempus veniam; & erit Saræ filius.
‖ *Gen.* 10 Non ſolùm autem illa: ‖ ſed & Rebecca ex vno
25. 24. concubitu habens, Iſaac patris noſtri.
11 Cùm enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid
boni egiſſent, aut mali, (vt ſecundùm electionem
propoſitum Dei maneret)
12 non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei:
‖ *Gen.* 13 ‖ Quia major ſeruiet minori, ſicut ſcriptum eſt:
25. 23. ‖ Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.
‖ *Mal.* *1. 2.* 14 Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud
Deum? Abſit.
‖ *Ex.* 15 Moyſi enim dicit: ‖ Miſerebor cuius miſereor:
33. 19. & miſericordiam præſtabo cuius miſerebor.
16 Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſe-
rentis eſt Dei.
‖ *Ex.* 17 Dicit enim Scriptura Pharaoni: ‖ Quia in hoc
9. 16. ipſum excitaui te, vt oſtendam in te virtutem meam:
& vt annuntietur nomen meum in vniuerſa terra.
18 Ergo cuius vult miſeretur, & quem vult in-
durat.

19 Dicis

19 Dicis itaque mihi: Quid adhuc quæritur? voluntati enim eius quis reſiſtit?
20 O homo, tu quis es, qui reſpondeas Deo?
‖ Numquid dicit figmentum ei, qui ſe finxit: Quid ‖ Sap. 15.7.
me feciſti ſic? Iſa. 45.
21 . An non habet poteſtatem figulus luti, ex eadem 9. Ier. 18.
maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud 6.
verò in contumeliam?
22 Quòd ſi Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam, ſuſtinuit in multa patientia, vaſa iræ, apta in interitum,
23 vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam.
24 Quos & vocauit nos non ſolùm ex Iudæis, ſed etiam ex Gentibus,
25 ſicut in Oſee dicit: ‖ Vocabo non plebẽ meam, ‖ Oſee
plebem meam: & non dilectã, dilectam: & non mi- 2. 24. 1. Pet.
ſericordiam conſecutã, miſericordiam conſecutam. 2. 10.
26 ‖ Et erit: In loco, vbi dictum eſt eis: Non plebs ‖ Oſee
mea vos: ibi vocabuntur filij Dei viui. 1. 22.
27 Iſaïas autẽ clamat pro Iſraël: ‖ Si fuerit numerus ‖ Iſa.
filiorũ Iſraël tãquam arena maris, reliquię ſaluę fiẽt. 10. 12.
28 Verbum enim conſummans, & abbreuians in æquitate: quia verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram:
29 & ſicut prędixit Iſaïas: ‖ Niſi Dominus ſabaoth ‖ Iſa. 1.
reliquiſſet nobis ſemen, ſicut Sodoma facti eſſe- 9.
mus, & ſicut Gomorrha ſimiles fuiſſemus.
30 Quid ergo dicemus? Quòd gentes, quæ non ſectabantur iuſtitiam, apprehenderunt iuſtitiam: iuſtitiam autem, quæ ex fide eſt.
31 Iſrael verò ſectando legem iuſtitiæ, in legem iuſtitiæ non peruenit.

32 Quare? Quia non ex fide, ſed quaſi ex operi-
bus: offenderunt enim in lapidem offenſionis,
‖Iſa. 8. 14. 28. 16. 1. Pet. 2. 7. 33 ſicut ſcriptum eſt: ‖ Ecce pono in Sion lapidem
offenſionis, & petram ſcandali: & omnis, qui cre-
dit in eum, non confundetur.

CAPVT X.

Orat Apoſtolus pro Iudæis, quo zelum Dei & legis habere aſſerit non ſecundùm ſcientiam: nam Chriſtum finem legis ignorantes, ex legis operibus iuſtitiam quærebant: de diuerſitate iuſtitiæ ex operibus legis ab ea quæ ex fide eſt, quæ tam Iudæo quàm Græco in Chriſtum credenti communis eſt: vbique autem terrarum prædicata eſt Chriſti fides; quam repellentibus Iudæis, ſuſceperunt Gentes.

1 FRatres, voluntas quidem cordis mei, & obſe-
cratio ad Deum, fit pro illis in ſalutem.
2 Teſtimonium enim perhibeo illis, quòd æmu-
lationem Dei habent, ſed non ſecũdùm ſcientiam.
3 Ignorantes enim iuſtitiam Dei, & ſuam quęren-
tes ſtatuere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti.
4 Finis enim legis, Chriſtus, ad iuſtitiam omni
credenti.
5 Moyſes enim ſcripſit, quoniam iuſtitiam, quæ
‖ Leu. 18. 5. Ezech. 20. 11. ex lege eſt, ‖ qui fecerit homo, viuet in ea.
6 Quæ autem ex fide iuſtitia, ſic dicit: ‖ Ne dixe-
ris in corde tuo: quis aſcendet in cælum? id eſt,
‖ Deut. 30. 12. Chriſtum deducere:
7 Aut quis deſcendet in abyſſum? hoc eſt, Chri-
ſtum à mortuis reuocare.
‖ Deut. 30. 14. 8 Sed quid dicit Scriptura? ‖ Propè eſt verbum in
ore tuo, & in corde tuo: hoc eſt verbum fidei, quod
prædicamus.

9 Quia ſi confitearis in ore tuo Dominum Ieſum,
& in corde tuo credideris, quòd Deus illum ſuſci-
tauit à mortuis, ſaluus eris.
10 Corde enim creditur ad iuſtitiam: ore autem
confeſſio fit ad ſalutem.
11 Dicit enim Scriptura: ‖ Omnis, qui credit in il- ‖ *Iſa. 28. 16.*
lum, non confundetur.
12 Non enim eſt diſtinctio Iudæi & Græci: nam
idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuo-
cant illum.
13 ‖ Omnis enim, quicumque inuocauerit nomen ‖ *Ioel 12. 32. Act. 2. 21.*
Domini, ſaluus erit.
14 Quomodo ergo inuocabunt, in quem non cre-
diderunt? Aut quomodo credent ei, quem non au-
dierunt? Quomodo autem audient ſine prædi-
cante?
15 Quomodo verò prædicabunt niſi mittantur?
ſicut ſcriptum eſt: ‖ Quàm ſpecioſi pedes euangeli- ‖ *Iſa. 52. 7. Nah. 1. 15.*
zantium pacem, euangelizantium bona!
16 Sed non omnes obediunt Euangelio. Iſaïas
enim dicit: ‖ Domine quis credidit auditui noſtro? ‖ *Iſa. 53. 1. Ioann. 12. 38.*
17 Ergo fides ex auditu, auditus autem per ver-
bum Chriſti.
18 Sed dico: Numquid non audierunt? ‖ Et qui- ‖ *Pſal. 18. 5.*
dem in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fi-
nes orbis terræ verba eorum.
19 Sed dico: Numquid Iſraël non cognouit? Pri-
mus Moyſes dicit: ‖ Ego ad æmulationem vos ad- ‖ *Deut. 32. 21.*
ducam in non gentem: in gentem inſipientem, in
iram vos mittam.
20 Iſaïas autem audet, & dicit: ‖ Inuentus ſum à ‖ *Iſa. 65. 1.*
non quærentibus me: palàm apparui ijs, qui me
non interrogabant.

‖ Iſa.65 2. 21 Ad Iſraël autem dicit: ‖ Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem.

CAPVT XI.

Deus quoſdam ex populo Iudaïco gratuita ſua electione ſibi ſeruauit, per fidem in Chriſtum ſaluandos, reliquis ob incredulitatẽ in ſua cæcitate iuxta Prophetarum vaticinia relictis, ac Gentibus in locum ipſorum ex gratuita Dei bonitate aſſumptis: quas monet Apoſtolus ne aduerſus Iudæos glorientur: quódque Iudæi ad tempus deſerti tandem ad Chriſtum conuertentur, exclamans ob diuinæ ſapientiæ incomprehenſibilitatem.

1 DIco ergo: Numquid Deus repulit populum
ſuum? Abſit. Nam & ego Iſraëlita ſum ex
ſemine Abraham, de tribu Benjamin:
2 Non repulit Deus plebem ſuam, quam pręſciuit.
An neſcitis in Elia quid dicit Scriptura: quemadmodum interpellat Deum aduerſum Iſraël?
‖ 3.Reg. 19.10. 3 ‖ Domine Prophetas tuos occiderunt, altaria tua
ſuffoderunt: & ego relictus ſum ſolus, & quærunt
animam meam.
‖ 3.Reg. 19.18. 4 Sed quid dicit illi diuinum reſponſum? ‖ Reliqui mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal.
5 Sic ergo & in hoc tempore, reliquiæ ſecundùm
electionem gratiæ ſaluę factæ ſunt.
6 Si autem gratią, iam non ex operibus: alioquin
gratia iam non eſt gratia.
7 Quid ergo? quod quærebat Iſraël, hoc non eſt
conſecutus: electio autem conſecuta eſt: ceteri verò excæcati ſunt:

8 ſicut ſcriptum eſt: ‖ Dedit illis Deus ſpiritum ‖ Iſa. 6.
compunctionis: oculos vt non videant, & aures vt 9. Matth.
non audiant, vſque in hodiernum diem. 13. 14. Ioann.
9 Et Dauid dicit: ‖ Fiat menſa eorum in laqueum, 12. 40.
& in captionem, & in ſcandalum, & in retributio- Act. 28
nem illis. 26. ‖ Pſal.
10 Obſcurentur oculi eorum ne videant: & dor- 68. 23.
ſum eorum ſemper incurua.
11 Dico ergo: Numquid ſic offenderunt vt cade-
rent? Abſit. Sed illorum delicto, ſalus eſt Genti-
bus vt illos æmulentur.
12 Quòd ſi delictum illorum diuitiæ ſunt mundi,
& diminutio eorum diuitiæ Gentium: quantò ma-
gis plenitudo eorum?
13 Vobis enim dico Gentibus: Quamdiu quidem
ego ſum Gentium Apoſtolus, miniſterium meum
honorificabo,
14 ſi quomodo ad æmulandum prouocem car-
nem meam, & ſaluos faciam aliquos ex illis.
15 Si enim amiſſio eorum, reconciliatio eſt mun-
di: quæ aſſumptio, niſi vita ex mortuis?
16 Quòd ſi delibatio ſancta eſt, & maſſa: & ſi ra-
dix ſancta, & rami.
17 Quòd ſi aliqui ex ramis fracti ſunt, tu autem
cùm oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radi-
cis & pinguedinis oliuæ factus es,
18 noli gloriari aduerſus ramos. Quòd ſi gloriaris:
non tu radicem portas, ſed radix te.
19 Dices ergo: Fracti ſunt rami vt ego inſerar.
20 Benè: propter incredulitatem fracti ſunt. Tu
autem fide ſtas: noli altum ſapere, ſed time.
21 Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit:
ne fortè nec tibi parcat.

22 Vide ergo bonitatem, & ſeueritatem Dei: in
eos quidem, qui ceciderunt, ſeueritatem: in te au-
tem bonitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate,
alioquin & tu excidêris.
23 Sed & illi, ſi non permanſerint in incredulitate,
inſerentur: potens eſt enim Deus iterùm inſerere
illos.
24 Nam ſi tu ex naturali exciſus es oleaſtro, &
contra naturam inſertus es in bonam oliuam:
quantò magis ij, qui ſecundùm naturam inſerentur
ſuæ oliuæ?
25 Nolo enim vos ignorare fratres myſterium
hoc, (vt non ſitis vobiſipſis ſapientes) quia cæci-
tas ex parte contigit in Iſrael, donec plenitudo Gen-
tium intraret,
26 & ſic omnis Iſraël ſaluus fieret, ſicut ſcriptum
‖ Iſa. eſt: ‖ Veniet ex Sion, qui eripiat, & auertat impie-
59. 20. tatem à Iacob.
27 Et hoc illis à me teſtamentum: cùm abſtulero
peccata eorum.
28 Secundùm Euangelium quidem, inimici pro-
pter vos: ſecundùm electionem autem, chariſſimi
propter patres.
29 Sine pœnitentia enim ſunt dona & vocatio
Dei.
30 Sicut enim aliquando & vos non credidiſtis
Deo, nunc autem miſericordiam conſecuti eſtis
propter incredulitatem illorum:
31 ita & iſti nunc non crediderunt in veſtram mi-
ſericordiam, vt & ipſi miſericordiam conſe-
quantur.
32 Concluſit enim Deus omnia in incredulitate:
vt omnium miſereatur.

33 O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ
Dei: quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius,
& inueſtigabiles viæ eius!
34 ‖ Quis enim cognouit ſenſum Domini? Aut ‖ Sap. 9. 13.
quis conſiliarius eius fuit? Iſa. 40.
35 Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? 13. 1. Cor.
36 Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt 2. 16.
omnia: ipſi gloria in ſæcula. Amen.

CAPVT XII.

Inſtruit Romanos vt à ſæculi vanitate abſtracti totos ſe Deo dedant, de ſuſceptis donis non ſe efferentes, aut illorum limites tranſgredientes; ſed in modum membrorum eiuſdem corporis omnia ad proximi vtilitatem ordinantes, ipſis quoque inimicis benefaciant.

1 OBſecro itaque vos fratres per miſericordiam
Dei, ‖ vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam ‖ Phil.
viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile 4. 18.
obſequium veſtrum.
2 Et nolite conformari huic ſæculo, ſed reforma-
mini in nouitate ſenſus veſtri: ‖ vt probetis quæ ſit ‖ Eph
voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. 5. 17. 1. Theſ.
3 Dico enim per gratiam quæ data eſt mihi, omni- 4. 3.
bus qui ſunt inter vos: Non plus ſapere quàm
oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: ‖ & vni- ‖ 1. Cor.
cuique ſicut Deus diuiſit menſuram fidei. 12. 11. Epheſ.
4 Sicut enim in vno corpore multa membra ha- 4. 7.
bemus, omnia autem membra non eumdem
actum habent:
5 ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli
autem alter alterius membra.
6 Habentes autem donationes ſecundùm gra-

tiam, quæ data eſt nobis, differentes; ſiue prophe-
tiam ſecundùm rationem fidei,
7 ſiue miniſterium in miniſtrando, ſiue qui docet
in doctrina,
8 qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in ſim-
plicitate, qui præeſt in ſollicitudine, qui miſeretur
in hilaritate.
‖ Amos 5. 9 Dilectio ſine ſimulatione. ‖ Odientes malum,
15 adhærentes bono:
‖ Ephes 4. 5. 10 ‖ Charitate fraternitatis inuicem diligentes:
1. Pet. 2. 17. Honore inuicem præuenientes:
11 Sollicitudine non pigri: Spiritu feruentes: Do-
mino ſeruientes:
12 Spe gaudentes: In tribulatione patientes: Ora-
tioni inſtantes:
13 Neceſſitatibus ſanctorum communicantes:
‖ Heb. 13. 1. ‖ Hoſpitalitatem ſectantes.
1. Pet. 4. 9. 14 Benedicite perſequentibus vos: benedicite, &
nolite maledicere.
15 Gaudere cum gaudentibus, flere cum flenti-
bus:
16 Idipſum inuicem ſentientes: Non alta ſapien-
tes, ſed humilibus conſentientes. Nolite eſſe pru-
‖ 2 Cor. 8. 21. dentes apud voſmetipſos:
‖ Heb. 12. 14. 17 Nulli malum pro malo reddentes: ‖ prouiden-
‖ Eccli. 28. 1. 2. tes bona non tantùm coram Deo, ſed etiam coram
3. Matth. 5. 39. omnibus hominibus.
18 ‖ Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omni-
bus hominibus pacem habentes:
‖ Deut. 32. 35. 19 ‖ Non voſmetipſos defendentes chariſſimi, ſed
Heb. 10. 30. date locum iræ. ſcriptum eſt enim: ‖ Mihi vindicta;
‖ Prou. 25. 21. ego retribuam, dicit Dominus.
20 ‖ Sed ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi

ſitit, potum da illi. hoc enim faciens, carbones
ignis congeres ſuper caput eius.
21 Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum.

Capvt XIII.

Hortatur vt ſuperioribus obtemperent inferiores, etiam propter conſcientiam, quamquam ciuilem tantùm gerant magiſtratum, omnibúſque debita reddant: de proximi dilectione, ad quam vniuerſa lex reducitur: & de tempore gratiæ, vt tranſactis legis tenebris, relictis vitijs, amplectantur Chriſti virtutes.

1 OMnis anima poteſtatibus ſublimioribus Sap. 6. 4.
ſubdita ſit: Non eſt enim pôteſtas niſi à 1. Pet. 2.
Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt.
2 Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi re-
ſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem
acquirunt:
3 nam principes non ſunt timori boni operis, ſed
mali. Vis autem non timere poteſtatem? Bonum
fac; & habebis laudem ex illa:
4 Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem
malum feceris, time: non enim ſine cauſa gladium
portat. Dei enim miniſter eſt: vindex in iram ei, qui
malum agit.
5 Ideò neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm pro-
pter iram, ſed etiam propter conſcientiam.
6 Ideò enim & tributa præſtatis: miniſtri enim
Dei ſunt, in hoc ipſum ſeruientes.
7 ‖ Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, ‖ Matt. 22. 21.
tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, ti-
morem: cui honorem, honorem.
8 Nemini quidquam debeatis, niſi vt inuicem di-

ligatis: qui enim diligit proximum, legem impleuit.
‖Deut. 5.18. 9 Nam: ‖ Non adulterabis: Non occides: Non
furaberis: Non falſum teſtimonium dices: Non
concupiſces: & ſi quod eſt aliud mandatum, in
‖ Leu. 19.18. hoc verbo inſtauratur: ‖ Diliges proximum tuum
Matth. 22.39. ſicut teipſum.
Marc. 12.31. 10 Dilectio proximi malum non operatur. Pleni-
tudo ergo legis eſt dilectio.
Gal. 5.14. 11 Et hoc ſcientes tempus: quia hora eſt iam nos
Iac. 2.8. de ſomno ſurgere. Nunc enim propior eſt noſtra
ſalus, quàm cùm credidimus.
12 Nox præceſſit, dies autem appropinquauit. Ab-
ijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur ar-
ma lucis.
‖ Luc. 1.34. 13 Sicut in die honeſtè ambulemus; ‖ non in co-
meſſationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus,
& impudicitijs, non in contentione, & æmulatione:
‖ Gal. 5.16. 1. Pet. 2.11. 14 ‖ ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum,
& carnis curam ne feceritis in deſiderijs.

CAPVT XIV.

Fide firmiores debent eos qui adhuc infirmi ſunt fouere & non contemnere, & nec hi nec illi iudicare quemquam ob ciborum aut dierum diſcrimen, ſcientes quòd omnes eumdem habeamus Dominũ, cui & viuimus & morimur, cui etiam rationẽ quiſque pro ſe redditurus eſt: & quamquam nullus cibus iam ſit immundus, nemo tamen quidquam edere debet, aut cũ fratris offendiculo, aut contra ſuam conſcientiã.

1 INfirmum autem in fide aſſumite, non in di-
ſceptationibus cogitationum.
2 Alius enim credit ſe manducare omnia: qui au-
tem infirmus eſt, olus manducet.

3 Is qui manducat, non manducantem non ſper-
nat: & qui non manducat, manducantem non iu-
dicet: Deus enim illum aſſumpſit.
4 ‖ Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Do- ‖Iac.4. 13.
mino ſuo ſtat, aut cadit: ſtabit autem: potens eſt
enim Deus ſtatuere illum.
5 Nam alius iudicat diem inter diem: alius autem
iudicat omnem diem: vnuſquiſque in ſuo ſenſu
abundet.
6 Qui ſapit diem, Domino ſapit. Et qui manducat,
Dño manducat: gratias agit enim Deo. Et qui non
manducat, Dño non manducat, & gratias agit Deo.
7 Nemo enim noſtrûm ſibi viuit, & nemo ſibi
moritur.
8 Siue enim viuimus, Domino viuimus: ſiue mo-
rimur, Domino morimur. Siue ergo viuimus, ſiue
morimur, Domini ſumus.
9 In hoc enim Chriſtus mortuus eſt, & reſurrexit:
vt & mortuorum & viuorum dominetur.
10 Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu
quare ſpernis fratrem tuum? ‖ Omnes enim ſtabi- ‖2.Cor.
mus ante tribunal Chriſti. 5.10.
11 ſcriptum eſt enim: ‖ Viuo ego, dicit Dominus, ‖Iſa.
quoniam mihi flectetur omne genu: & omnis lin- 45.24. Philip.
gua confitebitur Deo. 2.10.
12 Itaque vnuſquiſque noſtrûm pro ſe rationem
reddet Deo.
13 Non ergo ampliùs inuicem iudicemus: ſed hoc
iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel
ſcandalum.
14 Scio, & confido in Domino Ieſu, quia nihil
commune per ipſum, niſi ei qui exiſtimat quid
commune eſſe, illi commune eſt.

15 Si enim propter cibum frater tuus contriſta-
Ι.Cor. 8.12. tur:iam non ſecundùm charitatem ambulas. ‖ Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Chriſtus mortuus eſt.
16 Non ergo blaſphemetur bonum noſtrum.
17 Non eſt enim regnum Dei, eſca & potus: ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu ſancto:
18 qui enim in hoc ſeruit Chriſto, placet Deo, & probatus eſt hominibus.
19 Itaque quæ pacis ſunt, ſectemur: & quæ ædificationis ſunt, in inuicem cuſtodiamus.
‖Tit.1.15. 20 Noli propter eſcam deſtruere opus Dei. ‖ Omnia quidem ſunt munda: ſed malum eſt homini, qui per offendiculum manducat.
Ι.Cor. 8.13. 21 ‖ Bonum eſt non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut ſcandalizatur, aut infirmatur.
22 Tu fidem habes? penes temetipſum habe coram Deo: Beatus, qui non iudicat ſemetipſum in eo quod probat.
23 Qui autem diſcernit, ſi manducauerit, damnatus eſt: quia non ex fide. Omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.

CAPVT XV.

Firmiores debent infirmorum ferre & ſubleuare imperfectiones, non ſua, ſed proximorum vtilitati ac mutuæ paci ſtudentes: Chriſtus iuxta factas Patribus promiſſiones prædicauit Iudæis; Gentibus verò ex miſericordia Apoſtoli, non prauijs promiſſionibus. Excuſat ſe Paulus quòd liberiùs Romanis ſcripſerit, tamquam Gentium Apoſtolus, oſtendens quomodo ſit hoc munus executus; dicens quòd ad ipſos quoque ſit venturus, vbi datam à Macedo-

nibus eleemoſynam elargitus fuerit Ieroſolymitana Eccleſiæ, petens vt pro ſe interim orent.
1 Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum ſuſtinere, & non nobis placere.
2 Vnuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bonum, ad ædificationem.
3 Etenim Chriſtus non ſibi placuit, ſed ſicut ſcri-
ptum eſt: ‖ Improperia improperantium tibi ceci- ‖ *Pſal. 68. 10.*
derunt ſuper me.
4 Quæcumque enim ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt: vt per patientiam, & conſolationem Scripturarum, ſpem habeamus.
5 Deus autem patientiæ & ſolatij, ‖ det vobis idi- ‖ *1. Cor. 1. 10.*
pſum ſapere in alterutrum ſecundùm Ieſum Chri-
ſtum:
6 vt vnanimes, vno ore honorificetis Deum, & patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.
7 Propter quod ſuſcipite inuicem, ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos in honorem Dei.
8 Dico enim Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe circumciſionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones patrum:
9 Gentes autem ſuper miſericordia honorare
Deum, ſicut ſcriptum eſt: ‖ Propterea confite- ‖ *Pſal. 17. 50.*
bor tibi in Gentibus Domine, & nomini tuo can- *2. Reg. 22. 50.*
tabo.
10 Et iterùm dicit: Lætamini Gentes cum plebe eius.
11 Et iterùm: ‖ Laudate omnes Gentes Domi- ‖ *Pſal 116. 1.*
num: & magnificate eum omnes populi.
12 Et rurſus Iſaias ait: ‖ Erit radix Ieſſe, & qui exur- ‖ *Iſai 11. 10.*
get regere Gentes, in eum Gentes ſperabunt.

13 Deus autem ſpei repleat vos omni gaudio &
pace in credendo: vt abundetis in ſpe, & virtute
Spiritus ſancti.
14 Certus ſum autem fratres mei & ego ipſe de
vobis, quoniam & ipſi pleni eſtis dilectione, reple-
ti omni ſcientia, ita vt poſſitis alterutrum monere.
15 Audaciùs autem ſcripſi vobis fratres ex parte,
tamquam in memoriam vos reducens: propter gra-
tiam, quæ data eſt mihi à Deo,
16 vt ſim miniſter Chriſti Ieſu in Gentibus: ſancti-
ficans Euangelium Dei, vt fiat oblatio Gentium
accepta, & ſanctificata in Spiritu ſancto.
17 Habeo igitur gloriam in Chriſto Ieſu ad Deũ.
18 Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per
me non efficit Chriſtus in obedientiam Gentium,
verbo & factis:
19 in virtute ſignorum & prodigiorum, in virtute
Spiritus ſancti: ita vt ab Ieruſalem per circuitum
vſq; ad Illyricum repleuerim Euangelium Chriſti.
20 Sic autem prædicaui Euangelium hoc, non vbi
nominatus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum funda-
mentum ædificarem: ſed ſicut ſcriptum eſt:
|| *Iſa. 52. 15.* 21 || Quibus non eſt annuntiatum de eo, videbunt:
& qui non audierunt, intelligent.
22 Propter quod & impediebar plurimùm venire
ad vos, & prohibitus ſum vſque adhuc.
23 Nunc verò vlteriùs locum non habens in his
regionibus, cupiditatem autem habens veniendi
ad vos ex multis iam præcedentibus annis:
24 cùm in Hiſpaniam proficiſci cœpero, ſpero
quòd præteriens videam vos, & à vobis dedu-
car illuc, ſi vobis primùm ex parte fruitus fue-
ro.

25 Nunc igitur proficiſcar in Ieruſalem miniſtrare
ſanctis.
26 Probauerunt enim Macedonia & Achaïa, col-
lationem aliquam facere in pauperes ſanctorum,
qui ſunt in Ieruſalem.
27 Placuit enim eis: & debitores ſunt eorũ. ‖ Nam ‖ 1. Cor. 9. 11.
ſi ſpiritualium eorum participes facti ſunt Genti-
les: debent & in carnalibus miniſtrare illis.
28 Hoc igitur cùm conſummauero, & aſſignaue-
ro eis fructum hunc: per vos proficiſcar in Hiſpa-
niam.
29 Scio autem quoniam veniens ad vos, in abun-
dantia benedictionis Euangelij Chriſti veniam.
30 Obſecro ergo vos fratres per Dominum no-
ſtrum Ieſum Chriſtum, & per charitatem ſancti
Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus veſtris pro
me ad Deum,
31 vt liberer ab infidelibus qui ſunt in Iudæa, & ob-
ſequij mei oblatio accepta fiat in Ieruſalem ſanctis,
32 vt veniam ad vos in gaudio per voluntatem
Dei, & refrigerer vobiſcum.
33 Deus autẽ pacis ſit cum omnibus vobis. Amen.

Capvt XVI.

Commendat Apoſtolus quoſdam apud Romanos, propter nonnullas eorum præeminentias nominatim ſalutandos; quoſdam verò vitandos hortatur, & de alijs dicit quòd ſalutant Romanos.

1 Commendo autem vobis Phœben ſororem
noſtram, quæ eſt in miniſterio Eccleſiæ,
quæ eſt in Cenchris:
2 vt eam ſuſcipiatis in Domino dignè ſanctis: & aſ-
ſiſtatis ei in quocumque negotio veſtri indigue-

rit: etenim ipſa quoque aſtitit multis, & mihi ipſi.
‖ Act. 18.2.26 3 Salutate ‖ Priſcam & Aquilam adiutores meos
in Chriſto Ieſu;
4 (qui pro anima mea ſuas ceruices ſuppoſue-
runt: quibus non ſolus ego gratias ago, ſed & cun-
ctæ Eccleſiæ Gentium)
5 & domeſticam Eccleſiam eorum. Salutate Epæ-
netum dilectum mihi, qui eſt primitiuus Aſiæ in
Chriſto.
6 Salutate Mariam, quæ multū laborauit in vobis.
7 Salutate Andronicum & Iuniam, cognatos &
concaptiuos meos: qui ſunt nobiles in Apoſtolis,
qui & ante me fuerunt in Chriſto.
8 Salutate Ampliatū dilectiſſimum mihi in Dn̄o.
9 Salutate Vrbanum adiutorem noſtrum in Chri-
ſto Ieſu, & Stachyn dilectum meum.
10 Salutate Apellen probum in Chriſto.
11 Salutate eos, qui ſunt ex Ariſtoboli domo. Sa-
lutate Herodionem cognatum meum. Salutate
eos, qui ſunt ex Narciſſi domo, qui ſunt in Do-
mino.
12 Salutate Tryphænam & Tryphoſam, quæ la-
borant in Domino. Salutate Perſidem chariſſi-
mam, quæ multùm laborauit in Domino.
13 Salutate Rufum electum in Domino, & ma-
trem eius, & meam.
14 Salutate Aſyncritum, Phlegontem, Hermam,
Patrobam, Hermen, & qui cum eis ſunt, fratres.
15 Salutate Philologum & Iuliam, Nereum & ſo-
rorem eius, & Olympiadem, & omnes, qui cum
eis ſunt, ſanctos.
16 Salutate inuicem in oſculo ſancto. Salutant
vos omnes Eccleſiæ Chriſti.

17 Rogo autem vos fratres, vt obſeruetis eos, qui
diſſenſiones & offendicula, præter doctrinam quam
vos didiciſtis, faciunt; & declinate ab illis.
18 Huiuſcemodi enim Chriſto Domino noſtro
non ſeruiunt, ſed ſuo ventri: & per dulces ſermo-
nes, & benedictiones, ſeducunt corda innocen-
tium.
19 Veſtra enim obedientia in omnem locum di-
uulgata eſt. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos
ſapientes eſſe in bono, & ſimplices in malo.
20 Deus autem pacis conterat Satanam ſub pedi-
bus veſtris velociter. Gratia Domini noſtri Ieſu
Chriſti vobiſcum.
21 ‖ Salutat vos Timotheus adiutor meus, & Lu- ‖ *Act. 16. 1.*
cius, & Iaſon, & Soſipater, cognati mei.
22 Saluto vos ego Tertius, qui ſcripſi epiſtolam,
in Domino.
23 Salutat vos Caius hoſpes meus, & vniuerſa
Eccleſia. Salutat vos Eraſtus arcarius ciuitatis, &
Quartus, frater.
24 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omni-
bus vobis. Amen.
25 Ei autem, qui potens eſt vos confirmare iuxta
Euangelium meum, & prædicationem Ieſu Chri-
ſti, ſecundùm reuelationem myſterij temporibus
æternis taciti,
26 (quod nunc patefactum eſt per Scripturas Pro-
phetarum ſecundùm præceptum æterni Dei, ad
obeditionem fidei) in cunctis Gentibus cogniti;
27 ſoli ſapienti Deo, per Ieſum Chriſtum, cui ho-
nor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD CORINTHIOS PRIMA.

Caput Primum.

Paulus Deo gratias agit de donis datis Corinthijs: ceterùm dolet quòd de baptizatoribus eſſent inter ipſos ſchiſmata, gaudens quòd miſſus ad prædicandum Euangelium paucos baptizauerit, oſtendens etiam reprobatam mundi ſapientiam, & electos ſimplices: ſicut & ſita eſt ſalus in Chriſti morte, cuius prædicatio iudicatur mundo ſtultitia, credentibus verò virtus ac ſapientia: ideò enim contemptibilia mundi elegit Deus, ne quis in ſe glorietur.

1 PAVLVS vocatus Apoſtolus Ieſu Chriſti
per voluntatem Dei, & Soſthenes frater,
2 Eccleſiæ Dei, quæ eſt Corinthi, ſanctificatis in Chriſto Ieſu, vocatis ſanctis, cùm omnibus qui inuocant nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, in omni loco ipſorum, & noſtro.
3 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
4 Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis in gratia Dei, quæ data eſt vobis in Chriſto Ieſu:
5 quòd in omnibus diuites facti eſtis in illo, in omni verbo, & in omni ſcientia:
6 ſicut teſtimonium Chriſti confirmatum eſt in vobis:
7 ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia, expectantibus reuelationem Domini noſtri Ieſu Chriſti,

8 qui & confirmabit vos vſque in finem ſine cri-
mine, in die aduentus Domini noſtri Ieſu Chriſti.
9 ‖ Fidelis Deus: per quem vocati eſtis in ſocie- ‖ 1 Th.
tatem filij eius Ieſu Chriſti Domini noſtri. 5.24.
10 Obſecro autem vos fratres, per nomen Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti: vt idipſum dicatis omnes,
& non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in
eodem ſenſu, & in eadem ſententia.
11 Significatum eſt enim mihi de vobis fratres
mei, ab ijs qui ſunt Chloës, quia contentiones ſunt
inter vos.
12 Hoc autem dico, quòd vnuſquiſque veſtrûm
dicit: Ego quidem ſum Pauli: ego autem ‖ Apol- ‖ Act.
lo: ego verò Cephæ: ego autem Chriſti. 18, 24.
13 Diuiſus eſt Chriſtus? Numquid Paulus cruci-
fixus eſt pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati
eſtis?
14 Gratias ago Deo, quòd neminem veſtrûm ba-
ptizaui, ‖ niſi Criſpum & Caium: ‖ Act.
15 ne quis dicat quòd in nomine meo baptizati eſtis. 18. 8.
16 Baptizaui autem & Stephanæ domum: cete-
rùm neſcio ſi quem alium baptizauerim.
17 Non enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed
euangelizare: ‖ non in ſapientia verbi, vt non eua- ‖ 2 Pet.
cuetur crux Chriſti. 1.16.
18 Verbum enim crucis, pereuntibus quidem ſtul- Inf. 2. 1.4.13.
titia eſt: ijs autem qui ſalui fiunt, id eſt nobis, ‖ Dei ‖ Rom.
virtus eſt. 1.16.
19 Scriptum eſt enim: ‖ Perdam ſapientiam ſa- ‖ Iſai.
pientium, & prudentiam prudentium reprobabo. 29.14.
20 ‖ Vbi ſapiens? vbi ſcriba? vbi conquiſitor huius ‖ Iſai.
ſæculi? Nónne ſtultam fecit Deus ſapientiam hu- 33.18.
ius mundi?

21 Nam quia in Dei ſapientia non cognouit mun-
dus per ſapientiam Deum: placuit Deo per ſtulti-
tiam prædicationis ſaluos facere credentes.
22 Quoniam & Iudæi ſigna petunt, & Græci ſa-
pientiam quærunt:
23 nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum:
Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtulti-
tiam;
24 ipſis autem vocatis Iudæis, atque Græcis, Chri-
ſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam:
25 quia quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt homi-
nibus: & quod infirmum eſt Dei, fortius eſt ho-
minibus.
26 Videte enim vocationem veſtram fratres, quia
non multi ſapientes ſecundùm carnem, non multi
potentes, non multi nobiles:
27 ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt con-
fundat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt
confundat fortia:
28 & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit
Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret:
29 vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius.
30 Ex ipſo autem vos eſtis in Chriſto Ieſu, qui fa-
‖ Ier. 23. 5. ctus eſt nobis ſapientia à Deo, & ‖ iuſtitia, & ſan-
ctificatio, & redemptio:
‖ Ier. 9. 23. 2. Cor. 10. 17. 31 vt quemadmodum ſcriptum eſt: ‖ Qui gloria-
tur, in Domino glorietur.

CAPVT II.

*Oſtendit Paulus ſe Chriſtum & hunc crucifixum ma-
gna modeſtia verbiſque ſimplicibus prædicaſſe Co-
rinthiis; quamquam perfectis loqueretur etiam ſa-
pientiam mundo abſconditam, quæ ſolo Dei ſpi-*

ritu cognoſci poteſt: animalis enim non percipit quæ
Dei ſunt.

1 ET ego, cùm veniſſem ad vos, fratres, veni
‖ non in ſublimitate ſermonis, aut ſapien- ‖ *Sup.*
tiæ, annuncians vobis teſtimonium Chriſti. *1.17.*
2 Non enim iudicaui me ſcire aliquid inter vos, ni-
ſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum.
3 ‖ Et ego in infirmitate, & timore, & tremore ‖ *Act.*
multo fui apud vos: *18.1.*
4 & ſermo meus, & prædicatio mea, ‖ non in ‖ *2.Pet.*
perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in *1.16.*
oſtenſione ſpiritus & virtutis:
5 vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed
in virtute Dei.
6 Sapientiam autem loquimur inter perfectos: ſa-
pientiam verò non huius ſæculi, neque principum
huius ſæculi, qui deſtruuntur:
7 ſed loquimur Dei ſapientiam in myſterio, quæ
abſcondita eſt, quam prædeſtinauit Deus ante ſæ-
cula in gloriam noſtram,
8 quàm nemo principum huius ſæculi cognouit: ſi
enim cognouiſſent, numquam Dominum gloriæ
crucifixiſſent.
9 Sed ſicut ſcriptum eſt: ‖ Quod oculus non vi- ‖ *Iſai.*
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, *64.4.*
quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum:
10 nobis autem reuelauit Deus per ſpiritum ſuum:
Spiritus enim omnia ſcrutatur, etiam profunda
Dei.
11 Quis enim hominum ſcit quæ ſunt hominis,
niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt? ita & quæ Dei
ſunt, nemo cognouit, niſi Spiritus Dei.
12 Nos autem non ſpiritum huius mundi accepi-

mus, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ
à Deo donata ſunt nobis:
‖ 1 Pet. 13 ‖ quæ & loquimur non in doctis humanæ ſa-
1. 16. Sup. 1. pientiæ verbis, ſed in doctrina Spiritus, ſpirituali-
4. 1. 17. bus ſpiritualia comparantes.
14 Animalis autem homo, non percipit ea quæ
ſunt Spiritus Dei: ſtultitia enim eſt illi, & non po-
teſt intelligere: quia ſpiritualiter examinatur.
15 Spiritualis autem iudicat omnia: & ipſe à nemi-
ne iudicatur.
‖ Iſai. 40. 13. 16 ‖ Quis enim cognouit ſenſum Domini, qui in-
Sap. 9. 13. Rom. 11. 34. ſtruat eum? Nos autem ſenſum Christi habemus.

Capvt III.

Corinthiis adhuc carnalibus non potuit Paulus predicare recondita fidei myſteria: contendebant enim de his qui tantum miniſtri erant, cùm ſolus Deus poſſit gratiæ ac virtutum dare incrementa, ſoluſque Chriſtus ſit fidei fundamentum: ſuper quod quis benè aut malè ſuperædificauerit, patebit in die examinis. Non eſt violandum Dei templum quod ſumus nos, nec in Dei miniſtris gloriandum.

1 ET ego, fratres, non potui vobis loqui quaſi
ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Tam-
quam paruulis in Chriſto,
2 lac vobis potum dedi, non eſcam: nondum enim
poteratis: ſed nec nunc quidem poteſtis: adhuc
enim carnales eſtis.
3 Cùm enim ſit inter vos zelus, & contentio:
nónne carnales eſtis, & ſecundùm hominem am-
bulatis?
4 Cùm enim quis dicat: Ego quidem ſum Pauli;
alius autem: Ego Apollo: nónne homines eſtis?

Quid igitur eſt Apollo? quid verò Paulus?
5 Miniſtri eius, cui credidiſtis, & vnicuique ſicut
Dominus dedit.
6 Ego plantaui, Apollo rigauit: ſed Deus incre-
mentum dedit.
7 Itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui
rigat: ſed, qui incrementum dat, Deus.
8 Qui autem plantat, & qui rigat, vnum ſunt.
‖ Vnuſquiſque autem propriam mercedem acci- ‖ Pſal.
piet ſecundùm ſuum laborem. 61.13. Gal. 6.
9 Dei enim ſumus adiutores: Dei agricultura eſtis, 5.
Dei ædificatio eſtis.
10 Secundùm gratiam Dei, quæ data eſt mihi, vt
ſapiens architectus fundamentum poſui: alius au-
tem ſuperædificat. Vnuſquiſque autem videat quo-
modo ſuperædificet.
11 Fundamentum enim aliud nemo poteſt pone-
re, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus
Ieſus.
12 Si quis autem ſuperædificat ſuper fundamen-
tum hoc, aurum, argentum, lapides pretioſos,
ligna, fœnum, ſtipulam,
13 vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit: Dies enim
Domini declarabit, quia in igne reuelabitur: &
vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit.
14 Si cuius opus manſerit quod ſuperædificauit,
mercedem accipiet.
15 Si cuius opus arſerit, detrimentum patietur:
ipſe autem ſaluus erit; ſic tamen quaſi per ig-
nem.
16 Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus
Dei habitat in vobis?
17 Si quis autem templum Dei violauerit, diſper-

‖ *Infr.* det illum Deus. ‖ Templum enim Dei ſanctum
6. 19. *2. Cor.* eſt, quod eſtis vos.
6. 16. 18 Nemo ſe ſeducat: ſi quis videtur inter vos ſa-
piens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat vt ſit ſapiens.
19 Sapientia enim huius mundi, ſtultitia eſt apud
‖ *Iob* Deum. Scriptum eſt enim: ‖ Comprehendam ſa-
5. 13. pientes in aſtutia eorum.
‖ *Pſal.* 20 Et iterùm: ‖ Dominus nouit cogitationes ſa-
93. 11. pientium, quoniam vanæ ſunt.
21 Nemo itaque glorietur in hominibus.
22 Omnia enim veſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue
Apollo, ſiue Cephas, ſiue mundus, ſiue vita, ſiue
mors, ſiue præſentia, ſiue futura: omnia enim ve-
ſtra ſunt:
23 vos autem Chriſti: Chriſtus autem Dei.

CAPVT IV.

Non temerè iudicandum eſt de Dei miniſtris: repre-henduntur Corinthij qui de miniſtris & acceptis donis gloriabantur, ac ſi illa à ſe haberent, & ſe extollentes contemnèbant etiam Apoſtolos, quamquam Paulus illos in Chriſto genuerat: dicit ſe breuì venturum Corinthum, quò Pſeudoapoſtolos redarguat.

1. Cor. 1 SIc nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti,
4. 4. & diſpenſatores myſteriorum Dei.
2 Hîc iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis
quis inueniatur.
3 Mihi autem pro minimo eſt vt à vobis iudicer,
aut ab humano die: ſed neque meipſum iudico.
4 Nihil enim mihi conſcius ſum: ſed non in hoc
iuſtificatus ſum: qui autem iudicat me, Domi-
nus eſt.

5 Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadúſque
veniat Dominus: qui & illuminabit abſcondita te-
nebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium: &
tunc laus erit vnicuíque à Deo.
6 Hæc autem, fratres, transfiguraui in me &
Apollo, propter vos: vt in vobis diſcatis, ne ſupra
quàm ſcriptum eſt, vnus aduerſus alterum infletur
pro alio.
7 Quis enim te diſcernit? Quid autem habes quod
non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris
quaſi non acceperis?
8 Iam ſaturati eſtis, iam diuites facti eſtis: ſine
nobis regnatis: & vtinam regnetis, vt & nos vobiſ-
cum regnemus.
9 Puto enim quòd Deus nos Apoſtolos nouiſſi-
mos oſtendit, tamquam morti deſtinatos: quia
ſpectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & ho-
minibus.
10 Nos ſtulti propter Chriſtum, vos autem pru-
dentes in Chriſto: nos infirmi, vos autem fortes:
vos nobiles, nos autem ignobiles.
11 Vſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus,
& nudi ſumus, & colaphis cædimur, & inſtabiles
ſumus,
12 & ‖ laboramus operantes manibus noſtris: ma- ‖ *Act.*
ledicimur, & benedicimus: perſecutionem pati- *20. 34. 1.Theſ.*
mur, & ſuſtinemus: *2. 9. 2.Theſ.*
13 blaſphemamur, & obſecramus: tamquam pur- *3. 8.*
gamenta huius mundi facti ſumus, omnium peri-
pſema vſque adhuc.
14 Non vt confundam vos, hæc ſcribo, ſed vt fi-
lios meos chariſſimos moneo.
15 Nam ſi decem millia pædagogorum habeatis

in Chriſto, ſed non multos patres. Nam in Chriſto
Ieſu per Euangelium ego vos genui.
16 Rogo ergo vos, imitatores mei eſtote, ſicut &
ego Chriſti.
17 Ideò miſi ad vos Timotheum, qui eſt filius
meus chariſſimus, & fidelis in Domino: qui vos
commonefaciet vias meas, quæ ſunt in Chriſto Ie-
ſu, ſicut vbique in omni Eccleſia doceo.
18 Tamquam non venturus ſim ad vos, ſic inflati
ſunt quidam.
19 Veniam autem ad vos citò, ſi Dominus volue-
rit: & cognoſcam non ſermonem eorum qui inflati
ſunt, ſed virtutem.
20 Non enim in ſermone eſt regnum Dei, ſed in
virtute.
21 Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in cha-
ritate, & ſpiritu manſuetudinis?

CAPVT V.

Corinthios reprehendit, quòd in inceſtu publicè viuentem tolerarent; quem abſens tradit ſatanæ, monens vt expurgato vitiorum fermento, puri Paſcha celebrent: nec vult eos commiſceri Chriſtianis palàm criminoſis.

Leu. 18. 7. 8. 20. 11.
1 OMnino auditur inter vos fornicatio, & talis
fornicatio, qualis nec inter Gentes, ita vt
vxorem patris ſui aliquis habeat.
2 Et vos inflati eſtis: & non magis luctum habui-
ſtis vt tollatur de medio veſtrûm qui hoc opus fecit.
Col. 2. 5.
3 ‖ Ego quidem abſens corpore, præſens autem
ſpiritu, iam iudicaui vt præſens, eum, qui ſic opera-
tus eſt,
4 in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congre-

gatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini no-
ſtri Ieſu,
5 tradere huiuſmodi ſatanæ in interitum carnis, vt
ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri Ieſu Chriſti.
6 Non eſt bona gloriatio veſtra. ‖ Neſcitis quia ‖ *Gal. 5. 9.*
modicum fermentum totam maſſam corrumpit?
7 Expurgate vetus fermentum, vt ſitis noua con-
ſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim Paſcha noſtrum
immolatus eſt Chriſtus.
8 Itaque epulemur; non in fermento veteri, ne-
que in fermento malitiæ & nequitiæ: ſed in azymis
ſinceritatis, & veritatis.
9 Scripſi vobis in epiſtola: Ne commiſceamini
fornicarijs.
10 non vtique fornicarijs huius mundi, aut auaris,
aut rapacibus, aut idolis ſeruientibus: alioquin de-
bueratis de hoc mundo exijſſe.
11 Nunc autem ſcripſi vobis non commiſceri; ſi is
qui frater nominatur, eſt fornicator, aut auarus, aut
idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut ra-
pax: cum eiuſmodi nec cibum ſumere.
12 Quid enim mihi de ijs, qui foris ſunt, iudicare?
Nónne de ijs, qui intus ſunt, vos iudicatis?
13 nam eos, qui foris ſunt, Deus iudicabit. Auferte
malum ex vobiſipſis.

Caput VI.

Corripit eos quòd iudicio contenderent coram iudice ethnico; enumerans quædam peccata, quibus innoluti regnum Dei non poſſidebunt: quædam licere dicit quæ non expediant: & varias ob cauſas oſtendit vitandam fornicationem.

1 AVdet aliquis veſtrûm habens negotium
aduerſus alterum, iudicari apud ini-

quos, & non apud ſanctos?
2 An neſcitis quoniam ſancti de hoc mundo iudi-
cabunt? Et ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni
eſtis qui de minimis iudicetis?
3 Neſcitis quoniam angelos iudicabimus? quantò
magis ſæcularia?
4 Sæcularia igitur iudicia ſi habueritis: contempti-
biles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudi-
candum.
5 Ad verecundiam veſtram dico. Sic non eſt inter
vos ſapiens quiſquam, qui poſſit iudicare inter fra-
trem ſuum?
6 Sed frater cum fratre iudicio contendit: & hoc
apud infideles?
‖ Mat. 5. 39. 7 ‖ Iam quidem omnino delictum eſt in vobis,
Luc. 6. quòd iudicia habetis inter vos. Quare non magis
29. iniuriam accipitis? quare non magis fraudem pati-
Rom. 12. 17. mini?
1. Theſ. 4. 6. 8 Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis: & hoc fra-
tribus.
9 An neſcitis quia iniqui regnum Dei non poſſide-
bunt? Nolite errare: Neque fornicarij, neque ido-
lis ſeruientes, neque adulteri,
10 neque molles, neque maſculorum concubito-
res, neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neque
maledici, neque rapaces, regnum Dei poſſidebunt.
11 Et hæc quidam fuiſtis: ſed abluti eſtis, ſed ſan-
ctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis, in nomine Domini
noſtri Ieſu Chriſti, & in Spiritu Dei noſtri.
12 Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt:
Omnia mihi licent, ſed ego ſub nullius redigar po-
teſtate.
13 Eſca ventri, & venter eſcis: Deus autem &

hunc, & has deſtruet: corpus autem non fornica-
tioni, ſed Domino: & Dominus corpori.
14 Deus verò & Dominum ſuſcitauit: & nos ſuſ-
citabit per virtutem ſuam.
15 Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt
Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciam
membra meretricis? Abſit.
16 An neſcitis quoniam qui adhæret meretrici,
vnum corpus efficitur? ‖ Erunt enim (inquit) duo ‖ *Gen. 2.24.*
in carne vna. *Matth. 19.5.*
17 Qui autem adhæret Domino, vnus ſpiritus *Marc. 10.8.*
eſt. *Epheſ. 5.31.*
18 Fugite fornicationem. Omne peccatum, quod-
cumque fecerit homo, extra corpus eſt: qui autem
fornicatur, in corpus ſuum peccat.
19 An neſcitis quoniam ‖ membra veſtra, tem- ‖ *Sup. 3.17.*
plum ſunt Spiritus ſancti, qui in vobis eſt, quem ha- *2. Cor. 6.16.*
betis à Deo, & non eſtis veſtri?
20 ‖ Empti enim eſtis pretio magno. Glorificate ‖ *Infr. 7.23.*
& portate Deum in corpore veſtro. *1. Pet. 1.18.*

CAPVT VII.

Corinthios inſtruit de matrimonio, eiúſque vſu & indiſſolubili vinculo, innuptis commendans cælibatum: & quomodo fidelis cum coniuge infideli ſe habere debeat: quódque vnuſquiſque in quo vitæ ſtatu ad fidem vocatus eſt, permaneat: virginitatem matrimonio præfert, vxorem mortuo marito liberam dicens, vt cui velit in Domino nubat.

1 DE quibus autem ſcripſiſtis mihi: Bonum
eſt homini mulierem non tangere:
2 propter fornicationem autem vnuſquiſque ſuam
vxorem habeat, & vnæquæq; ſuum virum habeat.

1. Pet 3 ‖ Vxori vir debitum reddat: ſimiliter autem &
3. 7. vxor viro.
4 Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed
vir. Similiter autem & vir ſui corporis poteſtatem
non habet, ſed mulier.
5 Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu
ad tempus, vt vacetis orationi: & iterùm reuerti-
mini in idipſum, ne tentet vos ſatanas propter in-
continentiam veſtram.
6 Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non
ſecundùm imperium.
7 Volo enim omnes vos eſſe ſicut meipſum: ſed
vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo: alius
quidem ſic, alius verò ſic.
8 Dico autem non nuptis, & viduis: bonum eſt il-
lis ſi ſic permaneant, ſicut & ego.
9 Quòd ſi non ſe continent, nubant. Melius eſt
enim nubere, quàm vri.
10 Ijs autem, qui matrimonio iuncti ſunt, præci-
‖ Mat. pio non ego, ſed Dominus, ‖ vxorem à viro non diſ-
5. 32. cedere:
19. 9.
Marc. 11 quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro
10. 9. ſuo reconciliari. Et vir vxorem non dimittat.
Luc 16.
18. 12 Nam ceteris ego dico, non Dominus. Si quis
frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit
habitare cum illo, non dimittat illam.
13 Et ſi qua mulier fidelis habet virum infidelem,
& hic conſentit habitare cum illa, non dimittat virũ:
14 ſanctificatus eſt enim vir infidelis per mulierem
fidelem, & ſanctificata eſt mulier infidelis per vi-
rum fidelem: alioquin filij veſtri immundi eſſent,
nunc autem ſancti ſunt.
15 Quòd ſi infidelis diſcedit, diſcedat: non enim

ſeruituti ſubiectus eſt frater aut ſoror in huiuſmo-
di: in pace autem vocauit nos Deus.
16 Vnde enim ſcis mulier, ſi virum ſaluum facies?
aut vnde ſcis vir, ſi mulierem ſaluam facies?
17 niſi vnicuique ſicut diuiſit Dominus, vnum-
quemque ſicut vocauit Deus, ita ambulet, & ſicut
in omnibus Eccleſijs doceo.
18 Circumciſus aliquis vocatus eſt? non adducat
præputium. In præputio aliquis vocatus eſt? non
circumcidatur.
19 Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt:
ſed obſeruatio mandatorum Dei.
20 ‖ Vnuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ‖ Eph.
ea permaneat. 4.1.
21 Seruus vocatus es? non ſit tibi curæ: ſed & ſi po-
tes fieri liber, magis vtere.
22 Qui enim in Domino vocatus eſt ſeruus, liber-
tus eſt Domini: ſimiliter qui liber vocatus eſt, ſer-
uus eſt Chriſti.
23 ‖ Pretio empti eſtis, nolite fieri ſerui hominum: ‖ Sup.
24 Vnuſquiſque in quo vocatus eſt, fratres, in hoc 6.20. 1. Pet.
permaneat apud Deum. 1.18.
25 De virginibus autem præceptum Domini non
habeo: conſilium autem do, tamquam miſericor-
diam conſecutus à Domino, vt ſim fidelis.
26 Exiſtimo ergo hoc bonum eſſe propter inſtan-
tem neceſſitatem, quoniam bonum eſt homini ſic
eſſe.
27 Alligatus es vxori? noli quærere ſolutionem.
Solutus es ab vxore? noli quærere vxorem.
28 Si autem acceperis vxorem: non peccaſti. Et ſi
nupſerit virgo, non peccauit. tribulationem tamen
carnis habebunt huiuſmodi. Ego autē vobis parco.

29 Hoc itaque dico, fratres: Tempus breue eſt: reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tamquam non habentes ſint:
30 & qui flent, tamquam non flentes: & qui gaudent, tamquam non gaudentes: & qui emunt, tamquam non poſſidentes:
31 & qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi.
32 Volo autem vos ſine ſollicitudine eſſe. Qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo.
33 Qui autem cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt.
34 Et mulier innupta, & virgo, cogitat quæ Domini ſunt; vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu. Quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro.
35 Porrò hoc ad vtilitatem veſtram dico: non vt laqueum vobis inijciam, ſed ad id, quod honeſtum eſt, & quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi.
36 Si quis autem turpem ſe videri exiſtimat ſuper virgine ſua, quòd ſit ſuperadulta, & ita oportet fieri: quod vult faciat: non peccat, ſi nubat.
37 Nam qui ſtatuit in corde ſuo firmus, non habens neceſſitatem, poteſtatem autem habens ſuæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde ſuo, ſeruare virginem ſuam, benè facit.
38 Igitur & qui matrimonio iungit virginem ſuam, benè facit: & qui non iungit, meliùs facit.
‖ Rom. 7. 2. 39 ‖ Mulier alligata eſt legi quanto tempore vir eius viuit. quòd ſi dormierit vir eius, liberata eſt: cui vult nubat: tantùm in Domino.

40 Beatior

40 Beatior autem erit ſi ſic permanſerit, ſecundùm meum conſilium: puto autem quòd & ego Spiritum Dei habeam.

Capvt VIII.

Quamquam idolothytis veſci non ſit ex ſe illicitum, cùm idolum nullius ſit efficaciæ aut poteſtatis, non ſunt tamen illa edenda aut repugnante conſcientia, aut cum infirmorum offendiculo: neque ea edere, aut non edere, hominem efficit meliorem.

1 De ijs autem, quæ idolis ſacrificantur, ſcimus quia omnes ſcientiam habemus.
Scientia inflat, charitas verò ædificat.
2 Si quis autem ſe exiſtimat ſcire aliquid, nondum
cognouit quemadmodum oporteat eum ſcire.
3 Si quis autem diligit Deum, hic cognitus eſt ab
eo:
4 De eſcis autem, quæ idolis immolantur, ſcimus
quia nihil eſt idolum in mundo, & quòd nullus eſt
Deus, niſi vnus.
5 Nam etſi ſunt qui dicantur dij, ſiue in cælo, ſiue
in terra (ſiquidem ſunt dij multi, & domini multi:)
6 nobis tamen vnus Deus, Pater, ex quo omnia,
& nos in illum: & vnus Dominus Ieſus Chriſtus,
per quem omnia, & nos per ipſum.
7 Sed non in omnibus eſt ſcientia. Quidam autem
cum conſcientia vſque nunc idoli, quaſi idolothytum manducant: & conſcientia ipſorum cùm ſit
infirma, polluitur.
8 Eſca autem nos non commendat Deo. Neque
enim ſi manducauerimus, abundabimus: neque ſi
non manducauerimus, deficiemus.

9 Videte autem ne fortè hæc licentia veſtra offendiculum fiat infirmis.
10 Si enim quis viderit eum, qui habet ſcientiam, in idolio recumbentem: nónne conſcientia eius, cùm ſit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta?
‖ Rom. 14. 15. 11 ‖ Et peribit infirmus in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt?
12 Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtum peccatis.
‖ Rom. 14. 21. 13 ‖ Quapropter ſi eſca ſcandalizat fratrem meum: non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.

CAPVT IX.

Non accipiebat Paulus victum à Corinthiis quibus concionabatur, vt omnem amputaret offendiculi occaſionem, licet hoc ſibi fuiſſe licitum multis probet argumentis: ſed in omnem formam ſe vertit, quò plures ad Dei cultum adducat: Corinthios exhortando ad imitationem eorum qui in ſtadio currunt, aut in agone certant, ſuum quoque ait ſe domare corpus.

1 NOn ſum liber? Non ſum Apoſtolus? Nónne Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum vidi? Nónne opus meum vos eſtis in Domino?
2 Et ſi alijs non ſum Apoſtolus, ſed tamen vobis ſum: nam ſignaculum Apoſtolatus mei vos eſtis in Domino.
3 mea defenſio apud eos, qui me interrogãt, hęc eſt.
4 Numquid non habemus poteſtatem manducandi, & bibendi?
5 Numquid non habemus poteſtatem mulierem

ſororem circumducendi, ſicut & ceteri Apoſtoli, &
fratres Domini, & Cephas?
6 Aut ego ſolus, & Barnabas, non habemus pote-
ſtatem hoc operandi?
7 Quis militat ſuis ſtipendijs vmquam? Quis plan-
tat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit
gregem, & de lacte gregis non manducat?
8 Numquid ſecundùm hominem hæc dico? An &
lex hæc non dicit?
9 Scriptum eſt enim in lege Moyſi: ‖ Non alligabis ‖ Deut
os boui trituranti. Nũquid de bobus cura eſt Deo? 25. 4.
1. Tim.
10 An propter nos vtique hoc dicit? Nam propter 5. 18.
nos ſcripta ſunt. quoniam debet in ſpe, qui arat, ara-
re: & qui triturat, in ſpe fructus percipiendi.
11 ‖ Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum ‖ Rom.
eſt ſi nos carnalia veſtra metamus? 15. 27.
12 Si alij poteſtatis veſtræ participes ſunt, quare
non potiùs nos? ſed non vſi ſumus hac poteſtate:
ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum de-
mus Euangelio Chriſti.
13 ‖ Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, ‖ Deut
quæ de ſacrario ſunt, edunt: & qui altari deſeruiunt, 18. 1.
cum altari participant?
14 Ita & Dominus ordinauit iјs, qui Euangelium
annunciant, de Euangelio viuere.
15 Ego autem nullo horum vſus ſum. Non autem
ſcripſi hæc vt ita fiant in me: bonum eſt enim mihi
magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet.
16 Nam ſi euangelizauero, non eſt mihi gloria: ne-
ceſſitas enim mihi incumbit: væ enim mihi eſt, ſi
non euangelizauero.
17 Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: ſi
autem inuitus, diſpenſatio mihi credita eſt.

18 Quæ eſt ergo merces mea? Vt euangelium prędicans, ſine ſumptu ponam Euangelium, vt nòn abutar poteſtate mea in Euangelio.
19 Nam cùm liber eſſem ex omnibus, omnium me ſeruum feci, vt plures lucrifacerem.
20 Et factus ſum Iudæis tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer.
21 ijs qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem (cùm ipſe non eſſem ſub lege) vt eos, qui ſub lege erant, lucrifacerem. ijs qui ſine lege erant, tamquam ſine lege eſſem (cùm ſine lege Dei non eſſem: ſed in lege eſſem Chriſti) vt lucrifacerem eos, qui ſine lege erant.
22 Factus ſum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.
23 Omnia autem facio propter Euangelium: vt particeps eius efficiar.
24 Neſcitis quòd ij qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium? Sic currite vt comprehendatis.
25 Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet: & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant; nos autem incorruptam.
26 Ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans:
27 ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne fortè cùm alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar.

Capvt X.

Commemoratione ingratorum Iudæorum frequenter ob varia peccata à Deo punitorum, hos à ſimilibus abſterret: de tentatione humana, & Dei in tentatio-

nibus auxilio: non ſolùm idololatria fugienda eſt, ſed & menſa eorum qui idolothytis veſcuntur; tum quòd per hoc videantur aliquid idolis deferre, tum quòd ſcandalo ſint infirmioribus.

1 NOlo enim vos ignorare fratres, quoniam
patres noſtri omnes ‖ ſub nube fuerunt, & ‖ Exo. 13.21.
omnes ‖ mare tranſierunt; Num. 9.21.
2 & omnes in Moyſe baptizati ſunt, in nube, & in
mari: ‖ Exo. 14.22.
3 ‖ & omnes eamdem eſcam ſpiritalem manduca- ‖ Exo. 16.15.
uerunt,
4 ‖ & omnes eumdem potum ſpiritalem bibe- ‖ Exo. 17.6.
runt: (bibebant autem de ſpiritali, conſequente eos, Num.
petra: petra autem erat Chriſtus) 20.10.
5 ſed non in pluribus eorum beneplacitum eſt
Deo: ‖ nam proſtrati ſunt in deſerto. ‖ Nu. 26.65.
6 Hæc autem in figura facta ſunt noſtri, vt non ſi-
mus concupiſcentes malorum, ‖ ſicut & illi concu- ‖ Pſal. 105.14.
pierunt.
7 neque idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex
ipſis: quemadmodum ſcriptum eſt: ‖ Sedit popu- ‖ Exo. 32.6.
lus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.
8 Neque fornicemur, ‖ ſicut quidam ex ipſis for- ‖ Nu. 25.1.
nicati ſunt, & ceciderunt vna die vigintitria millia.
9 Neque tentemus Chriſtum: ‖ ſicut quidam eo- ‖ Nu. 21.5.6.
rum tentauerunt, & à ſerpentibus perierunt.
10 ‖ Neque murmuraueritis, ſicut quidam eorum ‖ Nu. 11.1.
murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore. 14.1.
11 Hæc autem omnia in figura contingebant illis:
ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram, in
quos fines ſæculorum deuenerunt.
12 Itaque qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.
13 Tentatio vos non apprehendat niſi humana: fi-

delis autem Deus eſt, qui non patietur vos tentari
ſupra id quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tenta-
tione prouentum vt poſſitis ſuſtinere.
14 Propter quod chariſſimi mihi, fugite ab idolo-
rum cultura:
15 Vt prudentibus loquor, vos ipſi iudicate quod
dico.
16 Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne
communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis, quem
frangimus, nõne participatio corporis Domini eſt?
17 Quoniam vnus panis, vnum corpus multi ſu-
mus, omnes qui de vno pane participamus.
18 Videte Iſraël ſecundùm carnem: nónne qui
edunt hoſtias, participes ſunt altaris?
19 Quid ergo? dico quòd idolis immolatum ſit ali-
quid? aut quòd idolum, ſit aliquid?
20 Sed quæ immolant Gentes, dæmonijs immo-
lant, & non Deo. Nolo autem vos ſocios fieri dæ-
moniorum: non poteſtis calicem Domini bibere,
& calicem dæmoniorum:
21 non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, &
menſæ dæmoniorum.
22 An æmulamur Dominum? Numquid fortiores
‖ Sap. 6. 12. illo ſumus? ‖ Omnia mihi licent, ſed non omnia
expediunt.
23 Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant.
24 Nemo quòd ſuum eſt quærat, ſed quod alterius.
25 Omne, quod in macello venit, manducate, ni-
hil interrogantes propter conſcientiam.
‖ Eccli. 17. 31. Pſalm. 23. 1. 26 ‖ Domini eſt terra, & plenitudo eius.
27 Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire: om-
ne, quod vobis apponitur, manducate, nihil inter-
rogantes propter conſcientiam.

28 Si quis autem dixerit: Hoc immolatum eſt ido-
lis: nolite manducare, propter illum qui indicauit,
& propter conſcientiam:
29 conſcientiam autem dico non tuam, ſed alte-
rius. Vt quid enim libertas mea iudicatur ab aliena
conſcientia?
30 Si ego cum gratia participo, quid blaſphemor
pro eo quòd gratias ago?
31 ‖ Siue ergo manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud ‖ *Col. 3.17.*
quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.
32 Sine offenſione eſtote Iudæis, & Gentibus, &
Eccleſiæ Dei:
33 ſicut & ego per omnia omnibus placeo, non
quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt
ſalui fiant.

Capvt XI.

Vir aperto, mulier autem velato debet orare capite: Corinthios reprehendit quod ad celebrandam cœnam Dominicam inuicem non expectarent, ſed inter ſe diſſiderent; referens interim Sacramenti Euchariſtiæ à Chriſto inſtitutionem, & ſcelus ac pœnam indignè ad illud accedentium.

1 Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.
2 Laudo autem vos fratres, quòd per omnia
mei memores eſtis: & ſicut tradidi vobis, præcepta
mea tenetis.
3 Volo autem vos ſcire, ‖ quòd omnis viri caput ‖ *Eph. 5.23.*
Chriſtus eſt: caput autem mulieris, vir: caput verò
Chriſti, Deus.
4 Omnis vir orans aut prophetans velato capite,
deturpat caput ſuum.
5 Omnis autem mulier orans aut prophetans

non velato capite, deturpat caput ſuum: vnum
enim eſt ac ſi decaluetur.
6 Nam ſi non velatur mulier, tondeatur. Si verò
turpe eſt mulieri tonderi, aut decaluari, velet caput
ſuum.
7 Vir quidem non debet velare caput ſuum: quo-
‖ Gen. 1. 26. niam ‖ imago & gloria Dei eſt, mulier autem gloria
viri eſt.
8 Non enim vir ex muliere eſt, ſed mulier ex viro.
‖ Gen. 2. 23. 9 ‖ Etenim non eſt creatus vir propter mulierem,
ſed mulier propter virum.
10 Ideò debet mulier poteſtatem habere ſupra ca-
put propter Angelos.
11 Verumtamen neque vir ſine muliere, neque
mulier ſine viro, in Domino.
12 Nam ſicut mulier de viro, ita & vir per mulie-
rem: omnia autem ex Deo.
13 Vos ipſi iudicate: decet mulierem non velatam
orare Deum?
14 Nec ipſa natura docet vos, quòd vir quidem ſi
comam nutriat, ignominia eſt illi:
15 mulier verò ſi comam nutriat, gloria eſt illi:
quoniam capilli pro velamine ei dati ſunt.
16 Si quis autem videtur contentioſus eſſe: nos ta-
lem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia
Dei.
17 Hoc autem præcipio: non laudans, quòd non
in melius, ſed in deterius conuenitis.
18 Primùm quidem conuenientibus vobis in Ec-
cleſiam, audio ſciſſuras eſſe inter vos, & ex parte
credo.
19 Nam oportet & hæreſes eſſe, vt & qui probati
ſunt, manifeſti fiant in vobis.

20 Conuenientibus ergo vobis in vnum, iam non
eſt Dominicam cœnam manducare.
21 Vnuſquiſque enim ſuam cœnam præſumit ad
manducandum. Et alius quidem eſurit, alius autem
ebrius eſt.
22 Numquid domos non habetis ad manducan-
dum & bibendum? aut Eccleſiam Dei contemnitis,
& confunditis eos, qui non habent? Quid dicam vo-
bis? Laudo vos? in hoc non laudo.
23 Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vo-
bis, quoniam Dominus Ieſus in qua nocte trade-
batur, accepit panem,
24 & gratias agens fregit, & dixit: ‖ Accipite, & ‖ *Mat. 26. 26.*
manducate: hoc eſt corpus meum, quod pro vo- *Mar.*
bis tradetur: hoc facite in meam commemoratio- *14. 22.*
nem. *Luc. 22. 19.*
25 Similiter & calicem, poſtquam cœnauit, di-
cens: Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo
ſanguine hoc facite quotieſcumque bibetis, in
meam commemorationem.
26 Quotieſcumque enim manducabitis panem
hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annun-
tiabitis donec veniat.
27 ‖ Itaque quicumque manducauerit panem ‖ *Ioan. 6. 59.*
hunc, vel biberit calicem Domini indignè: reus
erit corporis & ſanguinis Domini.
28 ‖ Probet autem ſeipſum homo: & ſic de pane ‖ *2 Cor. 13. 5.*
illo edat, & de calice bibat.
29 Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium
ſibi manducat & bibit: non dijudicans corpus Do-
mini.
30 Ideò inter vos multi infirmi & imbecilles, &
dormiunt multi.

31 Quòd ſi noſmetipſos dijudicaremus, non vti-
que judicaremur.
32 Dum judicamur autem, à Domino corripimur,
vt non cum hoc mundo damnemur.
33 Itaque fratres mei, cùm conuenitis ad mandu-
dum, inuicem expectate.
34 Si quis eſurit, domi manducet: vt non in judi-
cium conueniatis. Cetera autem, cùm venero, di-
ſponam.

CAPVT XII.

Variis dantur varia ejuſdem Spiritus ſancti chariſmata, vt in modum humani corporis quiſque ſuo fungatur officio, & mutua ſe opera omnes indigere cognoſcentes, mutuò ſe foueant: & ita Chriſtus ſuæ prouidit Eccleſiæ de variis hominum ſtatibus.

1 DE ſpiritualibus autem, nolo vos ignorare
fratres.
2 Scitis quoniam cùm Gentes eſſetis, ad ſimula-
chra muta prout ducebamini euntes.
3 Ideò notum vobis facio, ‖ quòd nemo in Spiritu
‖ Mar. 9. 38. Dei loquens, dicit anathema Ieſu. Et nemo poteſt
dicere, Dominus Ieſu, niſi in Spiritu ſancto.
4 Diuiſiones verò gratiarum ſunt, idem autem
Spiritus:
5 Et diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem
Dominus:
6 Et diuiſiones operationum ſunt, idem verò
Deus, qui operatur omnia in omnibus.
7 Vnicuique autem datur manifeſtatio Spiritus
ad vtilitatem.
8 Alij quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ:
alij autem ſermo ſcientiæ ſecundùm eumdem Spi-
ritum:

9 alteri fides in eodem Spiritu: alij gratia ſanita-
tum in vno Spiritu:
10 alij operatio virtutum, alij prophetia, alij diſ-
cretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij inter-
pretatio ſermonum.
11 ‖ Hæc autem omnia operatur vnus atque idem ‖ Rom. 12. 6.
Spiritus, diuidens ſingulis prout vult. Eph. 4. 6.
12 Sicut enim corpus vnum eſt, & membra habet
multa, omnia autem membra corporis cùm ſint
multa, vnum tamen corpus ſunt: ita & Chriſtus.
13 Etenim in vno Spiritu omnes nos in vnum cor-
pus baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, ſiue
ſerui, ſiue liberi: & omnes in vno Spiritu potati
ſumus.
14 Nam & corpus non eſt vnum membrum, ſed
multa.
15 Si dixerit pes: Quoniam non ſum manus, non
ſum de corpore: num ideò non eſt de corpore?
16 Et ſi dixerit auris: Quoniam non ſum oculus,
non ſum de corpore: num ideò non eſt de corpore?
17 Si totum corpus oculus: vbi auditus? Si totum
auditus: vbi odoratus?
18 Nunc autem poſuit Deus membra, vnumquod-
que eorum in corpore ſicut voluit.
19 Quòd ſi eſſent omnia vnum membrum, vbi
corpus?
20 Nunc autem multa quidem membra, vnum
autem corpus.
21 Non poteſt autem oculus dicere manui: Ope-
ra tua non indigeo; aut iterùm caput pedibus: Non
eſtis mihi neceſſarij.
22 Sed multò magis quæ videntur membra cor-
poris infirmiora eſſe, neceſſariora ſunt:

& quæ putamus ignobiliora membra eſſe corporis,
his honorem abundantiorem circumdamus: & quæ
inhoneſta ſunt noſtra, abundantiorem honeſtatem
habent.
24 Honeſta autem noſtra nullius egent: ſed Deus
temperauit corpus, ei, cui deerat abundantiorem
tribuendo honorem,
25 vt non ſit ſchiſma in corpore, ſed idipſum pro
inuicem ſollicita ſint membra.
26 Et ſi quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: ſiue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra.
27 Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra de
membro.
Eph. 4.11. 28 ‖ Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia
primùm Apoſtolos, ſecundò Prophetas, tertiò Do-
ctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum,
opitulationes, gubernationes, genera linguarum,
interpretationes ſermonum.
29 Numquid omnes Apoſtoli? numquid omnes
Prophetæ? numquid omnes Doctores?
30 numquid omnes virtutes? numquid omnes
gratiam habent curationum? numquid omnes lin-
guis loquuntur? numquid omnes interpretantur?
31 Æmulamini autem chariſmata meliora. Et ad-
huc excellentiorem viam vobis demonſtro.

CAPVT XIII.

Oſtendit charitatis neceſſitatem, ipſius officia, perpetuitatem, ac præcellentiam ſupra fidem & ſpem, reliquaque Dei dona.

1 SI linguis hominum loquar, & angelorum,
charitatem autem non habeam, factus

ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens.
2 Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria
omnia, & omnem ſcientiam: & ſi habuero omnem
fidem ita vt montes transferam, charitatem autem
non habuero, nihil ſum.
3 Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facul-
tates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ar-
deam, charitatem autem non habuero, nihil mihi
prodeſt.
4 Charitas patiens eſt, benigna eſt: Charitas non
æmulatur, non agit perperàm, non inflatur,
5 non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non
irritatur, non cogitat malum,
6 non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem
veritati:
7 Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat,
omnia ſuſtinet.
8 Charitas numquam excidit; ſiue prophetiæ eua-
cuabuntur, ſiue linguæ ceſſabunt, ſiue ſcientia de-
ſtruetur.
9 Ex parte enim cognoſcimus, & ex parte prophe-
tamus.
10 Cùm autem venerit quod perfectum eſt, eua-
cuabitur quod ex parte eſt.
11 Cùm eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, ſa-
piebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quan-
do autẽ factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli.
12 Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate: tunc
autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex par-
te: tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum.
13 Nunc autem manent, fides, ſpes, charitas, tria
hæc: major autem horum eſt charitas.

Capvt XIV.

Donum linguarum inferius eſſe dicit dono prophetiæ; imò inutile, ſi deſit qui interpretetur: tradidit ergo eis normam qua his donis ordinatè vtantur: & mulieres in Eccleſiis ſilere iubet.

1 SEctamini charitatem, æmulamini ſpiritalia:
magis autem vt prophetetis.
2 Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur,
ſed Deo: nemo enim audit. Spiritu autem
loquitur myſteria.
3 Nam qui prophetat, hominibus loquitur ad
ædificationem, & exhortationem, & conſolationem.
4 Qui loquitur lingua, ſemetipſum ædificat: qui
autem prophetat, Eccleſiam Dei ædificat.
5 Volo autem omnes vos loqui linguis; magis autem
prophetare. Nam major eſt qui prophetat,
quàm qui loquitur linguis: niſi fortè interpretetur,
vt Eccleſia ædificationem accipiat.
6 Nunc autem, fratres, ſi venero ad vos linguis loquens;
quid vobis prodero, niſi vobis loquar aut
in reuelatione, aut in ſcientia, aut in prophetia, aut
in doctrina?
7 Tamen quæ ſine anima ſunt vocem dantia, ſiue
tibia, ſiue cithara, niſi diſtinctionem ſonituum dederint;
quomodo ſcietur id quod canitur, aut quod
citharizatur?
8 Etenim ſi incertam vocem det tuba; quis parabit
ſe ad bellum?
9 Ita & vos per linguam niſi manifeſtum ſermonem
dederitis; quomodo ſcietur id quod dicitur?
eritis enim in aëra loquentes.

10 Tam multa, vt puta, genera linguarum ſunt
in hoc mundo : & nihil ſine voce eſt.
11 Si ergo neſciero virtutem vocis, ero ei, cui lo-
quor, barbarus : & qui loquitur, mihi barbarus.
12 Sic & vos, quoniam æmulatores eſtis ſpirituum,
ad ædificationem Eccleſiæ quærite vt abundetis.
13 Et ideò qui loquitur lingua, oret vt interprete-
tur.
14 Nam ſi orem lingua, ſpiritus meus orat, mens
autem mea ſine fructu eſt.
15 Quid ergo eſt? Orabo ſpiritu, orabo & mente:
pſallam ſpiritu, pſallam & mente.
16 Ceterùm ſi benedixeris ſpiritu: qui ſupplet lo-
cum idiotæ, quomodo dicet, Amen, ſuper tuam
benedictionem ? quoniam quid dicas, neſcit
17 nam tu quidem benè gratias agis : ſed alter non
ædificatur.
18 Gratias ago Deo meo, quòd omnium veſtrûm
lingua loquor.
19 Sed in Eccleſia volo quinque verba ſenſu meo
loqui, vt & alios inſtruam : quàm decem millia
verborum in lingua.
20 Fratres, nolite pueri effici ſenſibus, ſed mali-
tia paruuli eſtote: ſenſibus autem perfecti eſtote.
21 In lege ſcriptum eſt : || Quoniam in aliis linguis || Iſai.
& labiis aliis loquar populo huic: & nec ſic exau- 28. 11.
dient me, dicit Dominus.
22 Itaque linguæ in ſignum ſunt non fidelibus, ſed
infidelibus : prophetiæ autem non infidelibus, ſed
fidelibus.
23 Si ergo conueniat vniuerſa Eccleſia in vnum, &
omnes linguis loquantur, intrent autem idiotæ, aut
infideles : nónne dicent quòd inſanitis ?

24 Si autem omnes prophetent, intret autem quis
infidelis, vel idiota, conuincitur ab omnibus, di-
iudicatur ab omnibus:
25 occulta cordis eius manifeſta fiunt, & ita cadens
in faciem adorabit Deum, pronuntians quòd verè
Deus in vobis ſit.
26 Quid ergo eſt, fratres? cùm conuenitis, vnuſ-
quiſque veſtrûm pſalmum habet, doctrinam ha-
bet, apocalypſim habet, linguam habet, interpre-
tationem habet: omnia ad ædificationem fiant.
27 Siue lingua quis loquitur, ſecundùm duos, aut
vt multùm tres, & per partes, & vnus interprete-
tur.
28 Si autem non fuerit interpres, taceat in Eccle-
ſia, ſibi autem loquatur, & Deo.
29 Prophetæ autem duo, aut tres dicant, & cete-
ri dijudicent.
30 Quòd ſi alij reuelatum fuerit ſedenti, prior ta-
ceat.
31 Poteſtis enim omnes per ſingulos prophetare:
vt omnes diſcant, & omnes exhortentur:
32 & ſpiritus prophetarum prophetis ſubiecti ſunt.
33 Non enim eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis: ſicut
& in omnibus Eccleſiis ſanctorum doceo.
‖ Gen. 3.16. 34 Mulieres in Eccleſiis taceant, non enim per-
mittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut ‖ & lex
dicit.
35 Si quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos
interrogent. Turpe eſt enim mulieri loqui in Ec-
cleſia.
36 An à vobis verbum Dei proceſſit? aut in vos
ſolos peruenit?
37 Si quis videtur propheta eſſe, aut ſpiritualis,
cognoſcat

cognoſcat quæ ſcribo vobis, quia Domini ſunt
mandata.
38 Si quis autem ignorat, ignorabitur.
39 Itaque fratres æmulamini prophetare: & loqui
linguis nolite prohibere.
40 Omnia autem honeſtè, & ſecundùm ordinem
fiant.

CAPVT XV.

*Chriſtum docet à mortuis reſurrexiſſe, multiſque ac
demum Paulo qui ſe minimum dicit Apoſtolorum
apparuiſſe: ac noſtram hîc aſtruit reſurrectionem,
& ordinem ac modum eius, vnà cum diuerſa reſu-
ſcitatorum gloria, non in anima ſolùm: ſed etiam
in corpore: mors autem in reſurrectione abſorbe-
bitur.*

1 NOtum autem vobis facio, fratres, Euange- Gal. 1.
lium, quod prædicaui vobis, quod & acce- 11.
piſtis, in quo & ſtatis,
2 per quod & ſaluamini: qua ratione prædicaue-
rim vobis, ſi tenetis, niſi fruſtrà credidiſtis.
3 Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi:
quoniam Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris
‖ ſecundùm Scripturas: ‖ Iſa. 53
4 ‖ & quia ſepultus eſt, & quia reſurrexit tertia die 5.
ſecundùm Scripturas: ‖ Iona
2. 1.
5 & quia viſus eſt Cephæ, & ‖ poſt hoc vnde- ‖ Ioan.
cim: 20. 19.
6 Deinde viſus eſt plus quàm quingentis fratribus
ſimul: ex quibus multi manent vſque adhuc, qui-
dam autem dormierunt:
7 Deinde viſus eſt Iacobo, deinde Apoſtolis om-
nibus:

8 Nouiſſimè autem omnium tamquam abortiuo,
‖ Act. ‖ viſus eſt & mihi.
9. 5. ‖ Epheſ. 9 ‖ Ego enim ſum minimus Apoſtolorum, qui
3. 8. non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniam per-
ſecutus ſum Eccleſiam Dei.
10 Gratia autem Dei ſum id quod ſum, & gratia
eius in me vacua non fuit, ſed abundantiùs illis om-
nibus laboraui: non ego autem, ſed gratia Dei me-
cum:
11 Siue enim ego, ſiue illi; ſic prædicamus, & ſic
credidiſtis.
12 Si autem Chriſtus prædicatur quòd reſurrexit à
mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quo-
niam reſurrectio mortuorum non eſt?
13 Si autem reſurrectio mortuorum non eſt: ne-
que Chriſtus reſurrexit.
14 Si autem Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt er-
go prædicatio noſtra, inanis eſt & fides veſtra:
15 inuenimur autem & falſi teſtes Dei: quoniam
teſtimonium diximus aduerſus Deum, quòd ſuſci-
tauerit Chriſtum; quem non ſuſcitauit, ſi mortui
non reſurgunt.
16 Nam ſi mortui non reſurgunt, neque Chriſtus
reſurrexit.
17 Quòd ſi Chriſtus non reſurrexit, vana eſt fides
veſtra, adhuc enim eſtis in peccatis veſtris.
18 Ergo & qui dormierunt in Chriſto, perie-
runt.
19 Si in hac vita tantùm in Chriſto ſperantes ſu-
mus, miſerabiliores ſumus omnibus homini-
bus.
20 Nunc autem Chriſtus reſurrexit à mortuis pri-
mitiæ dormientium:

21 quoniam quidem per hominem mors, & ‖ per ‖ Col. 1.
hominem reſurrectio mortuorum. 18.
22 Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Apoc.
Chriſto omnes viuificabuntur. 1. 5.
23 ‖ Vnuſquiſque autem in ſuo ordine, primitiæ ‖ 1. Thes.
Chriſtus: deinde ij, qui ſunt Chriſti, qui in aduentu 4. 15.
eius crediderunt.
24 Deinde finis; cùm tradiderit regnum Deo &
Patri, cùm euacuauerit omnem principatum, &
poteſtatem, & virtutem.
25 Oportet autem illum regnare, ‖ donec ponat ‖ Psal.
omnes inimicos ſub pedibus eius. 109. 1.
26 Nouiſſima autem inimica deſtruetur mors: Heb. 1.
‖ Omnia enim ſubiecit ſub pedibus eius. Cùm au- 13. 10.
tem dicat: 13.
‖ Psal. 8. 8.
27 Omnia ſubjecta ſunt ei; ſine dubio præter Heb. 2.
eum, qui ſubjecit ei omnia. 8.
28 Cùm autem ſubjecta fuerint illi omnia: tunc &
ipſe Filius ſubjectus erit ei, qui ſubjecit ſibi omnia,
vt ſit Deus omnia in omnibus.
29 Alioquin quid facient qui baptizantur pro
mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? vt quid
& baptizantur pro illis?
30 vt quid & nos periclitamur omni hora?
31 Quotidie morior per veſtram gloriam, fratres,
quam habeo in Chriſto Ieſu Domino noſtro.
32 Si (ſecundùm hominem) ad beſtias pugnaui
Epheſi, quid mihi prodeſt, ſi mortui non reſurgunt?
‖ manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. ‖ Sap.
33 Nolite ſeduci: Corrumpunt mores bonos col- 2. 6.
loquia mala. Iſa. 22.
13.
34 Euigilate iuſti, & nolite peccare: ignorantiam e-
nim Dei quidã habent, ad reuerentiã vobis loquor.

35 Sed dicet aliquis: Quomodo reſurgunt mortui?
qualíve corpore venient?
36 Inſipiens, tu quod ſeminas non viuificatur, niſi
priùs moriatur.
37 Et quod ſeminas, non corpus, quod futurum
eſt, ſeminas, ſed nudum granum, vt puta tritici, aut
alicuius ceterorum.
38 Deus autem dat illi corpus ſicut vult: & vni-
cuique ſeminum proprium corpus.
39 Non omnis caro, eadem caro: ſed alia quidem
hominum, alia verò pecorum, alia volucrum, alia
autem piſcium.
40 Et corpora cæleſtia, & corpora terreſtria: ſed
alia quidem cæleſtium gloria, alia autem terre-
ſtrium.
41 Alia claritas ſolis, alia claritas lunæ, & alia cla-
ritas ſtellarum. Stella enim à ſtella differt in clari-
tate:
42 ſic & reſurrectio mortuorum. Seminatur in
corruptione, ſurget in incorruptione.
43 Seminatur in ignobilitate, ſurget in gloria: Se-
minatur in infirmitate, ſurget in virtute:
44 Seminatur corpus animale, ſurget corpus ſpi-
ritale. Si eſt corpus animale, eſt & ſpiritale, ſicut
ſcriptum eſt:
‖ Gen. 2.7. 45 ‖ Factus eſt primus homo Adam in animã vi-
uentẽ, nouiſſimus Adam in ſpiritum viuificantem.
46 Sed non prius quod ſpiritale eſt, ſed quod ani-
male: deinde quod ſpiritale.
47 Primus homo de terra, terrenus: ſecundus ho-
mo de cælo, cæleſtis.
48 Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cæ-
leſtis, tales & cæleſtes.

49 Igitur, ſicut portauimus imaginem terreni,
portemus & imaginem cæleſtis.
50 Hoc autem dico fratres : quia caro & ſanguis
regnum Dei poſſidere non poſſunt : neque corru-
ptio incorruptelam poſſidebit.
51 Ecce myſterium vobis dico : omnes quidem re-
ſurgemus, ſed non omnes immutabimur.
52 In momento, in ictu oculi, in nouiſſima tuba :
canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti: &
nos immutabimur.
53 Oportet enim corruptibile hoc induere incor-
ruptionem: & mortale hoc induere immortalitatē.
54 Cùm autem mortale hoc induerit immortali-
tatem, tunc fiet ſermo, qui ſcriptus eſt: ‖ Abſorpta ‖ Oſee 13. 14.
eſt mors in victoria. Heb. 2, 14.
55 Vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſtimu-
lus tuus?
56 Stimulus autem mortis peccatum eſt : virtus
verò peccati lex.
57 ‖ Deo autem gratias, qui dedit nobis victo- ‖ 1.Io. 5.4.
riam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.
58 Itaque fratres mei dilecti, ſtabiles eſtote, & im-
mobiles: abũdantes in opere Domini ſemper, ſcien-
tes quòd labor veſter non eſt inanis in Domino.

Capvt XVI.

Vbi de colligenda pro Chriſtianis qui Ieroſolymis agebant eleemoſyna hortatus eſſet, commendat eis Timotheum ac Stephanæ familiam: deinde ſalutationes ſubiungit.

1 DE collectis autem, quæ fiunt in ſanctos,
ſicut ordinaui Eccleſijs Galatiæ, ita & vos
facite.

2 Per vnam ſabbati vnuſquíſque veſtrûm apud ſe
ſeponat, recondens quod ei benè placuerit: vt non,
cùm venero, tunc collectæ fiant.
3 Cùm autem præſens fuero: quos probaueritis
per epiſtolas, hos mittam perferre gratiam veſtram
in Ieruſalem.
4 Quòd ſi dignum fuerit vt & ego eam, mecum
ibunt.
5 Veniam autem ad vos, cùm Macedoniam per-
tranſiero: nam Macedoniam pertranſibo.
6 Apud vos autem forſitan manebo, vel e-
tiam hiemabo: vt vos me deducatis quocum-
que iero.
7 Nolo enim vos modo in tranſitu videre, ſpero
enim me aliquantulum temporis manere apud
vos, ſi Dominus permiſerit.
8 Permanebo autem Epheſi vſque ad Pente-
coſten.
9 Oſtium enim mihi apertum eſt magnum, & eui-
dens: & aduerſarij multi.
10 Si autem venerit Timotheus, videte vt ſine ti-
more ſit apud vos: opus enim Domini operatur,
ſicut & ego.
11 Ne quis ergo illum ſpernat: deducite autem
illum in pace, vt veniat ad me: expecto enim il-
lum cum fratribus.
12 De Apollo autem fratre vobis notum facio,
quoniam multùm rogaui eum vt veniret ad vos
cum fratribus: & vtique non fuit voluntas vt
nunc veniret: veniet autem, cùm ei vacuum
fuerit.
13 Vigilate, ſtate in fide, viriliter agite, & confor-
tamini.

14 omnia veſtra in charitate fiant.
15 Obſecro autem vos fratres, noſtis domum
Stephanæ, & Fortunati, & Achaïci: quoniam ſunt
primitiæ Achaïæ, & in miniſterium ſanctorum or-
dinauerunt ſeipſos:
16 vt & vos ſubditi ſitis eiuſmodi, & omni coope-
ranti & laboranti.
17 Gaudeo autem in præſentia Stephanæ, & For-
tunati, & Achaïci: quoniam id, quod vobis deerat,
ipſi ſuppleuerunt:
18 refecerunt enim & meum ſpiritum, & veſtrum.
Cognoſcite ergo qui huiuſmodi ſunt.
19 Salutant vos Eccleſiæ Aſiæ. Salutant vos in
Domino multùm, Aquila & Priſcilla, cum
domeſtica ſua Eccleſia: apud quos & hoſpi-
tor.
20 Salutant vos omnes fratres. Salutate inuicem
in oſculo ſancto.
21 Salutatio, mea manu Pauli.
22 Si quis non amat Dominum noſtrum Ieſum
Chriſtum, ſit anathema, Maran Atha.
23 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti vobiſ-
cum.
24 Charitas mea cum omnibus vobis in Chriſto
Ieſu. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD CORINTHIOS SECVNDA.

Capvt Primvm.

Oſtendit Apoſtolus ex quantis in Aſia ortis aduerſitatibus eripuerit eum Dominus, vt & ipſe alios conſolaretur: deinde manifeſtans cordis ſui ac doctrinæ ſinceritatem, oſtendit quòd licet iuxta id quod propoſuerat, ad eos non venerit, nulla ipſius id actum eſt leuitate, aſſerens firmam eſſe ſuæ prædicationis veritatem.

1 Pavlvs Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus frater, Eccleſiæ Dei, quæ eſt Corinthi, cum omnibus ſanctis, qui ſunt in vniuerſa Achaïa.

2 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.

‖ Eph. 1. 3. 1. Pet. 1. 3.

3 ‖ Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis,

4 qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra: vt poſſimus & ipſi conſolari eos, qui in omni preſſura ſunt, per exhortationem, qua exhortamur & ipſi à Deo.

5 Quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis: ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra.

6 Siue autem tribulamur pro veſtra exhortatione
& ſalute, ſiue conſolamur pro veſtra conſolatione,
ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione & ſalute,
quæ operatur tolerantiam earumdem paſſionum,
quas & nos patimur:
7 vt ſpes noſtra firma ſit pro vobis: ſcientes quòd
ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.
8 Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione
noſtra, quæ facta eſt in Aſia, quoniam
ſupra modum grauati ſumus ſupra virtutem, ita vt
tæderet nos etiam viuere.
9 Sed ipſi in nobiſmetipſis reſponſum mortis habuimus,
vt non ſimus fidentes in nobis, ſed in Deo,
qui ſuſcitat mortuos:
10 qui de tantis periculis nos eripuit, & eruit: in
quem ſperamus quoniam & adhuc eripiet,
11 adiuuantibus & vobis in oratione pro nobis: vt
ex multorum perſonis, eius quæ in nobis eſt donationis,
per multos gratiæ agantur pro nobis.
12 Nam gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ
noſtræ, quòd in ſimplicitate cordis & ſinceritate
Dei, & non in ſapientia carnali, ſed in gratia
Dei, conuerſati ſumus in hoc mundo: abundantiùs
autem ad vos.
13 Non enim alia ſcribimus vobis, quàm quæ legiſtis,
& cognouiſtis. Spero autem quòd vſque in
finem cognoſcetis,
14 ſicut & cognouiſtis nos ex parte, quòd gloria
veſtra ſumus, ſicut & vos noſtra, in die Domini noſtri
Ieſu Chriſti.
15 Et hac confidentia volui priùs venire ad vos, vt
ſecundam gratiam haberetis:

16 & per vos tranſire in Macedoniam, & iterùm
à Macedonia venire ad vos, & à vobis deduci in
Iudæam.
17 Cùm ergo hoc voluiſſem, numquid leuitate
vſus ſum? Aut quæ cogito, ſecundùm carnem cogi-
to, vt ſit apud me EST & NON?
18 Fidelis autem Deus, quia ſermo noſter, qui
fuit apud vos, non eſt in illo EST & NON.
19 Dei enim filius Ieſus Chriſtus, qui in vobis
per nos prædicatus eſt, per me, & Siluanum, & Ti-
motheum, non fuit EST & NON, ſed EST in illo
fuit.
20 Quotquot enim promiſſiones Dei ſunt, in illo
EST: ideò & per ipſum Amen Deo ad gloriam no-
ſtram.
21 Qui autem confirmat nos vobiſcum in Chri-
ſto, & qui vnxit nos Deus:
22 qui & ſignauit nos, & dedit pignus Spiritus in
cordibus noſtris.
23 Ego autem teſtem Deum inuoco in animam
meam, quòd parcens vobis, non veni vltrà Corin-
thum: non quia dominamur fidei veſtræ, ſed adiu-
tores ſumus gaudij veſtri: nam fide ſtatis.

CAPVT II.

Oſtendit quòd ad ipſos non venerit ne majoris eſſet cauſa triſtitia, exhortans vt fornicarium illum recipiant in gratiam: ſimul indicans quòd magno quidem labore, magno tamen etiam fructu prædicauerit, licet prædicationis ſuæ fragantia quibuſdam mortis occaſio fuerit.

1 STatui autem hoc ipſum apud me, ne iterùm
in triſtitia venirem ad vos.

2 Si enim ego contriſto vos: & quis eſt, qui me
lætificet, niſi qui contriſtatur ex me?
3 Et hoc ipſum ſcripſi vobis, vt non cùm venero,
triſtitiam ſuper triſtitiam habeam, de quibus opor-
tuerat me gaudere: confidens in omnibus vobis,
quia meum gaudium, omnium veſtrûm eſt.
4 Nam ex multa tribulatione & anguſtia cordis
ſcripſi vobis per multas lacrymas: non vt contriſte-
mini: ſed vt ſciatis, quam charitatem habeam a-
bundantiùs in vobis.
5 Si quis autem contriſtauit, non me contriſtauit:
ſed ex parte, vt non onerem omnes vos.
6 Sufficit illi, qui eiuſmodi eſt, objurgatio hæc,
quæ fit à pluribus:
7 ita vt econtrariò magis donetis, & conſolemini,
ne fortè abundantiori triſtitia abſorbeatur qui
eiuſmodi eſt.
8 Propter quod obſecro vos, vt confirmetis in il-
lum charitatem.
9 Ideò enim & ſcripſi, vt cognoſcam experimen-
tum veſtrum, an in omnibus obedientes ſitis.
10 Cui autem aliquid donaſtis, & ego: nam & ego
quod donaui, ſi quid donaui, propter vos in perſo-
na Chriſti,
11 vt non circumueniamur à ſatana: non enim
ignoramus cogitationes eius.
12 Cùm veniſſem autem Troadem propter Euan-
gelium Chriſti, & oſtium mihi apertum eſſet in
Domino,
13 non habui requiem ſpiritui meo, eo quòd
non inuenerim Titum fratrem meum, ſed
valefaciens eis, profectus ſum in Macedo-
niam.

14 Deo autem gratias, qui ſemper triumphat nos
in Chriſto Ieſu, & odorem notitiæ ſuæ manifeſtat
per nos in omni loco:
15 quia Chriſti bonus odor ſumus Deo, in ijs qui
ſalui fiunt, & in ijs qui pereunt:
16 alijs quidem odor mortis in mortem; alijs au-
tem odor vitæ in vitam. Et ad hæc quis tam ido-
neus?
17 Non enim ſumus ſicut plurimi, adulterantes
verbum Dei, ſed ex ſinceritate, ſed ſicut ex Deo,
coram Deo, in Chriſto loquimur.

Capvt III.

Non eget Apoſtolus hominum commendatione, cùm fructus ſuæ prædicationis eum commendet: multò enim maiori in honore eſſe debent miniſtri noui teſtamenti ac ſpiritus, quàm veteris teſtamenti ac litteræ: & quòd Iudæi velamen adhuc habebant ſuper cor ſuum in electione Scripturarum, quod fide in Chriſtum aufertur.

1 INcipimus iterùm noſmetipſos commendare?
aut numquid egemus (ſicut quidam) com-
mendatitijs epiſtolis ad vos, aut ex vobis?
2 Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta in cordibus
noſtris, quæ ſcitur & legitur ab omnibus homini-
bus:
3 manifeſtati quòd epiſtola eſtis Chriſti, miniſtra-
ta à nobis, & ſcripta non atramento, ſed ſpiritu Dei
viui: non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis
carnalibus.
4 Fiduciam autem talem habemus, per Chriſtum
ad Deum:
5 non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid

à nobis, quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex
Deo eſt:
6 qui & idoneos nos fecit miniſtros noui teſta-
menti; non littera, ſed Spiritu: littera enim occidit,
Spiritus autem viuificat.
7 Quòd ſi miniſtratio mortis litteris deformata in
lapidibus, fuit in gloria; ita vt non poſſent intende-
re filij Iſrael in faciem Moyſi, propter gloriam vul-
tus eius, quæ euacuatur:
8 quomodo non magis miniſtratio Spiritus erit in
gloria?
9 Nam ſi miniſtratio damnationis gloria eſt: mul-
tò magis abundat miniſterium iuſtitiæ in gloria.
10 Nam nec glorificatum eſt, quod claruit in hac
parte, propter excellentem gloriam.
11 Si enim quod euacuatur, per gloriam eſt: mul-
tò magis quod manet, in gloria eſt.
12 Habentes igitur talem ſpem, multa fiducia
vtimur:
13 ‖ & non ſicut Moyſes ponebat velamen ſuper ‖ Exod.
faciem ſuam, vt non intenderent filij Iſrael in fa- 34. 33
ciem eius, quod euacuatur,
14 ſed obtuſi ſunt ſenſus eorum. Vſque in hodier-
num enim diem idipſum velamen in lectione ve-
teris teſtamenti manet non reuelatum, (quoniam
in Chriſto euacuatur)
15 ſed vſque in hodiernum diem, cùm legitur
Moyſes, velamen poſitum eſt ſuper cor eorum.
16 Cùm autem conuerſus fuerit ad Dominum,
auferetur velamen.
17 ‖ Dominus autem Spiritus eſt: Vbi autem Spi- ‖ Ioan
ritus Domini, ibi libertas. 4. 24.
18 Nos verò omnes, reuelata facie gloriam Do-

ſpeculantes, in eamdem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tamquam à Domini Spiritu.

Capvt IV.

Quòd ſincera Apoſtolorum prædicatione verbum Dei omnibus manifeſtatum eſt, præterquam ijs quorum mentes excæcatæ ſunt: quòd multa aduerſa patiantur Apoſtoli, numquam tamen ſuccumbant: momentanea autem tribulatio parit magnam æternamq; gloriam.

1 IDeò habentes adminiſtrationem, iuxta quod
miſericordiam conſecuti ſumus, non deficimus,
2 ſed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in aſtutia, neque adulterantes verbum Dei, ſed in manifeſtatione veritatis commendantes noſmetipſos ad omnem conſcientiam hominum coram Deo.
3 Quòd ſi etiam opertum eſt Euangelium noſtrum; in ijs, qui pereunt, eſt opertum:
4 in quibus Deus huius ſæculi excæcauit mentes infidelium, vt non fulgeat illis illuminatio Euangèlij gloriæ Chriſti, qui eſt imago Dei.
5 Non enim noſmetipſos prædicamus, ſed Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum; nos autem ſeruos veſtros per Ieſum:
6 quoniam Deus, qui dixit de tenebris lucē ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem ſcientiæ claritatis Dei, in facie Chriſti Ieſu.
7 Habemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus: vt ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis.

8 In omnibus tribulationem patimur, ſed non an-
guſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur:
9 perſecutionem patimur, ſed non derelinqui-
mur: deijcimur, ſed non perimus:
10 ſemper mortificationem Ieſu in corpore noſtro
circumferentes, vt & vita Ieſu manifeſtetur in cor-
poribus noſtris.
11 Semper enim nos, qui viuimus, in mortem tra-
dimur propter Ieſum: vt & vita Ieſu manifeſtetur
in carne noſtra mortali.
12 Ergo mors in nobis operatur, vita autem in
vobis.
13 Habentes autem eumdem ſpiritum fidei, ſicut
ſcriptum eſt: ‖ Credidi, propter quod locutus ‖ Pſal. 115. 1.
ſum, & nos credimus, propter quod & lo-
quimur:
14 ſcientes quoniam qui ſuſcitauit Ieſum, & nos
cum Ieſu ſuſcitabit, & conſtituet vobiſcum.
15 Omnia enim propter vos: vt gratia abundans,
per multos in gratiarum actione, abundet in glo-
riam Dei.
16 Propter quod non deficimus: ſed licet is, qui
foris eſt, noſter homo corrumpatur: tamen is, qui
intus eſt, renouatur de die in diem.
17 Id enim, quod in præſenti eſt momentaneum
& leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſubli-
mitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.
18 non contemplantibus nobis quæ videntur, ſed
quæ non videntur. Quæ enim videntur, tem-
poralia ſunt: quæ autem non videntur, æter-
na ſunt.

CAPVT V.

Ex certa ſpe futuræ gloriæ deſiderant Apoſtoli abſolui à corpore, cùm aliter ea frui non poſſint: ſemper autem cupientes Chriſto omnium iuſto iudici placere; dant ſuis diſcipulis occaſionem de ipſis gloriandi coram aduerſarijs: & legatione pro Chriſto fungentes, ne ipſum quidem Chriſtum, quem prædicant, & cuius morte reconciliatus eſt Deo mundus, iam ſecundum carnem nouerunt.

1 SCimus enim, quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis.
2 Nam & in hoc ingemiſcimus, habitationem
noſtram, quæ de cælo eſt, ſuperindui cupientes:
‖ Apocal. 16. 15. 3 ſi tamen veſtiti, non ‖ nudi inueniamur.
4 Nam & qui ſumus in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati: eò quòd nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri; vt abſorbeatur quod mortale eſt, à vita.
5 Qui autem efficit nos in hoc ipſum, Deus; qui dedit nobis pignus ſpiritus.
6 Audentes igitur ſemper, ſcientes quoniam dum ſumus in corpore, peregrinamur à Domino:
7 (per fidem enim ambulamus, & non per ſpeciem)
8 audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præſentes eſſe ad Dominum.
9 Et ideò contendimus, ſiue abſentes, ſiue præ-
‖ Rom. 14. 10. ſentes, placere illi.
10 ‖ Omnes enim nos manifeſtari oportet ante Tribunal

bunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.
11 Scientes ergo timorem Domini, hominibus ſuademus, Deo autem manifeſti ſumus. Spero autem & in conſcientiis veſtris manifeſtos nos eſſe.
12 Non iterùm commendamus nos vobis, ſed occaſionem damus vobis gloriandi pro nobis: vt habeatis ad eos, qui in facie gloriantur, & non in corde.
13 Siue enim mente excedimus, Deo: ſiue ſobrij ſumus, vobis.
14 Charitas enim Chriſti vrget nos: æſtimantes hoc, quoniam ſi vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt:
15 & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus: vt, & qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit.
16 Itaque nos ex hoc neminem nouimus ſecundùm carnem. Et ſi cognouimus ſecundùm carnem Chriſtum: ſed nunc iam non nouimus.
17 Si qua ergo in Chriſto noua creatura: vetera tranſierunt: ‖ ecce facta ſunt omnia noua. ‖ *Iſai. 43. 19. Apoc. 21. 5.*
18 Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit ſibi per Chriſtum: & dedit nobis miniſterium reconciliationis.
19 quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit in nobis verbum reconciliationis.
20 Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo.
21 Eum, qui non nouerat peccatum, pro nobis

g

peccatũ fecit, vt nos efficeremur iuſtitia Dei in ipſo.

CAPVT VI.

Exhortatur ne acceptam negligant gratiam, oſtendens quantum laborauerit vt probatum ſe Dei miniſtrum exhiberet, & admonens vt à conuictu & conſortio infidelium ſeparentur.

1 ADiuuantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

‖ Iſai. 49. 8.

2 Ait enim: ‖ Tempore accepto exaudiui te, & in
die ſalutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.

‖ 1. Cor. 10. 32.

3 ‖ nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum:

‖ 1. Cor. 4. 1.

4 ſed in omnibus exhibeamus noſmetipſos ‖ ſicut
Dei miniſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtiis,
5 in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,
6 in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu ſancto, in charitate non ficta,
7 in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iuſtitiæ à dextris, & à ſiniſtris;
8 per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam: vt ſeductores, & veraces; ſicut qui ignoti, & cogniti:
9 quaſi morientes, & ecce viuimus: vt caſtigati, & non mortificati:
10 quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes: ſicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, & omnia poſſidentes.
11 Os noſtrum patet ad vos, ô Corinthij, cor noſtrum dilatatum eſt.

11 Non anguſtiamini in nobis: anguſtiamini au-
tem in viſceribus veſtris:
13 eamdem autem habentes remunerationem,
tamquam filiis dico, dilatamini & vos.
14 Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ
enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate? Aut quæ
ſocietas luci ad tenebras?
15 Quæ autem conuentio Chriſti ad Belial? Aut
quæ pars fideli cum infideli?
16 Qui autem conſenſus templo Dei cum idolis?
‖ Vos enim eſtis templum Dei viui, ſicut dicit ‖ 1. Cor. 16. 17.
Deus: ‖ Quoniam inhabitabo in illis, & inambu- 6. 19.
labo inter eos, & ero illorum Deus, & ipſi erunt ‖ Leu. 26. 11.
mihi populus.
17 Propter quod exite de medio eorum, & ſepara-
mini, dicit Dominus, & immundum ne tetige-
ritis:
18 & ego recipiam vos: ‖ & ero vobis in patrem, ‖ Ier.
& vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus 31.9.
omnipotens.

Capvt VII.

*Oſtendit Apoſtolus quanto amore Corinthios proſe-
quebatur, & quantum de correcta ipſorum vita in
magnis ſuis tribulationibus gaudium acceperit,
quantúmve bonum pepererit triſtitia, quam ex ſua
acceperant epiſtola.*

1 HAs ergo habentes promiſſiones, chariſſi-
mi, mundemus nos ab omni inquinamen-
to carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem
in timore Dei.
2 Capite nos. Neminem læſimus, neminem cor-
rupimus, neminem circumuenimus,

3 Non ad condemnationem veſtram dico. prædi-
ximus enim quòd in cordibus noſtris eſtis, ad com-
moriendum, & ad conuiuendum.
4 Multa mihi fiducia eſt apud vos, multa mihi
gloriatio pro vobis, repletus ſum conſolatione, ſu-
perabundo gaudio in omni tribulatione noſtra.
5 Nam & cùm veniſſemus in Macedoniam, nul-
lam requiem habuit caro noſtra, ſed omnem tribu-
lationem paſſi ſumus: foris pugnæ, intus timores.
6 Sed qui conſolatur humiles, conſolatus eſt nos
Deus in aduentu Titi.
7 Non ſolùm autem in aduentu eius, ſed etiam in
conſolatione, qua conſolatus eſt in vobis, referens
nobis veſtrum deſiderium, veſtrum fletum, veſtram
æmulationem pro me, ita vt magis gauderem.
8 Quoniam etſi contriſtaui vos in epiſtola, non
me pœnitet: etſi pœniteret, videns quòd epiſtola
illa (etſi ad horam) vos contriſtauit;
9 nunc gaudeo: non quia contriſtati eſtis, ſed quia
contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Contriſtati enim
eſtis ſecundùm Deum, vt in nullo detrimentum
patiamini ex nobis.
‖ 1. Pet. 2. 19. 10 ‖ Quæ enim ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœ-
nitentiam in ſalutem ſtabilem operatur: ſæculi au-
tem triſtitia mortem operatur.
11 Ecce enim hoc ipſum, ſecundùm Deum con-
triſtari vos, quantam in vobis operatur ſollicitudi-
nem: ſed defenſionem, ſed indignationem, ſed ti-
morem, ſed deſiderium, ſed æmulationem, ſed
vindictam. in omnibus exhibuiſtis vos, incontami-
natos eſſe negotio.
12 Igitur, etſi ſcripſi vobis, non propter eum qui
fecit iniuriam, nec propter eum qui paſſus eſt: ſed

ad manifeſtandam ſollicitudinem noſtram, quam
habemus pro vobis
13 coram Deo: ideò conſolati ſumus. In conſola-
tione autem noſtra, abundantiùs magis gauiſi ſu-
mus ſuper gaudio Titi, quia refectus eſt ſpiritus
eius ab omnibus vobis.
14 & ſi quid apud illum de vobis gloriatus ſum,
non ſum confuſus: ſed ſicut omnia vobis in veritate
locuti ſumus, ita & gloriatio noſtra, quæ fuit ad
Titum, veritas facta eſt,
15 & Viſcera eius abundantiùs in vobis ſunt: re-
miniſcentis omnium veſtrûm obedientiam, quo-
modo cum timore & tremore excepiſtis illum.
16 Gaudeo quòd in omnibus confido in vobis.

CAPVT VIII.

*Hortatur eos ad eleëmoſynam pauperibus qui Ieroſo-
lymis agebant prompto animo tribuendam, tum
Macedonum commendatione, tum Chriſti exem-
plo admonens, vt quod iam dudum facere propo-
ſuerant, id nunc pro cuiuſque facultate præ-
ſtent: & miniſtros collaudat quos ad eam mittit
colligendam.*

1 NOtam autem facimus vobis, fratres, gra-
tiam Dei, quæ data eſt in Eccleſiis Mace-
doniæ:
2 quòd in multo experimento tribulationis, abun-
dantia gaudij ipſorum fuit; & altiſſima pauper-
tas eorum, abundauit in diuitias ſimplicitatis eo-
rum:
3 quia ſecundùm virtutem teſtimonium illis red-
do, & ſupra virtutem voluntarij fuerunt,
4 cum multa exhortatione obſecrantes nos gra-

tiam, & communicationem miniſterij, quod ſit in
Sanctos.
5 Et non ſicut ſperauimus, ſed ſemetipſos dede-
runt primùm Domino, deinde nobis per volunta-
tem Dei;
6 ita vt rogaremus Titum, vt quemadmodum cœ-
pit, ita & perficiat in vobis etiam gratiam iſtam.
7 Sed ſicut in omnibus abundatis fide, & ſermo-
ne, & ſcientia, & omni ſollicitudine, inſuper &
charitate veſtra in nos, vt & in hac gratia abundetis.
8 Non quaſi imperans dico: ſed per aliorum ſolli-
citudinem, etiam veſtræ charitatis ingenium bo-
num comprobans.
9 Scitis enim gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti,
quòniam propter vos egenus factus eſt, cùm eſſet
diues, vt illius inopia vos diuites eſſetis.
10 Et conſilium in hoc do: hoc enim vobis vtile
eſt, qui non ſolùm facere, ſed & velle cœpiſtis ab
anno priore:
11 nunc verò & facto perficite: vt quemadmodum
promptus eſt animus voluntatis, ita ſit & perficien-
di ex èo quod habetis.
12 Si enim voluntas prompta eſt; ſecundùm id
quod habet, aecepta eſt, non ſecundùm id quod
non habet.
13 Non enim vt aliis ſit remiſſio, vobis autem tri-
bulatio, ſed ex æqualitate.
14 In præſenti tempore veſtra abundantia illorum
inopiam ſuppleat: vt & illorum abundantia, ve-
ſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas, ſi-
cut ſcriptum eſt:
|| Exo. 16. 18. 15 || Qui multum, non abundauit: & qui modi-
cum, non minorauit.

16 Gratias autem Deo, qui dedit eamdem ſolli-
citudinem pro vobis in corde Titi,
17 quoniam exhortationem quidem ſuſcepit: ſed
cùm ſollicitior eſſet, ſua voluntate profectus eſt ad
vos.
18 Miſimus etiam cum illo fratrem, cuius laus eſt
in Euangelio per omnes Eccleſias:
19 non ſolùm autem, ſed & ordinatus eſt ab Ec-
cleſiis comes peregrinationis noſtræ, in hanc gra-
tiam, quæ miniſtratur à nobis ad Domini gloriam,
& deſtinatam voluntatem noſtram:
20 deuitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac
plenitudine, quæ miniſtratur à nobis.
21 ‖ Prouidemus enim bona non ſolùm coram
Deo, ſed etiam coram hominibus. ‖ Rom. 12. 17.
22 Miſimus autem cum illis & fratrem noſtrum,
quem probauimus in multis ſæpè ſollicitum eſſe:
nunc autem multò ſollicitiorem, confidentia mul-
ta in vos,
23 ſiue pro Tito, qui eſt ſocius meus, & in vos ad-
iutor, ſiue fratres noſtri, Apoſtoli Eccleſiarum,
gloria Chriſti.
24 Oſtenſionem ergo, quæ eſt charitatis veſtræ,
& noſtræ gloriæ pro vobis, in illos oſtendite in fa-
ciem Eccleſiarum.

Caput. IX.

Proſequitur hortando ad eleëmoſynam promptè & abundanter tribuendam; admonens ne ex hoc inopiam metuant, ſed diuinæ fidant prouidentiæ: variosque recenſet illius eleëmoſynæ fructus.

1 NAm de miniſterio, quod fit in ſanctos, ex
abundanti eſt mihi ſcribere vobis.

2 Scio enim promptum animum veſtrum : pro
quo de vobis glorior apud Macedones. Quoniam
& Achaïa parata eſt ab anno prætetito, & veſtra
æmulatio prouocauit plurimos.
3 Miſi autem fratres : vt ne quod gloriamur de vo-
bis, euacuetur in hac parte, vt (quemadmodum
dixi) parati ſitis:
4 ne cùm venerint Macedones mecum, & inue-
nerint vos imparatos, erubeſcamus nos (vt non di-
camus vos) in hac ſubſtantia.
5 Neceſſarium ergo exiſtimaui rogare fratres, vt
præueniant ad vos, & præparent repromiſſam be-
nedictionem hanc paratam eſſe, ſic quaſi benedi-
ctionem, non tamquam auaritiam.
6 Hoc autem dico: Qui parcè ſeminat, parcè &
metet: & qui ſeminat in benedictionibus, de bene-
dictionibus & metet.
7 Vnuſquiſque prout deſtinauit in corde ſuo, non
‖ Eccl. 35. 11. ex triſtitia, aut ex neceſſitate: ‖ hilarem enim da-
torem diligit Deus.
8 Potens eſt autem Deus omnem gratiam abun-
dare facere in vobis: vt in omnibus ſemper omnem
ſufficientiam habentes, abundetis in omne opus
bonum,
‖ Pſal. 111. 9. 9 ſicut ſcriptum eſt: ‖ Diſperſit, dedit pauperi-
bus: iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.
10 Qui autem adminiſtrat ſemen ſeminanti: & pa-
nem ad manducandum præſtabit, & multiplicabit
ſemen veſtrum, & augebit incrementa frugum iu-
ſtitiæ veſtræ:
11 vt in omnibus locupletati abundetis in omnem
ſimplicitatem, quæ operatur per nos gratiarum
actionem Deo.

12 Quoniam miniſterium huius officij, non ſolùm
ſupplet ea quæ deſunt ſanctis, ſed etiam abundat
per multas gratiarum actiones in Domino,
13 per probationem miniſterij huius, glorificantes
Deum in obedientia confeſſionis veſtræ, in Euangelium
Chriſti, & ſimplicitate communicationis in
illos, & in omnes,
14 & in ipſorum obſecratione pro vobis, deſiderantium
vos propter eminentem gratiam Dei in
vobis.
15 Gratias Deo ſuper inenarrabili dono eius.

Caput X.

Incipit ſuam aperire poteſtatem, & exantlatos pro Chriſto labores propter pſeudoapoſtolos, qui ipſum deprimentes & abiectum prædicantes, fructum prædicationis eius impediebant.

1 Ipſe autem ego Paulus obſecro vos, per manſuetudinem
& modeſtiam Chriſti, qui in facie
quidem humilis ſum inter vos, abſens autem confido
in vobis.
2 Rogo autem vos ne præſens audeam, per eam
confidentiam qua exiſtimor audere, in quoſdam,
qui arbitrantur nos tamquam ſecundùm carnem
ambulemus.
3 In carne enim ambulantes, non ſecundùm carnem
militamus.
4 Nam arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed
potentia Deo ad deſtructionem munitionum, conſilia
deſtruentes,
5 & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus
ſcientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem
intellectum in obſequium Chriſti,

6 . & in promptu habentes vlciſci omnem inobe-
dientiam, cùm impleta fuerit veſtra obedientia.
7 Quæ ſecundùm faciem ſunt, videte. Si quis con-
fidit ſibi Chriſti ſe eſſe, hoc cogitet iterùm apud ſe:
quia ſicut ipſe Chriſti eſt, ita & nos.
8 Nam, & ſi ampliùs aliquid gloriatus fuero de
poteſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus in æ-
dificationem, & non in deſtructionem veſtram:
non erubeſcam.
9 Vt autem non exiſtimer tamquam terrere vos
per epiſtolas:
10 quoniam quidem epiſtolæ, inquiunt, graues
ſunt & fortes: præſentia autem corporis infirma, &
ſermo contemptibilis:
11 hoc cogitet qui eiuſmodi eſt, quia quales ſumus
verbo per epiſtolas abſentes, tales & præſentes in
facto.
12 Non enim audemus inſerere, aut comparare
nos quibuſdam, qui ſeipſos commendant: ſed ipſi
in nobis noſmetipſos metientes, & comparantes
noſmetipſos nobis.
13 Nos autem non in immenſum gloriabimur,
‖ Eph. 4. 7. ‖ ſed ſecundùm menſuram regulæ, qua menſus eſt
nobis Deus, menſuram pertingendi vſque ad vos.
14 Non enim quaſi non pertingentes ad vos, ſu-
perextendimus nos: vſque ad vos enim peruenimus
in Euangelio Chriſti.
15 non in immenſum gloriantes in alienis labori-
bus: ſpem autem habentes creſcentis fidei veſtræ,
in vobis magnificari ſecundùm regulam noſtram in
abundantiam,
16 etiam in illa, quæ vltra vos ſunt, euangelizare,
nō in aliena regula in ijs quę pręparata ſunt gloriari.

17 ‖ Qui autem gloriatur, in Domino glorietur. ‖ Ier. 9. 23. 1. Cor. 1. 31.
18 Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem Deus commendat.

Caput XI.

Propter pſeudoapoſtolos peruertentes Pauli prædicationem metuens Corinthijs, oſtendit quare nihil ſubſidij ab eis acceperit: deinde vt oſtendat plus fidei ſibi reſtituendum eſſe, quàm illis, ſua recenſet encomia; & primùm aduerſa quæ perpeſſus eſt; prædicando Chriſti fidem, & labores ac ſollicitudines.

1 Vtinam ſuſtineretis modicum quid inſipientiæ meæ, ſed & ſupportate me:
2 Æmulor enim vos Dei æmulatione. Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtã exhibere Chriſto.
3 Timeo autem, ne ‖ ſicut ſerpens Heuam ſeduxit aſtutia ſua, ita corrumpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto. ‖ Gen. 3. 4.
4 Nam ſi is qui venit, alium Chriſtum prædicat, quem non prædicauimus; aut alium ſpiritum accipitis, quem non accepiſtis; aut aliud Euangelium, quod non recepiſtis: rectè pateremini.
5 Exiſtimo enim nihil me minus feciſſe à magnis Apoſtolis.
6 Nam etſi imperitus ſermone, ſed non ſcientia: in omnibus autem manifeſtati ſumus vobis.
7 Aut numquid peccatum feci, me ipſum humilians, vt vos exaltemini? quoniam gratis Euangelium Dei euangelizaui vobis?
8 Alias Eccleſias expoliaui, accipiens ſtipendium ad miniſterium veſtrum.
9 Et cùm eſſem apud vos, & egerem; nulli oneroſus fui: nam quod mihi deerat, ſuppleuerunt fratres,

qui venerunt à Macedonia: & in omnibus ſine one-
re me vobis ſeruaui, & ſeruabo.
10 Eſt veritas Chriſti in me, quoniam hæc gloria-
tio non infringetur in me in regionibus Achaïæ.
11 Quare? Quia non diligo vos? Deus ſcit.
12 Quod autem facio, & faciam: vt amputem oc-
caſionem eorum, qui volunt occaſionem, vt in quo
gloriantur, inueniantur ſicut & nos.
13 Nam eiuſmodi pſeudoapoſtoli, ſunt operarij
ſubdoli, transfigurantes ſe in apoſtolos Chriſti.
14 Et non mirum: ipſe enim ſatanas transfigurat
ſe in angelum lucis.
15 non eſt ergo magnum, ſi miniſtri eius transfi-
gurentur velut miniſtri iuſtitiæ: quorum finis erit
ſecundùm opera ipſorum.
16 Iterùm dico, (ne quis me putet inſipientem eſ-
ſe, alioquin velut inſipientem accipite me, vt & ego
modicum quid glorier)
17 quod loquor, non loquor ſecundùm Deum,
ſed quaſi in inſipientia, in hac ſubſtantia gloriæ.
18 Quoniam multi gloriantur ſecundùm carnem:
& ego gloriabor.
19 Libenter enim ſuffertis inſipientes: cùm ſitis
ipſi ſapientes.
20 Suſtinetis enim ſi quis vos in ſeruitutem redi-
git, ſi quis deuorat, ſi quis accipit, ſi quis extollitur,
ſi quis in faciem vos cædit.
21 Secundùm ignobilitatem dico, quaſi nos infir-
mi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in in-
ſipientia dico) audeo & ego:
22 Hebræi ſunt, & ego: Iſraëlitæ ſunt, & ego: Se-
men Abrahæ ſunt, & ego:
23 Miniſtri Chriſti ſunt, (vt minùs ſapiens dico)

plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abun-
dantiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus fre-
quenter.
24 A Iudæis quinquies, ‖ quadragenas, vna minus, ‖ Deut 25. 3.
accepi.
25 ‖ Ter virgis cæſus ſum, ‖ ſemel lapidatus ſum, ‖ Act. 16. 22.
‖ ter naufragium feci, nocte & die in profundo ma- ‖ Act. 14. 18.
ris fui, ‖ Act. 27. 41.
26 in itineribus ſæpè, periculis fluminum, pericu-
lis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gen-
tibus, periculis in ciuitate, periculis in ſolitudine,
periculis in mari, periculis in falſis fratribus:
27 in labore & ærumna, in vigilijs multis, in fame
& ſiti, in ieiunijs multis, in frigore & nuditate:
28 præter illa quæ extrinſecus ſunt, inſtantia mea
quotidiana, ſollicitudo omnium Eccleſiarum.
29 Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis
ſcandalizatur, & ego non vror?
30 Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ ſunt,
gloriabor.
31 Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui
eſt benedictus in ſæcula, ſcit quòd non mentior.
32 ‖ Damaſci præpoſitus Gentis Aretæ regis, cu- ‖ Act. 9. 24.
ſtodiebat ciuitatem Damaſcenorum, vt me com-
prehenderet:
33 & per feneſtram in ſporta dimiſſus ſum per
murum, & ſic effugi manus eius.

CAPVT XII.

Narrat factas ſibi ante annos 14. diuinas viſiones, & de dato ſibi carnis ſtimulo, oſtendens quòd eum compulerint vt ſe laudaret, cùm ab illis potiùs debuiſſet commendari propter accepta ab ipſo beneficia, pro quorum ſalute adhuc immolari paratus eſt:

ſed metuit ne ad eos veniens inueniat aliquos diſſen-ſionibus aliiſque vitijs adhuc inuolutos.

1 SI gloriari oportet (non expedit quidem:) ve-
niã autẽ ad viſiones & reuelationes Domini.
‖ *Act.* 2 ‖ Scio hominem in Chriſto ante annos quat-
9. 3. tuordecim; (ſiue in corpore neſcio, ſiue extra cor-
pus neſcio, Deus ſcit) raptum huiuſmodi vſque ad
tertium cælum.
3 Et ſcio huiuſmodi hominem, (ſiue in corpore,
ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit)
4 quoniam raptus eſt in Paradiſum: & audiuit ar-
cana verba, quæ non licet homini loqui.
5 Pro huiuſmodi gloriabor: pro me autem nihil
gloriabor niſi in infirmitatibus meis.
6 Nam, & ſi voluero gloriari, non ero inſipiens:
veritatem enim dicam: parco autem, ne quis me
exiſtimet ſupra id quod videt in me, aut aliquid au-
dit ex me.
7 Et ne magnitudo reuelationum extollat me, da-
tus eſt mihi ſtimulus carnis meæ angelus ſatanæ,
qui me colaphizet.
8 Propter quod ter Dominum rogaui vt diſcede-
ret à me:
9 & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus
in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor
in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus
Chriſti.
10 Propter quod placeo mihi in infirmitatibus
meis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecu-
tionibus, in anguſtijs pro Chriſto: Cùm enim infir-
mor, tunc potens ſum.
11 Factus ſum inſipiens, vos me coëgiſtis. Ego enim
à vobis debui commendari: nihil enim minus fui

ab ijs, qui ſunt ſupra modum Apoſtoli: tametſi ni-
hil ſum:
12 ſigna tamen Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper
vos, in omni patientia, in ſignis, & prodigijs, & vir-
tutibus.
13 Quid eſt enim, quod minus habuiſtis præ cete-
ris Eccleſijs, niſi quòd ego ipſe non grauaui vos?
Donate mihi hanc iniuriam.
14 Ecce, tertio hoc paratus ſum venire ad vos: &
non ero grauis vobis. Non enim quæro quæ veſtra
ſunt, ſed vos. Nec enim debent filij parentibus the-
ſaurizare, ſed parentes filijs.
15 Ego autem libentiſſimè impendam, & ſuper-
impendar ipſe pro animabus veſtris: licet plus vos
diligens, minùs diligar.
16 Sed eſto: ego vos non grauaui: ſed cùm eſſem
aſtutus, dolo vos cepi.
17 Numquid per aliquem eorum, quos miſi ad
vos, circumueni vos?
18 Rogaui Titum, & miſi cum illo fratrem. Num-
quid Titus vos circumuenit? nónne eodem ſpiritu
ambulauimus? nónne ijſdem veſtigijs?
19 Olim putatis quòd excuſemus nos apud vos?
Coram Deo in Chriſto loquimur: omnia autem
chariſſimi propter ædificationem veſtram.
20 Timeo enim, ne fortè cùm venero, non quales
volo, inueniam vos: & ego inueniar à vobis, qua-
lem non vultis: ne fortè contentiones, æmulationes,
animoſitates, diſſenſiones, detractiones, ſuſurratio-
nes, inflationes, ſeditiones ſint inter vos:
21 ne iterùm cùm venero, humiliet me Deus apud
vos; & lugeam multos ex ijs qui antè peccauerunt,
& non egerunt pœnitentiam ſuper immunditia, &
fornicatione, & impudicitia, quam geſſerunt.

CAPVT XIII.

Comminatur ijs qui peccauerunt, quò ad pœnitentiam prouocet, ne ad ipſos veniens cogatur ſeuerè eos caſtigare data ſibi à Chriſto poteſtate, cuius virtutem meritò deberent in ſeipſis agnoſcere, additque generalem exhortationem, & ſalutationes.

‖ Deut. 19. 15. Matth. 18. 16. Ioan. 8. 17. Hebr. 10. 28.

1 ECce tertio hoc venio ad vos: ‖ In ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum.
2 Prædixi, & prædico, vt præſens, & nunc abſens, ijs qui antè peccauerunt, & ceteris omnibus, quoniam ſi venero iterùm, non parcam.
3 An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Chriſtus, qui in vobis non infirmatur, ſed potens eſt in vobis?
4 Nam etſi crucifixus eſt ex infirmitate: ſed viuit ex virtute Dei. Nam & nos infirmi ſumus in illo: ſed viuemus cum eo ex virtute Dei in vobis.
5 Voſmetipſos tentate ſi eſtis in fide: ipſi vos probate. An non cognoſcitis voſmetipſos, quia Chriſtus Ieſus in vobis eſt? niſi fortè reprobi eſtis.
6 Spero autem quòd cognoſcetis, quia nos non ſumus reprobi.
7 Oramus autem Deum vt nihil mali faciatis, non vt nos probati appareamus, ſed vt vos quod bonum eſt faciatis: nos autem vt reprobi ſimus.
8 Non enim poſſumus aliquid aduerſus veritatem, ſed pro veritate.
9 Gaudemus enim, quoniam nos infirmi ſumus, vos autem potentes eſtis. Hoc & oramus veſtram conſummationem.
10 Ideò hæc abſens ſcribo, vt non præſens duriùs agam,

agam, ſecundùm poteſtatem, quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in deſtructionem.
11 De cetero, fratres, gaudete, perfecti eſtote, exhortamini, idem ſapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum.
12 Salutate inuicem in oſculo ſancto. Salutant vos omnes ſancti.
13 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, & charitas Dei, & communicatio ſancti Spiritus ſit cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD GALATAS.

Capvt Primvm.

Reprehendit Galatas Apoſtolus quòd abduci ſe permiſerint à veritate quam ab ipſo acceperant, cùm ſola hæc tenenda ſit, eámque non ab homine, ſed per Chriſti reuelationem ipſe didicerit, & tanta ſolertia poſteà illam docuerit, quanta ipſam anteà impugnabat: addens quomodo ipſum Deus ad euangeliZandum ſegregauerit.

1 Pavlvs Apoſtolus non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum, & Deum Patrem, qui ſuſcitauit eum à mortuis:
2 & qui mecum ſunt omnes fratres, Eccleſijs Galatiæ.
3 Gratia vobis & pax à Deo Patre, & Domino noſtro Ieſu Chriſto,

4 qui dedit ſemetipſum pro peccatis noſtris, vt eri-
peret nos de præſenti ſæculo nequam, ſecundùm
voluntatem Dei & Patris noſtri,
5 cui eſt gloria in ſæcula ſæculorum: Amen.
6 Miror quòd ſic tam citò transferimini, ab eo
qui vos vocauit in gratiam Chriſti, in aliud Euange-
lium:
7 quod non eſt aliud, niſi ſunt aliqui, qui vos con-
turbant, & volunt conuertere Euangelium Chri-
ſti.
8 Sed licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet
vobis præterquàm quod euangelizauimus vobis,
anathema ſit.
9 Sicut prædiximus, & nunc iterùm dico: Si quis
vobis euangelizauerit præter id quod accepiſtis,
anathema ſit.
10 Modò enim hominibus ſuadeo, an Deo? An
quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus
placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.
‖ 1. Corint. 15. 1. 11 ‖ Notum enim vobis facio, fratres, Euangelium,
quod euangelizatum eſt à me, quia non eſt ſecun-
dùm hominem:
‖ Eph. 3. 3. 12 ‖ neque enim ego ab homine accepi illud, ne-
que didici, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti.
13 Audiſtis enim conuerſationem meam aliquan-
do in Iudaiſmo: quoniam ſupra modum perſeque-
bar Eccleſiam Dei, & expugnabam illam,
14 & proficiebam in Iudaiſmo ſupra multos coæ-
taneos meos in genere meo, abundantiùs æmulator
exiſtens paternarum mearum traditionum.
15 Cùm autem placuit ei, qui me ſegregauit ex
vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam,
16 vt reuelaret Filium ſuum in me, vt euangeliza-

tem illum in Gentibus : continuò non acquieui
carni & ſanguini,
17 neque veni Ieroſolymam ad anteceſſores meos
Apoſtolos : ſed abij in Arabiam: & iterùm reuerſus
ſum Damaſcùm :
18 deinde poſt annos tres veni Ieroſolymam vide-
re Petrum, & manſi apud eum diebus quinde-
cim:
19 alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi
Iacobum fratrem Domini.
20 Quæ autem ſcribo vobis; ecce coram Deo, quia
non mentior.
21 Deinde veni in partes Syriæ, & Ciliciæ.
22 Eram autem ignotus facie Eccleſijs Iudææ, quæ
erant in Chriſto:
23 tantùm autem auditum habebant: Quoniam
qui perſequebatur nos aliquando, nunc euangeli-
zat fidem, quam aliquando expugnabat:
24 & in me clarificabant Deum.

Caput II.

Paulus Euangelij veritatem liberè ſemper docuit inter Gentes, approbantibus id primis Apoſtolis, & nihil ad id addentibus, ſed Paulum in ſocium recipientibus: qui etiam palàm reprehendit Cepham, oſtendens quòd non ex legis operibus quiſquam iuſtificetur, ſed per fidem in Chriſtum.

1 DEinde poſt annos quattuordecim, iterùm
aſcendi Ieroſolymam cum Barnaba, aſ-
ſumpto & Tito.
2 Aſcendi autem ſecundùm reuelationem: & con-
tuli cum illis Euangelium, quod prædico in Gen-
tibus, ſeorſum autem ijs, qui videbantur aliquid

eſſe: ne fortè in vacuum currerem, aut cucurriſ-
ſem.
3 Sed neque Titus, qui mecum erat, cùm eſſet
Gentilis, compulſus eſt circumcidi:
4 ſed propter ſubintroductos falſos fratres, qui
ſubintroierunt explorare libertatem noſtram,
quam habemus in Chriſto Ieſu, vt nos in ſeruitu-
tem redigerent.
5 Quibus neque ad horam ceſſimus ſubiectione,
vt veritas Euangelij permaneat apud vos:
6 ab ijs autem, qui videbantur eſſe aliquid, (qua-
les aliquando fuerint, nihil mea intereſt. ‖ Deus
perſonam hominis non accipit) mihi enim qui vi-
debantur eſſe aliquid, nihil contulerunt.

‖ Deut. 10. 17. Iob 34. 19. Sap. 6. 8. Eccli. 35. 16. Act. 10. 34. Rom. 2. 11. Epheſ. 6. 9. Col. 3. 25. 1. Pet. 1. 17.

7 Sed econtrà cùm vidiſſent quòd creditum eſt
mihi Euangelium præputij, ſicut & Petro circum-
ciſionis:
8 (qui enim operatus eſt Petro in Apoſtolatum
circumciſionis, operatus eſt & mihi inter Gentes)
9 & cùm cognouiſſent gratiam, quæ data eſt mi-
hi, Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur
columnæ eſſe, dextras dederunt mihi & Barnabæ
ſocietatis: vt nos in Gentes, ipſi autem in circum-
ciſionem:
10 tantùm vt pauperum memores eſſemus: quod
etiam ſollicitus fui hoc ipſum facere.
11 Cùm autem veniſſet Cephas Antiochiam, in
faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat.
12 Priùs enim quàm venirent quidam à Iacobo,
cum Gentibus edebat: cùm autem veniſſent, ſub-
trahebat & ſegregabat ſe, timens eos qui ex cir-
cumciſione erant.
13 Et ſimulationi eius conſenſerunt ceteri Iudæi,

ita vt & Barnabas duceretur ab eis in illam ſimulationem.
14 Sed cùm vidiſſem quòd non rectè ambularent ad veritatem Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu, cùm Iudæus ſis, gentiliter viuis, & non Iudaicè: quomodo Gentes cogis Iudaizare?
15 Nos natura Iudæi, & non ex Gentibus peccatores.
16 Scientes autem quòd non iuſtificatur homo ex operibus legis, niſi per fidem Ieſu Chriſti: & nos in Chriſto Ieſu credimus, vt iuſtificemur ex fide Chriſti, & non ex operibus legis: ‖ propter quod ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro. ‖Rom. 3. 20.
17 Quòd ſi quærentes iuſtificari in Chriſto, inuenti ſumus & ipſi peccatores, numquid Chriſtus peccati miniſter eſt? Abſit.
18 Si enim quæ deſtruxi, iterùm hæc ædifico: præuaricatorem me conſtituo.
19 Ego enim per legem, legi mortuus ſum, vt Deo viuam: Chriſto confixus ſum cruci.
20 Viuo autem, iam non ego: viuit verò in me Chriſtus. Quòd autem nunc viuo in carne: in fide viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.
21 Non abijcio gratiam Dei. Si enim per legem iuſtitia, ergo gratis Chriſtus mortuus eſt.

Capvt III.

Sicut Abrahæ, ita & poſteris, non ex legis operibus, ſed ex fide in Chriſtum datus eſt Spiritus ſanctus: ſubditi autem legi, cùm nemo præſtet legem, maledicti ſunt: ſed hanc maledictionem Chriſtus in ſe ſuſcipiens, nos ab ea liberauit: promiſſiones verò factæ Abrahæ per fidem complentur, licet interim

lex tamquam pædagogus data fuerit, quæ non poterat iuſtificare.

1 O Inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit non obedire veritati, ante quorum oculos Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt, in vobis crucifixus?
2 Hoc ſolum à vobis volo diſcere: Ex operibus legis Spiritum accepiſtis, an ex auditu fidei?
3 Sic ſtulti eſtis, vt cum ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini?
4 Tanta paſſi eſtis ſine cauſa? ſi tamen ſine cauſa.
5 Qui ergo tribuit vobis Spiritum, & operatur virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex auditu fidei?
‖ Gen. 15. 6. Rom. 4. 3. Iac. 2. 23. 6 Sicut ſcriptum eſt: ‖ Abraham credidit Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam.
7 Cognoſcite ergo, quia qui ex fide ſunt, ij ſunt filij Abrahæ.
8 Prouidens autem Scriptura, quia ex fide iuſtificat Gentes Deus, prænuntiauit Abrahæ: ‖ Quia benedicentur in te omnes Gentes.
‖ Gen. 12. 3. Eccli. 44. 20.
9 Igitur qui ex fide ſunt, benedicentur cum fideli Abraham.
10 Quicumque enim ex operibus legis ſunt, ſub maledicto ſunt. Scriptum eſt enim: ‖ Maledictus omnis, qui non permanſerit in omnibus, quæ ſcripta ſunt in Libro legis, vt faciat ea.
‖ Deut. 27. 26.
11 Quoniam autem in lege nemo iuſtificatur apud Deum, manifeſtum eſt: ‖ quia iuſtus ex fide viuit.
‖ Hab. 2. 4. Rom. 1. 17.
12 Lex autem non eſt ex fide, ſed, ‖ Qui fecerit ea, viuet in illis.
‖ Leu. 18. 5.
13 Chriſtus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum: quia ſcriptum eſt: ‖ Maledictus omnis qui pendet in ligno:
‖ Deut. 21. 23.

14 vt in Gentibus benedictio Abrahæ fieret in
Chriſto Ieſu, vt pollicitationem Spiritus accipia-
mus per fidem.
15 Fratres (ſecundùm hominem dico) ‖ tamen ‖ Heb. 9.17.
hominis confirmatum teſtamentum nemo ſpernit,
aut ſuperordinat.
16 Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini eius.
Non dicit: Et ſeminibus, quaſi in multis: ſed quaſi
in vno: Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus.
17 Hoc autem dico, teſtamentum confirmatum à
Deo: quæ poſt quadringentos & triginta annos fa-
cta eſt Lex, non irritum facit ad euacuandam pro-
miſſionem.
18 Nam ſi ex lege hereditas, iam non ex promiſ-
ſione. Abrahæ autem per repromiſſionem donauit
Deus.
19 Quid igitur lex? Propter tranſgreſſiones poſita
eſt, donec veniret ſemen, cui promiſerat, ordinata
per angelos in manu mediatoris.
20 Mediator autem vnius non eſt: Deus autem
vnus eſt.
21 Lex ergo aduerſus promiſſa Dei? Abſit. Si enim
data eſſet lex, quæ poſſet viuificare, verè ex lege eſ-
ſet iuſtitia.
22 ‖ Sed concluſit Scriptura omnia ſub peccato, ‖ Rom. 3.9.
vt promiſſio ex fide Ieſu Chriſti daretur credenti-
bus.
23 Priùs autem quàm veniret fides, ſub lege cu-
ſtodiebamur concluſi, in eam fidem quæ reuelanda
erat.
24 Itaque lex pædagogus noſter fuit in Chriſto, vt
ex fide iuſtificemur.
25 At vbi venit fides, iam non ſumus ſub pædagogo.

26 Omnes enim filij Dei eſtis per fidem, quæ eſt in
Chriſto Ieſu.
‖ Rom. 6. 3. 27 ‖ Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis,
Chriſtum induiſtis.
28 Non eſt Iudæus, neque Græcus: non eſt ſeruus,
neque liber: non eſt maſculus, neque femina. Om-
nes enim vos vnum eſtis in Chriſto Ieſu.
29 Si autem vos Chriſti: ergo ſemen Abrahæ eſtis,
ſecundùm promiſſionem heredes.

Caput IV.

*Ante Chriſtum natum, Iudæi, in modum heredis ad-
huc paruuli, ſub lege continebantur, tamquam ſub
tutore: conatur autem eos à legis ſeruitute reuocare,
cùm fide acceperint filiorum adoptionem, comme-
morans quanto feruore ipſum ac prædicationem ip-
ſius anteà acceperant: & ſimul ad hoc typum ad-
ferens de duobus Abrahæ filijs, duo teſtamenta de-
ſignantibus: per quod docet legis æmulatores à Chri-
ſti hereditate eijciendos.*

1 DIco autem: Quanto tempore heres paruu-
lus eſt, nihil differt à ſeruo, cùm ſit domi-
nus omnium:
2 ſed ſub tutoribus & actoribus eſt, vſque ad præ-
finitum tempus à patre:
3 ita & nos cùm eſſemus paruuli, ſub elementis
mundi eramus ſeruientes.
4 At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus Fi-
lium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege,
5 vt eos, qui ſub lege erant, redimeret, vt adoptio-
nem filiorum reciperemus.
6 Quoniam autem eſtis filij, miſit Deus Spiritum
filij ſui in corda veſtra, clamantem: Abba, Pater.

7 Itaque iam non eſt ſeruus, ſed filius. Quòd ſi filius: & heres per Deum.
8 Sed tuncquidem ignorantes Deum, ijs, qui natura non ſunt dij, ſeruiebatis.
9 Nunc autem cùm cognoueritis Deum, immò cogniti ſitis à Deo: quomodo conuertimini iterùm ad infirma & egena elementa, quibus denuò ſeruire vultis?
10 Dies obſeruatis, & mēſes, & tempora, & annos.
11 Timeo vos, ne fortè ſine cauſa laborauerim in vobis.
12 Eſtote ſicut ego, quia & ego ſicut vos: fratres obſecro vos: Nihil me læſiſtis.
13 Scitis autem quia per infirmitatem carnis euangelizaui vobis iampridem: & tentationem veſtram in carne mea
14 non ſpreuiſtis, neque reſpuiſtis: ſed ſicut Angelum Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtum Ieſum.
15 Vbi eſt ergo beatitudo veſtra? Teſtimonium enim perhibeo vobis, quia, ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi.
16 Ergo inimicus vobis factus ſum, verum dicens vobis?
17 Æmulantur vos non benè: ſed excludere vos volunt, vt illos æmulemini.
18 Bonum autem æmulamini in bono ſemper: & non tantùm cùm præſens ſum apud vos.
19 Filioli mei, quos iterùm parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.
20 Vellem autem eſſe apud vos modò, & mutare vocem meam: quoniam confundor in vobis.
21 Dicite mihi qui ſub lege vultis eſſe, legem non legiſtis?

22 Scriptum eſt enim: Quoniam Abraham duos
‖ Gen. filios habuit: ‖ vnum de ancilla, ‖ & vnum de libera.
16. 15. 23 Sed qui de ancilla, ſecundùm carnem natus eſt:
‖ Gen. 21. 2. qui autem de libera, per repromiſſionem:
24 quæ ſunt per allegoriam dicta. Hæc enim ſunt duo teſtamenta. Vnum quidem in monte Sina, in ſeruitutem generans: quæ eſt Agar:
25 Sina enim mons eſt in Arabia, qui coniunctus eſt ei, quæ nunc eſt Ieruſalem, & ſeruit cum filijs ſuis.
26 Illa autem, quæ ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt; quæ eſt mater noſtra.
‖ Iſai. 54. 1. 27 Scriptum eſt enim: ‖ Lætare ſterilis, quæ non paris: erumpe, & clama, quæ non parturis: quia multi filij deſertæ, magis quàm eius quæ habet virum.
‖ Rom. 9. 8. 28 ‖ Nos autem fratres, ſecundùm Iſaac promiſſionis filij ſumus.
29 Sed quomodo tunc is, qui ſecundùm carnem natus fuerat, perſequebatur eum, qui ſecundùm ſpiritum: ita & nunc.
‖ Gen. 21. 10. 30 Sed quid dicit Scriptura? ‖ Eijce ancillam, & filium eius: non enim heres erit filius ancillæ cum filio liberæ.
31 Itaque, fratres, non ſumus ancillæ filij, ſed liberæ: quâ libertate Chriſtus nos liberauit.

CAPVT V.

Qui legis operibus iuſtificari cupit, expers eſt fructus Chriſti, in quo nec prodeſt circumciſio nec præputium, ſed fides viua: hortatur ergo vt caueant à ſeductoribus, ſtudeántque mutuæ dilectioni: caro autem ſemper repugnans ſpiritui trahit ad carnis opera, quæ ſeparant à regno cælorum: ſpiritus autem

adfert fructus quibus illud conſequimur, etiam ſi legis opera non præſtemus.
1 STate, & nolite iterùm iugo ſeruitutis contineri.
2 ‖ Ecce ego Paulus dico vobis: quoniam ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. ‖ Act. 15.1.
3 Teſtificor autem rurſus omni homini circumcidenti ſe, quoniam debitor eſt vniuerſæ legis faciendæ.
4 Euacuati eſtis à Chriſto, qui in lege iuſtificamini: à gratia excidiſtis.
5 Nos enim ſpiritu ex fide, ſpē iuſtitię expectamus.
6 Nam in Chriſto Ieſu, neque circumciſio aliquid valet, neque præputium: ſed fides, quæ per charitatem operatur.
7 Currebatis benè: quis vos impediuit veritati non obedire?
8 Perſuaſio hæc non eſt ex eo, qui vocat vos.
9 ‖ Modicum fermentũ totam maſſam corrumpit. ‖ 1. Cor. 5.6.
10 Ego confido in vobis in Domino, quòd nihil aliud ſapietis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicumque eſt ille.
11 Ego autem, fratres, ſi circumciſionem adhuc prædico: quid adhuc perſecutionem patior? Ergo euacuatum eſt ſcandalum crucis.
12 Vtinam & abſcindantur qui vos conturbant.
13 Vos enim in libertatem vocati eſtis fratres: tantùm ne libertatem in occaſionem detis carnis, ſed per charitatem Spiritus ſeruite inuicem.
14 Omnis enim lex in vno ſermone impletur: ‖ Leu. 19. 18.
‖ Diliges proximum tuum ſicut te ipſum. Matt. 22. 39.
15 Quòd ſi inuicem mordetis, & comeditis: videte ne ab inuicem conſumamini. Rom. 13. 8.

‖1.Pet. 16 Dico autem: Spiritu ambulate, ‖ & deſideria
2.11. carnis non perficietis.
17 Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum: ſpi-
ritus autem aduerſus carnem: hæc enim ſibi inui-
cem aduerſantur: vt non quæcumque vultis, illa
faciatis.
18 Quòd ſi ſpiritu ducimini, non eſtis ſub lege.
19 Manifeſta ſunt autem opera carnis: quæ ſunt
fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,
20 idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, con-
tentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones,
ſectæ,
21 inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes,
& his ſimilia: quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quo-
niam qui talia agunt, regnum Dei non conſequen-
tur.
22 Fructus autem Spiritus eſt: charitas, gaudium,
pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimi-
tas,
23 manſuetudo, fides, modeſtia, continentia, ca-
ſtitas. Aduerſus huiuſmodi non eſt lex.
24 Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifi-
xerunt cum vitijs & concupiſcentijs.
25 Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus.
26 Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem
prouocantes, inuicem inuidentes.

CAPVT VI.

Cum humilitate iuuandus eſt proximus, nec aliorum laudes curandæ: ſempérque benè operandum eſt, vt tempore ſuo metamus vitam æternam: rurſum monet vt caueant à ſeductoribus, qui cùm legem ſuadeant, ipſi illam non obſeruant: Paulus autem

in ſolo Chriſto crucifixo gloriatur, ad quem nec circumciſio, nec præputium quidquam faciunt.

1 FRatres, & ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris.

2 Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.

3 Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit.

4 Opus autem ſuum probet vnuſquiſque, & ſic in ſemetipſo tantùm gloriam habebit, & non in altero.

5 ‖ Vnuſquiſque enim onus ſuum portabit. ‖1.Cor. 3.8.

6 Communicet autem, is qui catechizatur verbo, ei qui ſe catechizat, in omnibus bonis.

7 Nolite errare: Deus non irridetur.

8 Quæ enim ſeminauerit homo, hæc & metet. Quoniam qui ſeminat in carne ſua, de carne & metet corruptionem: qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam.

9 ‖ Bonum autem facientes, non deficiamus: tempore enim ſuo metemus non deficientes. ‖2.Th. 3.13.

10 Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei.

11 Videte qualibus litteris ſcripſi vobis mea manu.

12 Quicumque enim volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantùm vt crucis Chriſti perſecutionem non patiantur.

13 Neque enim qui circumciduntur, legem cuſtodiunt: ſed volunt vos circumcidi, vt in carne veſtra glorientur.

14 Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini

noſtri Ieſu Chriſti: per quem mihi mundus cruci-
fixus eſt, & ego mundo.
15 In Chriſto enim Ieſu, neque circumciſio ali-
quid valet, neque præputium, ſed noua creatura.
16 Et quicumque hanc regulam ſecuti fuerint,
pax ſuper illos, & miſericordia, & ſuper Iſraël Dei.
17 De cetero nemo mihi moleſtus ſit: ego enim
ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto.
18 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum ſpiritu
veſtro, fratres. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPVT PRIMVM.

Deum benedicit Apoſtolus, qui prædeſtinatos pluri-mis, iiſque maximis per Chriſtum filium affecit beneficijs: agitque Deo gratias ob fidem ac dilectionem Epheſiorum erga proximos, orans vt perfectam adipiſcantur ſapientiam: oſtendens etiam Chriſti à mortuis ſuſcitati exaltationem, qui conſtitutus eſt caput ſuper omnem Eccleſiam.

1 PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti per vo-
luntatem Dei, omnibus ſanctis, qui ſunt
Epheſi, & fidelibus in Chriſto Ieſu.
2 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Do-
mino Ieſu Chriſto.
3 ‖ Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ie- ‖ 2. Cor. 1. 3. 1. Pet. 1. 3.
ſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione
ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto,
4 ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutio-

nem, vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu
eius in charitate.
5 Qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum
per Ieſum Chriſtum in ipſum, ſecundùm propoſi-
tum voluntatis ſuæ,
6 in laudem gloriæ gratiæ ſuæ, in qua gratificauit
nos in dilecto filio ſuo.
7 In quo habemus redemptionem per ſanguinem
eius, remiſſionem peccatorum, ſecundùm diuitias
gratiæ eius,
8 quæ ſuperabundauit in nobis, in omni ſapientia
& prudentia:
9 vt notum faceret nobis ſacramentum volunta-
tis ſuæ, ſecundùm beneplacitum eius, quod pro-
poſuit in eo,
10 in diſpenſatione plenitudinis temporum, in-
ſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, & quæ in
terra ſunt, in ipſo:
11 In quo etiam & nos ſorte vocati ſumus, præde-
ſtinati ſecundùm propoſitum eius, qui operatur
omnia ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ:
12 vt ſimus in laudem gloriæ eius nos, qui antè ſpe-
rauimus in Chriſto:
13 In quo & vos, cùm audiſſetis verbum veritatis,
(Euangelium ſalutis veſtræ) in quo & credentes
ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto,
14 qui eſt pignus hereditatis noſtræ, in redem-
ptionem acquiſitionis: in laudem gloriæ ipſius.
15 Propterea & ego audiens fidem veſtram, quæ
eſt in Dño Ieſu, & dilectionem in omnes ſanctos,
16 non ceſſo gratias agens pro vobis, memoriam
veſtri faciens in orationibus meis:
17 vt Deus, Domini noſtri Ieſu Chriſti pater glo-

riæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ, & reuelationis, in
agnitione eius;
18 illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis quæ
ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ here-
ditatis eius in ſanctis,
19 & quæ ſit ſupereminens magnitudo virtutis
‖ *Infr.* eius in nos, qui credimus ‖ ſecundùm operationem
c. 7. potentiæ virtutis eius,
20 quam operatus eſt in Chriſto, ſuſcitans illum à
mortuis, & cõſtituens ad dexterã ſuam in cæleſtib⁹,
21 ſupra omnem principatum, & poteſtatem,
& virtutem, & dominationem, & omne nomen,
quod nominatur non ſolùm in hoc ſæculo, ſed
etiam in futuro.
‖ *Pſal. 8. 8.* 22 ‖ Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius: & ipſum
dedit caput ſupra omnem Eccleſiam,
23 quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo eius, qui
omnia in omnibus adimpletur.

CAPVT II.

Peccatis anteà mortui, per Chriſtum viuificati ſunt, non ſuis operibus, ſed gratis per fidem: oſtendit Gentes quæ priùs alienæ erant à Dei promiſſionibus, iam per Chriſtum & fidem, quæ Dei donum eſt, factas eſſe ſanctorum conciues, idémque habere fundamentum cum Patriarchis ac Prophetis.

Coloſ. 2. 13. 1 ET vos, cùm eſſetis mortui delictis & pecca-
tis veſtris,
2 in quibus aliquando ambulaſtis ſecundùm ſæ-
culum mundi huius, ſecundùm principem pote-
ſtatis aëris huius, ſpiritus, qui nunc operatur in fi-
lios diffidentiæ,
3 in quibus & nos omnes aliquando conuerſati
ſumus in deſiderijs carnis noſtræ, facientes volun-
tatem

tatem carnis & cogitationum, & eramus natura filij iræ, ſicut & ceteri:
4 Deus autem, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos,
5 & cùm eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Chriſto, (cuius gratia eſtis ſaluati)
6 & conreſuſcitauit, & conſedere fecit in cæleſtibus in Chriſto Ieſu:
7 vt oſtenderet in ſæculis ſuperuenientibus abundantes diuitias gratiæ ſuæ in bonitate ſuper nos in Chriſto Ieſu.
8 Gratia enim eſtis ſaluati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt;
9 non ex operibus, vt ne quis glorietur.
10 Ipſius enim ſumus factura, creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus.
11 Propter quod memores eſtote, quòd aliquando vos Gentes in carne, qui dicimini præputium, ab ea quæ dicitur circumciſio in carne, manu facta:
12 quia eratis illo in tempore ſine Chriſto, alienati a conuerſatione Iſraël, & hoſpites teſtamentorum, promiſſionis ſpem non habentes, & ſine Deo in hoc mundo.
13 Nunc autem in Chriſto Ieſu, vos, qui aliquando eratis longè, facti eſtis propè in ſanguine Chriſti.
14 Ipſe enim eſt pax noſtra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem maceriæ ſoluens, inimicitias in carne ſua:
15 legem mandatorum decretis euacuans, vt duos condat in ſemetipſo in vnum nouum hominem, faciens pacem,
16 & reconciliet ambos in vno corpore Deo per

crucem, interficiens inimicitias in ſemetipſo.
17 Et veniens euangelizauit pacem vobis, qui longè fuiſtis; & pacem ijs, qui propè.
‖ Rom. 5. 2. 18 ‖ quoniam per ipſum habemus acceſſum ambo in vno Spiritu ad Patrem.
19 Ergo iam non eſtis hoſpites, & aduenæ: ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei:
20 ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu:
21 in quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino:
22 in quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in Spiritu.

CAPVT III.

Paulus docuit hoc myſterium, Prophetis & Apoſtolis reuelatum, quòd Gentes eſſent per Chriſtum participes promiſſionum Dei; quem orat vt ſpiritu corroborentur, & in charitate radicati, adplenum in diuinis myſterijs edoceantur.

1 HVius rei gratia, ego Paulus vinctus Chriſti Ieſu, pro vobis Gentibus,
2 *ſi tamen audiſtis diſpenſationem gratiæ Dei, quæ data eſt mihi in vobis:
3 quoniam ſecundùm reuelationem notum mihi factum eſt ſacramentum, ſicut ſuprà ſcripſi in breui:
4 prout poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in myſterio Chriſti:
5 quod alijs generationibus non eſt agnitum filijs hominum, ſicuti nunc reuelatum eſt ſanctis Apoſtolis eius, & Prophetis in Spiritu.

6 Gentes eſſe coheredes, & concorporales, & comparticipes promiſſionis eius in Chriſto Ieſu per Euangelium:
7 Cuius factus ſum miniſter, ſecundùm donum gratiæ Dei, quæ data eſt mihi ‖ ſecundùm opera- ‖ Supra
tionem virtutis eius. 1. 19.
8 ‖ Mihi omnium ſanctorum minimo data eſt gra- ‖ 1 Cor.
tia hæc, In Gentibus euangelizare inueſtigabiles 15. 9.
diuitias Chriſti,
9 & illuminare omnes, quæ ſit diſpenſatio ſacramenti abſcōditi à ſeculis in Deo, qui omnia creauit.
10 vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus in cæleſtibus per Eccleſiam, multiformis ſapientia Dei,
11 ſecundùm præfinitionem ſæculorum, quam fecit in Chriſto Ieſu Domino noſtro:
12 In quo habemus fiduciam, & acceſſum in confidentia per fidem eius.
13 Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis: quæ eſt gloria veſtra.
14 Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti,
15 ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur,
16 vt det vobis ſecundùm diuitias gloriæ ſuæ, virtute corroborari per Spiritum eius in interiorem hominem,
17 Chriſtum habitare per fidem in cordibus veſtris: in charitate radicati, & fundati,
18 vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, & longitudo, & ſublimitas, & profundum:
19 ſcire etiam ſupereminentem ſcientiæ charita-

tem Chriſti, vt impleamini in omnem plenitudi-
nem Dei.
20 Ei autem, qui potens eſt omnia facere ſuper-
abundanter quàm petimus, aut intelligimus, ſe-
cundùm virtutem, quæ operatur in nobis:
21 Ipſi gloria in Eccleſia, & in Chriſto Ieſu, in om-
nes generationes ſæculi ſæculorum. Amen.

CAPVT IV.

Ad vnitatem ſpiritus hortatur, oſtendens Chriſtum diuerſa diuerſis dediſſe chariſmata, & ad ſui corporis ædificationem varios in Eccleſia inſtituiſſe ordines ad finem vſque mundi: monet igitur vt exuto veteri homine nouum induant, vtriúſque partes explicans: rurſúmque monet vt in hoc corpore manentes, ſeparentur ab ijs qui mente excæcati ſequuntur effrenè carnis deſideria, & nouos induant mores damnatis prioribus.

1 OBſecro itaque vos ego vinctus in Domino,
‖ Phil. 1. 27. ‖ vt dignè ambuletis vocatione, qua voca-
ti eſtis,
2 cum omni humilitate, & manſuetudine, cum
patientia, ſupportantes inuicem in charitate,
‖ Rom. 12. 10. 3 ‖ ſolliciti ſeruare vnitatem Spiritus in vinculo
pacis.
4 Vnum corpus, & vnus Spiritus, ſicut vocati
eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.
‖ Mal. 2. 10. 5 Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma.
‖ Rom. 12. 3. 1. Cor. 12. 11. 2. Cor. 10. 13. 6 ‖ Vnus Deus & Pater omnium, qui eſt ſuper
omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.
7 ‖ Vnicuique autem noſtrûm data eſt gratia ſe-
cundùm menſuram donationis Chriſti.
‖ Pſal. 67. 19. 8 Propter quod dicit: ‖ Aſcendens in altum ca-

ptiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus.
9 Quòd autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit
primùm in inferiores partes terræ?
10 Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper
omnes cælos, vt impleret omnia.
11 Et ipſe dedit quoſdam quidem ‖ Apoſtolos, ‖ 1. Cor. 12. 28.
quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeli-
ſtas, alios autem paſtores, & doctores,
12 ad conſummationem ſanctorum in opus mini-
ſterij, in ædificationem corporis Chriſti:
13 donec occurramus omnes in vnitatem fidei, &
agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in menſu-
ram ætatis plenitudinis Chriſti:
14 vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, & cir-
cumferamur omni vento doctrinæ in nequitia ho-
minum, in aſtutia ad circumuentionem erroris.
15 Veritatem autem facientes in charitate, creſca-
mus in illo per omnia, qui eſt caput Chriſtus:
16 ex quo totum corpus compactum, & connexum
per omnem juncturam ſubminiſtrationis, ſecun-
dùm operationem in menſuram vniuſcuiuſque
membri, augmentum corporis facit in ædificatio-
nem ſui in charitate.
17 ‖ Hoc igitur dico, & teſtificor in Domino, vt ‖ Rom. 1. 9.
iam non ambuletis, ſicut & Gentes ambulant
in vanitate ſenſus ſui,
18 tenebris obſcuratum habentes intellectum,
alienati à vita Dei, per ignorantiam quæ eſt in illis,
propter cæcitatem cordis ipſorum,
19 qui deſperantes, ſemetipſos tradiderunt impu-
dicitiæ, in operationem immunditiæ omnis, in aua-
ritiam.
20 Vos autem non ita didiciſtis Chriſtum.

21 ſi tamen illum audiſtis, & in ipſo edocti eſtis, ſicut eſt veritas in Ieſu.
‖ Col. 3. 8. 22 ‖ deponere vos ſecundùm priſtinam conuerſationem veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris.
‖ Rom. 6. 4. 23 ‖ Renouamini autem ſpiritu mentis veſtræ,
‖ Col. 3. 12. 24 ‖ & induite nouum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis.
‖ 1. Pet. 2. 1. 25 ‖ Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem ‖ vnuſquiſque cum proximo
‖ Zach. 8. 16. ſuo: quoniam ſumus inuicem membra.
‖ Pſal. 4. 5. 26 ‖ Iraſcimini, & nolite peccare: ſol non occidat ſuper iracundiam veſtram.
‖ Iac. 4. 7. 27 ‖ Nolite locum dare diabolo:
28 qui furabatur, iam non furetur: magis autem laboret, operando manibus ſuis quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti.
29 Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus.
30 Et nolite contriſtare ſpiritum ſanctum Dei: in quo ſignati eſtis in die redemptionis.
31 Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis, cum omni malitia.
32 Eſtote autem inuicem benigni, miſericordes,
‖ Col. 3. 13. ‖ donantes inuicem, ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis.

CAPVT V.

Hortatur vt Chriſtum imitentur, longè ſeparati ab omni vitio ac ſcelerato, & redimentes tempus, aſſumant ſpiritualia, quæ tradit, exercitia: vxores vult ſubditas eſſe viris, viros

autem diligere vxores, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam.

1 ESTote ergo imitatores Dei, ſicut filij chariſ-
ſimi:
2 ‖·& ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus di- ‖ Ioan.
lexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblatio- 13. 34.
nem & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis. 15. 12. 1.Ioan. 4. 12.
3 ‖ Fornicatio autẽ, & omnis immunditia, aut aua- ‖ Col. 3.
ritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos; 5.
4 aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas,
quæ ad rem non pertinet; ſed magis gratiarum
actio.
5 Hoc enim ſcitote intelligentes, quòd omnis
fornicator, aut immundus, aut auarus, quod eſt
idolorum ſeruitus, non habet hereditatem in re-
gno Chriſti & Dei.
6 ‖ Nemo vos ſeducat inanibus verbis: propter ‖ Matt.
hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ. 24. 4. Marc.
7 Nolite ergo effici participes eorum. 13. 5.
8 Eratis enim aliquando tenebræ; nunc autem lux Luc. 21. 8.
in Domino. Vt filij lucis ambulate: 2. Theſ.
9 fructus enim lucis eſt in omni bonitate, & iuſti- 2. 3.
tia, & veritate:
10 probantes quid ſit beneplacitum Deo:
11 & nolite communicare operibus infructuoſis
tenebrarum, magis autem redarguite.
12 Quæ enim in occulto fiunt ab ipſis, turpe eſt
& dicere.
13 Omnia autem, quæ arguuntur, à lumine mani-
feſtantur: omne enim, quod manifeſtatur, lumen
eſt.
14 Propter quod dicit: Surge qui dormis, & exur-
ge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus.

15 Videte itaque fratres, quomodo cautè ambule-
‖ Col. 4. 5. tis: ‖ non quaſi inſipientes,
16 ſed vt ſapientes: redimentes tempus, quoniam
dies mali ſunt.
‖ Rom. 12. 2. 1. Theſ 4. 3. 17 ‖ Propterea nolite fieri imprudentes, ſed intel-
ligentes quæ ſit voluntas Dei.
18 Et nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria: ſed
implemini Spiritu ſancto,
19 loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & hymnis,
& canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in
cordibus veſtris Domino,
20 gratias agentes ſemper pro omnibus, in no-
mine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deo & Patri.
21 Subjecti inuicem in timore Chriſti.
‖ Gen. 3. 16. 22 ‖ Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino:
Col. 3. 18. 1. Pet. 3. 1. 23 ‖ quoniam vir caput eſt mulieris: ſicut Chriſtus
caput eſt Eccleſiæ: Ipſe, ſaluator corporis eius.
24 Sed ſicut Eccleſia ſubjecta eſt Chriſto, ita &
‖ 1. Cor. 11. 3. mulieres viris ſuis in omnibus.
‖ Col. 3. 19. 25 ‖ Viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus
dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea,
26 Vt illam ſanctificaret, mundans lauacro aquæ
in verbo vitæ,
27 vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non
habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſ-
modi, ſed vt ſit ſancta & immaculata.
28 Ita & viri debent diligere vxores ſuas vt corpo-
ra ſua. Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit.
29 Nemo enim vmquam carnē ſuam odio habuit:
ſed nutrit, & fouet eam, ſicut & Chriſtus Eccleſiam:
30 quia membra ſumus corporis eius, de carne eius
& de oſſibus eius.
‖ Gen. 2. 24. 31 ‖ Propter hoc relinquet homo patrem, & ma-

trem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ: & ‖ erunt duo Matth.
in carne vna. 19. 5.
32 Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem di- Marc. 10. 7.
co in Christo & in Eccleſia. 1. Cor.
33 Veruntamen & vos ſinguli, vnuſquíſque vxo- 6. 16.
rem ſuam ſicut ſeipſum diligat: vxor autem timeat
virum ſuum.

Capvt VI.

Filij parentibus, ſeruíque dominis obediant: rurſúmque parentes erga filios, & domini erga ſeruos ſui memores ſint officij: monet Dei armaturam, cuius partes explicat, induendam, ad reſiſtendum ſpiritualibus inimicis, petens etiam vt pro ſe orent.

1 Filij, obedite parentibus veſtris in Domino:
hoc enim juſtum eſt.
2 ‖ Honora patrem tuum, & matrem tuam. quod ‖ Col. 3. 20.
eſt mandatum primum in promiſſione: Exod.
3 vt benè ſit tibi, & ſis longæuus ſuper terram. 20. 12.
4 Et vos patres nolite ad iracundiam prouocare Deut. 5. 16.
filios veſtros: ſed educate illos in diſciplina & cor- Eccli.
reptione Domini. 3. 9.
5 ‖ Serui obedite dominis carnalibus cum timore, Matth. 15. 4.
& tremore, in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Marc. 7. 10.
Christo: ‖ Col.
6 non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus 3. 22.
placentes, ſed vt ſerui Christi, facientes volunta- Tit. 2. 9
tem Dei ex animo, 1. Pet. 2. 18.
7 cum bona voluntate ſeruientes, ſicut Domino,
& non hominibus:
8 ſcientes quoniam vniuſquíſque, quodcumque
fecerit bonum, hoc recipiet à Domino, ſiue ſeruus,
ſiue liber.

9 Et vos domini eadem facite illis, remittentes
minas: ſcientes quia & illorum, & veſter Dominus
‖ Deut. eſt in cælis: ‖ & perſonarum acceptio non eſt apud
10. 17. 2. Par. eum.
19. 7. 10 De cetero fratres, confortamini in Domino,
Iob. 34. & in potentia virtutis eius.
19. Sap. 6. 11 Induite vos armaturam Dei, vt poſſitis ſtare ad-
8. Eccli. uerſus inſidias diaboli.
35. 16. 12 quoniam non eſt nobis colluctatio aduerſus
Act. 10. carnem & ſanguinem; ſed aduerſus principes, &
34. Rom. 2. poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebra-
11. Gal. 2. rum harum, contra ſpiritualia nequitiæ, in cæle-
6. ſtibus.
Col. 3. 13 Propterea accipite armaturam Dei, vt poſſi-
25. 1. Pet. tis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti
1. 17. ſtare.
14 State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate,
& induti loricam iuſtitiæ,
15 & calceati pedes in præparatione Euangelij
pacis:
16 in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſ-
ſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere:
‖ Iſa. 59. 17 ‖ & galeam ſalutis aſſumite; & gladium ſpiri-
17. 1. Theſ. tus, (quod eſt verbum Dei)
8. 18 per omnem orationem & obſecrationem oran-
‖ Coloſ. tes omni tempore in ſpiritu: & in ipſo ‖ vigilan-
4. 2. tes in omni inſtantia, & obſecratione pro omnibus
ſanctis;
‖ 2. Th. 19 ‖ pro me, vt detur mihi ſermo in apertione
3. 1. Col. 4. oris mei cum fiducia, notum facere myſterium
3. Euangelij:
20 pro quo legatione fungor in catena, ita vt in ip-
ſo audeam, prout oportet me, loqui.

21 Vt autem & vos ſciatis quæ circa me ſunt, quid
agam: omnia vobis nota faciet Tychicus, chariſſimus frater, & fidelis miniſter in Domino:
22 quem miſi ad vos in hoc ipſum, vt cognoſcatis
quæ circa nos ſunt, & conſoletur corda veſtra.
23 Pax fratribus, & charitas cum fide, à Deo Pa-
tre, & Domino Ieſu Chriſto.
24 Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in incorruptione.
Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD PHILIPENSES.
CAPVT PRIMVM.

Ex magno affectu quem habet erga Philippenſes, manifeſtat eis quòd preſſuræ ſuæ in majorẽ Euangelij fructum ceſſerint: quam vtilitatem ſi non ſpectaret, omnino diſſolui cuperet, & eſſe cum Chriſto: eóſque adhortatur vt dignè ad Chriſti Euangelium conuerſentur, dicens quòd pro ipſo iam afflictiones ſuſtinuerint.

1 PAVLVS & Timotheus, ſerui Ieſu Chriſti, omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu, qui ſunt Philippis, cum epiſcopis, & diaconibus.
2 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Do-
mino Ieſu Chriſto.
3 Gratias ago Deo meo in omni memoria veſtri,
4 ſemper in cunctis orationibus meis pro omni-
bus vobis, cum gaudio deprecationem faciens,

5 ſuper communicatione veſtrà in Euangelio
Chriſti à prima die vſque nunc.
6 confidens hoc ipſum, quia qui cœpit in vobis
opus bonum, perficiet vſque in diem Chriſti Ieſu.
7 ſicut eſt mihi iuſtum hoc ſentire pro omnibus
vobis: eò quòd habeam vos in corde, & in vinculis
meis, & in defenſione, & confirmatione Euangelij,
ſocios gaudij mei omnes vos eſſe.
8 Teſtis enim mihi eſt Deus, quomodo cupiam
omnes vos in viſceribus Ieſu Chriſti.
9 Et hoc oro vt charitas veſtra magis ac magis
abundet in ſcientia, & in omni ſenſu:
10 vt probetis potiora, vt ſitis ſinceri, & ſine of-
fenſa in diem Chriſti,
11 repleti fructu iuſtitiæ per Ieſum Chriſtum, in
gloriam & laudem Dei
12 Scire autem vos volo fratres, quia quæ circa me
ſunt, magis ad profectum venerunt Euangelij:
13 ita vt vincula mea manifeſta fierent in Chriſto
in omni prætorio, & in ceteris omnibus;
14 & plures è fratribus in Domino confidentes
vinculis meis, abundantiùs auderent ſine timore
verbum Dei loqui.
15 Quidam quidem & propter inuidiam & con-
tentionem, quidam autem & propter bonam vo-
luntatem Chriſtum prædicant.
16 quidam ex charitate, ſcientes quoniam in de-
fenſionem Euangelij poſitus ſum.
17 Quidam autem ex contentione Chriſtum an-
nuntiant non ſincerè, exiſtimantes preſſuram ſe
ſuſcitare vinculis meis.
18 Quid enim? Dum omni modo, ſiue per oc-
caſionem, ſiue per veritatem, Chriſtus an-

nuntietur ; & in hoc gaudeo , ſed & gaudebo.
19 Scio enim quia hoc mihi proueniet ad ſalutem,
per veſtram orationem , & ſubminiſtrationem Spi-
ritus Ieſu Chriſti.
20 ſecundùm expectationem & ſpem meam, quia
in nullo confundar : ſed in omni fiducia ſicut ſem-
per , & nunc magnificabitur Chriſtus in corpore
meo, ſiue per vitam, ſiue per mortem.
21 Mihi enim viuere Chriſtus eſt,& mori lucrum.
22 Quòd ſi viuere in carne, hic mihi fructus operis
eſt, & quid eligam ignoro.
23 Coarctor autem è duobus : deſiderium habens
diſſolui , & eſſe cum Chriſto , multò magis me-
liùs:
24 permanere autem in carne , neceſſarium pro-
pter vos.
25 Et hoc confidens ſcio quia manebo , & perma-
nebo omnibus vobis , ad profectum veſtrum , &
gaudium fidei :
26 vt gratulatio veſtra abundet in Chriſto Ieſu in
me, per meum aduentum iterùm ad vos.
27 ‖ Tantùm dignè Euangelio Chriſti conuerſa- ‖ *Epheſ 4. 1. Col. 1. 10. 1. Theſſ 2. 12.*
mini: vt ſiue cùm venero, & videro vos, ſiue abſens
audiam de vobis, quia ſtatis in vno ſpiritu vnani-
mes, collaborantes fidei Euangelij :
28 & in nullo terreamini ab aduerſarijs : quæ illis
eſt cauſa perditionis, vobis autem ſalutis , & hoc à
Deo :
29 quia vobis donatum eſt pro Chriſto , non ſo-
lùm vt in eum credatis , ſed vt etiam pro illo patia-
mini :
30 idem certamen habentes , quale & vidiſtis in
me, & nunc audiſtis de me.

Capvt II.

Ad mutuam dilectionem & concordiam, animiq́ modeſtiam miro affectu eos hortatur, exemplo Chriſti, in cuius nomine omne genu nunc flectitur, vtq́ ſuam in timore operentur ſalutem: congratulatur tum illis quòd inter malos ſanctè viuant, tum ſibi quòd tales habeat diſcipulos: Timotheum laudat à ſincera Euangelij prædicatione & obedientia; ſimiliter & Epaphroditum, quem ad eos mittit, poſtquam ab ægritudine conualuit.

1 SI qua ergo conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium charitatis, ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi qua viſcera miſerationis:

2 implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, eamdem charitatem habentes, vnanimes, idipſum ſentientes,

3 nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: ſed in humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes,

4 non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed ea quæ aliorum.

5 Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu:

6 qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo:

7 ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.

‖ Heb. 2. 9. 8 ‖ Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.

9 Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen:

10 ‖ vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cæle- ‖ Iſai.
ſtium, terreſtrium & infernorum; 45. 24. Rom.
11 & omnis lingua confiteatur, quia Dominus 14. 11.
Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris.
12 Itaque chariſſimi mei, (ſicut ſemper obediſtis)
non vt in præſentia mei tantùm, ſed multò magis
nunc in abſentia mea, cum metu & tremore ve-
ſtram ſalutem operamini.
13 Deus eſt enim, qui operatur in vobis & velle,
& perficere, pro bona voluntate.
14 ‖ Omnia autem facite ſine murmurationibus, ‖ 1. Pet.
& hæſitationibus: 4. 9.
15 vt ſitis ſine querela, & ſimplices filij Dei, ſi-
ne reprehenſione, in medio nationis prauæ & per-
uerſæ: inter quos lucetis ſicut luminaria in mun-
do,
16 verbum vitæ continentes ad gloriam meam in
die Chriſti, quia non in vacuum cucurri, neque in
vacuum laboraui.
17 Sed & ſi immolor ſupra ſacrificium, & obſe-
quium fidei veſtræ, gaudeo, & congratulor omni-
bus vobis.
18 Idipſum autem & vos gaudete, & congratula-
mini mihi.
19 Spero autem in Domino Ieſu, ‖ Timotheum ‖ Act.
me citò mittere ad vos: vt & ego bono animo ſim, 16. 1.
cognitis quæ circa vos ſunt.
20 Neminem enim habeo tam vnanimem, qui
ſincera affectione pro vobis ſollicitus ſit.
21 ‖ Omnes enim quæ ſua ſunt quærunt, non quæ ‖ 1. Cor.
ſunt Ieſu Chriſti. 13. 5.
22 Experimentum autem eius cognoſcite, quia ſi-
cut patri filius, mecum ſeruiuit in Euangelio.

23 Hunc igitur ſpero me mittere ad vos, mox vt
videro quæ circa me ſunt.
24 Confido autem in Domino, quoniam & ipſe
veniam ad vos citò.
25 Neceſſarium autem exiſtimaui Epaphroditum
fratrem, & cooperatorem, & commilitonem
meum, veſtrum autem apoſtolum, & miniſtrum
neceſſitatis meæ, mittere ad vos:
26 quoniam quidem omnes vos deſiderabat: &
mœſtus erat, propterea quòd audieratis illum infir-
matum.
27 Nam & infirmatus eſt vſque ad mortem: ſed
Deus miſertus eſt eius; non ſolùm autem eius, verũ
etiam & mei, ne triſtitiam ſuper triſtitiam haberem.
28 Feſtinantiùs ergo miſi illum, vt viſo eo iterùm
gaudeatis, & ego ſine triſtitia ſim.
29 Excipite itaque illum cum omni gaudio in Do-
mino, & eiuſmodi cum honore habetote.
30 quoniam propter opus Chriſti vſque ad mor-
tem acceſſit, tradens animam ſuam, vt impleretur
id, quod ex vobis deerat erga meum obſequium.

Capvt III.

Nemo in legalibus gloriari poteſt, alioqui Paulo id maximè conueniret: qui tamen omnia hæc detrimentum arbitratus eſt, quò Dei iuſtitiam ex fide in Chriſtum adipiſceretur, ſemper proficiens vt tandem perfectionem conſequeretur: quapropter Philippenſes hortatur vt ipſum, & non dyſcolos, crucis Chriſti inimicos, imitentur.

1 DE cetero fratres mei gaudete in Domino.
Eadem vobis ſcribere, mihi quidem non
pigrum, vobis autem neceſſarium.

2 Videte-

2 Videte canes, videte malos operarios, videte
conciſionem.
3 Nos enim ſumus circumciſio, qui ſpiritu ſerui-
mus Deo, & gloriamur in Chriſto Ieſu, & non in
carne fiduciam habentes:
4 quamquam ego habeam confidentiam & in
carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego
magis,
5 circumciſus octauo die, ex genere Iſrael, de tri-
bu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, ‖ ſecundùm ‖ Act. 21. 6.
legem Phariſæus,
6 ſecundùm æmulationem perſequens Eccleſiam
Dei, ſecundùm iuſtitiam, quæ in lege eſt, conuer-
ſatus ſine querela.
7 Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum
propter Chriſtum detrimenta.
8 Verumtamen exiſtimo omnia detrimentum eſ-
ſe, propter eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti Do-
mini mei: propter quem omnia detrimentum feci,
& arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciam,
9 & inueniar in illo, non habens meam iuſtitiam,
quæ ex lege eſt, ſed illam, quæ ex fide eſt Chriſti Ie-
ſu: quæ ex Deo eſt iuſtitia in fide,
10 ad cognoſcendum illum, & virtutem reſurre-
ctionis eius, & ſocietatem paſſionum illius: con-
figuratus morti eius:
11 ſi quo modo occurram ad reſurrectionem, quæ
eſt ex mortuis.
12 non quòd iam acceperim, aut iam perfectus
ſim: ſequor autem, ſi quomodo comprehendam
in quo & comprehenſus ſum à Chriſto Ieſu.
13 Fratres, ego me non arbitror comprehendiſſe.
Vnum autem, quæ quidem retrò ſunt obliuiſcens,

ad ea verò quæ ſunt priora extendens meipſum,
14 ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ
vocationis Dei in Chriſto Ieſu.
15 Quicumque ergo perfecti ſumus, hoc ſentia-
mus: & ſi quid aliter ſapitis, & hoc vobis Deus
reuelabit.
16 Verumtamen ad quod peruenimus, vt idem
ſapiamus; & in eadem permaneamus regula.
17 Imitatores mei eſtote fratres, & obſeruate eos
qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram.
‖ Rom. 16.17. 18 ‖ Multi enim ambulant, quos ſæpè dicebam vo-
bis (nunc autẽ & flens dico) inimicos crucis Chriſti:
19 quorum finis interitus: quorum Deus venter
eſt: & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena
ſapiunt.
20 Noſtra autem conuerſatio in cælis eſt: vnde
etiam Saluatorem expectamus Dominum no-
ſtrum Ieſum Chriſtum,
21 qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, con-
figuratum corpori claritatis ſuæ, ſecundùm opera-
tionem, qua etiam poſſit ſubijcere ſibi omnia.

CAPVT IV.

*Ad perſeuerantiam & ſpirituale gaudium, mode-
ſtiam, preces & gratiarum actiones eos componit,
pacem Dei ipſis exoptans, vtque mordicus teneant
quæcumque Dei ſunt; laudans ipſos, quòd per Epa-
phroditum neceſſaria ad ipſum miſerint.*

1 Itaque fratres mei chariſſimi, & deſideratiſ-
ſimi, gaudium meum, & corona mea: ſic
ſtate in Domino, chariſſimi.
2 Euodiam rogo, & Syntychen deprecor, idipſum
ſapere in Domino.

3 Etiam rogo & te germane compar, adiuua illas;
quæ mecum laborauerunt in Euangelio cum Cle-
mente, & ceteris adiutoribus meis, quorum no-
mina ſunt in libro vitæ.
4 Gaudete in Domino ſemper: iterùm dico gau-
dete.
5 Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus:
Dominus propè eſt.
6 Nihil ſolliciti ſitis: ſed in omni oratione, & ob-
ſecratione, cum gratiarum actione, petitiones ve-
ſtræ innoteſcant apud Deum.
7 Et pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cu-
ſtodiat corda veſtra, & intelligentias veſtras, in
Chriſto Ieſu.
8 De cetero fratres, quæcumque ſunt vera, quæ-
cumque pudica, quæcumque iuſta, quæcumque
ſancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ
famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc co-
gitate.
9 Quæ & didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis, & vi-
diſtis in me, hæc agite: & Deus pacis erit vobiſ-
cum.
10 Gauiſus ſum autem in Domino vehementer,
quoniam tandem aliquando refloruiſtis pro me ſen-
tire: ſicut & ſentiebatis: occupati autem eratis.
11 Non quaſi propter penuriam dico: ego enim
didici, in quibus ſum, ſufficiens eſſe.
12 Scio & humiliari, ſcio & abundare; (vbique
& in omnibus inſtitutus ſum) & ſatiari, & eſurire,
& abundare, & penuriam pati:
13 omnia poſſum in eo, qui me confortat:
14 Verumtamen benè feciſtis, communicantes
tribulationi meæ.

15 Scitis autem & vos Philippenſes, quòd in prin-
cipio Euangelij, quando profectus ſum à Macedo-
nia, nulla mihi Eccleſia communicauit in ratione
dati & accepti, niſi vos ſoli:
16 quia & Theſſalonicam ſemel & bis in vſum
mihi miſiſtis.
17 Non quia quæro datum, ſed requiro fructum
abundantem in ratione veſtra.
18 Habeo autem omnia, & abundo: repletus ſum,
acceptis ab Epaphrodito quæ miſiſtis, odorem ſua-
‖ Rom. 12.1. uitatis, ‖ hoſtiam acceptam, placentem Deo.
19 Deus autem meus impleat omne deſiderium
veſtrum, ſecundùm diuitias ſuas, in gloria in Chri-
ſto Ieſu.
20 Deo autem & Patri noſtro gloria in ſæcula ſæ-
culorum: Amen.
21 Salutate omnem ſanctum in Chriſto Ieſu.
22 Salutant vos, qui mecum ſunt, fratres. Salu-
tant vos omnes ſancti, maximè autem qui de Cæ-
ſaris domo ſunt.
23 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum ſpiritu
veſtro. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD COLOSSENSES.

Capvt Primvm.

Audita fide, charitate ac ſpe Coloſſenſium, orat pro ipſis Apoſtolus, quò in ſcientia Dei boniſque operibus perficiantur: Chriſtum Dei imaginem dicit, per quem omnia creata ſunt, & qui caput eſt Eccleſiæ, quo omnia pacificata ſunt: hortatur ergo vt immobiles in fide permaneant: ſéque dicit effectum Chriſti miniſtrum, ad prædicandum myſterium à ſæculis abſconditum, & nunc manifeſtatum.

1 Pavlvs Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus frater:
2 eis, qui ſunt Coloſſis, ſanctis, & fidelibus fratribus in Chriſto Ieſu.
3 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto. Gratias agimus Deo, & Patri
Dñi noſtri Ieſu Chriſti, ſemper pro vobis orantes:
4 audientes fidem veſtram in Chriſto Ieſu, & dilectionem quam habetis in ſanctos omnes;
5 propter ſpem, quæ repoſita eſt vobis in cælis:
quam audiſtis in verbo veritatis Euangelij:
6 quod peruenit ad vos, ſicut & in vniuerſo mundo eſt, & fructificat, & creſcit, ſicut in vobis, ex ea die qua audiſtis, & cognouiſtis gratiam Dei in veritate,
7 ſicut didiciſtis ab Epaphra chariſſimo conſeruo noſtro, qui eſt fidelis pro vobis miniſter Chriſti Ieſu,

8 qui etiam manifeſtauit nobis dilectionem ve-
ſtram in ſpiritu.
9 Ideò & nos ex qua die audiuimus, non ceſſamus
pro vobis orantes, & poſtulantes vt impleamini
agnitione voluntatis eius, in omni ſapientia & in-
tellectu ſpiritali:
10 vt ambuletis dignè Deo per omnia placentes:
in omni opere bono fructificantes, & creſcentes in
ſcientia Dei:
11 in omni virtute confortati ſecundùm potentiam
claritatis eius, in omni patientia & longanimitate
cum gaudio,
12 gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit
in partem ſortis ſanctorum in lumine:
13 qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, &
tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ;
14 in quo habemus redemptionem per ſanguinem
eius, remiſſionem peccatorum:
15 qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus om-
nis creaturæ
‖ Ioan. 16 ‖quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cælis,
1. 3. & in terra, viſibilia, & inuiſibilia, ſiue throni, ſiue
dominationes, ſiue principatus, ſiue poteſtates:
omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt:
17 & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo cõſtant.
‖ 1 Cor. 18 Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, ‖ qui eſt
15. 20. principium, primogenitus ex mortuis: vt ſit in om-
Apoc. nibus ipſe primatum tenens.
1. 5.
19 quia in ipſo complacuit, omnem plenitudinem
inhabitare:
20 & per eum reconciliare omnia in ipſum, pacifi-
cans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris,
ſiue quæ in cælis ſunt.

21 Et vos cùm eſſetis aliquando alienati, & inimici ſenſu in operibus malis:
22 nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius per mortem, exhibere vos ſanctos, & immaculatos, & irreprehenſibiles coram ipſo:
23 ſi tamen permanetis in fide fundati, & ſtabiles, & immobiles à ſpe Euangelij, quod audiſtis, quod prædicatum eſt in vniuerſa creatura, quæ ſub cælo eſt, cuius factus ſum ego Paulus miniſter.
24 Qui nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti, in carne mea, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia:
25 cuius factus ſum ego miniſter ſecundùm diſpenſationem Dei, quæ data eſt mihi in vos, vt impleam verbum Dei:
26 myſterium, quod abſconditum fuit à ſæculis, & generationibus, nunc autem manifeſtatum eſt ſanctis eius,
27 quibus voluit Deus notas facere diuitias gloriæ ſacramenti huius in Gentibus, quod eſt Chriſtus, in vobis ſpes gloriæ,
28 quem nos annuntiamus, corripientes omnem hominem, & docentes omnem hominem, in omni ſapientia, vt exhibeamus omnem hominem perfectum in Chriſto Ieſu.
29 in quo & laboro, certando ſecundùm operationem eius, quam operatur in me in virtute.

CAPVT II.

Hortatur vt caueant ne vllis aut perſuaſionibus aut impoſturis philoſophorum, ſeu legem inducere volentium, ſeducantur à Chriſti fide: per quem à peccatis, à poteſtate diaboli, & ab aduerſo ipſis

chirographo liberati ſunt, vt nunc legalia decreta nullo in pretio ſint habenda.

1 VOlo enim vos ſcire qualem ſollicitudinem habeam pro vobis, & pro ijs qui ſunt Laodiciæ, & quicumque non viderunt faciem meam in carne:
2 vt conſolentur corda ipſorum, inſtructi in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectus, in agnitionem myſterij Dei Patris & Chriſti Ieſu:
3 in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi.
4 Hoc autem dico, vt nemo vos decipiat in ſublimitate ſermonum.
‖1 Cor. 5. 3. 5 ‖ Nam etſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum: gaudens, & videns ordinem veſtrum, & firmamentum eius, quæ in Chriſto eſt, fidei veſtræ.
6 Sicut ergo accepiſtis Ieſum Chriſtum Dominum, in ipſo ambulate,
7 radicati, & ſuperædificati in ipſo, & confirmati fide, ſicut & didiciſtis, abundantes in illo in gratiarum actione.
8 Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam, & inanem fallaciam, ſecundùm traditionem hominum, ſecundùm elementa mundi, & non ſecundùm Chriſtum:
9 quia in ipſo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter:
10 & eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis:
11 in quo & circumciſi eſtis circumciſione non manu facta in expoliatione corporis carnis, ſed in circumciſione Chriſti:

12 conſepulti ei in baptiſmo, in quo & reſurrexi-
ſtis per fidem operationis Dei, qui ſuſcitauit illum
à mortuis.
13 ‖ Et vos, cùm mortui eſſetis in delictis, & præ- ‖ Eph. 2. 1.
putio carnis veſtræ, conuiuificauit cum illo, donans
vobis omnia delicta:
14 delens quod aduerſus nos erat chirographum
decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit
de medio, affigens illud cruci:
15 & expolians principatus, & poteſtates, traduxit
confidenter, palàm triumphans illos in ſemetipſo.
16 Nemo ergo vos iudicet in cibo, aut in potu, aut
in parte diei feſti, aut neomeniæ, aut ſabbatorum:
17 quæ ſunt vmbra futurorum: corpus autem
Chriſti.
18 ‖ Nemo vos ſeducat, volens in humilitate, & re- ‖ Mat. 24. 4.
ligione angelorum, quæ non vidit ambulans, fru-
ſtrà inflatus ſenſu carnis ſuæ,
19 & non tenens caput, ex quo totum corpus, per
nexus & coniunctiones ſubminiſtratum & con-
ſtructum, creſcit in augmentum Dei.
20 Si ergo mortui eſtis cum Chriſto ab elementis
huius mundi: quid adhuc tamquam viuentes in
mundo decernitis?
21 Ne tetigeritis, neque guſtaueritis, neque con-
trectaueritis:
22 quæ ſunt omnia in interitum ipſo vſu, ſecun-
dùm præcepta & doctrinas hominum:
23 quæ ſunt rationem quidem habentia ſapientiæ
in ſuperſtitione, & humilitate, & non ad parcen-
dum corpori, non in honore aliquo ad ſaturitatem
carnis.

CAPVT III.

In moribus eos informat, vt exuto veteri homine cum actibus ſuis, quos hîc explicat, nouum induant; in quo non eſt diſtinctio nationis aut conditionis; aſſumántque virtutes, ac varijs modis Deum laudent, cuncta ad ipſum referentes: docet deinde quomodo ſe habere debeant vxores & mariti, filij & patres, ſerui ac domini.

1 IGitur, ſi conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens:
2 quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.
3 Mortui enim eſtis, & vita veſtra eſt abſcondita cum Chriſto in Deo.
4 Cùm Chriſtus apparuerit, vita veſtra; tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.
5 Mortificate ergo membra veſtra, quæ ſunt ſuper
‖ Eph. 5. 3. terram; ‖ fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam, & auaritiam, quæ eſt ſimulacrorum ſeruitus:
6 propter quæ venit ira Dei ſuper filios incredulitatis:
7 in quibus & vos ambulaſtis aliquando, cùm viueretis in illis.
‖ Rom. 6. 4. Eph. 4. 22. Hebr. 12. 1. 1. Pet. 2. 1. 4. 1. 8 ‖ Nunc autem deponite & vos omnia; iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſermonem de ore veſtro.
9 Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis,
10 & induentes nouum, eum qui renouatur in
‖ Gen. 1. 26. agnitionem, ſecundùm ‖ imaginem eius qui creauit illum.
11 vbi non eſt Gentilis, & Iudæus, circumciſio, &

præputium, Barbarus, & Scytha, ſeruus, & liber: ſed omnia, & in omnibus Chriſtus.
12 Induite vos ergo ſicut electi Dei, ſancti, & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam:
13 ſupportantes inuicem, & donantes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam: ſicut & Dominus donauit vobis, ita & vos.
14 Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis:
15 & pax Chriſti exultet in cordibus veſtris, in qua & vocati eſtis in vno corpore: & grati eſtote.
16 Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter, in omni ſapientia, docentes, & commonentes voſmetipſos, pſalmis, hymnis. & canticis ſpiritualibus, in gratia cantantes in cordibus veſtris Deo.
17 Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Ieſu Chriſti, gratias agentes Deo & Patri per ipſum.
18 ‖ Mulieres ſubditæ eſtote viris, ſicut oportet, in Domino. ‖ Eph. 5. 22. 1. Pet. 3. 1.
19 Viri diligite vxores veſtras, & nolite amari eſſe ad illas.
20 ‖ Filij obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum eſt in Domino. ‖ Eph. 6. 1.
21 ‖ Patres, nolite ad indignationem prouocare filios veſtros, vt non puſillo animo fiant. ‖ Eph. 6. 4.
22 ‖ Serui obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placentes, ſed in ſimplicitate cordis, timentes Deum. ‖ Tit. 2. 9. 1. Pet. 2. 18.
23 Quodcumque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus:
24 ſcientes quòd à Domino accipietis retribu-

tionem hereditatis. Domino Chriſto ſeruite.
|| Rom. 2. 6. 25 ||qui enim iniuriam facit, recipiet id quod iniquè
geſſit: & non eſt perſonarum acceptio apud Deum.

CAPVT IV.

Pro ſe cupit ipſos precari, & cautè ac diſcretè cum infidelibus conuerſari: mittitque qui manifeſtent eis quæ apud ipſum agantur, & variorum ſalutationes adſcribit, cupiens vt hæc & ſimiliter Laodicenſium epiſtola apud vtramq; legatur Eccleſiam.

1 DOmini, quod iuſtum eſt & æquum, ſeruis
præſtate: ſcientes quòd & vos Dominum
habetis in cælo.
|| Luc. 18. 1. 1. Theſ. 5. 17. 2 || Orationi inſtate, vigilantes in ea in gratiarum
actione:
|| Eph. 6. 19. 2. Theſ. 3. 1. 3 || orantes ſimul & pro nobis, vt Deus aperiat
nobis oſtium ſermonis ad loquendum myſterium
Chriſti (propter quod etiam vinctus ſum)
4 vt manifeſtem illud ita vt oportet me loqui.
|| Eph. 5. 15. 5 || In ſapientia ambulate ad eos qui foris ſunt;
tempus redimentes.
6 Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit condîtus,
vt ſciatis quomodo oporteat vos vnicuique reſpondere.
7 Quæ circa me ſunt, omnia vobis nota faciet Tychicus, chariſſimus frater, & fidelis miniſter, &
conſeruus in Domino:
8 quem miſi ad vos ad hoc ipſum, vt cognoſcat
quæ circa vos ſunt, & conſoletur corda veſtra,
9 cum Oneſimo chariſſimo, & fideli fratre, qui
ex vobis eſt. Omnia, quæ hîc aguntur, nota facient
vobis.
10 Salutat vos Ariſtarchus concaptiuus meus, &

Marcus conſobrinus Barnabæ, de quo accepiſtis
mandata: ſi venerit ad vos, excipite illum:
11 & Ieſus, qui dicitur Iuſtus: qui ſunt ex circum-
ciſione: hi ſoli ſunt adiutores mei in regno Dei, qui
mihi fuerunt ſolatio.
12 Salutat vos Epaphras, qui ex vobis eſt, ſeruus
Chriſti Ieſu, ſemper ſollicitus pro vobis in oratio-
nibus, vt ſtetis perfecti, & pleni in omni voluntate
Dei.
13 Teſtimonium enim illi perhibeo, quòd habet
multum laborem pro vobis, & pro ijs qui ſunt Lao-
diciæ, & qui Hierapoli.
14 Salutat vos ‖ Lucas medicus chariſſimus, & ‖ 2.Ti. 4.11.
Demas.
15 Salutate fratres, qui ſunt Laodiciæ, & Nym-
pham, & quæ in domo eius eſt, Eccleſiam.
16 Et cùm lecta fuerit apud vos epiſtola hæc, faci-
te vt & in Laodicenſium Eccleſia legatur: & eam,
quæ Laodicenſium eſt, vos legatis.
17 Et dicite Archippo: Vide miniſterium, quod
accepiſti in Domino, vt illud impleas.
18 Salutatio, mea manu Pauli. Memores eſtote
vinculorum meorum. Gratia vobiſcum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD THESSALONICENSES PRIMA.

Capvt Primvm.

Theſſalonicenſes commendat, actis Deo gratijs, quòd ſuſceptam ſemel fidem ſeruauerint, Pauli, imò ipſius Domini imitatores effecti, ac forma reliquis credentibus, palàm oſtendentes, quem apud ipſos fructum Pauli prædicatio habuerit.

1 PAVLVS, & Siluanus, & Timotheus, Eccleſiæ Theſſalonicenſium, in Deo Patre, & Domino Ieſu Chriſto.
2 Gratia vobis, & pax. Gratias agimus Deo ſemper pro omnibus vobis, memoriam veſtri facientes in orationibus noſtris ſine intermiſſione,
3 memores operis fidei veſtræ, & laboris, & charitatis, & ſuſtinentiæ ſpei Domini noſtri Ieſu Chriſti, ante Deum & patrem noſtrum:
4 ſcientes fratres, dilecti à Deo, electionem veſtrã:
5 quia Euangelium noſtrum non fuit ad vos in ſermone tantùm, ſed & in virtute, & in Spiritu ſancto, & in plenitudine multa, ſicut ſcitis quales fuerimus in vobis propter vos.
6 Et vos imitatores noſtri facti eſtis, & Domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus ſancti:
7 ita vt facti ſitis forma omnibus credentibus in Macedonia, & in Achaia.

8 A vobis enim diffamatus eſt ſermo Domini, non
ſolùm in Macedonia, & in Achaïa, ſed & in omni
loco fides veſtra, quæ eſt ad Deum, profecta eſt, ita
vt non ſit nobis neceſſe quidquam loqui.
9 Ipſi enim de nobis annuntiant qualem introi-
tum habuerimus ad vos: & quomodo conuerſi eſtis
ad Deum à ſimulacris, ſeruire Deo viuo, & vero,
10 & expectare Filium eius de cælis (quem ſuſcita-
uit ex mortuis) Ieſum, qui eripuit nos ab ira ven-
tura.

Capvt II.

Oſtendit quàm ſincerum ſe exhibuerit in prædicando ipſis Euangelio, gratias Deo agens quòd ſuſceptum Dei verbum ſedulò ſeruauerint, paſſi multa à contribulibus, ſicut Eccleſiæ Iudææ à Iudæis, qui vnà cum Chriſto etiam pios omnes perſequuntur: declarat etiam quàm ardentem gerat erga ipſos affectum.

1 NAm ipſi ſcitis, fratres, introitum noſtrum
ad vos, quia non inanis fuit:
2 ſed antè paſſi, & ‖ contumelijs affecti (ſicut ſci- ‖ Act. 16. 19.
tis) in Philippis, fiduciam habuimus in Deo noſtro,
loqui ad vos Euangelium Dei in multa ſollicitu-
dine.
3 Exhortatio enim noſtra non de errore, neque de
immunditia, neque in dolo,
4 ſed ſicut probati ſumus à Deo vt crederetur no-
bis Euangelium: ita loquimur, non quaſi homini-
bus placentes, ſed Deo, qui probat corda noſtra.
5 Neque enim aliquando fuimus in ſermone adu-
lationis, ſicut ſcitis: neque in occaſione auaritiæ:
Deus teſtis eſt:

6 nec quærentes ab hominibus gloriam, neque
à vobis, neque ab alijs.
7 Cùm poſſemus vobis oneri eſſe vt Chriſti Apo-
ſtoli: ſed facti ſumus paruuli in medio veſtrûm,
tamquam ſi nutrix foueat filios ſuos.
8 Ita deſiderantes vos, cupidè volebamus tradere
vobis non ſolùm Euangelium Dei, ſed etiam ani-
mas noſtras: quoniam chariſſimi nobis facti
eſtis.
9 Memores enim eſtis fratres laboris noſtri, & fa-
‖ *Act.* tigationis: ‖ nocte ac die operantes, ne quem ve-
20. 34. *1. Cor.* ſtrûm grauaremus, prædicauimus in vobis Euan-
4. 12. gelium Dei.
2. Theſ. *3. 8.* 10 Vos teſtes eſtis, & Deus, quàm ſanctè, & iuſtè,
& ſine querela, vobis, qui credidiſtis, fuimus:
11 ſicut ſcitis, quáliter vnumquemque veſtrûm
(ſicut pater filios ſuos)
12 deprecantes vos & conſolantes, teſtificati ſu-
mus, vt ambularetis dignè Deo, qui vocauit vos in
ſuum regnum & gloriam.
13 Ideò & nos gratias agimus Deo ſine intermiſ-
ſione: quoniam cùm accepiſſetis à nobis verbum
auditus Dei, accepiſtis illud, non vt verbum homi-
num, ſed (ſicut eſt verè) verbum Dei, qui operatur
in vobis, qui credidiſtis.
14 vos enim imitatores facti eſtis fratres Eccleſia-
rum Dei, quæ ſunt in Iudæa in Chriſto Ieſu: quia
eadem paſſi eſtis & vos à contribulibus veſtris, ſicut
& ipſi à Iudæis:
15 qui & Dominum occiderunt Ieſum, & Pro-
phetas, & nos perſecuti ſunt, & Deo non placent,
& omnibus hominibus aduerſantur;
16 prohibentes nos Gentibus loqui vt ſaluæ fiant,
vt

vt impleant peccata ſua ſemper: peruenit enim ira
Dei ſuper illos vſque in finem.
17 Nos autem fratres deſolati à vobis ad tempus
horæ, aſpectu, non corde, abundantiùs feſtinauimus
faciem veſtram videre cum multo deſiderio:
18 quoniam voluimus venire ad vos: ego quidem
Paulus, & ſemel, & iterùm, ſed impediuit nos ſa-
tanas.
19 Quæ eſt enim noſtra ſpes, aut gaudium, aut co-
rona gloriæ? Nónne vos ante Dominum noſtrum
Ieſum Chriſtum eſtis in aduentu eius?
20 vos enim eſtis gloria noſtra & gaudium.

Caput III.

Metuens ne propter ſuas afflictiones à fide mouerentur, miſit ad eos Timotheum, qui ipſos roboraret: illo autem reuerſo gratias Deo agit, quòd in fide ac dilectione firmi permanſerint: oſtendens quantum cupiat illos inuiſere, vt ſuppleat quod deeſt fidei ipſorum.

1 Propter quod non ſuſtinentes ampliùs, pla-
cuit nobis remanere Athenis, ſolis:
2 ‖ & miſimus Timotheum fratrem noſtrum, & ‖ Act. 16.
miniſtrum Dei in Euangelio Chriſti, ad confirman-
dos vos, & exhortandos pro fide veſtra:
3 vt nemo moueatur in tribulationibus iſtis: ipſi
enim ſcitis quòd in hoc poſiti ſumus.
4 Nam & cùm apud vos eſſemus, prædicebamus
vobis paſſuros nos tribulationes, ſicut & factum
eſt, & ſcitis.
5 Propterea & ego ampliùs non ſuſtinens, miſi ad
cognoſcendam fidem veſtram: ne fortè tentauerit
vos is qui tentat, & inanis fiat labor noſter.

6 Nunc autem veniente Timotheo ad nos à vo-
bis, & annuntiante nobis fidem & charitatem ve-
ſtram, & quia memoriam noſtri habetis bonam
ſemper, deſiderantes nos videre, ſicut & nos quo-
que vos:
7 ideò conſolati ſumus fratres in vobis, in omni
neceſſitate & tribulatione noſtra, per fidem veſtrã,
8 quoniam nunc viuimus, ſi vos ſtatis in Domino.
9 Quam enim gratiarum actionem poſſumus Deo
retribuere pro vobis, in omni gaudio, quo gaude-
mus propter vos ante Deum noſtrum,
10 nocte ac die abundantiùs orantes, vt videamus
faciem veſtram, & compleamus ea quæ deſunt fi-
dei veſtræ?
11 Ipſe autem Deus & Pater noſter, & Dominus
noſter Ieſus Chriſtus, dirigat viam noſtram ad vos.
12 Vos autem Dominus multiplicet, & abundare
faciat charitatem veſtram in inuicem, & in omnes,
quemadmodum & nos in vobis:
13 ad confirmanda corda veſtra ſine querela in
ſanctitate, ante Deum & Patrem noſtrum, in ad-
uentu Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omnibus
ſanctis eius. Amen.

CAPVT IV.

*Hortatur vt tradita ſibi præcepta obſeruent, abſti-
nentes à fornicatione, ac ſe mutuò diligentes, ma-
nibúſque operantes, quò nullius quidquam deſide-
rare cogantur: docet modum noſtræ reſurrectionis,
ne inordinata triſtitia ſe crucient propter eos qui
moriuntur.*

1 DE cetero ergo, fratres, rogamus vos & ob-
ſecramus in Domino Ieſu, vt quemadmo-

dum accepiſtis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, ſic & ambuletis, vt abundetis magis.
2 Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per Dominum Ieſum.
3 ‖ Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis vos à fornicatione, ‖ Rom. 12. 2. Epheſ. 5. 17.
4 vt ſciat vnuſquiſque veſtrûm vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, & honore;
5 non in paſſione deſiderij, ſicut & Gentes, quæ ignorant Deum:
6 & ne quis ſupergrediatur, neque circumueniat in negotio fratrem ſuum: quoniam vindex eſt Dominus de his omnibus, ſicut prædiximus vobis, & teſtificati ſumus.
7 non enim vocauit nos Deus in immunditiam, ſed in ſanctificationem.
8 Itaque qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum: qui etiam dedit Spiritum ſuum ſanctum in nobis.
9 De charitate autem fraternitatis non neceſſe habemus ſcribere vobis: ‖ ipſi enim vos à Deo didiciſtis vt diligatis inuicem. ‖ Ioan. 13. 34. 15. 17. 1. Ioan. 2. 10. 4. 12.
10 Etenim illud facitis in omnes fratres in vniuerſa Macedonia. Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis,
11 & operam detis vt quieti ſitis, & vt veſtrum negotium agatis, & operemini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis: & vt honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt: & nullius aliquid deſideretis.
12 Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & ceteri, qui ſpem non habent.

13 Si enim credimus quòd Ieſus mortuus eſt, & re-
ſurrexit: ita & Deus eos, qui dormierunt per Ie-
ſum, adducet cum eo.
14 Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini,
‖ 1. Corint. 15. 23. ‖ quia nos, qui viuimus, qui reſidui ſumus in ad-
uentum Domini, non præueniemus eos, qui dor-
mierunt.
15 Quoniam ipſe Dominus in iuſſu, & in voce Ar-
changeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo: & mor-
tui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi.
16 Deinde nos, qui viuimus, qui relinquimur, ſi-
mul rapiemur cum illis in nubibus obuiàm Chri-
ſto in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus.
17 Itaque conſolamini inuicem in verbis iſtis.

CAPVT V.

Diem iudicij dicit inſperatum adfuturum, qui tamen ipſos non poteſt incautos opprimere, cùm ſemper ad illum ſe præparent, ad quod illos etiam hortatur: monet quoque de obedientia erga ſuos præfectos, & quomodo erga inuicem & erga Deum ſe habere debeant: orat pro ipſis, vtque pro ſe orent precatur.

1 DE temporibus autem, & momentis, fratres
non indigetis vt ſcribamus vobis.
‖ 2. Pet. 3. 10. Apoc. 3. 3. 16. 15. 2 ‖ Ipſi enim diligenter ſcitis, quia dies Domini,
ſicut fur in nocte, ita veniet.
3 cùm enim dixerint pax, & ſecuritas; tunc repen-
tinus eis ſuperueniet interitus, ſicut dolor in vtero
habenti, & non effugient.
4 Vos autem fratres non eſtis in tenebris, vt vos
dies illa tamquam fur comprehendat:
5 omnes enim vos filij lucis eſtis, & filij diei: non
ſumus noctis, neque tenebrarum.

6 Igitur non dormiamus ſicut & ceteri, ſed vigilemus, & ſobrij ſimus.
7 Qui enim dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij ſunt, nocte ebrij ſunt.
8 Nos autem, qui diei ſumus, ſobrij ſimus, ‖ induti loricam fidei & charitatis, & galeam ſpem ſalutis: ‖ *Iſai. 59. 17. Epheſ. 6. 17.*
9 quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,
10 qui mortuus eſt pro nobis: vt ſiue vigilemus, ſiue dormiamus, ſimul cum illo viuamus.
11 Propter quod conſolamini inuicem, & ædificate alterutrum, ſicut & facitis.
12 Rogamus autem vos fratres, vt noueritis eos, qui laborant inter vos, & præſunt vobis in Domino, & monent vos,
13 vt habeatis illos abundantiùs in charitate propter opus illorum: pacem habete cum eis.
14 Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes.
15 ‖ Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: ſed ſemper quod bonum eſt ſectamini in inuicem, & in omnes. ‖ *Pro. 17. 13. 20. 22. Rom. 12. 17. 1. Pet. 3. 9.*
16 Semper gaudete.
17 ‖ Sine intermiſſione orate. ‖ *Eccli. 18. 22. Luc. 18. 1. Coloſſ. 4. 2.*
18 In omnibus gratias agite: hæc eſt enim voluntas Dei in Chriſto Ieſu, in omnibus vobis.
19 Spiritum nolite extinguere.
20 Prophetias nolite ſpernere.
21 Omnia autem probate: quod bonum eſt tenete.
22 Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.

23 Ipſe autem Deus pacis ſanctificet vos per omnia: vt integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus ſine querela in aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur.
‖ 1. Corint. 1. 9. 24 ‖ Fidelis eſt, qui vocauit vos: qui etiam faciet.
25 Fratres orate pro nobis.
26 Salutate fratres omnes in oſculo ſancto.
27 Adiuro vos per Dominum, vt legatur epiſtola hæc omnibus ſanctis fratribus.
28 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD THESSALONICENSES SECVNDA.

Capvt Primvm.

Gratias Deo agit pro fide ac tolerantia Theſſalonicenſium in perſecutionibus, propter quas dicit illos gloriam, aduerſarios verò vltionem in die iudicij recepturos; orans vt digni habeantur vocatione Dei.

1 Pavlvs, & Siluanus, & Timotheus, Eccleſiæ Theſſalonicenſium, in Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
2 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
3 Gratias agere debemus ſemper Deo pro vobis, fratres, ita vt dignum eſt, quoniam ſupercreſcit fides veſtra, & abundat charitas vniuſcuiuſque veſtrûm in inuicem:

4 ita vt & nos ipſi in vobis glorimur in Eccleſijs
Dei, pro patientia veſtra, & fide, & in omnibus per-
ſecutionibus veſtris, & tribulationibus, quas ſuſti-
netis
5 in exemplum iuſti iudicij Dei, vt digni habeami-
ni in regno Dei, pro quo & patimini.
6 ſi tamen iuſtum eſt apud Deum, retribuere tri-
bulationem ijs qui vos tribulant:
7 & vobis, qui tribulamini, requiem nobiſcum in
reuelatione Domini Ieſu de cælo cum angelis vir-
tutis eius,
8 in flamma ignis dantis vindictam ijs, qui non no-
uerunt Deum, & qui non obediunt Euangelio Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti.
9 qui pœnas dabunt in interitu æternas à facie Do-
mini, & à gloria virtutis eius:
10 cùm venerit glorificari in ſanctis ſuis, & admi-
rabilis fieri in omnibus qui crediderunt: quia cre-
ditum eſt teſtimonium noſtrum ſuper vos in die
illo.
11 In quo etiam oramus ſemper pro vobis: vt di-
gnetur vos vocatione ſua Deus noſter, & impleat
omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei in vir-
tute,
12 vt clarificetur nomen Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti in vobis, & vos in illo, ſecundùm gratiam Dei
noſtri, & Domini Ieſu Chriſti.

CAPVT II.

*De die Domini monet ne credant ſeductoribus, oſten-
dens venturum prius filium perditionis, qui varia
edet prodigia fallacia, quibus reprobi ſeducentur:
de electione & fide Theſſalonicenſium gratias agit,*

monens vt ſeruent acceptas ab ipſo traditiones, & pro eorum conſolatione ac confirmatione orat.

1 ROgamus autem vos fratres, per aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti, & noſtræ congregationis in ipſum:
2 vt non citò moueamini à veſtro ſenſu, neque terreamini, neque per ſpiritum, neque per ſermonem, neque per Epiſtolam tamquam per nos miſſam, quaſi inſtet dies Domini.
‖ Eph. 5. 6. 3 ‖ Ne quis vos ſeducat vllo modo: quoniam niſi venerit diſceſſio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis,
4 qui aduerſatur, & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei ſedeat oſtendens ſe tamquam ſit Deus.
5 Non retinetis quòd cùm adhuc eſſem apud vos, hæc dicebam vobis?
6 Et nunc quid detineat ſcitis, vt reueletur in ſuo tempore.
7 Nam myſterium iam operatur iniquitatis: tantùm vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat.
8 Et tunc reuelabitur ille iniquus, ‖ quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui eum:
‖ Iſai. 11. 4.
9 cuius eſt aduentus ſecundùm operationem ſatanæ, in omni virtute, & ſignis, & prodigijs mendacibus,
10 & in omni ſeductione iniquitatis ijs qui pereunt: eò quòd charitatem veritatis non receperunt vt ſalui fierent. Ideò mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio,
11 vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, ſed conſenſerunt iniquitati.

12 Nos autem debemus gratias agere Deo ſemper
pro vobis, fratres dilecti à Deo, quòd elegerit vos
Deus primitias in ſalutem, in ſanctificatione ſpiri-
tus, & in fide veritatis:
13 in qua & vocauit vos per Euangelium noſtrum,
in acquiſitionem gloriæ Domini noſtri Ieſu Chriſti.
14 Itaque fratres ſtate: & tenete traditiones, quas
didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam
noſtram.
15 Ipſe autem Dominus noſter Ieſus Chriſtus, &
Deus & Pater noſter, qui dilexit nos, & dedit con-
ſolationem æternam, & ſpem bonam in gratia,
16 exhortetur corda veſtra, & confirmet in omni
opere & ſermone bono.

CAPVT III.

Cupit vt pro ſe precentur, confidens quòd ſeruaturi ſint ipſius præcepta: monetque vt ſubtrahant ſe à Chriſtianis nolentibus ſeruare quæ ipſe inſtituerat, nec manibus laborare, quod tamen ipſemet Paulus apud eos fecerat: cauet tamen ne tales vt inimicos exiſtiment, ſed vt fratres corripiant.

1 DE cetero fratres orate pro nobis, vt ſermo *Epheſ. 6. 19.*
Dei currat, & clarificetur, ſicut & apud *Col. 4.*
vos: *3.*
2 & vt liberemur ab importunis, & malis homi-
nibus: non enim omnium eſt fides.
3 Fidelis autem Deus eſt, qui confirmabit vos, &
cuſtodiet à malo.
4 Confidimus autem de vobis, in Domino, quo-
niam quæ præcipimus, & facitis, & facietis.
5 Dominus autem dirigat corda veſtra in charitate
Dei, & patientia Chriſti.

6 Denuntiamus autem vobis fratres in nomine
Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab
omni fratre ambulante inordinatè, & non ſecun-
dùm traditionem, quam acceperunt à nobis.
7 Ipſi enim ſcitis quemadmodum oporteat imita-
ri nos: quoniam non inquieti fuimus inter vos:
‖ Act. 20. 34. 1. Cor. 4. 12. 1 Theſ. 2. 9. 8 ‖ neque gratis panem manducauimus ab ali-
quo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte & die
operantes, ne quem veſtrûm grauaremus:
9 Non quaſi non habuerimus poteſtatem, ſed vt
noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum
nos.
10 Nam & cùm eſſemus apud vos, hoc denuntia-
bamus vobis: quoniam ſi quis non vult operari,
nec manducet.
11 Audiuimus enim inter vos quoſdam ambulare
inquietè, nihil operantes, ſed curioſè agentes.
12 Iis autem, qui eiuſmodi ſunt, denuntiamus, &
obſecramus in Domino Ieſu Chriſto, vt cum ſi-
lentio operantes, ſuum panem manducent.
‖ Gal. 6. 9. 13 ‖ Vos autẽ fratres nolite deficere benefaciẽtes.
14 Quòd ſi quis non obedit verbo noſtro per epi-
ſtolam, hunc notate, & ne commiſceamini cum
illo, vt confundatur.
15 & nolite quaſi inimicum exiſtimare, ſed corri-
pite vt fratrem.
16 Ipſe autem Dominus pacis, det vobis pacem
ſempiternam in omni loco. Dominus ſit cum om-
nibus vobis.
17 Salutatio, mea manu Pauli: quod eſt ſignum in
omni epiſtola. ita ſcribo.
18 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omni-
bus vobis. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TIMOTHEVM PRIMA.

Capvt Primvm.

Præceptum reuocat quod Timotheo tradiderat, de retrahendis quibuſdam à peruerſa doctrina & tradenda ſana: lex ob iniuſtos poſita eſt: Deo gratias agit, quòd eum ab Eccleſiæ perſecutione ad Apoſtolatum vocauerit: qui miſericordiam conſecutus eſt, vt oſtendatur Dei longanimitas ad peccatorum informationem: Timotheum monet vt ſtrenuum agat militem.

1 PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti ſecundùm imperium Dei Saluatoris noſtri, & Chriſti Ieſu ſpei noſtræ:

2 ‖ Timotheo dilecto filio in fide. Gratia, miſericordia, & pax à Deo Patre, & Chriſto Ieſu Domino noſtro. ‖ Act. 16. 1.

3 Sicut rogaui te vt remaneres Epheſi cùm irem in Macedoniam, vt denuntiares quibuſdam ne alìter docerent,

4 neque intenderent fabulis, & genealogijs interminatis: quæ quæſtiones præſtant magis quàm ædificationem Dei, quæ eſt in fide.

5 Finis autem præcepti eſt charitas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta.

6 A quibus quidam aberrantes, conuerſi ſunt in vaniloquium,

7 volentes eſſe legis doctores, non intelligentes

neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.
‖ Rom. 7. 12. 8 ‖ Scimus autem quia bona eſt lex, ſi quis ea legitimè vtatur:
9 ſciens hoc quia lex iuſto non eſt poſita, ſed iniuſtis, & non ſubditis, impijs, & peccatoribus, ſceleratis, & contaminatis, parricidis, & matricidis, homicidis,
10 fornicarijs, maſculorum concubitoribus, plagiarijs, mendacibus, & periuris, & ſi quid aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur,
11 quæ eſt ſecundùm Euangelium gloriæ beati Dei, quod creditum eſt mihi.
12 Gratias ago ei, qui me confortauit, Chriſto Ieſu Domino noſtro, quia fidelem me exiſtimauit, ponens in miniſterio:
13 qui priùs blaſphemus fui, & perſecutor, & contumelioſus: ſed miſericordiam Dei conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate.
14 Superabundauit autem gratia Domini noſtri, cum fide, & dilectione, quæ eſt in Chriſto Ieſu.
15 Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus:
‖ Mat. 9. 13. Mar. 2. 17. ‖ quòd Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum.
16 Sed ideò miſericordiam conſecutus ſum: vt in me primò oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri ſunt illi, in vitam æternam.
17 Regi autem ſæculorum immortali, inuiſibili, ſoli Deo, honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.
18 Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee, ſecundùm præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bonam militiam.

19 habens fidem, & bonam conſcientiam, quam
quidam repellentes, circa fidem naufragauerunt:
20 ex quibus eſt Hymenæus, & Alexander: quos
tradidi Satanæ, vt diſcant non blaſphemare.

Capvt II.

Vult pro regibus & magiſtratibus fieri orationes ac gratiarum actiones; vnúmque dicit eſſe Deum & vnum mediatorem: quomodo orare debeant vir ac mulier, & quomodo hæc ornari debeat, cuius non eſt docere, ſed in ſilentio diſcere.

1 OBſecro igitur primùm omnium fieri obſe-
crationes, orationes, poſtulationes, gratia-
rum actiones, pro omnibus hominibus:
2 pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt,
vt quietam & tranquillam vitam agamus, in omni
pietate, & caſtitate.
3 hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Salua-
tore noſtro Deo,
4 qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agni-
tionem veritatis venire.
5 Vnus enim Deus, vnus & mediator Dei & ho-
minum homo Chriſtus Ieſus:
6 qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omni-
bus, teſtimonium temporibus ſuis:
7 in quo poſitus ſum ego prædicator & Apoſtolus
(veritatem dico, non mentior) doctor Gentium
in fide, & veritate.
8 Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes
puras manus ſine ira & diſceptatione.
9 ‖ Similiter & mulieres in habitu ornato, cum ‖ 1. Pet. 3. 3.
verecundia & ſobrietate ornantes ſe, & non in tortis
crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa:

10 ſed quod decet mulieres, promittentes pieta-
tem per opera bona.
11 Mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione.
‖ 1 Cor. 14. 34. 12 ‖ Docere autem mulieri non permitto, neque
dominari in virum; ſed eſſe in ſilentio.
‖ Gen. 1. 27. 13 ‖ Adam enim primus formatus eſt, deinde Heua:
‖ Gen. 3. 6. 14 ‖ & Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſe-
ducta in præuaricatione fuit.
15 Saluabitur autem per filiorum generationem,
ſi permanſerit in fide, & dilectione, & ſanctifica-
tione cum ſobrietate.

CAPVT III.

Docet Timotheum quales eſſe debeant epiſcopi, diaconi, ac mulieres: vt ſciat quomodo conuerſari debeat in Eccleſia quæ eſt columna veritatis: ſimúlq; commendat Dominicæ incarnationis ſacramentum.

1 FIdelis ſermo: Si quis epiſcopatum deſiderat,
bonum opus deſiderat.
‖ Tit. 1. 7. 2 ‖ Oportet ergo epiſcopum irreprehenſibilem eſ-
ſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, or-
natum, pudicum, hoſpitalem, doctorem,
3 non vinolentum, non percuſſorem, ſed mode-
ſtum; non litigioſum, non cupidum, ſed
4 ſuæ domui benè præpoſitum, filios habentem
ſubditos cum omni caſtitate.
5 Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quo-
modo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?
6 Non neophytum: ne in ſuperbiam elatus, in
iudicium incidat diaboli.
7 Oportet autem illum & teſtimonium habere
bonum ab ijs qui foris ſunt, vt non in opprobrium
incidat, & in laqueum diaboli.

8 Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues, non
multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes:
9 habentes myſterium fidei in conſcientia pura.
10 Et hi autem probentur primùm: & ſic mini-
ſtrent, nullum crimen habentes.
11 Mulieres ſimiliter pudicas, non detrahentes,
ſobrias, fideles in omnibus.
12 Diaconi ſint vnius vxoris viri: qui filijs ſuis be-
nè præſint, & ſuis domibus.
13 Qui enim benè miniſtrauerint, gradum bonum
ſibi acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ eſt
in Chriſto Ieſu.
14 Hæc tibi ſcribo, ſperans me ad te venire citò.
15 ſi autem tardauero, vt ſcias quomodo oporteat
te in domo Dei conuerſari, quæ eſt Eccleſia Dei vi-
ui, columna & firmamentum veritatis.
16 Et manifeſtè magnum eſt pietatis ſacramen-
tum, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum
eſt in ſpiritu, apparuit angelis, prædicatum eſt Gen-
tibus, creditū eſt in mundo, aſſumptum eſt in gloria.

Capvt IV.

*Prædicit quoſdam falſam tradituros doctrinam, po-
tiſſimùm de nuptijs ac cibis: diſcipulum autem mo-
net vt ſpreta vana doctrina, exerceat ſe ad pietatem,
quæ corporali exercitationi præfertur: & quam-
quam ſit adoleſcens, præbeat ſe reliquis exemplum.*

1 SPiritus autem manifeſtè dicit, quia ‖ in no- 2. Tit. 3. 2. 2. Pet. 3. 3. Iudæ 18.
uiſſimis temporibus diſcedent quidam à fide,
attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmo-
niorum,
2 in hypocriſi loquentium mendacium, & cau-
teriatam habentium ſuam conſcientiam,

3 prohibentium nubere, abſtinere à cibis, quos
Deus creauit ad percipiendum cum gratiarũ actio-
ne fidelibus, & ijs qui cognouerunt veritatem.
4 Quia omnis creatura Dei bona eſt, & nihil reij-
ciendum quod cum gratiarum actione percipitur:
5 ſanctificatur enim per verbum Dei, & oratio-
nem.
6 Hæc proponens fratribus, bonus eris miniſter
Chriſti Ieſu, enutritus verbis fidei, & bonæ doctri-
næ, quam aſſecutus es.
‖ 1.Ti. 1. 4. Tit. 1. 9. 7 ‖ Ineptas autem, & aniles fabulas deuita: exer-
ce autem teipſum ad pietatem.
8 Nam corporalis exercitatio, ad modicum vtilis
eſt: pietas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem
habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.
9 Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus.
10 In hoc enim laboramus & maledicimur, quia
ſperamus in Deum viuum, qui eſt Saluator om-
nium hominum, maximè fidelium.
11 Præcipe hæc, & doce.
12 Nemo adoleſcentiam tuam contemnat: ſed
exemplum eſto fidelium, in verbo, in conuerſa-
tione, in charitate, in fide, in caſtitate.
13 Dum venio, attende lectioni, exhortationi, &
doctrinæ.
14 Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data
eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum
presbyterij.
15 Hæc meditare, in his eſto: vt profectus tuus
manifeſtus ſit omnibus.
16 Attende tibi, & doctrinæ: inſta in illis. Hoc enim
faciens, & teipſum ſaluum facies, & eos qui te au-
diunt.

CAPVT

CAPVT V.

*Docet quomodo ſeniores, anus, ac iuuenculas guberna-
re debeat, rurſum ſeniores ac iuniores viduas: & de
conditionibus in eligenda vidua requiſitis: presby-
teri probè ſuo fungentes munere dupliciter honoren-
tur: nec facilè aduerſus presbyterum accuſatio-
nem ſuſcipiat, ſed peccantes publicè arguat: hæc
mandata ſeruet, nemini citò manus imponens:
modico vino vtatur: & de varijs hominum peccatis.*

1 SEniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt pa-
trem; iuuenes, vt fratres;
2 anus, vt matres; iuuenculas, vt ſorores, in om-
ni caſtitate:
3 Viduas honora, quæ verè viduæ ſunt.
4 Si qua autem vidua filios, aut nepotes habet:
diſcat primùm domum ſuam regere, & mutuam
vicem reddere parentibus: hoc enim acceptum eſt
coram Deo.
5 Quæ autem verè vidua eſt, & deſolata, ſperet in
Deum, & inſtet obſecrationibus & orationibus
nocte ac die.
6 Nam quæ in delicijs eſt, viuens mortua eſt.
7 Et hoc præcipe, vt irreprehenſibiles ſint.
8 Si quis autem ſuorum, & maximè domeſtico-
rum curam non habet, fidem negauit, & eſt infide-
li deterior.
9 Vidua eligatur non minùs ſexaginta annorum,
quæ fuerit vnius viri vxor,
10 in operibus bonis teſtimonium habens, ſi filios
educauit, ſi hoſpitio recepit, ſi ſanctorum pedes
lauit, ſi tribulationem patientibus ſubminiſtrauit, ſi
omne opus bonum ſubſecuta eſt.

11 Adoleſcentiores autem viduas deuita. Cùm
enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt:
12 habentes damnationem, quia primam fidem
irritam fecerunt.
13 ſimul autem & otioſæ diſcunt circuire domos:
non ſolùm otioſæ, ſed & verboſæ, & curioſæ, loquentes
quæ non oportet.
14 Volo ergo iuniores nubere, filios procreare,
matres familias eſſe, nullam occaſionem dare aduerſario
maledicti gratia.
15 Iam enim quædam cõuerſæ ſunt retro ſatanam.
16 Si quis fidelis habet viduas, ſubminiſtret illis,
& non grauetur Eccleſia: vt ijs, quæ verè viduæ
ſunt, ſufficiat.
17 Qui benè præſunt presbyteri, duplici honore
digni habeantur: maximè qui laborant in verbo &
doctrina.
18 Dicit enim Scriptura: ‖ Non alligabis os boui
trituranti. Et: ‖ Dignus eſt operarius mercede ſua.
19 Aduerſus presbyterum accuſationem noli recipere,
niſi ſub duobus aut tribus teſtibus.
20 Peccantes coram omnibus argue: vt & ceteri
timorem habeant.
21 Teſtor coram Deo & Chriſto Ieſu, & electis
angelis, vt hæc cuſtodias ſine præjudicio, nihil faciens
in alteram partem declinando.
22 Manus citò nemini impoſueris, neque communicaueris
peccatis alienis. Teipſum caſtum cuſtodi.
23 Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere,
propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas
infirmitates.
24 Quorumdã hominũ peccata manifeſta ſunt, præcedentia
ad iudicium: quoſdã autẽ & ſubſequuntur.

‖ Deut. 25. 4. 1. Cor. 9. 9.
‖ Matt. 10. 10. Luc. 10. 7.

25 Similiter & facta bona manifeſta ſunt: & quæ aliter ſe habent, abſcondi non poſſunt.

CAPVT VI.

Serui dominis ſuis obſequantur, ſiue fidelibus ſiue infidelibus: fugiendi ſunt qui his relictis vana docent: quantum mali inducat auaritia; qua deuitata hortatur Timotheum ad virtutes amplectendas, ſeruata fide quam in Baptiſmo confeſſus eſt, vtque in finem vſque ſeruet hæc mandata: diuites autem reprimat à ſuperbia, inducens ad eleemoſynas.

1 QVicumque ſunt ſub iugo ſerui, dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Domini & doctrina blaſphemetur.

2 Qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres ſunt: ſed magis ſeruiant, quia fideles ſunt & dilecti, qui beneficij participes ſunt. Hæc doce, & exhortare.

3 Si quis aliter docet, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ei, quæ ſecundùm pietatem eſt, doctrinæ:

4 ſuperbus eſt, nihil ſciens, ſed languens circa quæſtiones, & pugnas verborum: ex quibus oriuntur inuidiæ, contentiones, blaſphemiæ, ſuſpiciones malæ,

5 conflictationes hominum mente corruptorum, & qui veritate priuati ſunt, exiſtimantium quæſtum eſſe pietatem.

6 Eſt autem quæſtus magnus, pietas cum ſufficientia.

7 ‖ Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium quòd nec auferre quid poſſumus. ‖ Iob. 1. 21. Eccl. 5. 14.

‖ Prou. 27.26. 8 ‖ Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.

9 Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.

10 Radix enim omnium malorum eſt cupiditas: quam quidam appetentes, errauerunt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis.

11 Tu autem ô homo Dei hæc fuge: ſectare verò iuſtitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, manſuetudinem.

12 Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus.

13 Præcipio tibi coram Deo, qui viuificat omnia, & Chriſto Ieſu, qui teſtimonium reddidit ‖ ſub Pontio Pilato, bonam confeſſionem: ‖ Matt. 27. 11. Ioann. 18. 33.

14 vt ſerues mandatum ſine macula, irreprehenſibile vſque in aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti:

15 quem ſuis temporibus oſtendet ‖ beatus & ſolus potens, Rex regum, & Dominus dominãtium: ‖ Apocal. 17. 14. 19. 16.

16 qui ſolus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inacceſſibilem: ‖ quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt: cui honor, & imperium ſempiternum. Amen. ‖ Ioan. 1. 18. 1. Ioan. 4. 12.

17 Diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublime ſapere, ‖ neque ſperare in incerto diuitiarum, ſed in Deo viuo (qui præſtat nobis omnia abundè ad fruendum) ‖ Luc. 12. 15.

18 benè agere, diuites fieri in bonis operibus, facilè tribuere, communicare,

19 thezaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam.
20 O Timothee, depoſitum cuſtodi, deuitans profanas vocum nouitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ,
21 quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Gratia tecum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TIMOTHEVM SECVNDA.

Capvt Primvm.

Gratias Deo agit ob fidem Timothei, quam intrepida prædicatione iubet exeri: Chriſtus mortem deſtruxit, & Paulum in Gentium doctorem elegit, ſeruans ei debitum ipſius laboribus præmium: dicit quòd omnes Aſiani ipſum reliquerint, laudans Oneſiphori familiã quòd inde multa receperit obſequia.

1 Pavlvs Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, ſecundùm promiſſionem vitæ, quæ eſt in Chriſto Ieſu:
2 Timotheo chariſſimo filio, gratia, miſericordia, pax à Deo Patre, & Chriſto Ieſu Domino noſtro.
3 Gratias ago Deo, cui ſeruio à progenitoribus in conſcientia pura, quòd ſine intermiſſione habeam tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die,
4 deſiderans te videre, memor lacrymarum tuarum, vt gaudio implear,

5 recordationem accipiens eius fidei, quæ eſt in te
non ficta, quæ & habitauit primùm in auia tua
Loïde, & matre tua Eunice, certus ſum autem
quòd & in te.
6 Propter quam cauſam admoneo te, vt reſuſcites
gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem ma-
nuum mearum.
‖ Rom. 8. 15. 7 ‖ Non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris;
ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis.
8 Noli itaque erubeſcere teſtimonium Domini
noſtri, neq; me vinctum eius: ſed collabora Euan-
gelio ſecundùm virtutem Dei:
9 qui nos liberauit, & vocauit vocatione ſua ſan-
‖ Tit. 3. 5. cta; ‖ non ſecundùm opera noſtra, ſed ſecundùm
propoſitum ſuum, & gratiam, quæ data eſt nobis
in Chriſto Ieſu ante tempora ſecularia.
10 Manifeſtata eſt autem nunc per illuminatio-
nem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui deſtruxit
quidem mortem, illuminauit autem vitam & in-
corruptionem per Euangelium:
‖ 1. Tim. 2. 7. 11 in quo ‖ poſitus ſum ego prædicator, & Apoſto-
lus, & magiſter Gentium.
12 Ob quam cauſam etiam hæc patior, ſed non
confundor. Scio enim cui creddidi, & certus ſum
quia potens eſt depoſitũ meum ſeruare in illũ diem.
13 Formam habe ſanorum verborum, quæ à me
audiſti in fide & in dilectione in Chriſto Ieſu.
14 Bonum depoſitum cuſtodi per Spiritum ſan-
ctum, qui habitat in nobis.
15 Scis hoc, quòd auerſi ſunt à me omnes qui in
Aſia ſunt, ex quibus eſt Phigellus, & Hermo-
genes.
‖ Infrà 4. 19. 16 Det miſericordiam Dominus ‖ Oneſiphori do-

mui: quia ſæpè me refrigerauit, & catenam meam
non erubuit:
17 ſed cùm Romam veniſſet, ſollicitè me quæſiuit, & inuenit.
18 Det illi Dominus inuenire miſericordiam à Domino in illa die. Et quanta Epheſi miniſtrauit mihi, tu meliùs noſti.

Capvt II.

Hortatur Timotheum ad alios ſincerè docendum & patiendum pro Chriſto, facta mentione futuri præmij ac reſurrectionis Chriſti: vtq́; contentiones & profana vaniloquia deuitet, ſtultáſque legis quæſtiones: de magna domo varia habente vaſa, & quas virtutes ſeruus Dei ſectari debeat.

1 TV ergo fili mi confortare in gratia, quæ eſt in Chriſto Ieſu:
2 & quæ audiſti à me per multos teſtes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.
3 Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu.
4 Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus: vt ei placeat, cui ſe probauit.
5 Nam & qui certat in agone, non coronatur niſi legitimè certauerit.
6 Laborantem agricolam oportet primùm de fructibus percipere.
7 Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.
8 Memor eſto Dominum Iesvm Christvm reſurrexiſſe à mortuis ex ſemine Dauid, ſecundùm Euangelium meum,
9 in quo laboro vſque ad vincula, quaſi malè

operans : ſed verbum Dei non eſt alligatum.
10 Ideò omnia ſuſtineo propter electos, vt & ipſi
ſalutem conſequantur, quæ eſt in Chriſto Ieſu,
cum gloria cæleſti.
11 Fidelis ſermo: Nam ſi commortui ſumus, &
conuiuemus:
‖ *Matt. 10. 33. Marc. 8. 38.* 12 ſi ſuſtinebimus, & conregnabimus: ‖ ſi negaue-
rimus, & ille negabit nos:
‖ *Rom. 3. 3.* 13 ‖ ſi non credimus, ille fidelis permanet, negare
ſeipſum non poteſt.
14 Hæc commone, teſtificans coram Domino.
Noli contendere verbis: ad nihil enim vtile eſt, niſi
ad ſubuerſionem audientium.
15 Sollicitè cura teipſum probabilem exhibere
Deo, operarium inconfuſibilem, rectè tractantem
verbum veritatis.
16 Profana autem, & vaniloquia deuita: multùm
enim proficiunt ad impietatem:
17 & ſermo eorum vt cancer ſerpit: ex quibus eſt
Hymenæus, & Philetus,
18 qui à veritate exciderunt, dicentes reſurrectionē
eſſe iam factam, & ſubuerterunt quorumdā fidem.
19 Sed firmum fundamentum Dei ſtat, habens ſi-
gnaculum hoc: cognouit Dominus qui ſunt eius;
& diſcedat ab iniquitate, omnis qui nominat no-
men Domini.
20 In magna autem domo non ſolùm ſunt vaſa
aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia: &
quædam quidem in honorem, quædam autem in
contumeliam.
21 Si quis ergo emundauerit ſe ab iſtis, erit vas in
honorem ſanctificatum, & vtile Domino, ad om-
ne opus bonum paratum.

22 Iuuenilia autem deſideria fuge, ſectare verò
iuſtitiam, fidem, charitatem, & pacem cum ijs qui
inuocant Dominum de corde puro.
23 ‖ Stultas autem, & ſine diſciplina quæſtiones ‖1.Tim. 1.7.
deuita: ſciens quia generant lites. Tit. 3.
24 Seruum autem Domini non oportet litigare: 9.
ſed manſuetum eſſe ad omnes, docibilẽ, patientem,
25 cum modeſtia corripientem eos, qui reſiſtunt
veritati: nequando Deus det illis pœnitentiam ad
cognoſcendam veritatem,
26 & reſpiſcant à diaboli laqueis, à quo captiui te-
nentur ad ipſius voluntatem.

CAPVT III.

Prædicit homines futuros varijs inuolutos peccatis, qui mulierculas ſeducentes veritati reſiſtant: Timotheum autem hortatur vt ſuo exemplo virtutes amplectatur, ac tolerantiam in perſecutionibus: & de ſacrarum litterarum vtilitate.

1 HOc autem ſcito in ‖ nouiſſimis diebus in- ‖1. Tim. 4. 1.
ſtabunt tempora periculoſa: 2. Pet. 3. 3.
2 erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſu- Iud. 18.
perbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, in-
grati, ſcelesti,
3 ſine affectione, ſine pace, criminatores, incon-
tinentes, immites, ſine benignitate,
4 proditores, proterui, tumidi, & voluptatum
amatores magis quàm Dei:
5 habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem au-
tem eius abnegantes. Et hos deuita:
6 ex his enim ſunt, qui penetrant domos, & capti-
uas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ du-
cuntur varijs deſiderijs:

7 ſemper diſcentes, & numquam ad ſcientiam veritatis peruenientes.
Exod. 7.11. 8 Quemadmodum autem Iannes & Mambres
reſtiterunt Moyſi: ita & hi reſiſtunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem,
9 ſed vltrà non proficient: inſipientia enim eorum
manifeſta erit omnibus, ſicut & illorum fuit.
10 Tu autem aſſecutus es meam doctrinam, inſtitutionem, propoſitum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam,
11 perſecutiones, paſſiones: qualia mihi facta ſunt
Antiochiæ, Iconij, & Lyſtris: quales perſecutiones
ſuſtinui, & ex omnibus eripuit me Dominus.
12 Et omnes, qui piè volunt viuere in Chriſto
Ieſu, perſecutionem patientur.
13 Mali autem homines, & ſeductores, proficient
in pejus; errantes, & in errorem mittentes.
14 Tu verò permane in ijs, quæ didiciſti, & credita
ſunt tibi: ſciens à quo didiceris.
15 & quia ab infantia ſacras litteras noſti, quæ te
poſſunt inſtruere ad ſalutem, per fidem, quæ eſt in
Chriſto Ieſu.
2.Pet. 1.20. 16 Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad
docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad
erudiendum in iuſtitia:
17 vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus.

CAPVT IV.

Timotheum per Chriſtum iudicem obteſtatur, vt aduerſus falſos doctores, & eos qui tales ſibi coacervant, conſtanter prædicet, tolerando quæcumque inſligentur aduerſa: prædicítque ſuam paſſionem & futurum præmium; aduocans Timotheum, cò

quòd à multis deſertus ſit, & ab Alexandro multa paſſus: in prima ſui defenſione ab omnibus deſertus fuit, ſed à Domino liberatus.

1 TEſtificor coram Deo, & Ieſu Chriſto, qui
iudicaturus eſt viuos, & mortuos, per ad-
uentum ipſius, & regnum eius:
2 prædica verbum, inſta opportunè, importunè:
argue, obſecra, increpa in omni patientia, & do-
ctrina.
3 Erit enim tempus, cùm ſanam doctrinam non
ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi
magiſtros, prurientes auribus:
4 & à veritate quidem auditum auertent, ad fa-
bulas autem conuertentur.
5 Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac
Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. Sobrius
eſto.
6 Ego enim iam delibor, & tempus reſolutionis
meæ inſtat.
7 Bonum certamen certaui, curſum conſummaui,
fidem ſeruaui.
8 In reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ,
quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex:
non ſolùm autem mihi, ſed & ijs qui diligunt ad-
uentum eius. Feſtina ad me venire citò.
9 Demas enim me reliquit, diligens hoc ſæculum,
& abijt Theſſalonicam:
10 Creſcens in Galatiam, Titus in Dalma-
tiam.
11 ‖ Lucas eſt mecum ſolus. Marcum aſſume, & ‖ Col.
adduc tecum: eſt enim mihi vtilis in miniſterium. 4.14.
12 Tychicum autem miſi Epheſum.
13 Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum,

veniens affer tecum, & libros, maximè autem
membranas.
14 Alexander ærarius multa mala mihi oſtendit:
reddet illi Dominus ſecundùm opera eius:
15 quem & tu deuita: valdè enim reſtitit verbis
noſtris.
16 In prima mea defenſione nemo mihi affuit, ſed
omnes me dereliquerunt: non illis imputetur.
17 Dominus autem mihi aſtitit, & confortauit me,
vt per me prædicatio impleatur, & audiant omnes
Gentes: & liberatus ſum de ore Leonis.
18 Liberauit me Dominus ab omni opere malo:
& ſaluum faciet in regnum ſuum cæleſte, cui glo-
ria in ſæcula ſæculorum. Amen.
‖ S. p. 1. 16. 19 Saluta Priſcam, & Aquilam, & ‖ Oneſiphori
domum.
20 Eraſtus remanſit Corinthi. Trophimum autem
reliqui infirmum Mileti.
21 Feſtina ante hiemem venire. Salutant te Eubu-
lus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres
omnes.
22 Dominus Ieſus Chriſtus cum ſpiritu tuo. Gra-
tia vobiſcum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TITVM.

Capvt Primvm.

Facta in ſalutatione mentione ſpei vitæ æternæ quæ iam manifeſtata eſt, oſtendit quales debeat ordinare presbyteros ac epiſcopos: & de quibuſdam qui ob varia vitia durè ſunt increpandi: mundis omnia munda: quidam facto Deum negant.

1 PAvlvs ſeruus Dei, Apoſtolus autem
Ieſu Chriſti ſecundùm fidem electorum
Dei, & agnitionem veritatis, quæ ſecun-
dùm pietatem eſt
2 in ſpem vitæ æternæ, quam promiſit qui non
mentitur, Deus ante tempora ſæcularia:
3 manifeſtauit autem temporibus ſuis verbum
ſuumi n prædicatione, quæ credita eſt mihi ſecun-
dùm præceptum Saluatoris noſtri Dei:
4 Tito dilecto filio ſecundũ cõmunem fidẽ, gratia
& pax à Deo Patre, & Chriſto Ieſu Saluatore noſtro.
5 Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ de-
ſunt corrigas, & conſtituas per ciuitates preſbyte-
ros, ſicut & ego diſpoſui tibi.
6 ‖ Si quis ſine crimine eſt, vnius vxoris vir, filios ‖ 1. Timot. 3. 2.
habens fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non
ſubditos.
7 Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut
Dei diſpenſatorem: non ſuperbum, non iracun-
dum, non vinolentum, non percuſſorem, non tur-
pis lucri cupidum:

8 ſed hoſpitalem, benignum, ſobrium, iuſtum,
ſanctum, continentem,
9 amplectentem eum, qui ſecundùm doctrinam
eſt, fidelem ſermonem: vt potens ſit exhortari in
doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere.
10 Sunt enim multi etiam inobedientes, vani-
loqui, & ſeductores; maximè qui de circumciſione
ſunt:
11 quos oportet redargui: qui vniuerſas domos
ſubuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri
gratia.
12 Dixit quidam ex illis, proprius ipſorum prophe-
ta: Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ven-
tres pigri.
13 Teſtimonium hoc verum eſt. Quam ob cau-
ſam increpà illos durè, vt ſani ſint in fide,
14 non intendentes Iudaïcis fabulis, & mandatis
hominum, auerſantium ſe à veritate.
‖ Rom. 14. 20. 15 ‖ Omnia munda mundis: coinquinatis autem,
& infidelibus nihil eſt mundum, ſed inquinatæ
ſunt eorum & mens & conſcientia.
16 Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem ne-
gant: cùm ſint abominati, & incredibiles, & ad
omne opus bonum reprobi.

Capvt II.

Quomodo docere debeat ſenes, anus, adoleſcentulas ac iuuenes, præbendo ſe omnibus vitæ exemplum: & in quibus nos erudiat gratia Dei quæ apparuit, beneficia etiam per Chriſtum nobis exhibita oſtendit.

1 TV autem loquere quæ decent ſanam do-
ctrinam:

2 Senes, vt ſobrij ſint, pudici, prudentes, ſani in
fide, in dilectione, in patientia:
3 Anus ſimiliter in habitu ſancto, non criminatri-
ces, non multo vino ſeruientes, benè docentes:
4 vt prudentiam doceant adoleſcentulas, vt viros
ſuos ament, filios ſuos diligant,
5 prudentes, caſtas, ſobrias, domus curam haben-
tes, benignas, ſubditas viris ſuis, vt non blaſphe-
metur verbum Dei.
6 Iuuenes ſimiliter hortare vt ſobrij ſint.
7 In omnibus teipſum præbe exemplum bono-
rum operum, in doctrina, in integritate, in graui-
tate,
8 verbum ſanum, irreprehenſibile: vt is, qui ex
aduerſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere
de nobis.
9 ‖ Seruos dominis ſuis ſubditos eſſe, in omnibus ‖ *Epheſ 6. 5.*
placentes, non contradicentes, *Coloſ.*
10 non fraudantes, ſed in omnibus fidem bonam *3. 22.*
oſtendentes: vt doctrinam Saluatoris noſtri Dei *1. Pet. 2. 18.*
ornent in omnibus.
11 Apparuit enim gratia Dei Saluatoris noſtri om-
nibus hominibus,
12 erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & ſæ-
cularia deſideria, ſobriè, & iuſtè, & piè viuamus in
hoc ſæculo,
13 expectantes beatam ſpem, & aduentum gloriæ
magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti:
14 qui dedit ſemeptipſum pro nobis, vt nos redi-
meret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi popu-
lum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum.
15 Hæc loquere, & exhortare, & argue cum om-
ni imperio. Nemo te contemnat.

CAPVT III.

Ad quas virtutes ſuos debeat adhortari, & à quibus vitijs dehortari: & quòd à peccatis prioribus ſola Dei benignitate ſaluati ſimus per lauacrum regenerationis, facti in ſpe heredes vitæ æternæ: monétque, vt hæc docens vanam deuitet doctrinam, ſimiliter & hæreticos.

1 ADmone illos principibus & poteſtatibus ſubditos eſſe, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos eſſe:
2 neminem blaſphemare, non litigioſos eſſe, ſed modeſtos, omnem oſtendentes manſuetudinem ad omnes homines.
3 Eramus enim aliquando & nos inſipientes, increduli, errantes, ſeruientes deſiderijs & voluptatibus varijs, in malitia & inuidia agentes, odibiles, odientes inuicem.
4 Cùm autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris noſtri Dei;
‖ 1. Tim 1. 9. 5 ‖ non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus ſancti,
6 quem effudi in nos abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum:
7 vt iuſtificati gratia ipſius, heredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ.
8 Fidelis ſermo eſt: & de his volo te confirmare: vt curent bonis operibus præeſſe qui credunt Deo. Hæc ſunt bona & vtilia hominibus.
‖ 1. Tim 4. 7. 9 ‖ Stultas autem quæſtiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita, ſunt enim inutiles, & vanæ.

10 Hæreticum

10 Hæreticum hominem, poſt vnam & ſecundam
correptionem deuita:
11 ſciens quia ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt, &
delinquit, cùm ſit proprio iudicio condemnatus.
12 Cùm miſero ad te Artemam, aut Tychicum,
feſtina ad me venire Nicopolim: ibi enim ſtatui
hiemare:
13 Zenam legiſperitum, & Apollo ſollicitè præmitte, vt nihil illis deſit.
14 Diſcant autem & noſtri bonis operibus præeſſe ad vſus neceſſarios, vt non ſint infructuoſi.
15 Salutant te qui mecum ſunt omnes: ſaluta eos,
qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD PHILEMONEM.

Philemoni, cuius charitatem ac fidem collaudat, Oneſimum ſeruum ipſius remittit; quem illi commendat, & eius culpam in ſe recipit; indicans ſe cupere ipſum habere, vt ſibi miniſtret in Euangelij prædicatione.

1 PAVLVS vinctus Chriſti Ieſu, & Timotheus frater; Philemoni dilecto, & adiutori noſtro,
2 & Appiæ ſorori chariſſimæ, & Archippo commilitoni noſtro, & Eccleſiæ, quæ in domo tua eſt.
3 Gratia vobis & pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
4 Gratias ago Deo meo, ſemper memoriam tui
faciens in orationibus meis,

5 audiens charitatem tuam, & fidem, quam habes in Domino Ieſu, & in omnes ſanctos:
6 vt communicatio fidei tuæ euidens fiat in agnitione omnis operis boni, quod eſt in vobis in Chriſto Ieſu.
7 Gaudium enim magnum habui, & conſolationem in charitate tua: quia viſcera ſanctorum requieuerunt per te, frater.
8 Propter quod multam fiduciam habens in Chriſto Ieſu imperandi tibi quod ad rem pertinet:
9 propter charitatem magis obſecro, cùm ſis talis, vt Paulus, ſenex, nunc autem & vinctus Ieſu Chriſti.
10 Obſecro te pro meo filio, quem genui in vinculis, Oneſimo,
11 qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem & mihi & tibi vtilis,
12 quem remiſi tibi. Tu autem illum, vt mea viſcera, ſuſcipe:
13 quem ego volueram mecum detinere, vt pro te mihi miniſtraret in vinculis Euangelij:
14 ſine conſilio autem tuo nihil volui facere, vti ne velut ex neceſſitate bonum tuum eſſet, ſed voluntarium.
15 Forſitan enim ideò diſceſſit ad horam à te, vt æternum illum reciperes:
16 iam non vt ſeruum, ſed pro ſeruo chariſſimum fratrem, maximè mihi; quantò autem magis tibi, & in carne, & in Domino?
17 Si ergo habes me ſociũ, ſuſcipe illum ſicut me:
18 Si autem aliquid nocuit tibi, aut debet; hoc mihi imputa.
19 Ego Paulus ſcripſi mea manu: ego reddam, vt

non dicam tibi, quod & teipſum mihi debes:
20 ita frater. Ego te fruar in Domino: Refice vi-
ſcera mea in Domino.
21 Confidens in obedientia tua ſcripſi tibi: ſciens
quoniam & ſuper id, quod dico, facies.
22 Simul autem & para mihi hoſpitium: nam ſpe-
ro per orationes veſtras donari me vobis.
23 Salutat te Epaphras concaptiuus meus in Chri-
ſto Ieſu,
24 Marcus, Ariſtarchus, Demas, & Lucas, adiu-
tores mei.
25 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum ſpiritu
veſtro. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD HEBRÆOS.

CAPVT PRIMVM.

Tantum veteri teſtamento per Angelos dato nouum per Chriſtum datum præfertur, quantum Chriſtus Angelis dignior eſt, quos origine, dominio, potentia & honore antecellit.

1 MVLTIFARIAM, multíſque modis
olim Deus loquens patribus in Prophe-
tis: nouiſſimè,
2 diebus iſtis locutus eſt nobis in filio, quem con-
ſtituit heredem vniuerſorum, per quem fecit &
ſæcula.
3 ‖ qui cùm ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ‖ Sap. 7.26.
eius, portanſque omnia verbo virtutis ſuæ, purga-
tionem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram ma-
ieſtatis in excelſis:

4 tantò melior Angelis effectus, quantò differen-
tius præ illis nomen hereditauit.
‖ Pſal. 5 Cui enim dixit aliquando Angelorum: ‖ Filius
2.7. meus es tu, ego hodie genui te? Et rurſum: ‖ Ego
‖ 2 Reg. 7. 14. ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filium?
6 Et cùm iterùm introducit primogenitum in or-
‖ Pſal. bem terræ, dicit: ‖ Et adorent eum omnes Angeli
96.8. Dei.
‖ Pſal. 7 Et ad Angelos quidem dicit: ‖ Qui facit Ange-
103.4. los ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis.
‖ Pſal. 8 Ad filium autem: ‖ Thronus tuus Deus, in ſæ-
44.7. culum ſæculi: virga æquitatis, virga regni tui.
9 Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: pro-
ptereà vnxit te Deus, Deus tuus, oleo exultatio-
nis præ participibus tuis.
‖ Pſal. 10 Et: ‖ Tu in principio Domine terram fundaſti:
101.26. & opera manuum tuarum ſunt cæli.
11 Ipſi peribunt, tu autem permanebis, & omnes
vt veſtimentum veteraſcent:
12 & velut amictum mutabis eos, & mutabun-
tur: tu autem idem ipſe es, & anni tui non defi-
cient.
13 Ad quem autem Angelorum dixit aliquando:
‖ Pſal. ‖ Sede à dextris meis, quoaduſque ponam inimi-
109. 1. cos tuos ſcabellum pedum tuorum?
1. Cor. 15.25. 14 Nónne omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, in
miniſterium miſſi propter eos, qui hereditatem ca-
pient ſalutis?

CAPVT II.

Cùm Angelicorum præceptorum tranſgreſſio dignam acceperit vltionem, multò magis ea ſequetur tranſgreſſores præceptorum Chriſti: qui per ſuſceptam

humanitatem & crucem minoratus eſt ab Angelis, & ex eo factus auctor ſalutis in ipſum credentium.

1 PRopterea abundantiùs oportet obſeruare nos
ea quæ audiuimus, ne fortè pereffluamus.
2 Si enim qui per Angelos dictus eſt ſermo, factus
eſt firmus, & omnis præuaricatio & inobedientia
accepit iuſtam mercedis retributionem:
3 quomodo nos effugiemus, ſi tantam neglexe-
rimus ſalutem? quæ cùm initium accepiſſet enarra-
ri per Dominum, ab eis, qui audierunt, in nos con-
firmata eſt,
4 ‖ conteſtante Deo ſignis & portentis, & variis ‖ Mar.
virtutibus, & Spiritus ſancti diſtributionibus ſecun- 16. 20.
dùm ſuam voluntatem.
5 Non enim Angelis ſubiecit Deus orbem terræ
futurum, de quo loquimur.
6 Teſtatus eſt autem in quodam loco quis, di-
cens: ‖ Quid eſt homo quod memor es eius, aut ‖ Pſal.
filius hominis quoniam viſitas eum? 8.5.
7 Minuiſti eum paulominùs ab Angelis: gloria &
honore coronaſti eum: & conſtituiſti eum ſuper
opera manuum tuarum.
8 ‖ Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius. In eo enim ‖ Mat.
quòd omnia ei ſubiecit, nihil dimiſit non ſubiectum 28. 18.
ei. Nunc autem necdũ videmus omnia ſubiecta ei. 1. Cor. 15.26.
9 ‖ Eum autem, qui modico quàm Angeli mino-
ratus eſt, videmus Ieſum, propter paſſionem mor- ‖ Phil.
tis, gloria & honore coronatum: vt gratia Dei, pro 2.8.
omnibus guſtaret mortem.
10 Decebat enim eum, propter quem omnia, &
per quem omnia, qui multos filios in gloriam addu-
xerat, auctorem ſalutis eorum per paſſionem con-
ſummare.

11 Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex
vno omnes. Propter quam cauſam non confundi-
tur fratres eos vocare, dicens:
‖ Pſal. 12 ‖ Nuntiabo nomen tuum fratribus meis: in me-
21. 23. dio Eccleſiæ laudabo te.
‖ Pſal. 13 Et iterùm: ‖ Ego ero fidens in eum. Et iterùm:
17. 3. ‖ Iſai. ‖ Ecce ego, & pueri mei, quos dedit mihi Deus.
8. 18. 14 Quia ergo pueri communicauerunt carni &
‖ Oſee ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem: ‖ vt
13. 14. 1. Cor per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis
15. 54. imperium, id eſt, diabolum:
15 & liberaret eos, qui timore mortis per totam
vitam obnoxij erant ſeruituti.
16 Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſe-
men Abrahæ apprehendit.
17 Vnde debuit per omnia fratribus ſimilari, vt
miſericors fieret, & fidelis pontifex ad Deum, vt
repropitiaret delicta populi.
18 In eo enim, in quo paſſus eſt ipſe & tentatus,
potens eſt & eis, qui tentantur, auxiliari.

CAPVT III.

Longè excellentior eſt Chriſtus, vt pote filius, quàm Moyſes, qui famulus fidelis erat in domo Dei; curandum igitur vt huic in omnibus obtemperemus, ne in modum incredulorum Iudæorum ab eius requie repellamur.

1 VNde fratres ſancti, vocationis cæleſtis par-
ticipes, conſiderate Apoſtolum & pontifi-
cem confeſſionis noſtræ Ieſum:
‖ Nu. 2 qui fidelis eſt ei, qui fecit illum, ſicut & ‖ Moy-
12. 7. ſes in omni domo eius.
3 Amplioris enim gloriæ iſte præ Moyſe dignus

eſt habitus, quantò ampliorem honorem habet
domus, qui fabricauit illam.
4 Omnis namque domus fabricatur ab aliquo:
qui autem omnia creauit, Deus eſt.
5 Et Moyſes quidem fidelis erat in tota domo eius
tamquam famulus, in teſtimonium eorum quæ di-
cenda erant:
6 Chriſtus verò tamquam filius in domo ſua: quæ
domus ſumus nos, ſi fiduciam, & gloriam ſpei vſ-
que ad finem, firmam retineamus.
7 Quapropter ſicut dicit Spiritus ſanctus: ‖ Ho- ‖ Pſal. 94. 8. Infr. 4. 7.
die ſi vocem eius audieritis,
8 nolite obdurare corda veſtra, ſicut in exacerba-
tione ſecundùm diem tentationis in deſerto,
9 vbi tentauerunt me patres veſtri; probauerunt,
& viderunt opera mea,
10 quadraginta annis: Propter quod infenſus fuî
generationi huic, & dixi: Semper errant corde.
Ipſi autem non cognouerunt vias meas,
11 ſicut iuraui in ira mea: Si introibunt in requiem
meam.
12 Videte fratres, ne fortè ſit in aliquo veſtrûm
cor malum incredulitatis, diſcedendi à Deo viuo:
13 ſed adhortamini voſmetipſos per ſingulos dies,
donec Hodie cognominatur, vt non obduretur
quis ex vobis fallacia peccati.
14 Participes enim Chriſti effecti ſumus: ſi tamen
initium ſubſtantiæ eius vſque ad finem firmum re-
tineamus.
15 Dum dicitur: Hodie ſi vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda veſtra, quemadmodum in
illa exacerbatione.
16 Quidam enim audientes exacerbauerunt, ſed

non vniuerſi qui profecti ſunt ex Ægypto per Moy-
ſen.
17 Quibus autem infenſus eſt quadraginta annis?
‖ Nu. Nonne illis, qui peccauerunt, ‖ quorum cadaue-
14.37. ra proſtrata ſunt in deſerto?
18 Quibus autem iurauit non introire in requiem
ipſius, niſi illis, qui increduli fuerunt?
19 Et videmus, quia non potuerunt introire pro-
pter incredulitatem.

Capvt IV.

*Quandoquidem Iudæi ob incredulitatem non introie-
runt in promiſſam requiem, & reliquum eſt vt alij
ingrediantur, curandum eſt ne ea fruſtremur, ſed
credentes, in ipſam admittamur: de viuo & efficaci
Dei verbo quod omnia conſpicit, déque eius infir-
mitate, vt noſtris compateretur infirmitatibus.*

1 Timeamus ergo ne fortè relicta pollicitatio-
ne introeundi in requiem eius, exiſtimetur
aliquis ex vobis deeſſe.
2 Etenim & nobis nunciatum eſt, quemadmo-
dum & illis: ſed non profuit illis ſermo auditus,
non admiſtus fidei ex iis qui audierunt.
3 Ingredie mur enim in requiem, qui credidimus:
‖ Pſal. quemadmodum dixit: ‖ Sicut iuraui in ira mea: Si
94.11. introibunt in requiem meam: & quidem operibus
ab inſtitutione mundi perfectis.
4 Dixit enim in quodam loco de die ſeptima ſic:
‖ Gen. ‖ Et requieuit Deus die ſeptima ab omnibus ope-
2.2. ribus ſuis.
5 Et in iſto rurſum: Si introibunt in requiem
meam.
6 Quoniam ergo ſupereſt introire quoſdam in

illam, & ij, quibus prioribus annunciatum eſt,
non introierunt propter incredulitatem:
7 iterùm terminat diem quemdam, Hodie, in Da-
uid dicendo, poſt tantum temporis, ſicut ſuprà di-
ctum eſt: ‖ Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite ‖ Sup. 3.7.
obdurare corda veſtra.
8 Nam ſi eis Ieſus requiem præſtitiſſet, numquam
de alia loqueretur, poſthac, die.
9 Itaque relinquitur ſabbatiſmus populo Dei.
10 Qui enim ingreſſus eſt in requiem eius; etiam
ipſe requieuit ab operibus ſuis, ſicut à ſuis Deus.
11 Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem: vt
ne in idipſum quis incidat incredulitatis exem-
plum.
12 Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & pene-
trabilior omni gladio ancipiti: & pertingens vſque
ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagum quo-
què ac medullarum, & diſcretor cogitationum &
intentionum cordis.
13 ‖ Et non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpe- ‖ Pſal. 33. 16.
ctu eius: omnia autem nuda & aperta ſunt oculis Eccli.
eius, ad quem nobis ſermo. 15. 20.
14 Habentes ergo pontificem magnum, qui pene-
trauit cælos, Ieſum filium Dei: teneamus confeſ-
ſionem.
15 Non enim habemus pontificem, qui non poſſit
compati infirmitatibus noſtris; tentatum autem
per omnia pro ſimilitudine abſque peccato.
16 Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ:
vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inue-
niamus in auxilio opportuno.

CAPVT V.

Chriſtus debito ordine factus noſter Pontifex, precéſque Patri offerens, exauditus eſt: & diſcens ex ijs quæ paſſus eſt obedientiam, factus eſt obtemperantibus cauſa ſalutis æternæ: ſed reconditorum de ipſo myſteriorum capaces non erant ij ad quos hîc ſcribebat Apoſtolus.

1 OMnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in ijs quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis:
2 qui condolere poſſit ijs, qui ignorant, & errant: quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate:
3 & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam & pro ſemetipſo offerre pro peccatis.
‖ Exo. 28. 1. 2. Par. 26. 18. 4 ‖ Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron.
5 Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit vt
‖ Pſal. 2. 7. pontifex fieret: ſed qui locutus eſt ad eum: ‖ Filius meus es tu, ego hodie genui te.
‖ Pſal. 109. 4. 6 Quemadmodum & in alio loco dicit: ‖ Tu es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.
7 Qui in diebus carnis ſuæ, preces ſupplicationéſque ad eum, qui poſſit illum ſaluum facere à morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia.
8 Et quidem cùm eſſet Filius Dei, didicit ex ijs, quæ paſſus eſt, obedientiam:
9 & conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ,
10 appellatus à Deo pontifex iuxta ordinem Melchiſedech.

11 De quo nobis grandis ſermo, & ininterpreta-
bilis ad dicendum: quoniam imbecilles facti eſtis
ad audiendum.
12 Etenim cùm deberetis magiſtri eſſe propter
tempus: rurſum indigetis vt vos doceamini quæ ſint
elementa exordij ſermonum Dei: & facti eſtis qui-
bus lacte opus ſit, non ſolido cibo.
13 Omnis enim, qui lactis eſt particeps, expers eſt
ſermonis iuſtitiæ: paruulus enim eſt.
14 Perfectorum autem eſt ſolidus cibus; eorum,
qui pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus ad
diſcretionem boni ac mali.

CAPVT VI.

Non intendit de primis fidei initijs tractare, quandoquidem rebaptizari nequeunt qui poſt ſuſceptum baptiſmum rurſum in peccata relabuntur, imò timenda illis eſt æterna maledictio: conſolando autem Hebræos hortatur vt Abrahæ longanimitatem imitantes, reddant ſe participes eorum quæ iureiurando promiſit illi Deus.

1 QVapropter intermittentes inchoationis
Chriſti ſermonem, ad perfectiora fera-
mur, non rurſum iacientes fundamentum pœniten-
tiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum,
2 baptiſmatum doctrinæ, impoſitionis quoque
manuum, ac reſurrectionis mortuorum, & iudicij
æterni.
3 Et hoc faciemus, ſi quidem permiſerit Deus.
4 ‖ Impoſſibile eſt enim, eos qui ſemel ſunt illu- ‖ *Mat.*
minati, guſtauerunt etiam donum cæleſte, & parti- *12. 45. 2. Pet.*
cipes facti ſunt Spiritus ſancti, *2. 19. Inf. 10.*
5 guſtauerunt nihilominùs bonum Dei verbum, *26.*
virtutéſque ſæculi venturi,

6 & prolapſi ſunt; rurſus renouari ad pœniten-
tiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei,
& oſtentui habentes.
7 Terra enim ſæpè venientem ſuper ſe bibens im-
brem, & generans herbam opportunam illis, à qui-
bus colitur; accipit benedictionem à Deo.
8 proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt,
& maledicto proxima: cuius conſummatio in com-
buſtionem.
9 Confidimus autem de vobis dilectiſſimi melio-
ra, & viciniora ſaluti: tametſi ita loquimur.
10 Non enim iniuſtus Deus, vt obliuiſcatur operis
veſtri, & dilectionis quam oſtendiſtis in nomine ip-
ſius, qui miniſtraſtis ſanctis, & miniſtratis.
11 Cupimus autem vnumquemque veſtrûm eam-
dem oſtentare ſollicitudinem ad expletionem ſpei
vſque in finem:
12 vt non ſegnes efficiamini, verùm imitatores
eorum, qui fide & patientia hereditabunt promiſ-
ſiones.
13 Abrahæ namque promittens Deus, quoniam
neminem habuit, per quem iuraret, maiorem, iu-
rauit per ſemetipſum,
‖ Gen. 22. 16. 14 dicens: ‖ Niſi benedicens benedicam te, &
multiplicans multiplicabo te.
15 Et ſic longanimiter ferens, adeptus eſt repro-
miſſionem.
16 Homines enim per maiorem ſui iurant: & om-
nis controuerſiæ eorum finis, ad confirmationem,
eſt iuramentum.
17 In quo abundantiùs volens Deus oſtendere
pollicitationis heredibus immobilitatem conſilij
ſui, interpoſuit iuſiurandum:

18 vt per duas res immobiles, quibus impoſſibile
eſt mentiri Deum, fortiſſimum ſolatium habeamus,
qui confugimus ad tenendam propoſitam
ſpem:
19 quam ſicut anchoram habemus animæ tutam
ac firmam, & incedentem vſque ad interiora velaminis:
20 vbi præcurſor pro nobis introiuit Ieſus, ſecundùm
ordinem Melchiſedech pontifex factus in
æternum.

Capvt VII.

Cùm Melchiſedech ſacerdotium, ex decimarum acceptione & benedictione Leuiticum excelleret, Chriſti ſacerdotium neceſſitate quadam ſecundùm ordinem Melchiſedech in perpetuum inſtitutum, ac iuramento firmatum præcellit Leuiticum, & ipſum vnà cum lege euacuat.

1 Hic enim Melchiſedech, rex Salem, ſacerdos Dei ſummi, qui obuiauit Abrahæ regreſſo à cæde regum, & benedixit ei: Geneſ. 14. 18.
2 cui & decimas omnium diuiſit Abraham: primùm
quidem qui interpretatur rex iuſtitiæ: deinde
autem & rex Salem, quod eſt, rex pacis,
3 ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque
initium dierum, neque finem vitæ habens, aſſimilatus
autem Filio Dei, manet ſacerdos in perpetuum.
4 Intuemini autem quantus ſit hic, cui & decimas
dedit de præcipuis Abraham patriarcha.
5 Et quidem de filijs Leui ſacerdotium accipientes,
‖ mandatum habent decimas ſumere à populo ‖ Deut. 18. 3.
ſecundùm legem, id eſt, à fratribus ſuis: quam- Ioſ. 14. 4.
quam & ipſi exierint de lumbis Abrahæ.

6 Cuius autem generatio non annumeratur in eis,
decimas ſumpſit ab Abraham, & hunc, qui habebat repromiſſiones, benedixit.
7 Sine vlla autem contradictione, quod minus eſt,
à meliore benedicitur.
8 Et hîc quidem, decimas morientes homines accipiunt: ibi autem conteſtatur, quia viuit.
9 Et (vt ita dictum ſit) per Abraham, & Leui, qui
decimas accepit, decimatus eſt:
10 adhuc enim in lumbis patris erat, quando obuiauit ei Melchiſedech.
11 Si ergo conſummatio per ſacerdotium Leuiticum erat (populus enim ſub ipſo legem accepit) quid adhuc neceſſarium fuit, ſecundùm ordinem Melchiſedech alium ſurgere ſacerdotem, & non ſecundùm ordinem Aaron dici?
12 Tranſlato enim ſacerdotio, neceſſe eſt vt & legis tranſlatio fiat.
13 In quo enim hæc dicuntur, de alia tribu eſt, de qua nullus altari præſtò fuit.
14 Manifeſtum eſt enim quòd ex Iuda ortus ſit Dominus noſter: in qua tribu nihil de ſacerdotibus Moyſes locutus eſt.
15 Et ampliùs adhuc manifeſtum eſt; ſi ſecundùm ſimilitudinē Melchiſedech exſurgat alius ſacerdos,
16 qui non ſecundùm legem mandati carnalis factus eſt, ſed ſecundùm virtutem vitæ inſolubilis.
Pſal. 109. 4. 17 Conteſtatur enim: Quoniam tu es ſacerdos in
æternum, ſecundùm ordinem Melchiſedech.
18 Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem:
19 nihil enim ad perfectū adduxit lex: introductio
verò melioris ſpei, per quā proximamus ad Deum.

10 Et quantum eſt non ſine iureiurando (alij quidem ſine iureiurando ſacerdotes facti ſunt;
21 hic autem cum iureiurando, per eum, qui dixit
ad illum : ‖ Iurauit Dominus, & non pœnitebit ‖ Pſal.
eum : tu es ſacerdos in æternum.) 109. 4.
22 in tantum melioris teſtamenti ſponſor factus eſt Ieſus.
23 Et alij quidem plures facti ſunt ſacerdotes, idcircò quòd morte prohiberentur permanere :
24 hic autem eò quòd maneat in æternum, ſempiternum habet ſacerdotium.
25 Vnde & ſaluare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum : ſemper viuens ad interpellandum pro nobis.
26 Talis enim decebat vt nobis eſſet pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cælis factus :
27 qui non habet neceſſitatem quotidie, quemadmodum ſacerdotes, ‖ priùs pro ſuis delictis hoſtias ‖ Leu.
offerre, deinde pro populi : hoc enim fecit ſemel, 16. 2.
ſeipſum offerendo.
28 Lex enim homines conſtituit ſacerdotes infirmitatem habentes : ſermo autem iuriſiurandi, qui poſt legem eſt, Filium in æternum perfectum.

CAPVT VIII.

Excellentius eſt Chriſti ſacerdotium Leuitico, cùm ipſe in dextera Patris ſedeat in cælis, & maiorum ſacramentorum miniſter fuerit quàm ſacerdotes veteris legis: oſtendit etiam noui teſtamenti neceſſitatem ex imperfectione veteris, & ex promiſſione Dei per Ieremiam.

1 CApitulum autem ſuper ea quæ dicuntur : Talem habemus Pontificem, qui con-

ſedit in dextera ſedis magnitudinis in cælis,
2 ſanctorum miniſter, & tabernaculi veri, quod fi-
xit Dominus, & non homo.
3 Omnis enim pontifex ad offerendum munera,
& hoſtias conſtituitur: vnde neceſſe eſt & hunc ha-
bere aliquid, quod offerat:
4 ſi ergo eſſet ſuper terram, nec eſſet ſacerdos:
cùm eſſent qui offerrent ſecundùm legem mune-
ra,
5 qui exemplari & vmbræ deſeruiunt cæleſtium.
Sicut reſponſum eſt Moyſi, cùm conſummaret ta-
‖ Exo. 25. 40. Act. 7. 44. bernaculum: ‖ Vide (inquit) omnia facito ſecun-
dùm exemplar, quod tibi oſtenſum eſt in monte.
6 Nunc autem melius ſortitus eſt miniſterium,
quantò & melioris teſtamenti mediator eſt, quod
in melioribus repromiſſionibus ſancitum eſt.
7 Nam ſi illud prius culpa vacaſſet: non vtique ſe-
cundi locus inquireretur.
‖ Iere. 31. 31. 8 Vituperans enim eos dicit: ‖ Ecce dies venient,
dicit Dominus: & conſummabo ſuper domum Iſ-
raël, & ſuper domum Iuda, teſtamentum nouum;
9 non ſecundùm teſtamentum quod feci patribus
eorum, in die qua apprehendi manum eorum vt
educerem illos de Terra Ægypti: quoniam ipſi non
permanſerunt in teſtamento meo, & ego neglexi
eòs, dicit Dominus.
10 Quia hoc eſt teſtamentum, quod diſponam dò-
mui Iſraël poſt dies illos, dicit Dominus: Dando le-
ges meas in mentem eorum, & in corde eorum ſu-
perſcribam eas: & ero eis in Deum, & ipſi erunt
mihi in populum:
11 & non docebit vnuſquiſque proximum ſuum,
& vnuſquiſque fratrem ſuum, dicens: Cognoſce
Domi-

Dominum: quoniam omnes ſcient me à minore
vſque ad majorem eorum:
12 quia propitius ero iniquitatibus eorum, & peccatorum eorum iam non memorabor.
13 Dicendo autem nouum, veterauit prius. Quod
autem antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt.

CAPVT IX.

Ex his quæ in veteri erant teſtamento & imperfectione illarum hoſtiarum, oſtendit noui perfectionem, in quo Christus Pontifex & hoſtia ſemel oblata emundat conſcientiam à peccatis: quem ad teſtamenti ſui confirmationem mori fuit neceſſe.

1 HAbuit quidem & prius, iuſtificationes culturæ, & Sanctum ſæculare.
2 ‖ Tabernaculum enim factum eſt primum, in ‖ Exo. 26. 1. 36. 8.
quo erant candelabra,.& menſa, & propoſitio panum, quæ dicitur Sancta.
3 Poſt velamentum autem ſecundum, tabernaculum, quod dicitur Sancta ſanctorum:
4 aureum habens ‖ thuribulum, & arcam teſta- ‖ Nu. 16. Leuit. 16.
menti circumtectam ex omni parte auro, in qua vrna aurea habens manna, & virga Aaron, quæ fronduerat, ‖ & tabulæ teſtamenti, ‖ 1 Reg 8. 9.
5 ſupérque eam erant Cherubim gloriæ obum- 2. Par. 5. 10.
brantia propitiatorium: de quibus non eſt modò
dicendum per ſingula.
6 His vero ita compoſitis; in priori quidem tabernaculo ſemper introibant ſacerdotes, ſacrificiorum officia conſummantes:
7 in ſecundo autem ‖ ſemel in anno ſolus ponti- ‖ Exo. 30. 10. Leuit. 16. 2.
fex, non ſine ſanguine, quem offert pro ſua & populi ignorantia:

8 hoc ſignificante Spiritu ſancto, nondum propalatam eſſe ſanctorum viam, adhuc priore tabernaculo habente ſtatum.
9 quæ parabola eſt temporis inſtantis: iuxta quam munera, & hoſtiæ offeruntur, quæ non poſſunt iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruientem, ſolummodò in cibis, & in potibus,
10 & varijs baptiſmatibus, & iuſtitijs carnis vſque ad tempus correctionis impoſitis.
11 Chriſtus autem aſſiſtens pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum, id eſt, non huius creationis;
12 neque per ſanguinem hircorum aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem, introiuit ſemel in Sancta, æterna redemptione inuenta.
‖ *Leu. 16.15.* 13 ‖ Si enim ſanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulæ aſperſus, inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis:
‖ *1.Pet 1.19. 1.Ioan. 1.7. Apoc. 1.5.* 14 ‖ quantò magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſeruiendum Deo viuenti?
‖ *Gal. 3.15.* 15 Et ideò noui teſtamenti mediator eſt; ‖ vt morte intercedente, in redemptionem earum præuaricationum, quæ erant ſub priori teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt æternæ hereditatis.
16 Vbi enim teſtamentum eſt; mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris.
17 Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt: alioquin nondũ valet, dum viuit qui teſtatus eſt.
18 Vnde nec primum quidem ſine ſanguine dedicatum eſt.

19 Lecto enim omni mandato legis à Moyſe vni-
uerſo populo, accipiens ſanguinem vitulorum &
hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & hyſſopo;
ipſum quoque librum, & omnem populum aſper-
ſit,
20 dicens: ‖ Hic ſanguis teſtamenti, quod manda- ‖ Exo.
uit ad vos Deus. 24. 8.
21 Etiam tabernaculum & omnia vaſa miniſterij
ſanguine ſimiliter aſperſit.
22 Et omnia penè in ſanguine ſecundùm legem
mundantur: & ſine ſanguinis effuſione non fit re-
miſſio.
23 Neceſſe eſt ergo exemplaria quidem cæleſtium
his mundari: ipſa autem cæleſtia melioribus hoſtijs
quàm iſtis.
24 Non enim in manufacta Sancta Ieſus introiuit,
exemplaria verorum: ſed in ipſum cælum, vt appa-
reat nunc vultui Dei pro nobis:
25 Neque vt ſæpè offerat ſemetipſum, quemad-
modum Pontifex intrat in Sancta per ſingulos an-
nos in ſanguine alieno:
26 alioquin oportebat eum frequenter pati ab ori-
gine mundi: nunc autem ſemel in conſummatione
ſæculorum, ad deſtitutionem peccati, per hoſtiam
ſuam apparuit.
27 Et quemadmodum ſtatutum eſt hominibus ſe-
mel mori, poſt hoc autem iudicium:
28 ‖ ſic & Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum ‖ Rom.
exhaurienda peccata; ſecundò ſine peccato appare- 5. 9. 1. Pet.
bit expectantibus ſe, in ſalutem. 3. 18.

CAPVT X.

Propter imperfectionem hoſtiarum veteris teſtamenti neceſſarium fuit nouum induci, cuius vnica hoſtia auferrentur vniuerſa peccata: cui niſi fide, ſpe, charitate, ac bonis operibus adhæſerimus, acerbiùs puniemur quàm veteris teſtamenti tranſgreſſores: laudat interim Hebræos quòd & multa paſſi ſint, & patientibus aſtiterint.

1 VMbram enim habens lex futurorum bo-
norum, non ipſam imaginem rerum; per
ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs, quas offerunt
indeſinenter, numquam poteſt accedentes perfe-
ctos facere:

2 alioquin ceſſaſſent offerri: ideò quòd nullam
haberent vltrà conſcientiam peccati, cultores ſe-
mel mundati:

3 ſed in ipſis commemoratio peccatorum per ſin-
gulos annos fit.

4 impoſſibile enim eſt ſanguine taurorum & hir-
corum auferri peccata.

‖ Pſal. 39. 7. 5 Ideò ingrediens mundum dicit: ‖ Hoſtiam, &
oblationem noluiſti: corpus autem aptaſti mihi:

6 holocautomata pro peccato non tibi placuerunt.

‖ Pſal. 39. 8. 7 Tunc dixi: Ecce venio: ‖ in capite libri ſcriptum
eſt de me: Vt faciam, Deus, voluntatem tuam.

8 Superiùs dicens: Quia hoſtias, & oblationes,
& holocautomata pro peccato noluiſti, nec placita
ſunt tibi, quæ ſecundùm legem offeruntur;

9 tunc dixi: Ecce venio, vt faciam, Deus, volunta-
tem tuam: aufert primum, vt ſequens ſtatuat.

10 In qua voluntate ſanctificati ſumus per oblatio-
nem corporis Ieſu Chriſti ſemel.

11 Et omnis quidem ſacerdos præſtò eſt quotidie

miniſtrans, & eaſdem ſæpè offerens hoſtias, quæ
numquam poſſunt auferre peccata:
12 hic autem vnam pro peccatis offerens hoſtiam,
in ſempiternum ſedet in dextera Dei,
13 de cetero exſpectans ‖ donec ponantur inimici ‖ Pſal. 109. 2.
eius ſcabellum pedum eius. 1. Cor. 15. 25.
14 Vna enim oblatione, con ſummauit in ſempiter-
num ſanctificatos.
15 Conteſtatur autem nos & Spiritus ſanctus.
Poſtquam enim dixit:
16 ‖ Hoc autem teſtamentum, quod teſtabor ad ‖ Ier. 31. 33. Sup. 8. 8.
illos poſt dies illos, dicit Dominus, Dando leges
meas in cordibus eorum, & in mentibus eorum ſu-
perſcribam eas:
17 & peccatorum, & iniquitatum eorum iam non
recordabor ampliùs.
18 Vbi autem horum remiſſio: iam non eſt oblatio
pro peccato.
19 Habentes itaque fratres fiduciam in introitu
ſanctorum in ſanguine Chriſti,
20 quam initiauit nobis viam nouam, & viuentem
per velamen, id eſt, carnem ſuam,
21 & ſacerdotem magnum ſuper domum Dei:
22 accedamus cum vero corde in plenitudine fidei,
aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus
aqua munda,
23 teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclina-
bilem, (fidelis enim eſt qui repromiſit)
24 & conſideremus inuicem in prouocationem
charitatis, & bonorum operum:
25 non deſerentes collectionem noſtram, ſicut con-
ſuetudinis eſt quibuſdam, ſed conſolantes, & tantò
magis quantò videritis appropinquantem diem.

Sap. 6.4. 26 || Voluntariè enim pec[...]bus nobis poſt ac-
ceptam notitiam verita[...]m non relinquitur pro
peccatis hoſtia,
27 terribilis autem quædam expectatio iudicij, &
ignis æmulatio, quæ conſumptura eſt aduerſarios.
28 Irritam quis faciens legem Moyſi, ſine vlla mi-
|| Deut. 17.6. Matth. 18.16. Ioan. 8.17. 2. Cor. 13.1. ſeratione || duobus vel tribus teſtibus moritur:
29 quantò magis putatis deteriora mereri ſuppli-
cia, qui filium Dei conculcauerit, & ſanguinem te-
ſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt,
& ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit?
|| Deut. 32.35. Rom. 12.19. 30 Scimus enim qui dixit: || Mihi vindicta, & ego
retribuam. Et iterùm: Quia iudicabit Dominus po-
pulum ſuum.
31 Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis.
32 Rememoramini autem priſtinos dies, in quibus
illuminati, magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionũ,
33 & in altero quidem, opprobrijs & tribulationi-
bus ſpectaculum facti: in altero autem, ſocij taliter
conuerſantium effecti.
34 Nam & vinctis compaſſi eſtis, & rapinam bono-
rum veſtrorũ cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes
vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam.
35 Nolite itaque amittere confidentiam veſtram,
quæ magnam habet remunerationem.
36 Patientia enim vobis neceſſaria eſt: vt volunta-
tem Dei facientes, reportetis promiſſionem.
|| Hab. 2.3. Rom. 1.17. 37 || Adhuc enim modicum aliquantulum, qui
venturus eſt, veniet, & non tardabit.
|| Gal. 3.11. 38 || iuſtus autem meus ex fide viuit: quòd ſi ſub-
traxerit ſe, non placebit animæ meæ.
39 Nos autem non ſumus ſubtractionis filij in per-
ditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.

Caput XI.

Fidem magnificè commendat ex actis patrum, à mundi exordio vſque ad Dauid ac Prophetas: & in vniuerſum quanta patrarint ac paſſi ſint per fidem: nec tamen plenam adhuc acceperunt retributionem.

1 EST autem fides ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium.
2 In hac enim teſtimonium conſecuti ſunt ſenes.
3 ‖ Fide intelligimus aptata eſſe ſæcula verbo Dei; ‖ Gen. 1. 3.
vt ex inuiſibilibus viſibilia fierent.
4 ‖ Fide plurimam hoſtiam Abel, quàm Cain, ob- ‖ Gen. 4. 4.
tulit Deo, ‖ per quam teſtimonium conſecutus eſt ‖ Mat. 23. 24.
eſſe iuſtus, teſtimonium perhibente muneribus eius
Deo; & per illam defunctus adhuc loquitur.
5 ‖ Fide Henoch tranſlatus eſt ne videret mor- ‖ Gen. 5. 24.
tem, & non inueniebatur, quia tranſtulit illum Eccli.
Deus: ante tranſlationem enim teſtimonium habuit 44. 16.
placuiſſe Deo.
6 Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo.
Credere enim oportet accedentem ad Deum quia
eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit.
7 ‖ Fide Noë, reſponſo accepto de ijs quæ adhuc ‖ Gen. 6. 14.
non videbantur, metuens aptauit arcam in ſalutem Eccli.
domus ſuæ, per quam damnauit mundum: & iuſti- 44. 17.
tiæ, quæ per fidem eſt, heres eſt inſtitutus.
8 ‖ Fide qui vocatur Abraham obediuit in locum ‖ Gen. 12. 1.
exire, quem accepturus erat in hereditatem: & exijt,
neſciens quò iret.
9 Fide demoratus eſt in Terra repromiſſionis, tam-
quam in aliena, in caſulis habitando, cum Iſaac &
Iacob coheredibus repromiſſionis eiuſdem.
10 Expectabat enim fundamenta habentem ciui-

tatem: cuius artifex & conditor Deus.
‖ Gen. 17. 19. 11 ‖ Fide & ipſa Sara ſterilis virtutem in conce-
ptionem ſeminis accepit, etiam præter tempus æta-
tis: quoniam fidelem credidit eſſe eum, qui repro-
miſerat.
12 Propter quod & ab vno orti ſunt (& hoc emor-
tuo) tamquam ſidera cæli in multitudinem, & ſicut
arena, quæ eſt ad oram maris, innumerabilis.
13 Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acce-
ptis repromiſſionibus, ſed à longè eas aſpicientes,
& ſalutantes, & confitentes quia peregrini & hoſ-
pites ſunt ſuper terram.
14 Qui enim hæc dicunt, ſignificant ſe patriam in-
quirere.
15 Et ſi quidem ipſius meminiſſent de qua exie-
runt, habebant vtique tempus reuertendi:
16 nunc autem meliorem appetunt, id eſt, cæle-
ſtem. Ideò non confunditur Deus vocari Deus eo-
rum: parauit enim illis ciuitatem.
‖ Gen. 22. 1. 17 ‖ Fide obtulit Abraham Iſaac, cùm tentaretur,
Eccli. & vnigenitum offerebat, qui ſuſceperat repromiſ-
44. 21. ſiones;
‖ Gen. 21. 12. 18 ad quem dictum eſt: ‖ Quia in Iſaac vocabitur
Rom. 9. tibi ſemen:
7. 19 arbitrans quia & à mortuis ſuſcitare potens eſt
Deus: vnde eum & in parabolam accepit.
‖ Gen. 20 ‖ Fide & de futuris benedixit Iſaac Iacob, & Eſau.
27. 2. 36. 21 ‖ Fide Iacob, moriens, ſingulos filiorum Ioſeph
‖ Gen. benedixit: ‖ & adorauit faſtigium virgæ eius.
48. 15. ‖ Gen. 22 ‖ Fide Ioſeph, moriens, de profectione filiorum
47. 31. Iſraël memoratus eſt, & de oſſibus ſuis mandauit.
‖ Gen. 50. 23. 23 ‖ Fide Moyſes, natus, occultatus eſt menſibus tri-
‖ Exo. 2. 2. bus à parentibus ſuis, eò quòd vidiſſent elegantem

infantem, || & non timuerunt regis edictum. || Exo. 1.10.
24 || Fide Moyſes grandis factus negauit ſe eſſe fi- || Exo. 2.11.
lium filiæ Pharaonis,
25 magis eligens affligi cum populo Dei, quàm
temporalis peccati habere iucunditatem,
26 maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptio-
rum, improperium Chriſti: aſpiciebat enim in re-
munerationem.
27 Fide reliquit Ægyptum, non veritus animoſi-
tatem regis: inuiſibilem enim tamquam videns
ſuſtinuit.
28 || Fide celebrauit Paſcha, & ſanguinis effuſio- || Exo. 12. 21.
nem: ne qui vaſtabat primitiua, tangeret eos.
29 || Fide tranſierunt Mare rubrum tamquam per || Exo. 14. 22.
aridam terram: quod experti Ægyptij, deuorati
ſunt.
30 || Fide muri Iericho corruerunt, circuitu die- || Ioſ. 6. 20.
rum ſeptem.
31 || Fide Rahab meretrix non perijt cum incredu- || Ioſ. 2. 1.
lis, excipiens exploratores cum pace.
32 Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tem-
pus enarrantem de Gedeon, Barac, Samſon, Ie-
phte, Dauid, Samuel, & Prophetis:
33 qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt iu-
ſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones, obturauerunt
ora leonum,
34 extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem
gladij, conualuerunt de infirmitate, fortes facti
ſunt in bello, caſtra verterunt exterorum:
35 acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos
ſuos. Alij autem diſtenti ſunt, non ſuſcipientes re-
demptionem, vt meliorem inuenirent reſurrectio-
nem.

36 Alij verò ludibria & verbera experti, inſuper
& vincula & carceres:
37 lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſio-
ne gladij mortui ſunt: circuierunt in melotis, in
pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti:
38 quibus dignus non erat mundus: in ſolitudini-
bus errantes, in montibus, & ſpeluncis, & in ca-
uernis terræ.
39 Et hi omnes teſtimonio fidei probati, non acce-
perunt repromiſſionem,
40 Deo pro nobis melius aliquid prouidente, vt
non ſine nobis conſummarentur.

CAPVT XII.

Priſcorum imò Chriſti exemplo inducit ad tolerandas viriliter afflictiones, reuocans à peccatis: & ex noui teſtamenti ſuper vetus excellentia deterret ab inobedientia, ne majora quàm Iudæi pati cogamur ſupplicia.

1 IDeóque & nos tantam habentes impoſitam
nubem teſtium, ‖ deponentes omne pondus,
& circumſtans nos peccatum, per patientiam cur-
ramus ad propoſitum nobis certamen:
2 aſpicientes in Auctorem fidei, & conſummato-
rem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit cru-
cem, confuſione contempta, atque in dextera ſe-
dis Dei ſedet.
3 Recogitate enim eum, qui talem ſuſtinuit à pec-
catoribus aduerſum ſemetipſum contradictionem:
vt ne fatigemini, animis veſtris deficientes.
4 Nondum enim vſque ad ſanguinem reſtitiſtis,
aduerſus peccatum repugnantes:
5 & obliti eſtis conſolationis, quæ vobis tamquam

‖ Rom. 6. 4. Epheſ. 4. 22. Col. 3. 8. 1. Pet. 2. 1. 4. 2.

filijs loquitur, dicens: ‖ Fili mi, noli negligere di- ‖ Prou.
ſciplinam Dñi:neque fatigeris dum ab eo argueris. 3. 11.
6 Quem enim diligit Dominus, caſtigat: flagel- Apoc.
lat autem omnem filium, quem recipit. 3. 19.
7 In diſciplina perſeuerate. Tamquam filiis vobis
offert ſe Deus: quis enim filius, quem non corri-
pit pater?
8 Quòd ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes
facti ſunt omnes: ergo adulteri, & non filij eſtis.
9 Deinde patres quidem carnis noſtræ, erudito-
res habuimus, & reuerêbamur eos: non multò
magis obtemperabimus Patri ſpirituum, & viue-
mus?
10 Et illi quidem in tempore paucorum dierum,
ſecundùm voluntatem ſuam erudiebant nos: hic
autem ad id, quod vtile eſt in recipiendo ſanctifica-
tionem eius.
11 Omnis autem diſciplina, in præſenti quidem vi-
detur non eſſe gaudij, ſed mœroris: poſteà autem
fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet
iuſtitiæ.
12 Propter quod, remiſſas manus, & ſoluta ge-
nua, erigite,
13 & greſſus rectos facite pedibus veſtris: vt non
claudicans quis erret, magis autem ſanetur.
14 ‖ Pacem ſequimini cum omnibus, & ſancti- ‖ Rom.
moniam, ſine qua nemo videbit Deum: 12. 10.
15 contemplantes ne quis deſit gratiæ Dei: ne qua
radix amaritudinis rurſum germinans impediat, &
per illam inquinentur multi.
16 Ne quis fornicator, aut profanus ‖ vt Eſau: qui ‖ Gen.
propter vnam eſcam vendidit primitiua ſua. 25. 33.
17 ſcitote enim quoniam ‖ & poſteà cupiens here- ‖ Gen. 27. 38.

ditare benedictionem, reprobatus eſt: non enim
inuenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lacry-
mis inquiſiſſet eam.
‖ *Exo. 19. 12. 20. 21.* 18 ‖ Non enim acceſſiſtis ad tractabilem mon-
tem, & accenſibilem ignem, & turbinem, & ca-
liginem, & procellam,
19 & tubæ ſonum, & vocem verborum, quam
qui audierunt, excuſauerunt ſe, ne eis fieret ver-
bum.
‖ *Exo. 19. 13.* 20 Non enim portabant quod dicebatur: ‖ Et ſi
beſtia tetigerit montem, lapidabitur.
21 Et ita terribile erat quod videbatur. Moyſes di-
xit: Exterritus ſum, & tremebundus.
22 Sed acceſſiſtis ad Sion montem, & ciuitatem
Dei viuentis, Ieruſalem cæleſtem, & multorum
millium Angelorum frequentiam,
23 & Eccleſiam primitiuorum, qui conſcripti ſunt
in cælis, & iudicem omnium Deum, & ſpiritus iu-
ſtorum perfectorum,
24 & teſtamenti noui mediatorem Ieſum, &
ſanguinis aſperſionem meliùs loquentem quàm
Abel.
25 Videte ne recuſetis loquentem. Si enim illi non
effugerunt, recuſantes eum qui ſuper terram lo-
quebatur: multò magis nos, qui de cælis loquen-
tem nobis auertimus.
26 Cuius vox mouit terram tunc: nunc autem
‖ *Agg. 2. 7.* repromittit, dicens: ‖ Adhuc ſemel; & ego moue-
bo non ſolùm terram, ſed & cælum.
27 Quòd autem, Adhuc ſemel, dicit: declarat mo-
bilium tranſlationem tamquam factorum, vt ma-
neant ea quæ ſunt immobilia.
28 Itaque regnum immobile ſuſcipientes, habe-

mus gratiam: per quam ſeruiamus placentes Deo,
cum metu & reuerentia.
29 ‖ Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt. ‖ Deut.
4.24.

CAPVT XIII.

Ad varias hortatur virtutes, iubens cauere ab extranea doctrina, ac memoriam refricans altaris & hoſtiarum veteris nouique teſtamenti, & ſubinde monens vt præpoſitis obtemperent: orat vt pro ſe precentur, idem viciſſim pro illis agens, additis mutuis ſalutationibus.

1 CHaritas fraternitatis maneat in vobis.
2 ‖ Et hoſpitalitatem nolite obliuiſci, per ‖ Rom.
hanc enim ‖ latuerunt quidam, Angelis hoſpitio 12.13. 1. Pet.
receptis. 4.9.
3 Mementote vinctorum, tamquam ſimul vin- ‖ Gen. 18.1.19.
cti; & laborantium, tamquam & ipſi in corpore 2.
morantes.
4 Honorabile connubium in omnibus, & thorus
immaculatus. Fornicatores enim, & adulteros iudicabit Deus.
5 Sint mores ſine auaritia, contenti præſentibus:
ipſe enim dixit: ‖ Non te deſeram, neque derelin- ‖ Ioſu.
quam. 1.5.
6 ita vt confidenter dicamus: ‖ Dominus mihi ad- ‖ Pſal.
jutor: non timebo quid faciat mihi homo. 117.6.
7 Mementote præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei: quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini fidem.
8 Ieſus Chriſtus heri, & hodie: ipſe & in ſæcula.
9 Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci.
Optimum eſt enim gratia ſtabilire cor, non eſcis;
quæ non profuerunt ambulantibus in eis.

10 Habemus altare, de quo edere non habent po-
teſtatem, qui tabernaculo deſeruiunt.
‖ *Leu. 16. 27.* 11 Quorum enim animalium infertur ſanguis pro
peccato in Sancta per pontificem, horum corpora
cremantur extra caſtra.
12 Propter quód & Ieſus, vt ſanctificaret per ſuum
ſanguinem populum, extra portam paſſus eſt.
13 Exeamus igitur ad eum extra caſtra, imprope-
rium eius portántes.
‖ *Mic. 2. 10.* 14 ‖ Non enim habemus hîc manentem ciuita-
tem, ſed futuram inquirimus.
15 Per ipſum ergo offeramus hoſtiam laudis ſem-
per Deo, id eſt, fructum labiorum confitentium
nomini eius.
16 Beneficentiæ autem, & communionis nolite
obliuiſci: talibus enim hoſtiis promeretur Deus.
17 Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi
enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus ve-
ſtris redditur, vt cum gaudio hoc faciant, & non
gementes: hoc enim non expedit vobis.
18 Orate pro nobis: confidimus enim quia bo-
nam conſcientiam habemus in omnibus benè vo-
lentes conuerſari.
19 Amplius autem deprecor vos hoc facere, quò
celeriùs reſtituar vobis.
20 Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis pa-
ſtorem magnum ouium, in ſanguine teſtamenti
æterni, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,
21 aptet vos in omni bono, vt faciatis eius volun-
tatem: faciens in vobis quod placeat coram ſe per
Ieſum Chriſtum: cui eſt gloria in ſæcula ſæculo-
rum. Amen.
22 Rogo autem vos fratres, vt ſufferatis verbum

ſolatij. Etenim perpaucis ſcripſi vobis.
23 Cognoſcite fratrem noſtrum Timotheum di-
miſſum: cum quo (ſi celerius venerit) videbo vos.
24 Salutate omnes præpoſitos veſtros, & omnes
ſanctos. Salutant vos de Italia fratres.
25 Gratia cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA CATHOLICA BEATI IACOBI APOSTOLI.

Caput Primum.

Docet tentationum vtilitatem, & ſapientiam à Deo cum confidentia poſtulandam: Deus tentator non eſt aut auctor peccati, ſed ab eo procedit omnis bona donatio: hortatur vt ad audiendum veloces, ad loquendum verò & ad iram tardi ſint: nec ſatis eſt veritatem audire, niſi illa opere compleatur: ſubdit etiam quænam ſit vera & immaculata religio.

1 IACOBVS Dei & Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti ſeruus, duode-
cim tribubus, quæ ſunt in di-
ſperſione, ſalutem.
2 Omne gaudium exiſtimate
fratres mei, cùm in tentationes
varias incideritis:
3 ‖ ſcientes quòd probatio fidei veſtræ patientiam ‖ Rom. 5.3.
operatur.
4 Patientia autem opus perfectum habet: vt ſitis
perfecti & integri, in nullo deficientes.
5 Si quis autem veſtrûm indiget ſapientia, poſtu-
let à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non im-
properat: & dabitur ei.

‖ Mat. 6 ‖ Poſtulet autem in fide nihil hæſitans: qui enim
7.7.21. 21. hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mo-
Marc. 11.24. uetur & circumfertur.
Luc. 11. 9. 7 non ergo æſtimet homo ille quòd accipiat ali-
Ioan. quid à Domino.
14. 13. 8 Vir duplex animo, inconſtans eſt in omnibus
16. 23. viis ſuis.
‖ Eccl. 14. 18. 9 Glorietur autem frater humilis in exaltatione
Iſai. ſua;
40. 6. 1. Pet. 10 diues autem in humilitate ſua, ‖ quoniam ſicut
1.24. flos fœni tranſibit.
11 exortus eſt enim ſol cum ardore, & arefecit fœ-
num, & flos eius decidit, & decor vultus eius de-
periit: ita & diues in itineribus ſuis marceſcet.
‖ Iob 5. 12 ‖ Beatus vir, qui ſuffert tentationem: quoniam
17. cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam
repromiſit Deus diligentibus ſe.
13 Nemo cùm tentatur, dicat, quoniam à Deo
tentatur: Deus enim intentator malorum eſt: ipſe
autem neminem tentat.
14 Vnuſquiſque verò tentatur à concupiſcentia
ſua abſtractus, & illectus.
15 Deinde concupiſcentia cùm conceperit, parit
peccatum: peccatum verò cùm conſummatum fue-
rit, generat mortem.
16 Nolite itaque errare fratres mei dilectiſſimi.
17 Omne datum optimum, & omne donum perfe-
ctum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum,
apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis
obumbratio.
18 Voluntariè enim genuit nos verbo veritatis, vt
ſimus initium aliquod creaturæ eius.
‖ Prou. 19 Scitis fratres mei dilectiſſimi. ‖ Sit autem omnis
17. 27. homo

homo velox ad audiendum; tardus autem ad lo-
quendum, & tardus ad iram.
20 Ira enim viri, iuſtitiam Dei non operatur.
21 Propter quod abijcientes omnem immundi-
tiam, & abundantiam malitiæ, in manſuetudine
ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſaluare ani-
mas veſtras.
22 ‖ Eſtote autem factores verbi; & non auditores ‖ Matt. 7. 21. Rom. 2. 13.
tantùm, fallentes voſmetipſos.
23 Quia ſi quis auditor eſt verbi, & non factor:
hic comparabitur viro conſideranti vultum natiui-
tatis ſuæ in ſpeculo:
24 conſiderauit enim ſe, & abijt, & ſtatim oblitus
eſt qualis fuerit.
25 Qui autē perſpexerit in legē perfectam liberta-
tis, & permanſerit in ea, non auditor obliuioſus fa-
ctus, ſed factor operis: hic beatus in facto ſuo erit.
26 Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, non re-
frænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, hu-
ius vana eſt religio.
27 Religio munda & immaculata apud Deum &
Patrem, hæc eſt: Viſitare pupillos & viduas in tri-
bulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab
hoc ſæculo.

CAPVT II.

Monet ne perſonarum reſpectu moueantur: qui enim vnicum legis præceptum tranſgreditur, legis tranſgreſſor eſt: hortatur vt operibus miſericordiæ incumbant, oſtendens quòd homo per opera iuſtificetur: nam fides ſine operibus mortua eſt.

1 FRatres mei, nolite in perſonarum acceptione Leu. 19. 15.
habere fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti Deut. 1. 17. 16. 19.
gloriæ.

Prou. 2 Etenim ſi introierit in conuentum veſtrum vir
24. 23. Eccli. aureum annulum habens in veſte candida, introie-
42. 1. rit autem & pauper in ſordido habitu,
3 & intendatis in eum qui indutus eſt veſte præcla-
ra, & dixeritis ei: Tu ſede hîc benè: pauperi autem
dicatis: Tu ſta illic; aut ſede ſub ſcabello pedum
meorum:
4 nónne iudicatis apud voſmetipſos, & facti eſtis
iudices cogitationum iniquarum?
5 Audite fratres mei dilectiſſimi, nónne Deus ele-
git pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & here-
des regni, quod repromiſit Deus diligentibus ſe?
6 Vos autem exhonoraſtis pauperem. Nónne di-
uites per potentiam opprimunt vos, & ipſi trahunt
vos ad iudicia?
7 Nónne ipſi blaſphemant bonum nomen, quod
inuocatum eſt ſuper vos?
8 Si tamen legem perficitis regalem ſecundùm
‖ Leu. ſcripturas: ‖ Diliges proximum tuum ſicut teipſum:
19. 18. Matth. benè facitis:
22. 39. 9 ‖ ſi autem perſonas accipitis, peccatum opera-
Marc. 12. 31. mini, redarguti à lege quaſi tranſgreſſores.
Rom. 10 ‖ Quicumque autem totam legem ſeruauerit,
13. 9. Gal. 5. offendat autem in vno, factus eſt omnium reus.
14. 11 Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit &,
‖ Sup. 1. ‖ Matt. Non occides. Quòd ſi non mœchaberis, occides
5. 19. autem, factus es tranſgreſſor legis.
12 Sic loquimini, & ſic facite, ſicut per legem li-
bertatis incipientes iudicari.
13 Iudicium enim ſine miſericordia illi, qui non
fecit miſericordiam: ſuperexaltat autem miſericor-
dia iudicium.
14 Quid proderit fratres mei, ſi fidem quis dicat

habere, opera autem non habeat? Numquid pote-
rit fides ſaluare eum?
15 ‖ Si autem frater & ſoror nudi ſint, & indigeant ‖ 1. Ioh.
victu quotidiano, 3. 17.
16 dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace,
calefacimini & ſaturamini: non dederitis autem eis,
quæ neceſſaria ſunt corpori, quid proderit?
17 Sic & fides, ſi non habeat opera, mortua eſt in
ſemetipſa.
18 Sed dicet quis: Tu fidem habes, & ego opera
habeo. oſtende mihi fidem tuam ſine operibus: &
ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam.
19 Tu credis quoniam vnus eſt Deus: Benè facis:
& dæmones credunt, & contremiſcunt.
20 Vis autem ſcire ô homo inanis, quoniam fides
ſine operibus mortua eſt?
21 ‖ Abraham pater noſter, nònne ex operibus iu- ‖ Gen.
ſtificatus eſt, offerens Iſaac filium ſuum ſuper al- 22. 9.
tare?
22 Vides quoniam fides cooperabatur operibus il-
lius: & ex operibus fides conſummata eſt?
23 Et ſuppleta eſt Scriptura, dicens: ‖ Credidit ‖ Gen.
Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, 15. 6. Rom.
& amicus Dei appellatus eſt. 4. 3.
24 Videtis quoniam ex operibus iuſtificatur ho- Gal. 3. 6.
mo, & non ex fide tantùm? ‖ Ioſ.
25 Similiter ‖ & Rahab meretrix, nònne ex ope- 2. 4.
ribus iuſtificata eſt, ſuſcipiens nuntios, & alia via
eijciens?
26 Sicut enim corpus ſine ſpiritu mortuum eſt, ita
& fides ſine operibus mortua eſt.

Caput III.

Linguæ mala recenſet, quam difficillimum eſt rectè gubernare; ſubditque differentiam inter ſapientiam terrenam & cæleſtem.

Matth. 23.8.1 1 NOlite plures magiſtri fieri fratres mei, ſcientes quoniam majus iudicium ſumitis.
2 In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit: hic perfectus eſt vir. poteſt etiam fræno circumducere totum corpus.
3 Si autē equis fræna in ora mittimus ad cōſentiendum nobis, & omne corpus illorum circūferimus.
4 Ecce & naues, cùm magnæ ſint, & à ventis validis minentur, circumferuntur à modico gubernaculo vbi impetus dirigentis voluerit.
5 Ita & lingua modicum quidem membrum eſt, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quàm magnam ſiluam incendit!
6 Et lingua ignis eſt, vniuerſitas iniquitatis. Lingua conſtituitur in membris noſtris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis noſtræ, inflammata à gehenna.
7 Omnis enim natura beſtiarum, & volucrum, & ſerpentium, & ceterorum domantur, & domita ſunt à natura humana:
8 linguam autem nullus hominum domare poteſt: inquietum malum, plena veneno mortifero.
9 In ipſa benedicimus Deum & Patrem: & in ipſa maledicimus homines, qui ad ſimilitudinem Dei facti ſunt.
10 Ex ipſo ore procedit benedictio, & maledictio. Non oportet fratres mei, hæc ita fieri.
11 Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amaram aquam?

12 Numquid poteſt, fratres mei, ficus vuas facere,
aut vitis ficus? Sic neque ſalſa dulcem poteſt face-
re aquam.
13 Quis ſapiens, & diſciplinatus inter vos? Oſten-
dat ex bona conuerſatione operationem ſuam in
manſuetudine ſapientiæ.
14 Quòd ſi zelum amarum habetis, & contentio-
nes ſint in cordibus veſtris: nolite gloriari, &
mendaces eſſe aduerſus veritatem.
15 non eſt enim iſta ſapientia deſurſum deſcen-
dens; ſed terrena, animalis, diabolica.
16 Vbi enim zelus & contentio: ibi inconſtantia,
& omne opus prauum.
17 Quæ autem deſurſum eſt ſapientia, primùm
quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadi-
bilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fru-
ctibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione.
18 Fructus autem iuſtitiæ, in pace ſeminatur, fa-
cientibus pacem.

CAPVT IV.

Concupiſcentijs non eſt obſequendum, ſed diabolo reſiſtendum, & Deo appropinquandum, mutuæq; Dilectioni ſtudendum, rebus incertis diuinæ prouidentiæ commiſſis.

1 VNde bella & lites in vobis? Nónne hinc?
ex concupiſcentijs veſtris, quæ militant in
membris veſtris?
2 Concupiſcitis, & non habetis: occiditis, & zela-
tis: & non poteſtis adipiſci: litigatis, & belligeratis,
& non habetis, propter quòd non poſtulatis.
3 Petitis, & non accipitis: eò quòd malè petitis:
vt in concupiſcentijs veſtris inſumatis.
4 Adulteri, neſcitis quia amicitia huius mundi,

inimica eſt Dei? Quicumque ergo voluerit amicus
eſſe ſæculi huius, inimicus Dei conſtituitur.
5 An putatis quia inaniter ſcriptura dicat: Ad in-
uidiam concupiſcit ſpiritus, qui habitat in vobis?
6 Majorem autem dat gratiam. Propter quod di-
‖ Prou. 3. 34. cit: ‖ Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat
gratiam.
7 Subditi ergo eſtote Deo: reſiſtite autem diabo-
lo, & fugiet à vobis.
8 Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis.
Emundate manus, peccatores: & purificate corda,
duplices animo.
9 Miſeri eſtote, & lugete, & plorate: riſus veſter in
luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem.
‖ 1. Pet. 5. 6. 10 ‖ Humiliamini in conſpectu Domini, & exalta-
bit vos.
11 Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detra-
hit fratri, aut qui iudicat fratrem ſuum, detrahit le-
gi, & iudicat legem. Si autem iudicas legem: non
es factor legis, ſed judex.
12 Vnus eſt legiſlator, & judex, qui poteſt perde-
re, & liberare.
‖ Rom 14. 4. 13 ‖ Tu autem quis es, qui judicas proximum? Ec-
ce nunc qui dicitis: Hodie, aut craſtino ibimus in
illam ciuitatem, & faciemus ibi quidem annum, &
mercabimur, & lucrum faciemus:
14 qui ignoratis quid erit in craſtino.
15 Quæ eſt enim vita veſtra? vapor eſt ad modi-
cum parens, & deinceps exterminabitur. Pro eo
vt dicatis: Si Dominus voluerit; &: Si vixerimus,
faciemus hoc, aut illud.
16 Nunc autem exultatis in ſuperbijs veſtris. Om-
nis exultatio talis, maligna eſt.

17 Scienti igitur bonum facere, & non facienti,
peccatum eſt illi.

Capvt V.

Diuitibus pauperum oppreſſoribus grauem comminatur vltionem, pauperes verò ad longanimitatem hortatur: iuramentum fugiendum, & infirmi à presbyteris oleo vngendi, ac peccata inuicem confitenda: quàm efficax ſit iuſti oratio: errantes ad veritatem ſunt reducendi.

1 Agite nunc diuites, plorate vlulantes in mi-
ſerijs veſtris, quæ aduenient vobis.
2 Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt: & veſtimenta
veſtra à tineis comeſta ſunt.
3 Aurum & argentum veſtrum æruginauit: & æru-
go eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit
carnes veſtras ſicut ignis. Theſaurizaſtis vobis iram
in nouiſſimis diebus.
4 Ecce merces operariorum, qui meſſuerunt
regiones veſtras, quæ fraudata eſt à vobis, clamat:
& clamor eorum in aures Domini ſabaoth in-
troiuit.
5 Epulati eſtis ſuper terram, & in luxurijs enutri-
ſtis corda veſtra, in die occiſionis.
6 Addixiſtis, & occidiſtis iuſtum, & non reſtitit
vobis.
7 Patientes igitur eſtote fratres, vſque ad aduen-
tum Domini. Ecce agricola expectat pretioſum
fructum terræ, patienter ferens donec accipiat
temporaneum, & ſerotinum.
8 Patientes igitur eſtote & vos, & confirmate cor-
da veſtra: quoniam aduentus Domini appropin-
quauit.

9 Nolite ingemiſcere fratres in alterutrum, vt non
iudicemini. Ecce iudex ante januam aſſiſtit.
10 Exemplum accipite, fratres, exitus mali, labo-
ris, & patientiæ, Prophetas: qui locuti ſunt in no-
mine Domini.
11 Ecce beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt. Suffe-
rentiam Iob audiſtis, & finem Domini vidiſtis, quo-
niam miſericors Dominus eſt, & miſerator.
‖ Matt. 5. 34. 12 Ante omnia autem fratres mei ‖ nolite iurare,
neque per cælum, neque per terram, neque aliud
quodcumque iuramentum. Sit autem ſermo ve-
ſter: Eſt, eſt: Non, non: vt non ſub iudicio decidatis.
13 Triſtatur aliquis veſtrûm? oret: Æquo animo
eſt? pſallat.
14 Infirmatur quis in vobis? inducat preſbyteros
Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo
in nomine Domini:
15 & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit
eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.
16 Confitemini ergo alterutrum peccata veſtra, &
orate pro inuicem vt ſaluemini: multum enim va-
let deprecatio iuſti aſſidua.
‖ 3. Reg 17. 1. Luc. 4. 25. 17 Elias homo erat ſimilis nobis paſſibilis: ‖ &
oratione orauit vt non plueret ſuper terram, &
non pluit annos tres, & menſes ſex.
18 Et rurſum orauit: & cælum dedit pluuiam, &
terra dedit fructum ſuum.
19 Fratres mei, ſi quis ex vobis errauerit à veritate,
& conuerterit quis eum:
20 ſcire debet, quoniam qui conuerti fecerit pec-
catorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius
à morte, & operiet multitudinem peccatorum.

EPISTOLA
BEATI PETRI APOSTOLI
PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

Gratias Deo agit de vocatione ad fidem & vitam æternam,quæ tamen per multas tribulationes acquiritur , de qua Prophetæ vaticinati ſunt : hortatur eos ad vitæ munditiem, vt qui Chriſti ſanguine redempti ſunt.

1 PETRVS Apoſtolus Ieſu Chri-
ſti , electis aduenis diſperſio-
nis Ponti, Galatiæ, Cappado-
ciæ, Aſiæ, & Bithyniæ ,
2 ſecundùm præſcientiam Dei
Patris , in ſanctificationem Spi-
ritus, in obedientiam , & aſperſionem ſangui-
nis Ieſu Chriſti : Gratia vobis & pax multipli-
cetur.
3 ‖ Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu ‖ 2.Cor.
Chriſti , qui ſecundùm miſericordiam ſuam ma- 1. 3. Epheſ.
gnam regenerauit nos in ſpem viuam , per reſurre- 1. 3.
ctionem Ieſu Chriſti ex mortuis,
4 in hereditatem incorruptibilem , & incontami-
natam , & immarceſcibilem , conſeruatam in cælis
in vobis,
5 qui in virtute Dei cuſtodimini per fidem in ſalu-
tem, paratam reuelari in tempore nouiſſimo.
6 In quo exultabis, modicum nunc ſi oportet con-
triſtari in varijs tentationibus :

7 vt probatio veſtræ fidei multò pretioſior aurò
(quod per ignem probatur) inueniatur in laudem,
& gloriam, & honorem, in reuelatione Ieſu Chriſti:
8 quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc
quoque non videntes creditis: credentes autem
exultabitis lætitia inenarrabili, & glorificata.
9 reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem anima-
rum.
10 De qua ſalute exquiſierunt, atque ſcrutati ſunt
Prophetæ, qui de futura in vobis gratia propheta-
uerunt:
11 ſcrutantes in quod vel quale tempus ſignifica-
ret in eis Spiritus Chriſti: prænuntians eas quæ in
Chriſto ſunt paſſiones, & poſteriores glorias:
12 quibus reuelatum eſt, quia non ſibimetipſis,
vobis autem miniſtrabant ea, quæ nunc nuntiata
ſunt vobis per eos qui euangelizauerunt vobis,
Spiritu ſanctо miſſo de cælo, in quem deſiderant
Angeli proſpicere.
13 Propter quod ſuccincti lumbos mentis veſtræ,
ſobrij perfectè ſperate in eam, quæ offertur vobis,
gratiam, in reuelationem Ieſu Chriſti:
14 quaſi filij obedientiæ, non configurati priori-
bus ignorantiæ veſtræ deſiderijs:
15 ſed ſecundùm eum, qui vocauit vos, Sanctum;
& ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis:
‖ Leu. 11. 44. 16 quoniam ſcriptum eſt: ‖ Sancti eritis, quoniam
19. 2. 20. 7. ego Sanctus ſum.
‖ Deut. 10. 17. 17 Et ſi patrem inuocatis eum, qui ‖ ſine acceptio-
Rom. 2. 11. ne perſonarum iudicat ſecundùm vniuſcuiuſque
Gal. 2. 6. opus, in timore incolatus veſtri tempore conuer-
ſamini.
18 Scientes quòd non corruptibilibus auro vel ar-

gento redempti eſtis de veſtra conuerſatione pa-
ternæ traditionis:
19 ‖ ſed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati ‖ 1. Cor. 6. 10. 7. 23.
Chriſti, & incontaminati:
20 præcogniti quidem ante mundi conſtitutionẽ, Heb. 9. 12.
manifeſtati autẽ nouiſſimis tẽporibus propter vos, 1. Ioan. 1. 7.
21 qui per ipſum fideles eſtis in Deo, qui ſuſcitauit Apoc. 1. 5.
eum à mortuis, & dedit ei gloriam, vt fides veſtra,
& ſpes eſſet in Deo:
22 Animas veſtras caſtificantes in obedientia cha-
ritatis, in fraternitatis amore, ſimplici ex corde in-
uicem diligite attentiùs:
23 renati nõ ex ſemine corruptibili, ſed incorrupti-
bili per verbũ Dei viui, & permanentis in æternũ.
24 ‖ quia omnis caro vt fœnum: & omnis gloria ‖ Eccli. 14. 4.
eius tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos Iſai. 40. 6.
eius decidit. Iac. 1. 10.
25 Verbum autem Domini manet in æternũ. hoc
eſt autem verbum, quod euangelizatum eſt in vos.

CAPVT II.

Excluſa omni fictione, regenerati ad Chriſtum lapidem viuum accedant credentes, qui ſunt genus electum, cùm priùs eſſent populus abjectus: hortatur vt tamquam peregrini ab omnibus mundanis abſtineant, ſuperioribus obtemperent, afflictionéſque ad Chriſti imitationem ferant.

1 DEponentes igitur omnem malitiam, & om- Rom. 6. 4.
nem dolum, & ſimulationes, & inuidias, & Ephes. 4. 22.
omnes detractiones, Col. 3. 8.
2 ſicut modò geniti infantes, rationabile, ſine do- Heb. 12. 1.
lo lac concupiſcite; vt in eo creſcatis in ſalutem:
3 ſi tamen guſtaſtis quoniam dulcis eſt Dominus.

4 Ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum, & honorificatum:
5 & ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini, domus ſpiritualis, ſacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum.
‖ *Iſai. 28. 16. Rom. 9. 33.* 6 Propter quod continet Scriptura: ‖Ecce pono in Sion lapidem ſummum angularem, electū, pretioſum: & qui crediderit in eum, non confundetur.
7 Vobis igitur honor credentibus: non credentibus autem, ‖ lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli,
‖ *Pſal. 117. 22. Iſa. 8. 14. Matth. 21. 22. Act. 4. 11.*
8 & lapis offenſionis, & petra ſcandali, his qui offendunt verbo, nec credunt in quo & poſiti ſunt.
9 Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis: vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum.
‖ *Oſee 2. 24. Rom. 9. 25.* 10 ‖ Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non conſecuti miſericordiam, nunc autem miſericordiam conſecuti.
‖ *Rom. 13. 14. Gal. 5. 16.* 11 ‖ Chariſſimi, obſecro vos tamquam aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam,
12 conuerſationem veſtram inter gentes habentes bonam: vt in eo, quòd detrectant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum in die viſitationis.
‖ *Rom. 13. 1.* 13 ‖ Subiecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum: ſiue regi, quaſi præcellenti;

14 ſiue ducibus, tamquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum:
15 quia ſic eſt voluntas Dei, vt benè facientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam:
16 quaſi liberi, & non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem, ſed ſicut ſerui Dei.
17 Omnes honorate: ‖ fraternitatem diligite: ‖ Rom 12.10.
Deum timete: Regem honorificate.
18 ‖ Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis, ‖ Ephes 6.5.
non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Col. 3.
19 Hæc eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcien- 22. Tit. 2. 9
tiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſtè.
20 Quæ enim eſt gloria, ſi peccantes, & colaphizati ſuffertis? Sed ſi benè facientes patienter ſuſtinetis; hæc eſt gratia apud Deum.
21 In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eius.
22 ‖ qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt do- ‖ Iſa. 53. 9.
lus in ore eius:
23 qui cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè:
24 ‖ qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ‖ 1. Ioã. 3. 5.
ſuper lignum: vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus: Iſa. 53.
cuius liuore ſanati eſtis. 5.
25 Eratis enim ſicut oues errantes, ſed conuerſi eſtis nunc ad paſtorem & epiſcopum animarum veſtrarum.

CAPVT III.

De mutua inter coniuges conuerſatione, & mulierum ornatu: hortatur ad varias virtutes, vtq; Chriſti

exemplo ferant aduerſa: & quod per Baptiſmum
ſaluamur in ſimilitudinem eorum qui in arca Noë
ſaluabantur.

Epheſ. 5.25. Col. 3. 18. 1 SImiliter & mulieres ſubditæ ſint viris ſuis: vt
& ſi qui non credunt verbo, per mulierum
conuerſationem ſine verbo lucrifiant,
2 conſiderantes in timore caſtam conuerſatio-
nem veſtram.
‖ 1.Tim 2.9. 3 ‖ Quarum non ſit extrinſecus capillatura, aut
circumdatio auri, aut indumenti veſtimentorum
cultus:
4 ſed qui abſconditus eſt cordis homo, in incorru-
ptibilitate quieti & modeſti ſpiritus, qui eſt in con-
ſpectu Dei locuples.
5 Sic enim aliquando & ſanctæ mulieres, ſperan-
tes in Deo, ornabant ſe, ſubjectæ proprijs viris.
‖ Gen. 18.12. 6 ‖ Sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum eum
vocans: cuius eſtis filiæ benefacientes, & non per-
timentes vllam perturbationem.
‖ 1.Cor. 7.3. 7 ‖ Viri ſimiliter cohabitantes ſecundùm ſcien-
tiam, quaſi infirmiori vaſculo muliebri impartien-
tes honorem, tamquam & coheredibus gratiæ vi-
tæ: vt non impediantur orationes veſtræ.
8 In fine autem, omnes vnanimes, compatientes,
fraternitatis amatores, miſericordes, modeſti, hu-
miles:
‖ Prou. 17.13. Rom. 12.17. 1.Theſ. 5.15. 9 ‖ non reddentes malum pro malo, nec maledi-
ctum pro maledicto, ſed è contrariò benedicentes:
quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem heredi-
tate poſſideatis.
‖ Pſal. 33.13. 10 ‖ Qui enim vult vitam diligere, & dies videre
bonos, coërceat linguam ſuam a malo, & labia eius
ne loquantur dolum.

11 ‖ Declinet à malo, & faciat bonum: inquirat ‖ Iſa. 1. 16.
pacem, & ſequatur eam:
12 Quia oculi Domini ſuper juſtos, & aures eius
in preces eorum: Vultus autem Domini ſuper fa-
cientes mala.
13 Et quis eſt qui vobis noceat, ſi boni æmulatores
fueritis?
14 ‖ Sed & ſi quid patimini propter iuſtitiam, bea- ‖ Matt.
ti. Timorem autem eorum ne timueritis, & non 5. 10.
conturbemini.
15 Dominum autem Chriſtum ſanctificate in cor-
dibus veſtris, parati ſemper ad ſatisfactionem omni
poſcenti vos rationem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe.
16 ‖ ſed cum modeſtia, & timore, conſcientiam ‖ Sup.
habentes bonam: vt in eo, quòd detrahunt vobis, 2. 12.
confundantur, qui calumniantur veſtram bonam
in Chriſto conuerſationem.
17 Melius eſt enim benefacientes (ſi voluntas
Dei velit) pati, quàm malefacientes.
18 ‖ quia & Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris ‖ Rom.
mortuus eſt, juſtus pro iniuſtis, vt nos offerret 5. 6. Heb. 9.
Deo, mortificatus quidem carne, viuificatus autem 28.
ſpiritu.
19 In quo & his, qui in carcere erant, ſpiritibus ve-
niens prædicauit:
20 qui increduli fuerant aliquando, ‖ quando ex- ‖ Gen.
pectabant Dei patientiam in diebus Noë, cùm fa- 7. 7.
bricaretur arca: in qua pauci, id eſt octo animæ ſal- Matth. 24. 37.
uæ factæ ſunt per aquam. Luc. 17.
21 Quod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit ba- 26.
ptiſma: non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcien-
tiæ bonæ interrogatio in Deum per reſurrectionem
Ieſu Chriſti,

22 qui eſt in dextera Dei, deglutiens mortem vt
vitæ æternæ heredes efficeremur: profectus in cæ-
lum, ſubjectis ſibi angelis, & poteſtatibus, & vir-
tutibus.

Capvt IV.

Chriſti morte redemptos hortatur vt pergant præterita deuitare peccata; incumbentes orationibus ac mutuæ dilectioni, ſemper omnia in Dei gloriam referentes, & gaudentes ſi propter Chriſtum pati oporteat.

1 CHriſto igitur paſſo in carne, & vos eadem
cogitatione armamini, quia qui paſſus eſt in
carne, deſijt à peccatis:
‖ Eph. 4. 23. 2 ‖ Vt iam non deſiderijs hominum, ſed volun-
tati Dei, quod reliquum eſt in carne viuat tem-
poris.
3 Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem
Gentium conſummandam, his qui ambulaue-
runt in luxurijs, deſiderijs, vinolentijs, comeſſa-
tionibus, potationibus, & illicitis idolorum cul-
tibus.
4 In quo admirantur non concurrentibus vo-
bis in eamdem luxuriæ confuſionem, blaſphe-
mantes.
5 Qui reddent rationem ei, qui paratus eſt iudica-
re viuos & mortuos.
6 Propter hoc enim & mortuis euangelizatum
eſt: vt iudicentur quidem ſecundùm homi-
nes in carne, viuant autem ſecundùm Deum in
Spiritu.
7 Omnium autem finis appropinquauit. Eſtote
itaque prudentes, & vigilate in orationibus.
8 Ante omnia autem, mutuam in vobiſmet-
ipſis charitatem continuam habentes: quia
‖ charitas

charitas operit multitudinem peccatorum.
9 Hoſpitales inuicem ſine murmuratione.
10 ‖ Vnuſquiſque, ſicut accepit gratiam, in alter- *‖ Prou.*
utrum illam adminiſtrantes, ſicut boni ‖ diſpen- *10. 12.*
ſatores multiformis gratiæ Dei. *Rom.*
11 Si quis loquitur, quaſi ſermones Dei: ſi quis *12. 11. Heb. 13.*
miniſtrat, tamquam ex virtute, quam adminiſtrat *2. Phi-*
Deus: vt in omnibus honorificetur Deus per Ie- *lipp. 2.*
ſum Chriſtum: cui eſt gloria, & imperium in ſæ- *14. ‖ Rom.*
cula ſæculorum: Amen. *12 6.*
12 Chariſſimi, nolite peregrinari in feruore, qui *1. Cor.*
ad tentationem vobis fit, quaſi noui aliquid vobis *4. 2.*
contingat:
13 ſed communicantes Chriſti paſſionibus gaude-
te, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exul-
tantes.
14 Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eri-
tis: quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis
Dei, & qui eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcit.
15 Nemo autem veſtrûm patiatur vt homicida,
aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor.
16 Si autem vt Chriſtianus, non erubeſcat: glori-
ficet autem Deum in iſto nomine.
17 quoniam tempus eſt vt incipiat iudicium à do-
mo Dei. Si autem primùm à nobis: quis finis eo-
rum, qui non credunt Dei Euangelio?
18 ‖ Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator *‖ Prou.*
vbi parebunt? *11. 31.*
19 Itaque & hi, qui patiuntur ſecundùm volunta-
tem Dei, fideli Creatori commendent animas ſuas
benefactis.

Caput V.

Seniores orat vt verbo & exemplo paſcant gregem Dei, iuniores autem illis ſubditi ſint: hortatur omnes vt ſeſe demittant, diuinæ curæ totos ſe tradentes, & in ſobrietate ac fide diabolo reſiſtentes.

1 SEniores ergo, qui in vobis ſunt, obſecro, con-
ſenior & teſtis Chriſti paſſionum: qui & eius,
quæ in futuro reuelanda eſt, gloriæ communica-
tor:
2 paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, prouiden-
tes non coactè, ſed ſpontaneè ſecundùm Deum:
neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè:
3 neque vt dominantes in cleris, ſed forma facti
gregis ex animo.
4 & cùm apparuerit princeps paſtorum, percipie-
tis immarceſcibilem gloriæ coronam.
5 Similiter adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus.
‖ Rom. 12. 10. ‖ Omnes autem inuicem humilitatem inſinuate,
‖ Iac. 4. 6. ‖ quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat
gratiam.
6 Humiliamini igitur ſub potenti manu Dei, vt
vos exaltet in tempore viſitationis:
‖ Pſal. 54. 23. Matt. 6. 25. Luc. 12. 22. 7 ‖ omnem ſolicitudinem veſtram proiicientes in
eum, quoniam ipſi cura eſt de vobis.
8 Sobrij eſtote, & vigilate: quia aduerſarius ve-
ſter diabolus tamquam leo rugiens circuit, quæ-
rens quem deuoret:
9 cui reſiſtite fortes in fide: ſcientes eandem paſ-
ſionem ei, quæ in mundo eſt, veſtræ fraternitati
fieri.
10 Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in
æternam ſuam gloriam in Chriſto Ieſu, modicum

paſſos ipſe perficiet, confirmabit, ſolidabítque.
11 Ipſi gloria, & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen.
12 Per Siluanum fidelem fratrem vobis, vt arbitror, breuiter ſcripſi: obſecrans & conteſtans, hanc eſſe veram gratiam Dei, in qua ſtatis.
13 Salutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus.
14 Salutate inuicem in oſculo ſancto. Gratia vobis omnibus, qui eſtis in Chriſto Ieſu. Amen.

EPISTOLA
BEATI PETRI APOSTOLI
SECVNDA.

Capvt Primvm.

Hortatur vt memores maximorum quæ à Deo acceperunt donorum, per varias ſcandant virtutes, vt ſic introitus in regnum Domini illis miniſtretur: dicitque ſe breui moriturum, & ſuæ doctrinæ certitudinem oſtendit ex Chriſto doctore, quem & vox Patris & Prophetæ commendarunt.

1 Simon Petrus, ſeruus & Apoſtolus Ieſu Chriſti, iis qui coæqualem nobiſcum ſortiti ſunt fidem in iuſtitia Dei noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti.
2 Gratia vobis & pax adimpleatur in cognitione Dei, & Chriſti Ieſu Domini noſtri:
3 quomodo omnia nobis diuinæ virtutis ſuæ, quæ ad vitam & pietatem donata ſunt, per cognitionem eius qui vocauit nos propria gloria & virtute,
4 per quem maxima & pretioſa nobis promiſſa

donauit: vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes
naturæ: fugientes eius, quæ in mundo eſt, concu-
piſcentiæ corruptionem.
5 Vos autem curam omnem ſubinferentes, mi-
niſtrate in fide veſtra virtutem, in virtute autem
ſcientiam,
6 in ſcientia autem abſtinentiam, in abſtinentia
autem patientiam, in patientia autem pietatem,
7 in pietate autem amorem fraternitatis, in amo-
re autem fraternitatis charitatem.
8 Hæc enim ſi vobiſcum adſint, & ſuperent; non
vacuos, nec ſine fructu vos conſtituent in Domini
noſtri Ieſu Chriſti cognitione.
9 Cui enim non præſtò ſunt hæc, cæcus eſt, & ma-
nu tentans, obliuionem accipiens purgationis ve-
terum ſuorum delictorum.
10 Quapropter fratres magis ſatagite, vt per bona
opera certam veſtram vocationem & electionem
faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis ali-
quando.
11 Sic enim abundanter miniſtrabitur vobis introi-
tus in æternum regnum Domini noſtri, & Saluato-
ris Ieſu Chriſti.
12 Propter quod incipiam vos ſemper commone-
re de his; & quidem ſcientes & confirmatos vos in
præſenti veritate.
13 Iuſtum autem arbitror quamdiu ſum in hoc ta-
bernaculo, ſuſcitare vos in commonitione:
14 certus quòd velox eſt depoſitio tabernaculi
mei, ſecundùm quod & Dominus noſter Ieſus
‖ Ioan. 21, 19. Chriſtus ‖ ſignificauit mihi.
15 Dabo autem operam & frequenter habere vos
poſt obitum meum, vt horum memoriam faciatis.

16 ‖ Non enim doctas fabulas ſecuti, notam feci- ‖ 1. Cor. 1. 17.
mus vobis Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem &
præſentiam: ſed ſpeculatores facti illius magnitu-
dinis.
17 Accipiens enim à Deo Patre honorem & glo-
riam, voce delapſa ad eum huiuſcemodi à magnifi-
ca gloria: ‖ Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mi- ‖ Mat. 17. 5.
hi complacui, ipſum audite.
18 Et hanc vocem nos audiuimus de cælo alla-
tam, cùm eſſemus cum ipſo in monte ſancto.
19 Et habemus firmiorem propheticum ſermo-
nem: cui benefacitis attendentes, quaſi lucernæ
lucenti in caliginoſo loco, donec dies eluceſcat, &
lucifer oriatur in cordibus veſtris:
20 hoc primùm intelligentes, ‖ quòd omnis pro- ‖ 2. Ti. 3. 16.
phetia Scripturæ propria interpretatione non fit.
21 Non enim voluntate humana allata eſt ali-
quando prophetia: ſed Spiritu ſancto inſpirati, lo-
cuti ſunt ſancti Dei homines.

CAPVT II.

*Pſeudoprophetæ multos ſeducent, verùm acriter pu-
nientur, ſicut de malis actum eſt tempore diluuij, &
de Sodomitis: proſequitur autem prauos mores ho-
rum, quos admodum effuſos dicit in libidinem.*

1 FVerunt verò & pſeudoprophetæ in populo,
ſicut & in vobis erunt magiſtri mendaces,
qui introducent ſectas perditionis, & eum, qui
emit eos, Dominum negant, ſuperducentes ſibi
celerem perditionem.
2 Et multi ſequentur eorum luxurias, per quos
via veritatis blaſphemabitur:
3 & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabun-

tur: quibus iudicium iam olim non ceſſat; & per-
ditio eorum non dormitat.
‖ *Iob. 4. 18.* 4 ‖ Si enim Deus angelis peccantibus non peper-
Iud. 6. cit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum
tradidit cruciandos, in iudicium reſeruari.
‖ *Gen. 7. 1.* 5 Et originali mundo non pepercit, ‖ ſed octauum
Noë iuſtitiæ præconem cuſtodiuit, diluuium mun-
do impiorum inducens.
‖ *Gen. 19. 25.* 6 ‖ Et ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum
in cinerem redigens, euerſione damnauit: exem-
plum eorum, qui impiè acturi ſunt, ponens:
7 & iuſtum Lot oppreſſum à nefandorum injuria
ac luxurioſa conuerſatione eripuit:
8 aſpectu enim, & auditu iuſtus erat: habitans
apud eos, qui de die in diem animam iuſtam iniquis
operibus cruciabant.
9 Nouit Dominus pios de tentatione eripere: ini-
quos verò in diem iudicij reſeruare cruciandos:
10 magis autem eos, qui poſt carnem in concu-
piſcentia immunditiæ ambulant, dominationém-
que contemnunt, audaces, ſibi placentes, ſectas
non metuunt introducere blaſphemantes:
11 vbi angeli fortitudine & virtute cùm ſint ma-
jores, non portant aduerſum ſe execrabile judi-
cium.
12 Hi verò velut irrationabilia pecora, naturaliter
in captionem & in perniciem in his quæ ignorant
blaſphemantes in corruptione ſua peribunt,
13 percipientes mercedem injuſtitiæ, voluptatem
exiſtimantes diei delicias: coinquinationes, & ma-
culæ delicijs affluentes, in conuiuiis ſuis luxurian-
tes vobiſcum,
14 oculos habentes plenos adulterij, & inceſſabi-

lis delicti. Pellicientes animas inſtabiles, cor exer-
citatum auaritia habentes, maledictionis filij:
15 derelinquentes rectam viam errauerunt, ‖ ſe- ‖ Iud. 11.
cuti viam Balaam ex Boſor, qui mercedem iniqui-
tatis amauit:
16 correptionem verò habuit ſuæ veſaniæ: ſubiu-
gale mutum animal, ‖ hominis voce loquens, pro- ‖ Nu. 22. 23.
hibuit prophetæ inſipientiam.
17 Hi ſunt fontes ſine aqua, & nebulæ turbini-
bus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reſer-
uatur.
18 Superba enim vanitatis loquentes, pelliciunt
in deſideriis carnis luxuriæ eos, qui paululùm ef-
fugiunt, qui in errore conuerſantur:
19 libertatem illis promittentes, cùm ipſi ſerui ſint
corruptionis: ‖ à quo enim quis ſuperatus eſt, hu- ‖ Ioan. 8. 34.
ius & ſeruus eſt. Rom 6. 16. 20.
20 Si enim refugientes coinquinationes mundi in Heb. 6. 4.
cognitione Domini noſtri, & Saluatoris Ieſu Chri-
ſti, his rurſus implicati ſuperantur: facta ſunt eis ‖ Mat. 12. 45.
‖ poſteriora deteriora prioribus.
21 Melius enim erat illis non cognoſcere viam iu-
ſtitiæ, quàm poſt agnitionem, retrorſum con-
uerti ab eo, quod illis traditum eſt, ſancto man-
dato.
22 Contigit enim eis illud veri prouerbij: ‖ Canis ‖ Prou. 26. 11.
reuerſus ad ſuum vomitum; & Sus lota in voluta-
bro luti.

Capvt III.

Propter quoſdam illuſores ſecundum Domini aduentum negantes, aſtruit futuram mundi renouationem, cùm breui & inſperatò Dominus adueniet: ad cu-

ius aduentum monet vt ſe præparent, laudans Pauli ſcripta quæ indocti deprauant.

1 HAnc ecce vobis, chariſſimi, ſecundam ſcribo epiſtolam, in quibus veſtram excito in commonitione ſinceram mentem:
2 vt memores ſitis eorum, quæ prædixi, verborum à ſanctis Prophetis, & Apoſtolorum veſtrorum, præceptorum Domini & Saluatoris.
‖ 1 Ti. 4.1. 2.Tim. 3.1 Iud.18. 3 hoc primùm ſcientes, quòd venient ‖ in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores, iuxta proprias concupiſcentias ambulantes,
‖ Ezec. 12.27. 4 dicentes: ‖ Vbi eſt promiſſio, aut aduentus eius? ex quo enim patres dormierunt, omnia ſic perſeuerant ab initio creaturæ.
5 Latet enim eos hoc volentes, quòd cæli erant priùs, & terra, de aqua & per aquam conſiſtens Dei verbo:
6 per quę, ille tunc mundus aqua inundatus periit.
7 Cæli autem qui nunc ſunt, & terra, eodem verbo repoſiti ſunt, igni reſeruati in diem iudicij, & perditionis impiorum hominum.
8 Vnum verò hoc non lateat vos, chariſſimi, quia vnus dies apud Dominum ſicut mille anni, & mille anni ſicut dies vnus.
9 Non tardat Dominus promiſſionem ſuam, ſicut quidam exiſtimant: ſed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.
‖ 1.Th. 5.2. Apoc. 3.3.16. 15. 10 ‖ Adueniet autem dies Domini vt fur: in quo cæli magno impetu tranſient, elementa verò calore ſoluentur, terra autem & quæ in ipſa ſunt opera, exurentur.

11 Cùm igitur hæc omnia diſſoluenda ſint, quales
oportet vos eſſe in ſanctis conuerſationibus & pie-
tatibus,
12 expectantes & properantes in aduentum diei
Domini, per quem cæli ardentes ſoluentur, & ele-
menta ignis ardore tabeſcent?
13 ‖ Nouos verò cælos, & nouam terram ſecun- ‖ *Iſai. 65. 17. 66 22.*
dùm promiſſa ipſius expectamus, in quibus iuſtitia
habitat. *Apoc. 21. 1.*
14 Propter quod chariſſimi hæc exſpectantes, ſa-
tagite immaculati & inuiolati ei inueniri in pace.
15 & ‖ Domini noſtri longanimitatem, ſalutem ‖ *Rom. 2. 4.*
arbitremini: ſicut & chariſſimus frater noſter Pau-
lus ſecundùm datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis,
16 ſicut & in omnibus epiſtolis, loquens in eis de
his: in quibus ſunt quædam difficilia intellectu,
quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cete-
ras Scripturas, ad ſuam ipſorum perditionem.
17 Vos igitur fratres præſcientes cuſtodite: ne in-
ſipientium errore traducti excidatis à propria fir-
mitate.
18 creſcite verò in gratia, & in cognitione Domini
noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti. Ipſi gloria & nunc,
& in diem æternitatis. Amen.

EPISTOLA B. IOANNIS APOSTOLI PRIMA.

Capvt Primvm.

Ioannes quod de Chriſto vidit & audiuit, ijs annuntiat, vt vnà cum ipſo ſocientur Deo & Chriſto eius filio, cuius ſanguine hominum peccata mundantur: porrò qui ſe peccaſſe negat, Deum mendacem facit.

1 QVOD fuit ab initio, quod au-
diuimus, quod vidimus oculis
noſtris, quod perſpeximus, &
manus noſtræ contrectauerunt de verbo vitæ:
2 & vita manifeſtata eſt, &
vidimus, & teſtamur, & annuntiamus vobis vitam
æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis:
3 quod vidimus & audiuimus, annuntiamus vo-
bis; vt & vos ſocietatem habeatis nobiſcum, & ſo-
cietas noſtra ſit cum Patre, & cum Filio eius Ieſu
Chriſto.
4 Et hæc ſcribimus vobis, vt gaudeatis, & gaudium
veſtrum ſit plenum.
5 Et hæc eſt annuntiatio, quam audiuimus ab eo,
‖ Ioan. 8.12. & annuntiamus vobis: ‖ Quoniam Deus lux eſt, &
tenebræ in eo non ſunt vllæ.
6 Si dixerimus quoniam ſocietatem habemus

cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, &
veritatem non facimus. || Heb.
7 Si autem in luce ambulamus, ſicut & ipſe eſt in 9. 14.
luce; ſocietatem habemus ad inuicem, || & ſanguis 1. Pet. 1.
Ieſu Chriſti, Filij eius, emundat nos ab omni pec- 19. Apoc.
cato. 1. 5.
8 || Si dixerimus quoniam peccatum non habe- || 3. Reg. 8. 46.
mus; ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. 2. Par.
9 Si confiteamur peccata noſtra; fidelis eſt, & iu- 6. 36. Prou.
ſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet 20. 9.
nos ab omni iniquitate. Eccleſ.
10 Si dixerimus quoniam non peccauimus; men- 7. 21.
dacem facimus eum, & verbum eius non eſt in no-
bis.

CAPVT II.

Ieſus Chriſtus aduocatus noſter eſt apud Patrem, & propitiatio pro peccatis totius mundi: obſeruatione autem mandatorum Dei comprobatur vera Dei notitia ac dilectio: quod ſit vetus ac nouum mandatum: quis ſit in luce & in tenebris: varijs ſcribit ætatibus, reuocans à mundi dilectione & ab hæreticis, ac monens vt ſemel acceptæ fidei adhæreant, ſequentes ductum Spiritus ſancti.

1 Filioli mei, hæc ſcribo vobis, vt non peccetis.
Sed & ſi quis peccauerit, aduocatum habe-
mus apud Patrem, Ieſum Chriſtum iuſtum:
2 & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non
pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius
mundi.
3 Et in hoc ſcimus quoniam cognouimus eum, ſi
mandata eius obſeruemus.
4 Qui dicit ſe noſſe eum, & mandata eius non

cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt.
5 Qui autem ſeruat verbum eius, verè in hoc cha-
ritas Dei perfecta eſt: & in hoc ſcimus quoniam in
ipſo ſumus.
6 Qui dicit ſe in ipſo manere, debet, ſicut ille am-
bulauit, & ipſe ambulare.
7 Chariſſimi, non mandatum nouum ſcribo vo-
bis, ſed mandatum vetus, quod habuiſtis ab initio:
Mandatum vetus, eſt verbum quod audiſtis.
‖ *Ioan. 13. 34. 15. 12.* 8 ‖ Iterùm mandatum nouum ſcribo vobis, quod
verum eſt & in ipſo, & in vobis: quia tenebræ tran-
ſierunt, & verum lumen iam lucet.
9 Qui dicit ſe in luce eſſe, & fratrem ſuum odit, in
tenebris eſt vſque adhuc.
‖ *Infr. 3. 14.* 10 ‖ Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet,
& ſcandalum in eo non eſt.
11 Qui autem odit fratrem ſuum, in tenebris eſt,
& in tenebris ambulat, & neſcit quò eat: quia te-
nebræ obcæcauerunt oculos eius.
12 Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vo-
bis peccata propter nomen eius.
13 Scribo vobis patres, quoniam cognouiſtis eum,
qui ab initio eſt. Scribo vobis adoleſcentes, quo-
niam viciſtis malignum.
14 Scribo vobis infantes, quoniam cognouiſtis
patrem. Scribo vobis iuuenes, quoniam fortes eſtis,
& verbum Dei manet in vobis, & viciſtis mali-
gnum.
15 Nolite diligere mundum, neque ea quæ in
mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt cha-
ritas Patris in eo:
16 quoniam omne quod eſt in mundo, concupiſ-
centia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, &

ſuperbia vitæ: quæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo
eſt.
17 Et mundus tranſit, & concupiſcentia eius. Qui
autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.
18 Filioli, nouiſſima hora eſt: & ſicut audiſtis quia
Antichriſtus venit, & nunc Antichriſti multi facti
ſunt: vnde ſcimus, quia nouiſſima hora eſt.
19 Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis.
nam, ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique no-
biſcum: ſed vt manifeſti ſint quoniam non ſunt om-
nes ex nobis.
20 Sed vos vnctionem habetis à Sancto, & noſtis
omnia.
21 Non ſcripſi vobis quaſi ignorantibus veritatem,
ſed quaſi ſcientibus eam: & quoniam omne men-
dacium ex veritate non eſt.
22 Quis eſt mendax, niſi is qui negat quoniam Ie-
ſus eſt Chriſtus? Hic eſt Antichriſtus, qui negat Pa-
trem, & Filium.
23 Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet:
qui confitetur Filium, & Patrem habet.
24 Vos quod audiſtis ab initio, in vobis permaneat:
Si in vobis permanſerit quod audiſtis ab initio, &
vos in Filio & Patre manebitis.
25 Et hæc eſt repromiſſio, quam ipſe pollicitus eſt
nobis, vitam æternam.
26 Hæc ſcripſi vobis de his, qui ſeducunt vos.
27 Et vos vnctionem quam accepiſtis ab eo, ma-
neat in vobis. Et non neceſſe habetis vt aliquis do-
ceat vos: ſed ſicut vnctio eius docet vos de omni-
bus, & verum eſt, & non eſt mendacium. Et ſicut
docuit vos: manete in eo.
28 Et nunc filioli manete in eo: vt cùm apparuerit,

habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in
aduentu eius.
29 Si ſcitis quoniam iuſtus eſt, ſcitote quoniam &
omnis qui facit iuſtitiam, ex ipſo natus eſt.

CAPVT III.

De Dei erga nos charitate, & quomodo diſtinguantur qui ex Deo ſunt & qui ex diabolo: de dilectione & odio fratrum: qui mentis puritate & fide in Chriſtum quippiam à Deo petit, impetrat.

1 Videte qualem charitatem dedit nobis Pa-
ter, vt filij Dei nominemur & ſimus. Pro-
pter hoc mundus non nouit nos: quia non nouit eũ.
2 Chariſſimi, nunc filij Dei ſumus: & nondum ap-
paruit quid erimus. Scimus quoniam cùm appa-
ruerit, ſimiles ei erimus: quoniam videbimus eum
ſicuti eſt.
3 Et omnis qui habet hanc ſpem in eo, ſanctifi-
cat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt.
4 Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit:
& peccatum eſt iniquitas.
5 Et ſcitis quia ille apparuit vt peccata noſtra tol-
‖ Iſai. 53. 9. 1. Pet. 2. 22. leret: ‖ & peccatum in eo non eſt.
6 Omnis qui in eo manet, non peccat: & omnis
qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum.
7 Filioli, nemo vos ſeducat. Qui facit iuſtitiam,
iuſtus eſt: ſicut & ille iuſtus eſt.
‖ Ioan. 8. 44. 8 ‖ Qui facit peccatum, ex diabolo eſt: quoniam
ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius
Dei, vt diſſoluat opera diaboli.
9 Omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non fa-
cit: quoniam ſemen ipſius in eo manet, & non po-
teſt peccare, quoniam ex Deo natus eſt.

10 In hoc manifeſti ſunt filij Dei, & filij diaboli.
Omnis qui non eſt iuſtus, non eſt ex Deo, & qui
non diligit fratrem ſuum:
11 quoniam hæc eſt annuntiatio, quam audiſtis ab
initio, ‖ vt diligatis alterutrum. ‖ Ioan. 13. 34. 15. 12.
12 Non ſicut ‖ Cain, qui ex maligno erat, & occi-
dit fratrem ſuum. Et propter quid occidit eum? ‖ Gen. 4. 8.
Quoniam opera eius maligna erant: fratris autem
eius, iuſta.
13 Nolite mirari fratres, ſi odit vos mundus.
14 Nos ſcimus quoniam tranſlati ſumus de morte
ad vitam, quoniam diligimus fratres. ‖ Qui non di- ‖ Lev. 19. 17.
ligit, manet in morte: Sup. 2. 10.
15 omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Et
ſcitis quoniam omnis homicida non habet vitam
æternam in ſemetipſo manentem.
16 ‖ In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ‖ Ioan. 15. 13.
ille animam ſuam pro nobis poſuit: & nos debe-
mus pro fratribus animas ponere.
17 ‖ Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & vi- ‖ Iac. 2. 15.
derit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſe-
rit viſcera ſua ab eo: quomodo charitas Dei manet
in eo?
18 Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua,
ſed opere & veritate.
19 in hoc cognoſcimus quoniam ex veritate ſu-
mus: & in conſpectu eius ſuadebimus corda noſtra.
20 Quoniam ſi reprehenderit nos cor noſtrum:
major eſt Deus corde noſtro, & nouit omnia.
21 Chariſſimi, ſi cor noſtrum non reprehenderit
nos, fiduciam habemus ad Deum:
22 ‖ & quidquid petierimus, accipiemus ab eo: ‖ Mat. 21. 22.
quoniam mandata eius cuſtodimus, & ea,

quæ ſunt placita coram eo, facimus.
‖ Ioan. 23 ‖ Et hoc eſt mandatum eius: Vt credamus in
6. 29. 17. 3. nomine Filij eius Ieſu Chriſti: & ‖ diligamus alter-
‖ Ioan. utrum, ſicut dedit mandatum nobis.
13. 34. 15. 12. 24 Et qui ſeruat mandata eius, in illo manet, & ip-
ſe in eo: & in hoc ſcimus quoniam manet in nobis
de Spiritu, quem dedit nobis.

Capvt IV.

Qui ſpiritus ex Deo ſint, & qui non: cùm Deus ſua nos dilectione præuenerit, dato pro nobis Filio ſuo, debemus & nos Deum ac proximum diligere: perfecta autem charitas foras mittit timorem.

1 CHariſſimi, nolite omni ſpiritui credere, ſed
probate ſpiritus ſi ex Deo ſint: quoniam
multi pſeudoprophetæ exierunt in mundum.
2 In hoc cognoſcitur ſpiritus Dei: omnis ſpiritus
qui confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex
Deo eſt:
3 & omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex Deo non
eſt; & hic eſt Antichriſtus, de quo audiſtis quoniam
venit, & nunc iam in mundo eſt.
4 Vos ex Deo eſtis filioli, & viciſtis eum, quoniam
major eſt qui in vobis eſt, quàm qui in mundo.
‖ Ioan. 5 ‖ Ipſi de mundo ſunt: ideò de mundo loquun-
8. 47. tur, & mundus eos audit.
6 Nos ex Deo ſumus. Qui nouit Deum, audit nos:
qui non eſt ex Deo, non audit nos: in hoc cognoſci-
mus Spiritum veritatis, & ſpiritum erroris.
7 Chariſſimi, diligamus nos inuicem: quia chari-
tas ex Deo eſt. Et omnis qui diligit, ex Deo natus
eſt, & cognoſcit Deum.
8 Qui non diligit, non nouit Deum: quoniam
Deus charitas eſt.

9 In

9 In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam
‖ Filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, ‖ Ioan. 3. 16.
vt viuamus per eum.
10 In hoc eſt charitas: non quaſi nos dilexerimus
Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos, & miſit
Filium ſuum propitiationem pro peccatis noſtris.
11 Chariſſimi, ſi ſic Deus dilexit nos: & nos debe-
mus alterutrum diligere.
12 ‖ Deum nemo vidit vmquam. Si diligamus in- ‖ Ioan. 1. 18. 1. Tim. 6. 16.
uicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in no-
bis perfecta eſt.
13 In hoc cognoſcimus quoniam in eo manemus,
& ipſe in nobis: quoniam de Spiritu ſuo dedit no-
bis.
14 Et nos vidimus, & teſtificamur, quoniam Pater
miſit Filium ſuum Saluatorem mundi.
15 Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Fi-
lius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo.
16 Et nos cognouimus, & credidimus charitati,
quam habet Deus in nobis. Deus Charitas eſt: &
qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in
eo.
17 In hoc perfecta eſt charitas Dei nobiſcum, vt
fiduciam habeamus in die iudicij: quia ſicut ille eſt,
& nos ſumus in hoc mundo.
18 Timor non eſt in charitate: ſed perfecta chari-
tas foras mittit timorem: quoniam timor pœnam
habet. qui autem timet, non eſt perfectus in chari-
tate.
19 Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus
prior dilexit nos.
20 Si quis dixerit quoniam diligo Deum, & fra-
trem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non dili-

git fratrem ſuum quem videt, Deum, quem non vi-
det, quomodo poteſt diligere?
21 ‖ Et hoc mandatum habemus à Deo: vt qui di-
ligit Deum, diligat & fratrem ſuum.

‖ Ioan. 13. 34. 15. 12. Epheſ. 5. 2.

CAPVT V.

De natis ex Deo, veráque erga ipſum charitate: fides mundum vincit: tres in terra teſtantur Chriſtum verum hominem, & tres in cælo verum Dei filium, in quem credens habet vitam æternam: de peccato ad mortem, & non ad mortem.

1 OMnis qui credit, quoniam Ieſus eſt Chri-
ſtus, ex Deo natus eſt. Et omnis qui diligit
eum qui genuit, diligit & eum qui natus eſt ex eo.
2 In hoc cognoſcimus quoniam diligimus natos
Dei, cùm Deum diligamus, & mandata eius facia-
mus.
3 Hæc eſt enim charitas Dei, vt mandata eius cu-
ſtodiamus: & mandata eius grauia non ſunt.
4 Quoniam omne quod natum eſt ex Deo, vincit
mundum: & hæc eſt victoria, quæ vincit mundum,
fides noſtra.
5 ‖ Quis eſt, qui vincit mundum, niſi qui credit
quoniam Ieſus eſt filius Dei?
6 hic eſt, qui venit per aquam & ſanguinem, Ieſus
Chriſtus: non in aqua ſolùm, ſed in aqua & ſangui-
ne. Et Spiritus eſt, qui teſtificatur, quoniam Chri-
ſtus eſt veritas.
7 Quoniam tres ſunt, qui teſtimonium dant in cæ-
lo: Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus: & hi tres
vnum ſunt.
8 Et tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra: Spi-
ritus, & aqua, & ſanguis: & hi tres vnum ſunt.

‖ 1. Corint. 15. 57.

9 Si teſtimonium hominum accipimus, teſtimo-
nium Dei majus eſt: quoniam hoc eſt teſtimonium
Dei, quod majus eſt, quoniam teſtificatus eſt de Fi-
lio ſuo.
10 ‖ Qui credit in Filium Dei, habet teſtimonium ‖ Ioan. 3.36.
Dei in ſe. Qui non credit Filio, mendacem facit
eum: quia non credit in teſtimonium quod teſtifi-
catus eſt Deus de Filio ſuo.
11 Et hoc eſt teſtimonium, quoniam vitam æter-
nam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio eius eſt.
12 Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet
Filium, vitam non habet.
13 Hæc ſcribo vobis: vt ſciatis quoniam vitam ha-
betis æternam, qui creditis in nomine Filij Dei.
14 Et hæc eſt fiducia, quam habemus ad eum:
Quia quodcumque petierimus ſecundùm volunta-
tem eius, audit nos.
15 Et ſcimus quia audit nos quidquid petierimus:
ſcimus quoniam habemus petitiones quas poſtula-
mus ab eo.
16 Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum non
ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad
mortem. Eſt peccatum ad mortem: non pro illo di-
co vt roget quis.
17 Omnis iniquitas, peccatum eſt: & eſt peccatum
ad mortem.
18 Scimus quia omnis qui natus eſt ex Deo, non
peccat: ſed generatio Dei conſeruat eum, & mali-
gnus non tangit eum.
19 Scimus quoniam ex Deo ſumus: & mundus
totus in maligno poſitus eſt.
20 Et ſcimus quoniam Filius Dei venit, ‖ & de- ‖ Luc. 24.45.
dit nobis ſenſum vt cognoſcamus verum Deum,

& ſimus in vero Filio eius. Hic eſt verus Deus, &
vita æterna.
21 Filioli, cuſtodite vos à ſimulacris. Amen.

EPISTOLA
B. IOANNIS APOSTOLI
SECVNDA.

Electam hanc eiúſque filios in charitate & fide confirmat, ne ab hæreticis ſeducantur; idque paucis; cetera ſeruans donec ad eos veniat.

1 SENIOR Electæ dominæ, & natis eius,
quos ego diligo in veritate, & non ego ſo-
lus, ſed & omnes qui cognouerunt veri-
tatem,
2 propter veritatem quæ permanet in nobis, & no-
biſcum erit in æternum.
3 Sit vobiſcum gratia, miſericordia, pax à Deo Pa-
tre, & à Chriſto Ieſu Filio Patris, in veritate & cha-
ritate.
4 Gauiſus ſum valdè, quoniam inueni de filijs tuis
ambulantes in veritate, ſicut mandatum accepimus
à Patre.
5 Et nunc rogo te domina, non tamquam manda-
tum nouum ſcribens tibi, ſed quod habuimus ab
‖ Ioan. initio, ‖ vt diligamus alterutrum.
13. 34. 6 Et hæc eſt charitas, vt ambulemus ſecundùm
15. 12. mandata eius. Hoc eſt enim mandatum, vt quem-
admodum audiſtis ab initio, in eo ambuletis:
7 quoniam multi ſeductores exierunt in mun-
dum, qui non confitentur Ieſum Chriſtum veniſſe

in carnem : hic eſt ſeductor, & antichriſtus.
8 Videte voſmetipſos, ne perdatis quæ operati
eſtis : ſed vt mercedem plenam accipiatis.
9 Omnis qui recedit,& non permanet in doctrina
Chriſti, Deum non habet : qui permanet in doctri-
na, hic & Patrem & Filium habet.
10 Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non af-
fert, nolite recipere eum in domum, nec AVE ei
dixeritis.
11 Qui enim dicit illi AVE, communicat operibus
eius malignis.
12 Plura habens vobis ſcribere, nolui per chartam
& atramentum : ſpero enim me futurum apud vos,
& os ad os loqui : vt gaudium veſtrum plenum ſit.
13 Salutant te filij ſororis tuæ Electæ.

EPISTOLA B. IOANNIS APOSTOLI TERTIA.

Gaium collaudat quòd in veritate ambulet, & peregrinos humanè excipiat; ſubdens de Diotrephis calumnijs & inhumanitate; ac Demetrio optimum perhibens teſtimonium, ſubjungens ſe illum breuì inuiſurum.

1 SENIOR Gaio chariſſimo, quem ego dili-
go in veritate.
2 Chariſſime, de omnibus orationem fa-
cio proſperè te ingredi, & valere, ſicut proſperè agit
anima tua.
3 Gauiſus ſum valdè venientibus fratribus, & te-

ſtimonium perhibentibus veritati tuæ, ſicut tu in
veritate ambulas.
4 Majorem horum non habeo gratiam, quàm vt
audiam filios meos in veritate ambulare.
5 Chariſſime, fideliter facis quidquid operaris in
fratres, & hoc in peregrinos,
6 qui teſtimonium reddiderunt charitati tuæ in
conſpectu Eccleſiæ: quos, benefaciens, deduces
dignè Deo.
7 Pro nomine enim eius profecti ſunt, nihil acci-
pientes à Gentibus.
8 Nos ergo debemus ſuſcipere huiuſmodi, vt co-
operatores ſimus veritatis.
9 Scripſiſſem forſitan Eccleſiæ: ſed is, qui amat
primatum gerere in eis, Diotrephes, non recipit
nos.
10 propter hoc ſi venero, commonebo eius opera,
quæ facit, verbis malignis garriens in nos: & quaſi
non ei iſta ſufficiant; neque ipſe ſuſcipit fratres; &
eos, qui ſuſcipiunt, prohibet, & de Eccleſia eijcit.
11 Chariſſime, noli imitari malum, ſed quod bo-
num eſt. Qui benefacit, ex Deo eſt: qui malefacit,
non vidit Deum.
12 Demetrio teſtimonium redditur ab omnibus,
& ab ipſa veritate, ſed & nos teſtimonium perhibe-
mus: & noſti quoniam teſtimonium noſtrum ve-
rum eſt.
13 Multa habui tibi ſcribere: ſed nolui per atra-
mentum & calamum ſcribere tibi.
14 Spero autem protinus te videre, & os ad os lo-
quemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos
nominatim.

EPISTOLA CATHOLICA BEATI IVDÆ APOSTOLI.

Monet vt firmi ſint in tradita ſemel fide aduerſus inſurgentes impios ac laſciuos, ſubdens de horum ſupplicio in modum Iudæorum ac Sodomorum: nam & hi nullum veriti, effrenè feruntur in omnem carnis concupiſcentiam, quos diuerſis rebus comparat: & iſtos ad Enoch ac Apoſtolorum de illis vaticinia reuocat.

1 IVDAS Ieſu Chriſti ſeruus, fra-
ter autem Iacobi, his qui ſunt
in Deo Patre dilectis, & Chri-
ſto Ieſu conſeruatis, & vocatis.
2 Miſericordia vobis, & pax,
& charitas adimpleatur.
3 Chariſſimi, omnem ſollicitudinem faciens ſcri-
bendi vobis de communi veſtra ſalute, neceſſe ha-
bui ſcribere vobis: deprecans ſupercertari ſemel
traditæ ſanctis fidei.
4 Subintroierunt enim quidam homines (qui olim
præſcripti ſunt in hoc iudicium) impij, Dei noſtri
gratiam transferentes in luxuriam, & ſolum Do-
minatorem & Dominum noſtrum Ieſum Chri-
ſtum negantes.
5 Commonere autem vos volo, ſcientes ſemel
omnia, quoniam Ieſus populum de terra Ægypti
ſaluans, ‖ ſecundò eos, qui non crediderũt, perdidit; ‖ Nu. 14. 27.
6 Angelos verò, qui non ſeruauerunt ſuum prin-

cipatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in
iudicium magni diei, vinculis æternis ſub caligine
reſeruauit.
‖ Gen. 19. 24. 7 Sicut ‖ Sodoma, & Gomorrha, & finitimæ ciui-
tates ſimili modo exfornicatæ, & abeuntes poſt car-
nem alteram, factæ ſunt exemplum, ignis æterni
pœnam ſuſtinentes.
8 Similiter & hi carnem quidem maculant, domi-
nationem autem ſpernunt, maieſtatem autem blaſ-
phemant.
‖ Zach. 3. 2. 9 ‖ Cùm Michaël Archangelus cum diabolo diſ-
putans altercaretur de Moyſi corpore, non eſt au-
ſus iudicium inferre blaſphemiæ: ſed dixit: Imperet
tibi Dominus.
10 Hi autem, quæcumque quidem ignorant, blaſ-
phemant: quæcumque autem naturaliter, tam-
quam muta animalia, norunt, in his corrumpun-
tur.
‖ Gen. 4. 8. 11 Væ illis, quia in ‖ via Cain abierunt, & ‖ errore
‖ Nu. 22. 23. Balaam mercede effuſi ſunt, & in contradictione,
‖ Core perierunt.
‖ Nu. 16. 34. 12 Hi ſunt in epulis ſuis maculæ, conuiuantes ſine
‖ 2. Pet. 2. 17. timore, ſemetipſos paſcentes, ‖ nubes ſine aqua,
quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales,
infructuoſæ, bis mortuæ, eradicatæ,
13 fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſio-
nes, ſidera errantia: quibus procella tenebrarum
ſeruata eſt in æternum.
14 Prophetauit autem & de his ſeptimus ab Adam
‖ Apoc 1. 7. Enoch, dicens: ‖ Ecce venit Dominus in ſanctis
millibus ſuis
15 facere iudicium contra omnes, & arguere
omnes impios de omnibus operibus impietatis eo-

rum, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris,
quæ locuti ſunt contra Deum peccatores impij.
16 Hi ſunt murmuratores queruloſi, ſecundùm
deſideria ſua ambulantes, ‖ & os eorum loquitur ‖ Pſal. 16. 10.
ſuperba, mirantes perſonas quæſtus cauſa.
17 Vos autem chariſſimi, memores eſtote verbo-
rum, ‖ quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini ‖ 1.Ti. 4.1.
noſtri Ieſu Chriſti, 2.Tim. 3.1.
18 qui dicebant vobis, quòniam in nouiſſimo tem- 2. Pet.
pore venient illuſores, ſecundùm deſideria ſua am- 3.3.
bulantes in impietatibus.
19 Hi ſunt, qui ſegregant ſemetipſos, animales,
Spiritum non habentes.
20 Vos autem chariſſimi, ſuperædificantes voſ-
metipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu ſancto
orantes,
21 voſmetipſos in dilectione Dei ſeruate, expe-
ctantes miſericordiam Domini noſtri Ieſu Chriſti
in vitam æternam.
22 Et hos quidem arguite iudicatos:
23 illos verò ſaluate, de igne rapientes. Aliis au-
tem miſeremini in timore: odientes & eam, quæ
carnalis eſt, maculatam tunicam.
24 Ei autem, qui potens eſt vos conſeruare ſine
peccato, & conſtituere ante conſpectum gloriæ ſuæ
immaculatos in exultatione in aduentu Domini
noſtri Ieſu Chriſti;
25 ſoli Deo Saluatori noſtro, per Ieſum Chriſtum
Dominum noſtrum, gloria & magnificentia, im-
perium & poteſtas ante omne ſæculum, & nunc,
& in omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

APOCALYPSIS BEATI IOANNIS APOSTOLI.

Caput Primum.

Ioannes in Patmos inſula relegatus iubetur ſcribere quæ viderit ſeptem Aſiæ Eccleſijs, per ſeptem candelabra deſignatis quæ vidit in circuitu filij hominis; modum deſcribens quo hic ipſi demonſtratus ſit.

1 APocalypsis Ieſu Chriſti,
quam dedit illi Deus palàm fa-
cere ſeruis ſuis, quę oportet fieri
citò: & ſignificauit, mittens per
Angelū ſuum ſeruo ſuo Ioanni,
2 qui teſtimoniū perhibuit ver-
bo Dei, & teſtimoniū Ieſu Chriſti, quæcumq; vidit.
3 Beatus, qui legit & audit verba prophetiæ hu-
ius: & ſeruat ea, quæ in ea ſcripta ſunt: tempus
enim propè eſt.
4 Ioannes ſeptem eccleſijs, quæ ſunt in Aſia. Gra-
‖ Exo. tia vobis & pax ab eo, ‖ qui eſt, & qui erat, & qui
3.14. venturus eſt; & à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpe-
ctu throni eius ſunt;
‖ 1. Cor. 5 & à Ieſu Chriſto, qui eſt teſtis fidelis, ‖ primo-
15.20. genitus mortuorum, & princeps regum terræ: qui
Col. 1. dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris ‖ in ſan-
18. ‖ Heb. guine ſuo,
9.14. 1. Pet. 6 & fecit nos regnum & ſacerdotes Deo & Patri
1.19. 1. Ioan. ſuo: ipſi gloria, & imperium in ſæcula ſæculorum:
1.7. Amen.

7 ‖Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis ‖ *Iſai.*
oculus, & qui eum pupugerunt. Et plangent ſe ſu- *3. 13.* *Matt.*
per eum omnes tribus terræ: Etiam: Amen. *24. 30.* *Iudic.*
8 ‖ Ego ſum α & ω, principium & finis, dicit Domi- *14.*
nus Deus, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt, ‖ *Iſai.*
omnipotens. *41. 4.* *44. 6.*
9 Ego Ioannes frater veſter, & particeps in tribu- *Infr.* *21. 6.*
latione, & regno, & patientia in Chriſto Ieſu; fui in *22. 13.*
inſula, quæ appellatur Patmos, propter verbum
Dei, & teſtimonium Ieſu:
10 Fui in ſpiritu in Dominica die, & audiui poſt me
vocem magnam tamquam tubæ,
11 dicentis: Quod vides, ſcribe in libro: & mitte
ſeptem Eccleſijs, quæ ſunt in Aſia, Epheſo, & Smyr-
næ, & Pergamo, & Thyatiræ, & Sardis, & Phila-
delphiæ, & Laodiciæ.
12 Et conuerſus ſum, vt viderem vocem quæ lo-
quebatur mecum: Et conuerſus vidi ſeptem can-
delabra aurea:
13 & in medio ſeptem candelabrorum aureorum
ſimilem filio hominis, veſtitum podêre, & præcin-
ctum ad mamillas zona aurea:
14 caput autem eius & capilli erant candidi tam-
quam lana alba, & tamquam nix, & oculi eius tam-
quam flamma ignis,
15 & pedes eius ſimiles aurichalco, ſicut in cami-
no ardenti, & vox illius tamquam vox aquarum
multarum:
16 & habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem: & de
ore eius gladius vtraque parte acutus exibat: & fa-
cies eius ſicut ſol lucet in virtute ſua.
17 Et cùm vidiſſem eum, cecidi ad pedes eius tam-
quam mortuus. Et poſuit dexteram ſuam ſuper me,

‖ Iſai. 41. 4. 44. 6. dicens: Noli timere: ‖ ègo ſum primus, & nouiſ-
ſimus,
18 & viuus, & fui mortuus; & ecce ſum viuens
in ſæcula ſæculorum, & habeo claues mortis, &
inferni.
19 Scribe ergo quæ vidiſti, & quæ ſunt, & quæ
oportet fieri poſt hæc.
20 Sacramentum ſeptem ſtellarum, quas vidiſti
in dextera mea, & ſeptem candelabra aurea: ſe-
ptem ſtellæ, Angeli ſunt ſeptem Eccleſiarum: &
candelabra ſeptem, ſeptem Eccleſiæ ſunt.

Caput II.

Iubetur Ioannes varia ſcribere Eccleſiis Epheſi, Smyrnæ, Pergami & Thyatiræ: collaudans eos qui Nicolaitarum doctrinam non admiſerant, alios autem minis ad pœnitentiam reuocans: tepidum quoque deteſtans, & vincenti præmium pollicens.

1 ANgelo Epheſi Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit,
qui tenet ſeptem ſtellas in dextera ſua, qui
ambulat in medio ſeptem candelabrorũ aureorum:
2 Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam,
& quia non potes ſuſtinere malos: & tentaſti eos,
qui ſe dicunt Apoſtolos eſſe, & non ſunt: & inue-
niſti eos mendaces:
3 & patientiam habes, & ſuſtinuiſti propter no-
men meum, & non defeciſti.
4 Sed habeo aduerſum te, quòd charitatem tuam
primam reliquiſti.
5 Memor eſto itaque vnde excideris: & age pœni-
tentiam, & prima opera fac: ſin autem, venio tibi,
& mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi
pœnitentiam egeris.

6 Sed hoc habes, quia odiſti facta Nicolaitarum,
quæ & ego odi.
7 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ec-
cleſijs: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt
in Paradiſo Dei mei.
8 Et Angelo Smyrnæ Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit
primus, & nouiſſimus; qui fuit mortuus, & viuit:
9 Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam,
ſed diues es: & blaſphemaris ab his, qui ſe dicunt
Iudæos eſſe, & non ſunt, ſed ſunt ſynagoga ſatanæ.
10 Nihil horum timeas quæ paſſurus es. Ecce
miſſurus eſt diabolus aliquos ex vobis in carcerem
vt tentemini: & habebitis tribulationem diebus
decem. Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi
coronam vitæ
11 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Eccleſijs: Qui vicerit, non lædetur à morte ſecunda.
12 Et Angelo Pergami Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit
qui habet rhomphæam vtraque parte acutam:
13 Scio vbi habitas, vbi ſedes eſt ſatanæ: & tenes
nomen meum, & non negaſti fidem meam. Et in
diebus illis Antipas teſtis meus fidelis, qui occiſus
eſt apud vos, vbi ſatanas habitat.
14 Sed habeo aduerſus te pauca: quia habes illic ‖ Nu.
tenentes doctrinam ‖ Balaam, qui docebat Balac 24.3.
mittere ſcandalum coram filiis Iſraël, edere, & for- 25.2.
nicari:
15 ita habes & tu tenẽtes doctrinam Nicolaitarum.
16 Similiter pœnitentiam age: ſi quo minùs ve-
niam tibi citò, & pugnabo cum illis in gladio oris
mei.
17 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Eccleſijs: Vincenti dabo manna abſconditum, &

dabo illi calculum candidum: & in calculo nomen
nouum ſcriptum, quod nemo ſcit, niſi qui acci-
pit.
18 Et Angelo Thyatiræ Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit
Filius Dei, qui habet oculos tamquam flammam
ignis, & pedes eius ſimiles aurichalco:
19 Noui opera tua, & fidem, & charitatem tuam,
& miniſterium, & patientiam tuam, & opera tua
nouiſſima plura prioribus.
20 Sed habeo aduerſus te pauca: quia permittis
mulierem Iezabel, quæ ſe dicit propheten, doce-
re, & ſeducere ſeruos meos, fornicari, & mandu-
care de idolothytis.
21 Et dedi illi tempus vt pœnitentiam ageret: &
non vult pœnitere à fornicatione ſua.
22 Ecce mittam eam in lectum: & qui mœchan-
tur cum ea, in tribulatione maxima erunt, niſi pœ-
nitentiam ab operibus ſuis egerint.
23 & filios eius interficiam in morte, & ſcient om-
‖ 1 Reg. nes Eccleſiæ, ‖ quia ego ſum ſcrutans renes & cor-
16. 7. da: & dabo vnicuique veſtrûm ſecundùm opera
Pſal. 7. ſua. Vobis autem dico,
10.
Ier. 11. 24 & ceteris qui Thyatiræ eſtis: Quicumque non
20. 17. habent doctrinam hanc, & qui non cognouerunt
20. 20. altitudines ſatanæ, quemadmodum dicunt, non
12 mittam ſuper vos aliud pondus:
25 tamen id, quod habetis, tenete donec veniam.
26 Et qui vicerit, & cuſtodierit vſque in finem
opera mea, dabo illi poteſtatem ſuper Gentes,
27 & reget eas in virga ferrea, & tamquam vas fi-
guli confringentur,
28 ſicut & ego accepi à Patre meo: & dabo illi
ſtellam matutinam.

Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ec-
cleſijs.

CAPVT III.

Iubetur ſcribere Eccleſiis Sardis, Philadelphiæ & Laodiciæ; errantes ad pœnitentiam minis renocans, ſed alios collaudans, & vincenti præmium pollicens: Deum dicens ad oſtium pulſare, vt ingrediatur ad illum qui aperuerit.

1 ET Angelo Eccleſiæ Sardis ſcribe: Hæc dicit
qui habet ſeptem Spiritus Dei, & ſeptem
ſtellas: Scio opera tua, quia nomen habes quòd
viuas, & mortuus es.
2 Eſto vigilans, & confirma cetera, quæ moritu-
ra erant. Non enim inuenio opera tua plena coram
Deo meo.
3 In mente ergo habe qualiter acceperis, & au-
dieris, & ſerua, & pœnitentiam age. Si ergo non
vigilaueris, ‖ Veniam ad te tamquam fur, & ne- ‖ Infr.
ſcies qua hora veniam ad te. 16. 15.
4 Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non in- 1. Theſ. 5. 2.
quinauerunt veſtimenta ſua: & ambulabunt me- 2. Pet. 3. 10.
cum in albis, quia digni ſunt.
5 Qui vicerit, ſic veſtietur veſtimentis albis, &
non delebo nomen eius de libro vitæ, & confite-
bor nomen eius coram Patre meo, & coram an-
gelis eius.
6 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ec-
cleſijs.
7 Et Angelo Philadelphiæ Eccleſiæ ſcribe: Hæc
dicit Sanctus & Verus, ‖ qui habet clauem Dauid: ‖ Iſai.
qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit: 22. 22.
8 Scio opera tua. Ecce dedi coram te oſtium aper- Iob 12. 14.

tum, quod nemo poteſt claudere: quia modicam
habes virtutem, & ſeruaſti verbum meum, & non
negaſti nomen meum.
9 Ecce dabo de ſynagoga ſatanæ, qui dicunt ſe Iudæos
eſſe, & non ſunt, ſed mentiuntur: Ecce faciam
illos vt veniant, & adorent ante pedes tuos:
& ſcient quia ego dilexi te.
10 quoniam ſeruaſti verbum patientiæ meæ, &
ego ſeruabo te ab hora tentationis, quæ ventura
eſt in orbem vniuerſum tentare habitantes in terra.
11 Ecce venio citò: tene quod habes, vt nemo accipiat
coronam tuam.
12 Qui vicerit, faciam illum columnam in templo
Dei mei, & foras non egredietur ampliùs: & ſcribam
ſuper eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis
Dei mei nouæ Ieruſalem, quæ deſcendit de cælo
à Deo meo, & nomen meum nouum.
13 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Eccleſijs.
14 Et Angelo Laodiciæ Eccleſiæ ſcribe: ‖ Hæc dicit:
Amen, teſtis fidelis, & verus, qui eſt principium
creaturæ Dei.
‖ *Ioan. 14. 6.*
15 Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque
calidus: vtinam frigidus eſſes, aut calidus:
16 ſed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus,
incipiam te euomere ex ore meo.
17 quia dicis: Quòd diues ſum, & locupletatus,
& nullius egeo: & neſcis quia tu es miſer, & miſerabilis,
& pauper, & cæcus, & nudus.
18 Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum,
vt locuplex fias, & veſtimentis albis induaris,
& non appareat confuſio nuditatis tuæ, & collyrio
inunge oculos tuos vt videas.

19 ‖ Ego

19 ‖ Ego quos amo, arguo, & caſtigo. Æmulare ‖ Prou. 3.12. Hebr. 12.6.
ergo, & pœnitentiam age.
20 Ecce ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vo-
cem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad
illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum.
21 Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno
meo: ſicut & ego vici, & ſedi cum patre meo in
throno eius.
22 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Eccleſijs.

Capvt IV.

Aperto in cælo oſtio videt ſedentem in throno, & in huius circuitu vigintiquattuor ſeniores ſedentes; &, quæ hic deſcribit, quattuor animalia; quæ ſedentem in throno aſſiduè vnà cum vigintiquattuor ſenioribus glorificabant.

1 POſt hæc vidi: & ecce oſtium apertum in cæ-
lo; & vox prima, quam audiui, tamquam tu-
bæ loquentis mecum, dicens: Aſcende huc, &
oſtendam tibi quæ oportet fieri poſt hæc.
2 Et ſtatim fui in ſpiritu: & ecce ſedes poſita erat
in cælo, & ſupra ſedem ſedens.
3 & qui ſedebat, ſimilis erat aſpectui lapidis jaſpi-
dis & ſardinis: & iris erat in circuitu ſedis, ſimilis
viſioni ſmaragdinæ.
4 Et in circuitu ſedis ſedilia vigintiquattuor: & ſu-
per thronos vigintiquattuor ſeniores ſedentes,
circumamicti veſtimentis albis, & in capitibus eo-
rum coronæ aureæ.
5 Et de throno procedebant fulgura, & voces, &
tonitrua: & ſeptem lampades ardentes ante thro-
num, qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei.

6 Et in conſpectu ſedis tamquam mare vitreum
ſimile cryſtallo: & in medio ſedis, & in circuitu ſe-
dis, quattuor animalia plena oculis antè & retrò.
7 Et animal primum ſimile leoni, & ſecundum
animal ſimile vitulo, & tertium animal habens fa-
ciem quaſi hominis, & quartum animal ſimile
aquilæ volanti.
8 Et quattuor animalia, ſingula eorum habebant
alas ſenas: & in circuitu, & intus plena ſunt oculis:
& requiem non habebant die ac nocte, dicentia:
Iſa. 6. 3. ‖ Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus om-
nipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt.
9 Et cùm darent illa animalia gloriam, & hono-
rem, & benedictionem ſedenti ſuper thronum, vi-
uenti in ſæcula ſæculorum,
10 procidebant vigintiquattuor ſeniores ante ſe-
dentem in throno, & adorabant viuentem in ſæcu-
la ſæculorum, & mittebant coronas ſuas ante
thronum, dicentes:
11 Dignus es Domine Deus noſter accipere glo-
riam, & honorem, & virtutem: quia tu creaſti om-
nia, & propter voluntatem tuam erant, & creata
ſunt.

Caput V.

Flente Ioanne quòd librum ſeptem ſigillis ſignatum nemo poſſet aperire, agnus primùm occiſus illum aperuit; quo facto, quattuor animalia & vigintiquattuor ſeniores, cum innumera Angelorum multitudine omniq́ creatura illum maximè glorificarunt.

1 ET vidi in dextera ſedentis ſupra thronum, li-
brum ſcriptum intus & foris, ſignatum ſigil-
lis ſeptem.

2 Et vidi Angelum fortem, prædicantem voce ma-
gna: Quis eſt dignus aperire librum, & ſoluere ſi-
gnacula eius?
3 Et nemo poterat, neque in cælo, neque in terra,
neque ſubtus terram, aperire librum, neque reſpi-
cere illum.
4 Et ego flebam multùm, quoniam nemo dignus
inuentus eſt aperire librum, nec videre eum.
5 Et vnus de ſenioribus dixit mihi: Ne fleueris: ec-
ce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid, aperire li-
brum, & ſoluere ſeptem ſignacula eius.
6 Et vidi: & ecce in medio throni & quattuor ani-
malium, & in medio ſeniorum, agnum ſtantem
tamquam occiſum, habentem cornua ſeptem, &
oculos ſeptem: qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei, miſſi
in omnem terram.
7 Et venit, & accepit de dextera ſedentis in thro-
no librum.
8 Et cùm aperuiſſet librum, quattuor animalia, &
vigintiquattuor ſeniores ceciderunt coram agno,
habentes ſinguli citharas, & phialas aureas ple-
nas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſancto-
rum:
9 & cantabant canticum nouum, dicentes: Di-
gnus es Domine accipere librum, & aperire ſigna-
cula eius: quoniam occiſus es, & redemiſti nos Deo
in ſanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & popu-
lo, & natione:
10 & feciſti nos Deo noſtro regnum, & ſacerdo-
tes: & regnabimus ſuper terram.
11 Et vidi, & audiui vocem angelorum multorum
in circuitu throni, & animalium, & ſeniorum: &
erat numerus eorum ‖ millia millium, ‖ Dan. 7.10.

12 dicentium voce magna: Dignus eſt Agnus, qui
occiſus eſt, accipere virtutem, & diuinitatem, &
ſapientiam, & fortitudinem, & honorem, & glo-
riam, & benedictionem.
13 Et omnem creaturam, quæ in cælo eſt, & ſuper
terram, & ſub terra, & quæ ſunt in mari, & quæ in
eo: omnes audiui dicentes: Sedenti in throno, &
Agno, benedictio, & honor, & gloria, & poteſtas
in ſæcula ſæculorum.
14 Et quattuor animalia dicebant: Amen. Et vigin-
ti quattuor ſeniores ceciderunt in facies ſuas: &
adorauerunt viuentem in ſæcula ſæculorum.

CAPVT VI.

Apertis quattuor ſigillis varij aduerſus terrã ſequuntur effectus: quinto verò aperto, animæ martyrum petunt accelerari iudicium: ad ſexti autem apertionem oſtenduntur ſigna futuri iudicij.

1 ET vidi quòd aperuiſſet Agnus vnum de
ſeptem ſigillis, & audiui vnum de quattuor
animalibus, dicens, tanquam vocem tonitrui: Ve-
ni, & vide.
2 Et vidi: & ecce equus albus, & qui ſedebat ſu-
per illum habebat arcum, & data eſt ei corona, &
exiuit vincens vt vinceret.
3 Et cùm aperuiſſet ſigillum ſecundum, audiui ſe-
cundum animal, dicens: Veni, & vide.
4 Et exiuit alius equus rufus: & qui ſedebat ſuper
illum, datum eſt ei vt ſumeret pacẽ de terra, & vt in-
uicem ſe interficiant, & datus eſt ei gladius magnus.
5 Et cùm aperuiſſet ſigillum tertium, audiui ter-
tium animal, dicens: Veni, & vide. Et ecce equus
niger:

& qui ſedebat ſuper illum, habebat ſtateram in
manu ſua.
6 Et audiui tamquam vocem in medio quattuor
animalium dicentium: Bilibris tritici denario, &
tres bilibres hordei denario, & vinum & oleum ne
læſeris.
7 Et cùm aperuiſſet ſigillum quartum, audiui vo-
cem quarti animalis dicentis: Veni, & vide.
8 Et ecce equus pallidus: & qui ſedebat ſuper
eum, nomen illi Mors, & infernus ſequebatur
eum, & data eſt illi poteſtas ſuper quattuor par-
tes terræ, interficere gladio, fame, & morte, & be-
ſtijs terræ.
9 Et cùm aperuiſſet ſigillum quintum, vidi ſubtus
altare animas interfectorum propter verbum Dei,
& propter teſtimonium, quod habebant,
10 & clamabant voce magna, dicentes: Vſquequò
Domine, (ſanctus, & verus) non judicas, & non
vindicas ſanguinem noſtrum de ijs qui habitant in
terra?
11 Et datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ: & dictum
eſt illis vt requieſcerent adhuc tempus modicum,
donec compleantur conſerui eorum, & fratres eo-
rum, qui interficiendi ſunt ſicut & illi.
12 Et vidi cùm aperuiſſet ſigillum ſextum: & ecce
terræmotus magnus factus eſt, & ſol factus eſt ni-
ger tamquam ſaccus cilicinus: & luna tota facta eſt
ſicut ſanguis:
13 & ſtellæ de cælo ceciderũt ſuper terrã, ſicut ficus
emittit groſſos ſuos cùm à vento magno mouetur.
14 & cælum receſſit ſicut liber inuolutus: & om-
nis mons, & inſulæ de locis ſuis motæ ſunt.
15 & reges terræ, & principes, & tribuni, & diuites,

& fortes, & omnis ſeruus, & liber, abſconderunt
ſe in ſpeluncis, & in petris montium:
‖Iſa.2. 19. 16 & dicunt montibus, & petris: ‖ Cadite ſuper
Oſe.10. 8. nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thro-
Luc.23 30. num, & ab ira Agni:
17 quoniam venit dies magnus iræ ipſorum: &
quis poterit ſtare?

Capvt VII.

Dum punienda eſt terra, iubentur abſque nocumento ſeruari ſignum in fronte gerentes: qui deſcribuntur tam ex Iudæis quàm ex Gentibus, benedicentes Deum: & de his qui amicti erant ſtolis albis.

1 POſt hæc vidi quattuor Angelos ſtantes ſuper
quattuor angulos terræ, tenentes quattuor
ventos terræ, ne flarent ſuper terram, neque ſuper
mare, neque in vllam arborem.
2 Et vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu
ſolis, habentem ſignum Dei viui: & clamauit voce
magna quattuor Angelis, quibus datum eſt nocere
terræ, & mari,
3 dicens: Nolite nocere terræ, & mari, neque ar-
boribus, quoadúſque ſignemus ſeruos Dei noſtri
in frontibus eorum.
4 Et audiui numerum ſignatorum, centum qua-
draginta quattuor millia ſignati, ex omni tribu fi-
liorum Iſraël.
5 Ex tribu Iuda duodecim millia ſignati: Ex tribu
Ruben duodecim millia ſignati: Ex tribu Gad duo-
decim millia ſignati:
6 Ex tribu Aſer duodecim millia ſignati: Ex tribu
Nephthali duodecim millia ſignati: Ex tribu Ma-
naſſe duodecim millia ſignati:

7 Ex tribu Simeon duodecim millia ſignati: Ex
tribu Leui duodecim millia ſignati: Ex tribu Iſſa-
char duodecim millia ſignati:
8 Ex tribu Zabulon duodecim millia ſignati: Ex
tribu Ioſeph duodecim millia ſignati: Ex tribu Ben-
iamin, duodecim millia ſignati.
9 Poſt hæc vidi turbam magnam, quam dinume-
rare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribu-
bus, & populis, & linguis: ſtantes ante thronum,
& in conſpectu Agni, amicti ſtolis albis, & palmæ
in manibus eorum:
10 & clamabant voce magna dicentes: Salus Deo
noſtro, qui ſedet ſuper thronum, & Agno.
11 Et omnes Angeli ſtabant in circuitu throni, &
ſeniorum, & quattuor animalium: & ceciderunt
in conſpectu throni in facies ſuas, & adorauerunt
Deum,
12 dicentes, Amen. Benedictio, & claritas, & ſa-
pientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & for-
titudo Deo noſtro, in ſæcula ſæculorum, Amen.
13 Et reſpondit vnus de ſenioribus, & dixit mihi:
Hi, qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt? & vnde
venerunt?
14 Et dixi illi: Domine mi, tu ſcis: Et dixit mihi:
Hi ſunt, qui venerunt de tribulatione magna, &
lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſangui-
ne Agni.
15 ideò ſunt ante thronum Dei, & ſeruiunt ei
die ac nocte in templo eius: & qui ſedet in thro-
no, habitabit ſuper illos.
16 ‖ non eſurient, neque ſitient ampliùs, nec ca- ‖ Iſa. 49.10.
det ſuper illos ſol, neque vllus æſtus:
17 quoniam Agnus, qui in medio throni eſt, reget

Iſa. 25 illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum, ‖ &
Infra 21. 4. abſterget Deus omnem lacrymã ab oculis eorum.

Capvt VIII.

Aperto ſeptimo ſigillo ſeptem Angeli cum tubis oſtenduntur, effuſoq́; in terram igne altaris ab alio Angelo fiunt variæ tempeſtates: ſimiliter quattuor Angelis tuba canentibus producuntur variæ plagæ aduerſus homines.

1 ET cùm aperuiſſet ſigillum ſeptimum, factum
eſt ſilentium in cælo, quaſi media hora.
2 Et vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu
Dei: & datæ ſunt illis ſeptem tubæ.
3 Et alius Angelus venit, & ſtetit ante altare habẽs
thuribulum aureum: & data ſunt illi incenſa multa,
vt daret de orationibus ſanctorum omnium ſuper
altare aureum, quod eſt ante thronum Dei.
4 Et aſcendit fumus incenſorum de orationibus
ſanctorum de manu Angeli coram Deo.
5 Et accepit Angelus thuribulum, & impleuit illud de igne altaris, & miſit in terram, & facta ſunt
tonitrua, & voces, & fulgura, & terræmotus magnus.
6 Et ſeptem Angeli, qui habebant ſeptem tubas,
præparauerunt ſe vt tuba canerent.
7 Et primus Angelus tuba cecinit, & facta eſt grando, & ignis, miſta in in ſanguine, & miſſum eſt in
terram, & tertia pars terræ combuſta eſt, & tertia
pars arborum concremata eſt, & omne fœnum viride combuſtum eſt.
8 Et ſecundus Angelus tuba cecinit: & tamquam
mons magnus igne ardens miſſus eſt in mare, &
facta eſt tertia pars maris ſanguis,

9 & mortua eſt tertia pars creaturæ eorum quæ
habebant animas in mari, & tertia pars nauium
interijt.
10 Et tertius Angelus tuba cecinit: & cecidit de cæ-
lo ſtella magna, ardens tamquam facula, & cecidit
in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum:
11 & nomen ſtellæ dicitur Abſinthium, & facta eſt
tertia pars aquarum in abſinthium: & multi homi-
num mortui ſunt de aquis, quia amaræ factæ ſunt.
12 Et quartus Angelus tuba cecinit: & percuſſa eſt
tertia pars ſolis, & tertia pars lunæ, & tertia pars
ſtellarum, ita vt obſcuraretur tertia pars eorum, &
diei non luceret pars tertia, & noctis ſimiliter.
13 Et vidi, & audiui vocem vnius aquilæ volantis
per medium cæli, dicentis voce magna: Væ, væ, væ
habitantibus in terra, de cęteris vocibus trium An-
gelorum, qui erant tuba canituri.

CAPVT IX.

Quinto Angelo tuba canente ſtella cadit, & locuſtæ à fumo putei egreſſæ deſcribuntur, quæ homines crucient: ſexto verò Angelo canente ſoluuntur quattuor Angeli, qui ingenti equeſtri exercitu tertiam hominum partem occidant.

1 ET quintus Angelus tuba cecinit: & vidi ſtel-
lam de cælo cecidiſſe in terram, & data eſt
ei clauis putei abyſſi.
2 Et aperuit puteum abyſſi: & aſcendit fumus pu-
tei, ſicut fumus fornacis magnæ: & obſcuratus
eſt ſol & aër de fumo putei:
3 Et de fumo putei exierunt locuſtę in terram, &
data eſt illis poteſtas, ſicut habent poteſtatem ſcor-
piones terræ:

4 & præceptum eſt illis ne læderent fœnum terrę,
neque omne viride, neque omnem arborem: niſi
tantùm homines, qui non habent ſignum Dei in
frontibus ſuis:
5 & datum eſt illis ne occiderent eos; ſed vt cru-
ciarent menſibus quinque: & cruciatus eorum, vt
cruciatus ſcorpij cùm percutit hominem.
‖ Iſa. 2. 19. Oſee 10. 8. Luc. 23. 30. 6 ‖ Et in diebus illis quęrent homines mortem, &
non inuenient eam: & deſiderabunt mori, & fu-
giet mors ab eis.
‖ Sap. 16. 9. 7 ‖ Et ſimilitudines locuſtarum, ſimiles equis pa-
ratis in prælium: & ſuper capita earum tamquam
coronæ ſimiles auro: & facies earum tamquam
facies hominum.
8 Et habebant capillos ſicut capillos mulierum; &
dentes earum, ſicut dentes leonum erant:
9 & habebant loricas ſicut loricas ferreas, & vox
alarum earum ſicut vox curruum equorum multo-
rum currentium in bellum:
10 & habebant caudas ſimiles ſcorpionũ, & acu-
lei erant in caudis earum: & poteſtas earum nocere
hominibus menſibus quinque: & habebãt ſuper ſe.
11 regem angelum abyſſi, cui nomen Hebraïcè
Abaddon, Græcè autem Apollyon, Latinè habens
nomen Exterminans.
12 Væ vnum abijt, & ecce veniunt adhuc duo væ
poſt hæc.
13 Et ſextus Angelus tuba cecinit: & audiui vo-
cem vnam ex quattuor cornibus altaris aurei,
quod eſt ante oculos Dei,
14 dicentem ſexto Angelo, qui habebat tubam:
Solue quattuor Angelos, qui alligati ſunt in flumi-
ne magno Euphrate,

15 Et ſoluti ſunt quattuor Angeli, qui parati erant
in horam, & diem, & menſem, & annum, vt occi-
derent tertiam partem hominum.
16 Et numerus equeſtris exercitus vicies millies
dena millia. Et audiui numerum eorum.
17 Et ita vidi equos in viſione: & qui ſedebant ſu-
per eos, habebant loricas igneas, & hyacinthinas,
& ſulphureas, & capita equorum erant tamquam
capita leonum: & de ore eorum procedit ignis, &
fumus, & ſulphur.
18 Et ab his tribus plagis occiſa eſt tertia pars ho-
minum, de igne, & de fumo, & ſulphure, quæ pro-
cedebant de ore ipſorum.
19 Poteſtas enim equorum in ore eorum eſt, &
in caudis eorum. nam caudæ eorum ſimiles ſerpen-
tibus, habentes capita: & in his nocent.
20 Et cæteri homines, qui nō ſunt occiſi in his pla-
gis, neq; pœnitentiam egerunt de operibus manuū
ſuarum, vt non adorarēt dæmonia, & ſimulacra au-
rea, & argentea, & ærea, & lapidea, & lignea, quæ
neq; videre poſſunt, neque audire, neque ambulare:
21 & non egerunt pœnitentiam ab homicidijs ſuis,
neque à veneficijs ſuis, neque à fornicatione ſua,
neque à furtis ſuis.

Caput X.

Clamāte alio forti Angelo loquuntur ſeptem tonitrua: porrò Angelus iurat non amplius fore tempus, ſed conſummandum ad vocem ſeptimi Angeli myſterium: dátque librum Ioanni deuorandum.

1 ET vidi alium Angelum fortem deſcenden-
tem de cælo amictum nube, & iris in capite
eius, & facies eius erat vt ſol, & pedes eius tam-
quam columnæ ignis:

2 & habebat in manu ſua libellum apertum: &
poſuit pedem ſuum dextrum ſuper mare, ſini-
ſtrum autem ſuper terram:
3 & clamauit voce magna, quemadmodum cùm
leo rugit. Et cùm clamaſſet, locuta ſunt ſeptem to-
nitrua voces ſuas.
4 Et cùm locuta fuiſſent ſeptem tonitrua voces
ſuas, ego ſcripturus eram: & audiui vocem de cælo
dicentem mihi: Signa quæ locuta ſunt ſeptem toni-
trua, & noli ea ſcribere.
Dan. 12, 7. 5 ‖ Et angelus, quem vidi ſtantem ſuper mare, &
ſuper terram, leuauit manum ſuam ad cælum:
6 & iurauit per viuentẽ in ſæcula ſæculorum, qui
creauit cælum, & ea quæ in eo ſunt; & terram, &
ea quæ in ea ſunt; & mare, & ea quæ in eo ſunt:
Quia tempus non erit ampliùs:
7 ſed in diebus vocis ſeptimi angeli, cùm cœperit
tuba canere, conſummabitur myſterium Dei, ſicut
euangelizauit per ſeruos ſuos Prophetas.
8 Et audiui vocem de cælo iterùm loquentem me-
cum, & dicentem: Vade, & accipe librum aper-
tum de manu angeli ſtantis ſuper mare, & ſuper
terram.
9 Et abij ad angelum, dicens ei, vt daret mihi li-
Ezec. 3, 1. brum. Et dixit mihi: ‖ Accipe librum, & deuora il-
lum: & faciet amaricari ventrem tuum, ſed in ore
tuo erit dulce tamquam mel.
10 Et accepi librum de manu angeli, & deuoraui
illum: & erat in ore meo tamquam mel dulce, &
cùm deuoraſſem eum, amaricatus eſt venter meus:
11 & dixit mihi: Oportet te iterùm prophetare
Gentibus, & populis, & linguis, & regibus mul-
tis.

CAPVT XI.

Joannes templum metiens audit prædicaturos duos teſtes, quos beſtia à mari aſcendens occidet: at illi reſurgentes in cælum aſcendunt, ac terræmotu occiduntur 7000. hominum, & ad cantum ſeptimi Angeli vigintiquatuor ſeniores Deo gratias agunt.

1 ET datus eſt mihi calamus ſimilis virgæ, & di-
ctum eſt mihi: Surge & metire templum
Dei, & altare, & adorantes in eo.
2 atrium autem, quod eſt foris templum, eijce
foras, & ne metiaris illud: quoniam datum eſt Gen-
tibus, & ciuitatem ſanctam calcabunt menſibus
quadraginta duobus:
3 & dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt
diebus mille ducentis ſexaginta, amicti ſaccis.
4 Hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra, in con-
ſpectu Domini terræ ſtantes.
5 Et ſi quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore
eorum, & deuorabit inimicos eorum: & ſi quis vo-
luerit eos lædere, ſic oportet eum occidi.
6 Hi habent poteſtatem claudēdi cælum, ne pluat
diebus prophetiæ ipſorum: & poteſtatem habent
ſuper aquas conuertendi eas in ſanguinem, &
percutere terram omni plaga quotieſcumque vo-
luerint.
7 Et cùm finierint teſtimonium ſuum, beſtia quæ
aſcendit de abyſſo, faciet aduerſum eos bellum, &
vincet illos, & occidet eos.
8 Et corpora eorum jacebunt in plateis ciuitatis
magnæ, quæ vocatur ſpiritualiter Sodoma, & Ægy-
ptus, vbi & Dominus eorum crucifixus eſt.

9 Et videbunt de tribubus, & populis, & linguis, & Gentibus, corpora eorum per tres dies & dimidium: & corpora eorum non ſinent poni in monumentis.
10 & inhabitantes terram gaudebunt ſuper illos, & jucundabuntur: & munera mittent inuicem, quoniam hi duo prophetæ cruciauerunt eos, qui habitabant ſuper terram.
11 Et poſt dies tres & dimidium, ſpiritus vitæ à Deo intrauit in eos. Et ſteterunt ſuper pedes ſuos, & timor magnus cecidit ſuper eos, qui viderunt eos.
12 Et audierunt vocem magnam de cœlo, dicentem eis: Aſcendite huc. Et aſcenderunt in cælum in nube: & viderunt illos inimici eorum.
13 Et in illa hora factus eſt terræmotus magnus, & decima pars ciuitatis cecidit: & occiſa ſunt in terræmotu nomina hominum ſeptem millia: & reliqui in timorem ſunt miſſi, & dederunt gloriam Deo cæli.
14 Væ ſecundum abijt: & ecce væ tertium veniet citò.
15 Et ſeptimus angelus tuba cecinit: & factæ ſunt voces magnæ in cælo dicentes: Factum eſt regnum huius mundi, Domini noſtri & Chriſti eius, & regnabit in ſæcula ſæculorum: Amen.
16 Et viginti quattuor ſeniores, qui in conſpectu Dei ſedent in ſedibus ſuis, ceciderunt in facies ſuas, & adorauerunt Deum, dicentes:
17 Gratias agimus tibi Domine Deus omnipotens, qui es, & qui eras, & qui venturus es: quia accepiſti virtutem tuam magnam, & regnaſti.
18 Et iratæ ſunt Gentes, & aduenit ira tua, & tem-

pus mortuorum iudicari, & reddere mercedem ſer-
uis tuis Prophetis, & ſanctis, & timentibus nomen
tuum puſillis & magnis, & exterminandi eos qui
corruperunt terram.
19 Et apertum eſt templum Dei in cælo: & viſa eſt
arca teſtamenti eius in templo eius, & facta ſunt
fulgura, & voces, & terræmotus, & grando
magna.

CAPVT XII.

Cùm mulier cernente dracone filium peperiſſet, raptus eſt ab ea filius eius ad Deum: tunc facto in cælo prælio, lapſus draco cœpit mulieris ſemen perſequi.

1 ET ſignum magnum apparuit in cælo: Mu-
lier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, &
in capite eius corona ſtellarum duodecim:
2 & in vtero habens, clamabat parturiens, & cru-
ciabatur vt pariat.
3 Et viſum eſt aliud ſignum in cælo: & ecce dra-
co magnus rufus, habens capita ſeptem, & cor-
nua decem: & in capitibus eius diademata ſe-
ptem:
4 & cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum
cæli, & miſit eas in terram: & draco ſtetit ante mu-
lierem, quæ erat paritura; & cùm peperiſſet, filium
eius deuoraret.
5 Et peperit filium maſculum, qui recturus erat
omnes Gentes in virga ferrea: & raptus eſt filius
eius ad Deum, & ad thronum eius:
6 & mulier fugit in ſolitudinem, vbi habebat lo-
cum paratum à Deo, vt ibi paſcant eam diebus
mille ducentis ſexaginta.
7 Et factum eſt prælium magnũ in cælo: Michaël,

& angeli eius prӕliabantur cum dracone, & draco
pugnabat, & angeli eius:
8 & non valuerunt, neque locus innentus eſt eo-
rum ampliùs in cӕlo.
9 Et projectus eſt draco ille magnus, ſerpens anti-
quus, qui vocatur diabolus, & ſatanas, qui ſeducit
vniuerſum orbem: & projectus eſt in terram, &
cum illo miſſi ſunt.
10 Et audiui vocem magnam in cӕlo dicentem:
Nunc facta eſt ſalus, & virtus, & regnũ Dei noſtri,
& poteſtas Chriſti eius: quia projectus eſt accuſa-
tor fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante
conſpectum Dei noſtri die ac nocte.
11 Et ipſi vicerunt eum propter ſanguinem Agni,
& propter verbum teſtimonij ſui, & non dilexe-
runt animas ſuas vſque ad mortem.
12 Propterea lӕtamini cӕli, & qui habitatis in eis.
Vӕ terrӕ, & mari, quia deſcendit diabolus ad vos,
habens iram magnam, ſciens quòd modicum tem-
pus habet.
13 Et poſtquam vidit draco quòd projectus eſſet in
terram, perſecutus eſt mulierem, quӕ peperit ma-
ſculum:
14 & datӕ ſunt mulieri alӕ duӕ aquilӕ magnӕ, vt
volaret in deſertum in locum ſuum, vbi alitur per
tempus & tempora & dimidium temporis, à facie
ſerpentis.
15 Et miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierẽ, aquam
tamquam flumen, vt eam faceret trahi à flumine.
16 Et adjuuit terra mulierem, & aperuit terra os
ſuum, & abſorbuit flumen, quod miſit draco de
ore ſuo.
17 Et iratus eſt draco in mulierem: & abijt facere
prӕlium

prælium cum reliquis de ſemine eius, qui cuſto-
diunt mandata Dei, & habent teſtimonium Ieſu
Chriſti.
18 Et ſtetit ſupra arenam maris.

Capvt XIII.

Beſtia de mari aſcendens ſeptem capitum & decem cornuum decémque diadematum, cuius plaga curatur, Deum blaſphemat, & ſanctos debellat: alteráque beſtia duorum cornuum de terra aſcendens illi maximè fauet, cogens fieri, & adorari eius imaginem, haberíque characterem nominis eius.

1 ET vidi de mari beſtiam aſcendentem, ha-
bentem capita ſeptem, & cornua decem,
& ſuper cornua eius decem diademata, & ſuper ca-
pita eius nomina blaſphemiæ.
2 Et beſtia, quam vidi, ſimilis erat pardo, & pe-
des eius ſicut pedes vrſi, & os eius ſicut os leonis.
Et dedit illi draco virtutem ſuam, & poteſtatem
magnam.
3 Et vidi vnum de capitibus ſuis quaſi occiſum in
mortem: & plaga mortis eius curata eſt. Et admi-
rata eſt vniuerſa terra poſt beſtiam.
4 Et adorauerunt draconem, qui dedit poteſta-
tem beſtiæ: & adorauerunt beſtiam, dicentes:
Quis ſimilis beſtiæ? & quis poterit pugnare cum
ea?
5 Et datum eſt ei os loquens magna, & blaſphe-
mias: & data eſt ei poteſtas facere menſes quadra-
ginta duos.
6 Et aperuit os ſuum in blaſphemias ad Deum,
blaſphemare nomen eius, & tabernaculum eius,
& eos qui in cælo habitant.

7 Et eſt datum illi bellum facere cum ſanctis,
& vincere eos. Et data eſt illi poteſtas in om-
nem tribum, & populum, & linguam, & gen-
tem:
8 & adorauerunt eam omnes, qui inhabitant ter-
ram: quorum non ſunt ſcripta nomina in Libro vi-
tæ Agni, qui occiſus eſt ab origine mundi.
9 Si quis habet aurem, audiat.
‖ Gen. 9. 6. Matt. 26. 52.
10 Qui in captiuatem duxerit, in captiuitatem va-
det: ‖ qui in gladio occiderit, oportet eum gladio
occidi. Hîc eſt patientia, & fides Sanctorum.
11 Et vidi aliam beſtiam aſcendentem de terra, &
habebat cornua duo ſimilia Agni, & loquebatur ſi-
cut draco.
12 Et poteſtatem prioris beſtiæ omnem faciebat
in conſpectu eius: & fecit terram, & habitantes in
ea, adorare beſtiam primam, cuius curata eſt pla-
ga mortis.
13 Et fecit ſigna magna, vt etiam ignem faceret
de cælo deſcendere in terram in conſpectu homi-
num.
14 Et ſeduxit habitantes in terra, propter ſigna,
quæ data ſunt illi facere in conſpectu beſtiæ, dicens
habitantibus in terra, vt faciant imaginem beſtiæ,
quæ habet plagam gladij, & vixit.
15 Et datum eſt illi vt daret ſpiritum imagini be-
ſtiæ, & vt loquatur imago beſtiæ: & faciat vt quí-
cumque non adorauerint imaginem beſtiæ, occi-
dantur.
16 Et faciet omnes puſillos, & magnos, & diui-
tes, & pauperes, & liberos, & ſeruos habere cha-
racterem in dextera manû ſua, aut in frontibus
ſuis.

17 & ne quis poſſit emere, aut vendere, niſi qui
habet characterem, aut nomen beſtiæ, aut nume-
rum nominis eius.
18 Hîc ſapientia eſt. Qui habet intellectum com-
putet numerum beſtiæ. Numerus enim hominis
eſt: & numerus eius ſexcenti ſexaginta ſex.

CAPVT XIV.

Virgines cum Agno cantantes ambulant, Angelo vnò Euangelium annuntiante, alterò Babylonis lapſum, tertio verò cruciatum eorum qui beſtiam adorarunt prædicante: porrò duo habentes falces iubentur, ille meſſem, hic autem vineam terræ demetere.

1 ET vidi: & ecce Agnus ſtabat ſupra montem
Sion, & cum eo centum quadraginta quat-
tuor millia, habentes nomen eius, & nomen Pa-
tris eius ſcriptum in frontibus ſuis.
2 Et audiui vocem de cælo, tamquam vocem
aquarum multarum, & tamquam vocem tonitrui
magni: & vocem, quam audiui, ſicut citharœdo-
rum citharizantium in citharis ſuis.
3 Et cantabant quaſi canticum nouum, ante ſe-
dem, & ante quattuor animalia: & nemo poterat
dicere canticum, niſi illa centum quadragintaquat-
tuor millia, qui empti ſunt de terra.
4 Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinqui-
nati: Virgines enim ſunt. Hi ſequuntur Agnum
quocumque ierit. Hi empti ſunt ex hominibus pri-
mitiæ Deo, & Agno.
5 & in ore eorum non eſt inuentum menda-
cium: ſine macula enim ſunt ante thronum
Dei.
6 Et vidi alterum Angelum volantem per me-

dium cæli, habentem Euangelium æternum, vt
euangelizaret ſedentibus ſuper terram, & ſuper
omnem gentem, & tribum, & linguam, & po-
pulum:
7 dicens magna voce: Timete Dominum, & date
illi honorem, quia venit hora iudicij eius: & ado-
‖ *Pſal.* rate eum, ‖ qui fecit cælum, & terram, mare, &
145. 6. fontes aquarum.
Act. 14
14. 8 Et alius Angelus ſecutus eſt dicens: ‖ Cecidit,
‖ *Iſai.*
21. 9. cecidit Babylon illa magna: quæ à vino iræ forni-
Ier. 51. cationis ſuæ portauit omnes gentes.
8.
9 Et tertius Angelus ſecutus eſt illos, dicens voce
magna: Si quis adorauerit beſtiam, & imaginem
eius, & acceperit characterem in fronte ſua, aut
in manu ſua:
10 & hic bibet de vino iræ Dei, quod miſtum eſt
mero in calice iræ ipſius, & cruciabitur igne & ſul-
phure in conſpectu Angelorum ſanctorum, & an-
te conſpectum Agni:
11 & fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæ-
cula ſæculorum: nec habent requiem die ac nocte,
qui adorauerunt beſtiam, & imaginem eius, & ſi
quis acceperit characterem nominis eius.
12 Hîc patientia ſanctorum eſt, cuſtodiunt man-
data Dei, & fidem Ieſu.
13 Et audiui vocem de cælo, dicentem mihi: Scri-
be: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amo-
dò iam dicit Spiritus, vt requieſcant à laboribus
ſuis; opera enim illorum ſequuntur illos.
14 Et vidi, & ecce nubem candidam: & ſuper nu-
bem ſedentem ſimilem Filio hominis, habentem
in capite ſuo coronam auream, & in manu ſua fal-
cem acutam.

15 Et alius Angelus exiuit de templo, clamans
voce magna ad ſedentem ſuper nubem: ‖ Mitte ‖ Ioel
falcem tuam, & mete, quia venit hora vt metatur, 3.13. Matt.
quoniam aruit meſſis terræ. 13. 39.
16 Et miſit qui ſedebat ſuper nubem, falcem ſuam
in terram, & demeſſa eſt terra.
17 Et alius Angelus exiuit de templo, quod eſt in
cælo, habens & ipſe falcem acutam.
18 Et alius Angelus exiuit de altari, qui habebat
poteſtatem ſupra ignem: & clamauit voce magna
ad eum qui habebat falcem acutam, dicens: Mitte
falcem tuam acutam, & vindemia botros vineæ
terræ: quoniam maturæ ſunt vuæ eius.
19 Et miſit Angelus falcem ſuam acutam in terram, & vindemiauit vineam terræ, & miſit in lacum iræ Dei magnum:
20 & calcatus eſt lacus extra ciuitatem, & exiuit ſanguis de lacu vſque ad frænos equorum per ſtadia mille ſexcenta.

CAPVT XV.

Qui beſtiam vicerant & eius imaginem ac numerum nominis eius, Deum glorificant; & ſeptem Angelis habentibus ſeptem plagas nouiſſimas dantur ſeptem phialæ iræ Dei plenæ.

1 ET vidi aliud ſignum in cælo magnum & mirabile, Angelos ſeptem, habentes plagas ſeptem nouiſſimas: Quoniam in illis conſummata eſt ira Dei.
2 Et vidi tamquam mare vitreum miſtum igne, & eos, qui vicerunt beſtiam, & imaginem eius, & numerum nominis eius, ſtantes ſuper mare vitreum, habentes citharas Dei:

3 & cantantes canticum Moyſi ſerui Dei, & canticum Agni, dicentes: Magna & mirabilia ſunt opera tua, Domine Deus omnipotens: iuſtæ & veræ ſunt viæ tuæ, Rex ſæculorum.

|| Ier. 10. 7.

4 || Quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum? quia ſolus pius es: quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conſpectu tuo, quoniam iudicia tua manifeſta ſunt.

5 Et poſt hæc vidi, & ecce apertum eſt templum tabernaculi teſtimonij in cælo:

6 & exierunt ſeptem Angeli habentes ſeptem plagas de templo, veſtiti lino mundo & candido, & præcincti circa pectora zonis aureis.

7 Et vnum de quattuor animalibus dedit ſeptem Angelis ſeptem phialas aureas, plenas iracundiæ Dei viuentis in ſæcula ſæculorum.

8 Et impletum eſt templum fumo à maieſtate Dei, & de virtute eius: & nemo poterat introire in templum, donec conſummarentur ſeptem plagæ ſeptem Angelorum.

Caput XVI.

Ad ſeptem phialarum effuſionem in terram, mare, fontes, ſolem, beſtiæ ſedem, Euphratem & aërem, multæ in terra plagæ oriuntur.

1 Et audiui vocem magnam de templo, dicentem ſeptem Angelis: Ite, & effundite ſeptem phialas iræ Dei in terram.

2 Et abiit primus, & effudit phialam ſuam in terram: & factum eſt vulnus ſæuum & peſſimum in homines, qui habebant characterem beſtiæ; & in eos, qui adorauerunt imaginem eius.

3 Et ſecundus Angelus effudit phialam ſuam in

mare, & factus eſt ſanguis tamquam mortui: &
omnis anima viuens mortua eſt in mari.
4 Et tertius effudit phialam ſuam ſuper flumi-
na, & ſuper fontes aquarum, & factus eſt ſan-
guis:
5 Et audiui Angelum aquarum dicentem: Iuſtus
es Domine, qui es, & qui eras ſanctus, qui hæc iudi-
caſti:
6 quia ſanguinem Sanctorum & Prophetarum ef-
fuderunt, & ſanguinem eis dediſti bibere: digni
enim ſunt.
7 Et audiui alterum ab altari dicentem: Etiam Do-
mine Deus omnipotens, vera & iuſta iudicia tua.
8 Et quartus Angelus effudit phialam ſuam in ſo-
lem, & datum eſt illi æſtu affligere homines, &
igni:
9 & æſtuauerunt homines æſtu magno, & bla-
ſphemauerunt nomen Dei habentis poteſtatem ſu-
per has plagas, neque egerunt pœnitentiam vt da-
rent illi gloriam.
10 Et quintus Angelus effudit phialam ſuam ſu-
per ſedem beſtiæ: & factum eſt regnum eius tene-
broſum, & commanducauerunt linguas ſuas præ
dolore:
11 & blaſphemauerunt Deum cæli, præ dolori-
bus & vulneribus ſuis, & non egerunt pœnitentiam
ex operibus ſuis.
12 Et ſextus Angelus effudit phialam ſuam in flu-
men illud magnum Euphraten: & ſiccauit aquam
eius, vt præpararetur via regibus ab ortu ſolis.
13 Et vidi de ore draconis, & de ore beſtiæ, & de
ore pſeudoprophetæ ſpiritus tres immundos in mo-
dum ranarum,

14 Sunt enim ſpiritus dæmoniorum facientes ſi-
gna, & procedunt ad reges totius terræ congrega-
re illos in prælium ad diem magnum omnipotentis
Dei.
‖ Sup. 3. 3. 15 ‖ Ecce venio ſicut fur. Beatus qui vigilat, & cu-
Matt. ſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet, & videant
24. 43. turpitudinem eius.
Luc. 12. 39. 16 Et congregabit illos in locum, qui vocatur He-
braicè Armagedon.
17 Et ſeptimus Angelus effudit phialam ſuam in
aërem, & exiuit vox magna de templo à throno,
dicens: Factum eſt.
18 Et facta ſunt fulgura, & voces, & tonitrua, &
terræmotus factus eſt magnus, qualis numquam
fuit ex quo homines fuerunt ſuper terram: talis ter-
ræmotus, ſic magnus.
19 Et facta eſt ciuitas magna in tres partes: & ciui-
tates Gentium ceciderunt. & Babylon magna ve-
nit in memoriam ante Deum, dare illi calicem vini
indignationis iræ eius.
20 Et omnis inſula fugit, & mõtes non ſunt inuẽti.
21 Et grando magna ſicut talentum deſcendit de
cælo in homines: & blaſphemauerunt Deum ho-
mines propter plagam grandinis: quoniam magna
facta eſt vehementer.

CAPVT XVII.

*Mulier fornicaria ſiue Babylon varijs induta orna-
mentis, & ebria martyrum ſanguine, ſedet ſuper
beſtiam ſeptem capitum & decem cornuum: quæ
omnia hîc declarat Angelus.*

1 ET venit vnus de ſeptem Angelis, qui habe-
bant ſeptem phialas, & locutus eſt mecum,

dicens: Veni,oſtendam tibi damnationem meretri-
cis magnæ, quæ ſedet ſuper aquas multas,
2 cum qua fornicati ſunt reges terræ, & inebriati
ſunt qui inhabitant terram de vino proſtitutionis
eius.
3 Et abſtulit me in ſpiritu in deſertum. Et vidi mu-
lierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam, plenam
nominibus blaſphemiæ, habentem capita ſeptem,
& cornua decem.
4 Et mulier erat circumdata purpura, & coccino,
& inaurata auro, & lapide pretioſo, & margaritis,
habens poculum aureum in manu ſua, plenum
abominatione, & immunditia fornicationis eius:
5 Et in fronte eius nomen ſcriptum: Myſterium:
Babylon magna, mater fornicationum, & abomi-
nationum terræ.
6 Et vidi mulierem ebriam de ſanguine ſancto-
rum, & de ſanguine martyrum Ieſu. Et miratus
ſum cùm vidiſſem illam admiratione magna.
7 Et dixit mihi Angelus: Quare miraris? Ego di-
cam tibi ſacramentum mulieris, & beſtiæ quæ por-
tat eam, quę habet capita ſeptem, & cornua decem.
8 Beſtia, quam vidiſti, fuit, & non eſt, & aſcenſu-
ra eſt de abyſſo, & in interitum ibit: & mirabuntur
inhabitantes terram (quorum non ſunt ſcripta no-
mina in Libro vitæ à conſtitutione mundi) videntes
beſtiam, quæ erat, & non eſt.
9 Et hic eſt ſenſus, qui habet ſapientiam. Septem
capita, ſeptem montes ſunt, ſuper quos mulier ſe-
det, & reges ſeptem ſunt.
10 Quinque ceciderunt, vnus eſt, & alius nondum
venit: & cùm venerit, oportet illum breue tempus
manere.

11 Et beſtia, quæ erat, & non eſt: & ipſa octaua
eſt: & de ſeptem eſt, & in interitum vadit.
12 Et decem cornua, quæ vidiſti, decem reges
ſunt: qui regnum nondum acceperunt, ſed pote-
ſtatem tamquam reges vna hora accipient poſt be-
ſtiam.
13 Hi vnum conſilium habent, & virtutem & po-
teſtatem ſuam beſtiæ tradent.
14 Hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet il-
los: ‖ quoniam Dominus dominorum eſt, & Rex
regum, & qui cum illo ſunt, vocati, electi, & fide-
les.

¶ 1. Timot. 6. 15. Inf. 19. 16.

15 Et dixit mihi: Aquæ, quas vidiſti vbi meretrix
ſedet, populi ſunt, & Gentes, & linguæ.
16 Et decem cornua, quæ vidiſti in beſtia: hi odient
fornicariam, & deſolatam facient illam, & nudam,
& carnes eius manducabunt, & ipſam igni concre-
mabunt.
17 Deus enim dedit in corda eorum vt faciant
quod placitum eſt illi: vt dent regnum ſuum beſtiæ
donec conſummentur verba Dei.
18 Et mulier, quam vidiſti, eſt ciuitas magna, quæ
habet regnum ſuper reges terræ.

CAPVT XVIII.

Babylonis lapſus, iudicium, plagæ, & vltiones: propter quas reges ac negotiatores terræ olim ipſi adhærentes amarè lugebunt; cælum verò, Apoſtoli ac Prophetæ exultabunt.

1 ET poſt hæc vidi alium Angelum deſcenden-
tem de cælo, habentem poteſtatem ma-
gnam: & terra illuminata eſt à gloria eius.
2 Et exclamauit in fortitudine, dicens: ‖ Cecidit,

¶ Iſai. 21. 9.

cecidit Babylon magna: & facta eſt habitatio dæ- *Ier. 51. 8.*
moniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi, & *Supr. 14. 8.*
cuſtodia omnis volucris immundæ & odibilis:
3 quia de vino iræ fornicationis eius biberunt om-
nes gentes: & reges terræ cum illa fornicati ſunt:
& mercatores terræ de virtute deliciarum eius diui-
tes facti ſunt.
4 Et audiui aliam vocem de cælo, dicentem: Exi-
te de illa populus meus: vt ne participes ſitis deli-
ctorum eius, & de plagis eius non accipiatis.
5 Quoniam peruenerunt peccata eius vſque ad
cælum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum
eius..
6 Reddite illi ſicut & ipſa reddidit vobis: & du-
plicate duplicia ſecundùm opera eius: in poculo,
quo miſcuit, miſcete illi duplum.
7 Quantum glorificauit ſe, & in delicijs fuit; tan-
tum date illi tormentum & luctum: quia in corde
ſuo dicit: ‖ Sedeo regina: & vidua non ſum: & lu- ‖ *Iſai. 47. 8.*
ctum non videbo.
8 Ideò in vna die venient plagæ eius, mors, & lu-
ctus, & fames, & igne comburetur: quia fortis eſt
Deus, qui iudicabit illam.
9 Et flebunt, & plangent ſe ſuper illam reges ter-
ræ, qui cum illa fornicati ſunt, & in delicijs vixe-
runt, cùm viderint fumum incendij eius:
10 longè ſtantes propter timorem tormentorum
eius, dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna Babylon,
ciuitas illa fortis: quoniam vna hora venit iudicium
tuum.
11 Et negotiatores terræ flebunt, & lugebunt ſu-
per illam: quoniam merces eorum nemo emet
ampliùs;

12 merces auri, & argenti, & lapidis pretioſi, &
margaritæ, & byſſi, & purpuræ, & ſerici, & cocci,
(& omne lignum thyinum, & omnia vaſa eboris,
& omnia vaſa de lapide pretioſo, & æramento, &
ferro, & marmore,
13 & cinnamomum) & odoramentorum, & vn-
guenti, & thuris, & vini, & olei, & ſimilæ, & triti-
ci, & iumentorum, & ouium, & equorum, & rhe-
darum, & mancipiorum, & animarum hominum.
14 Et poma deſiderij animæ tuæ diſceſſerunt à te,
& omnia pinguia & præclara perierunt à te, & am-
pliùs illa iam non inuenient.
15 Mercatores horum, qui diuites facti ſunt, ab ea
longè ſtabunt propter timorem tormentorum eius,
flentes ac lugentes,
16 & dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, quæ
amicta erat byſſo, & purpura, & cocco, & deaura-
ta erat auro, & lapide pretioſo, & margaritis:
17 quoniam vna hora deſtitutæ ſunt tantæ diuitiæ.
Et omnis gubernator, & omnis qui in lacum naui-
gat, & nautæ, & qui in mari operantur, longè ſtete-
runt,
18 & clamauerunt videntes locum incendij eius,
dicentes: Quæ ſimilis ciuitati huic magnæ?
19 Et miſerunt puluerem ſuper capita ſua, & cla-
mauerunt flentes & lugentes, dicentes: Væ, væ ci-
uitas illa magna; in qua diuites facti ſunt omnes,
qui habebant naues in mari, de pretijs eius: quo-
niam vna hora deſolata eſt.
20 Exulta ſuper eam cælum, & ſancti Apoſtoli, &
Prophetæ: quoniam iudicauit Deus iudicium ve-
ſtrum de illa.
21 Et ſuſtulit vnus Angelus fortis lapidem quaſi

molarem magnum, & miſit in mare, dicens: Hoc
impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna, & vl-
trà iam non inuenietur.
22 Et vox citharœdorum, & muſicorum, & tibia
canentium, & tuba non audietur in te ampliùs: &
omnis artifex omnis artis non inuenietur in te am-
pliùs: & vox molæ non audietur in te ampliùs:
23 & lux lucernæ non lucebit in te ampliùs: & vox
ſponſi & ſponſæ non audietur adhuc in te: quia
mercatores tui erant principes terræ, quia in vene-
ficijs tuis errauerunt omnes gentes.
24 Et in ea ſanguis prophetarum & ſanctorum in-
uentus eſt; & omnium qui interfecti ſunt in terra.

CAPVT XIX.

Sanctis de iudicio meretricis Deum glorificantibus, parantur nuptiæ Agni, & Angelus à Ioanne adorari recuſat: apparens autem quidam equo inſidens cum exercitu, qui eſt Verbum Dei & Rex regum ac Dominus dominantium, pugnat aduerſus beſtiam & reges terræ ac eorum exercitus, vocatis interim auibus cæli ad edendas eorum carnes.

1 POſt hæc audiui quaſi vocem turbarum mul-
tarum in cælo dicentium: Alleluia: Salus, &
gloria, & virtus Deo noſtro eſt:
2 quia vera & iuſta iudicia ſunt eius, qui iudicauit
de meretrice magna, quæ corrupit terram in pro-
ſtitutione ſua, & vindicauit ſanguinem ſeruorum
ſuorum de manibus eius.
3 Et iterùm dixerunt: Alleluia. Et fumus eius aſ-
cendit in ſæcula ſæculorum.
4 Et ceciderunt ſeniores vigintiquattuor, & quat-
tuor animalia, & adorauerunt Deum ſedentem

ſuper thronum, dicentes: Amen: Alleluia.
5 Et vox de throno exiuit, dicens: Laudem dicite
Deo noſtro omnes ſerui eius: & qui timetis eum,
puſilli & magni.
6 Et audiui quaſi vocem turbæ magnæ, & ſicut
vocem aquarum multarum, & ſicut vocem toni-
truorum magnorum, dicentium: Alleluia: quo-
niam regnauit Dominus Deus noſter omnipotens.
7 Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam
ei: quia venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præpa-
rauit ſe.
8 Et datum eſt illi, vt cooperiat ſe byſſino ſplen-
denti & candido. Byſſinum enim, iuſtificationes
ſunt Sanctorum.
‖ Mat. 22.2. Luc. 14. 16. 9 Et dixit mihi: Scribe: ‖ Beati, qui ad cœnam nu-
ptiarum Agni vocati ſunt. & dicit mihi: Hæc verba
Dei vera ſunt.
10 Et cecidi ante pedes eius, vt adorarem eum. Et
dicit mihi: Vide ne feceris: conſeruus tuus ſum, &
fratrum tuorum habentium teſtimonium Ieſu.
Deum adora. Teſtimonium enim Ieſu, eſt ſpiritus
prophetiæ.
11 Et vidi cælum apertum, & ecce equus albus, &
qui ſedebat ſuper eum, vocabatur Fidelis, & Ve-
rax, & cum iuſtitia iudicat, & pugnat.
12 Oculi autem eius ſicut flamma ignis, & in ca-
pite eius diademata multa, habens nomen ſcri-
ptum, quod nemo nouit niſi ipſe.
‖ Iſai. 63.1. 13 ‖ Et veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine: & vo-
catur nomen eius, Verbum Dei.
14 Et exercitus qui ſunt in cælo, ſequebantur
eum in equis albis, veſtiti byſſino albo & mun-
do.

15 Et de ore eius procedit gladius ex vtraque parte
acutus: vt in ipſo percutiat Gentes. ‖ Et ipſe reget ‖ Pſal.
eas in virga ferrea: & ipſe calcat torcular vini furo- 2.9.
ris iræ Dei omnipotentis.
16 Et habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcri-
ptum: ‖ Rex regum, & Dominus dominantium. ‖ Sup.
17 Et vidi vnum Angelum ſtantem in ſole, & cla- 17.14.
mauit voce magna, dicens omnibus auibus, quæ 1.Tim.
volabant per medium cæli: Venite, & congregami- 6.15.
ni ad cœnam magnam Dei:
18 vt manducetis carnes regum, & carnes tribu-
norum, & carnes fortium, & carnes equorum, &
ſedentium in ipſis, & carnes omnium liberorum,
& ſeruorum, & puſillorum, & magnorum.
19 Et vidi beſtiam, & reges terræ, & exercitus eo-
rum congregatos, ad faciendum prælium cum illo
qui ſedebat in equo, & cum exercitu eius.
20 Et apprehenſa eſt beſtia, & cum ea pſeudopro-
pheta: qui fecit ſigna coram ipſo, quibus ſeduxit
eos, qui acceperunt characterem beſtiæ, & qui adò-
rauerunt imaginem eius. Viui miſſi ſunt hi duo in
ſtagnum ignis ardentis ſulphure:
21 Et ceteri occiſi ſunt in gladio ſedentis ſuper
equum, qui procedit de ore ipſius: & omnes aues
ſaturatæ ſunt carnibus eorum.

CAPVT XX.

Ligatum draconem ſiue diabolum mittit Angelus in abyſſum ad mille annos, quibus animæ martyrum in reſurrectione prima regnabunt cum Chriſto: poſt quos ſolutus Satanas excitabit Gog & Magog innumerum exercitum aduerſus ciuitatem dilectam, ſed igni cæleſti deuorabuntur: deinde apertis

libris, à ſedente ſuper thronum iudicabuntur omnes mortui ſecundùm opera ipſorum.

1 ET vidi Angelum deſcendentem de cælo, habentem clauem abyſſi, & catenam magnam
in manu ſua.
2 Et apprehendit draconem, ſerpentem antiquum, qui eſt diabolus & ſatanas, & ligauit eum
per annos mille:
3 & miſit eum in abyſſum, & clauſit, & ſignauit
ſuper illum, vt non ſeducat ampliùs gentes, donec
conſummentur mille anni: & poſt hæc oportet il-
lum ſolui modico tempore.
4 Et vidi ſedes, & ſederunt ſuper eas, & iudicium
datum eſt illis: & animas decollatorum propter te-
ſtimonium Ieſu, & propter verbum Dei, & qui non
adorauerunt beſtiam, neque imaginem eius, nec
acceperunt characterem eius in frontibus aut in
manibus ſuis, & vixerunt, & regnauerunt cum
Chriſto mille annis.
5 Ceteri mortuorum non vixerunt, donec con-
ſummentur mille anni. Hæc eſt reſurrectio prima.
6 Beatus, & ſanctus, qui habet partem in reſurre-
ctione prima: in his ſecunda mors non habet pote-
ſtatem: ſed erunt ſacerdotes Dei & Chriſti, & re-
gnabunt cum illo mille annis.
‖ Ezec. 39. 1. 7 ‖ Et cùm conſummati fuerint mille anni, ſolue-
tur ſatanas de carcere ſuo, & exibit, & ſeducet Gen-
tes, quæ ſunt ſuper quattuor angulos terræ, Gog, &
Magog, & congregabit eos in prælium, quorum
numerus eſt ſicut arena maris.
8 Et aſcenderunt ſuper latitudinem terræ, & cir-
cuierunt caſtra ſanctorum, & ciuitatem dilectam.
9 Et deſcendit ignis à Deo de cælo, & deuorauit
eos:

eos: & Diabolus, qui ſeducebat eos, miſſus eſt in
ſtagnum ignis & ſulphuris, vbi & beſtia
10 & pſeudopropheta cruciabuntur die ac nocte
in ſæcula ſæculorum.
11 Et vidi thronum magnum candidum, & ſeden-
tem ſuper eum, à cuius conſpectu fugit terra &
cælum, & locus non eſt inuentus eis.
12 Et vidi mortuos, magnos & puſillos, ſtantes in
conſpectu throni, & libri aperti ſunt: & alius Li-
ber apertus eſt qui eſt vitæ: & iudicati ſunt mortui
ex his quæ ſcripta erant in libris, ſecundùm opera
ipſorum.
13 & dedit mare mortuos, qui in eo erant: & mors
& infernus dederunt mortuos ſuos, qui in ipſis
erant: & iudicatum eſt de ſingulis ſecundùm ope-
ra ipſorum.
14 Et infernus & mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis.
Hæc eſt mors ſecunda.
15 Et qui non inuentus eſt in Libro vitæ ſcriptus,
miſſus eſt in ſtagnum ignis.

Caput XXI.

Cælo ac terra renouatis, noua ciuitas Ieruſalem in Agni ſponſam à Deo parata oſtenditur, iuſtis glorificatis, impiiſque in ſtagnum ignis detruſis; cuius ciuitatis murus & portæ ac fundamenta deſcribuntur & menſurantur, quæ vniuerſa ſunt aurum ac vitrum mundum, lapides pretioſi ac margaritæ.

1 Et vidi cælum nouum, & terram nouam. *Iſa 65. 17. 66. 22.*
Primum enim cælum, & prima terra abijt,
& mare iam non eſt. *2. Pet. 3. 13.*
2 Et ego Ioannes vidi ſanctam ciuitatem Ieruſa-

lem nouam deſcendentem de cælo à Deo, paratam,
ſicut ſponſam ornatam viro ſuo.
3 Et audiui vocem magnam de throno dicentem:
Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habi-
tabit cum eis. Et ipſi populus eius erunt, & ipſe
Deus cum eis erit eorum Deus:
‖ *Iſai. 25. 8. Sup. 7. 17.* 4 ‖ & abſterget Deus omnem lacrymam ab ocu-
lis eorum: & mors vltrà non erit, neque luctus,
neque clamor, neque dolor erit vltrà, quia pri-
ma abierunt.
‖ *Iſai. 43. 19. 2. Cor. 5. 17.* 5 Et dixit qui ſedebat in throno: ‖ Ecce noua fa-
cio omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia hæc verba
fideliſſima ſunt, & vera.
6 Et dixit mihi: Factum eſt. ego ſum α, & ω: ini-
tium, & finis. Ego ſitienti dabo de fonte aquæ vi-
tæ, gratis.
7 Qui vicerit, poſſidebit hæc, & ero illi Deus, &
ille erit mihi filius.
8 Timidis autem, & incredulis, & execratis, &
homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & ido-
lolatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit
in ſtagno ardenti igne & ſulphure: quod eſt mors
ſecunda.
9 Et venit vnus de ſeptem Angelis habentibus
phialas plenas ſeptem plagis nouiſſimis, & locutus
eſt mecum, dicens: Veni, & oſtendam tibi ſpon-
ſam, vxorem Agni.
10 Et ſuſtulit me in ſpiritu in montem magnum
& altum, & oſtendit mihi ciuitatem ſanctam Ieru-
ſalem deſcendentem de cælo à Deo,
11 habentem claritatem Dei: & lumen eius ſimi-
le lapidi pretioſo tamquam lapidi iaſpidis, ſicut
cryſtallum.

12 Et habebat murum magnum & altum, haben-
tem portas duodecim: & in portis Angelos duode-
cim, & nomina inſcripta, quæ ſunt nomina duode-
cim tribuum filiorum Iſraël.
13 Ab Oriente portæ tres, & ab Aquilone portæ
tres, & ab Auſtro portæ tres, & ab Occaſu portæ
tres.
14 Et murus ciuitatis habens fundamenta duode-
cim, & in ipſis duodecim nomina duodecim Apo-
ſtolorum Agni.
15 Et qui loquebatur mecum, habebat menſuram
arundineam auream, vt metiretur ciuitatem, &
portas eius, & murum.
16 & ciuitas in quadro poſita eſt, & longitudo
eius tanta eſt quanta & latitudo: & menſus eſt ci-
uitatem de arundine aurea per ſtadia duodecim
millia: & longitudo, & altitudo, & latitudo eius,
æqualia ſunt.
17 Et menſus eſt murum eius centum quadragin-
ta quattuor cubitorum, menſura hominis, quæ eſt
angeli.
18 Et erat ſtructura muri eius ex lapide iaſpide: ip-
ſa verò ciuitas, aurum mundũ ſimile vitro mundo.
19 Et fundamenta muri ciuitatis, omni lapide pre-
tioſo ornata. Fundamentum primum, iaſpis: ſe-
cundum, ſapphirus: tertium, chalcedonius: quar-
tum, ſmaragdus:
20 quintum, ſardonix: ſextum, ſardius: ſeptimum,
chryſolitus: octauum, beryllus: nonum, topazius:
decimum, chryſopraſus: vndecimum, hyacinthus:
duodecimum, amethyſtus.
21 Et duodecim portæ, duodecim margaritæ ſunt,
per ſingulas: & ſingulæ portæ erant ex ſingulis

margaritis : & platea ciuitatis aurum mundum, tamquam vitrum perlucidum.

22 Et templum non vidi in ea. Dominus enim Deus omnipotens templum illius eſt, & Agnus.

|| Iſai. 60. 19.
23 || Et ciuitas non eget ſole, neque luna, vt luceant in ea. nam claritas Dei illuminauit eam, & lucerna eius eſt Agnus.

24 Et ambulabunt gentes in lumine eius: & reges terræ afferent gloriam ſuam & honorem in illam.

|| Iſai. 60. 11.
25 || Et portæ eius non claudentur per diem : nox enim non erit illic.

26 Et afferent gloriam & honorem gentium in illam.

27 Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium, niſi qui ſcripti ſunt in libro vitæ Agni.

CAPVT XXII.

Lignum vitæ fluuio aquæ viuæ irrigatum ſingulis menſibus reddit fructum ſuum : nec maledictum nec vlla nox eſt in ciuitate : Angelus autem qui hæc citò ventura Ioanni oſtendebat, non vult ab eo adorari, dicitque iuſtos in ciuitatem intraturos, impios autem foras eijciendos : conteſtatur etiam de non addendo aut minuendo ad hanc prophetiam.

1 ET oſtendit mihi fluuium aquæ vitæ, ſplendidum tamquam cryſtallum, procedentem de ſede Dei & Agni.

2 In medio plateæ eius, & ex vtraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim, per menſes ſingulos reddens fructum ſuum, & folia ligni ad ſanitatem Gentium.

3 Et omne maledictum non erit ampliùs : ſed ſe-

des Dei & Agni in illa erunt, & ſerui eius ſeruient
illi.
4 Et videbunt faciem eius: & nomen eius in fron-
tibus eorum.
5 ‖ Et nox vltrà non erit: & non egebunt lumine ‖ Iſa.
lucernæ, neque lumine ſolis, quoniam Dominus 60. 20.
Deus illuminabit illos, & regnabunt in ſæcula ſæ-
culorum.
6 Et dixit mihi: Hæc verba fideliſſima ſunt, & ve-
ra. Et Dominus Deus ſpirituum prophetarum mi-
ſit Angelum ſuum oſtendere ſeruis ſuis quæ opor-
tet fieri citò.
7 Et ecce venio velociter. Beatus, qui cuſtodit
verba prophetiæ libri huius.
8 Et ego Ioannes, qui audiui, & vidi hæc. Et poſt-
quam audiſſem, & vidiſſem, cecidi vt adorarem an-
te pedes angeli, qui mihi hæc oſtendebat:
9 & dixit mihi: Vide ne feceris: conſeruus enim
tuus ſum, & fratrum tuorum Prophetarum, & eo-
rum qui ſeruant verba prophetię libri huius: Deum
adora.
10 Et dicit mihi: Ne ſignaueris verba prophetiæ
libri huius: tempus enim propè eſt.
11 Qui nocet, noceat adhuc: & qui in ſordibus
eſt, ſordeſcat adhuc: & qui iuſtus eſt, iuſtificetur
adhuc: & ſanctus, ſanctificetur adhuc.
12 Ecce venio citò, & merces mea mecum eſt, red-
dere vnicuique ſecundùm opera ſua.
13 ‖ Ego ſum α, & ω, primus, & nouiſſimus, prin- ‖ Iſai.
cipium, & finis. 41. 4.
14 Beati, qui lauant ſtolas ſuas in ſanguine Agni: 44. 6. Sup. 1.
vt ſit poteſtas eorum in ligno vitæ, & per portas in- 8. 17.
trent in ciuitatem. 21. 6.

15 Foris canes, & venefici, & impudici, & homici-
dæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit
mendacium.
16 Ego Ieſus miſi Angelum meum, teſtificari vo-
bis hæc in Eccleſijs. Ego ſum radix & genus Dauid,
ſtella ſplendida & matutina.
17 Et ſpiritus & ſponſa dicunt: Veni. Et qui audit,
dicat: Veni. Et qui ſitit, veniat: ‖ & qui vult, acci- ‖ *Iſai. 55.1.*
piat aquam vitæ, gratis.
18 Conteſtor enim omni audienti verba prophe-
tiæ libri huius: Si quis appoſuerit ad hæc, apponet
Deus ſuper illum plagas ſcriptas in libro iſto.
19 Et ſi quis diminuerit de verbis libri prophetiæ
huius, auferet Deus partem eius de libro vitæ, &
de ciuitate ſancta, & de his quæ ſcripta ſunt in li-
bro iſto.
20 dicit qui teſtimonium perhibet iſtorum. Etiam
venio citò: Amen. Veni Domine Ieſu.
21 Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omni-
bus vobis. Amen.

FINIS.

INDEX EPISTOLARVM ET Euangeliorum, quæ è Veteri & Nouo Teſtamento excerpta, in Eccleſia Dominicis & aliis feſtis diebus leguntur, iuxta Miſſalis reformationem ex decreto Sacroſanċti Concilij Tridentini reſtituti, Pij V. Pont. Max. iuſſu editi, & Clementis VIII. auċtoritate recogniti.

ADVENTVS.

Dominica prima.

Epiſtola, Scientes quia hora. Rom. 13.
Euangelium, Erunt ſigna in ſole. Luc. 21.

Dominica ſecunda.

Epiſtola, Quæcumque ſcripta ſunt. Rom 15.
Euangelium. Cùm audiſſet Ioannes in vinculis. Matth. 11.

Dominica tertia.

Epiſtola, Sic nos exiſtimet homo. Philipp. 4.
Euangelium, Miſerunt Iudæi ab Ieroſolymis. Ioann. 1.

Feria quarta Quatuor Temporum.

Epiſtola, Erit in nouiſſimis diebus. Iſa. 2.
Item Epiſtola, Locutus eſt Dominus ad Achaz. Iſa. 7.
Euangelium. Miſſus eſt Angelus Gabriel. Luc 1.

Feria ſexta.

Epiſtola, Egredietur virga. Iſa. 11.
Euangelium, Exurgens Maria. Luc. 1.

Sabbato.

Epiſtola, Clamabunt ad Dominum. Iſa. 19.
Item Epiſtola, Lætabitur deſerta. Iſai. 35.
Item Epiſtola, Super montem excelſum Iſa. 40.
Item Epiſt Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro. Iſa. 45.
Item Epiſt. Angelus Domini deſcendit cum Azaria. Dan. 3.
Item Epiſtola, Rogamus vos per aduentum. 2. Theſſ. 2.
Euangelium, Anno quintodecimo imperij Tiberij. Luc. 3.

Dominica quarta.

Epiſtola, Sic nos exiſtimet homo 1. Cor. 4.
Euangelium, Anno quintodecimo. Luc. 3.

In viglilia Natiuitatis Domini.

Epiſtola, Paulus ſeruus Ieſu Chriſti. Rom. 1.
Euangel. Cùm eſſet deſponſata. Matth. 1.

25. Decemb. IN NATIVITATE DOMINI.

Ad primam Miſſam in nocte.

Epiſt. Apparuit gratia Dei Tit. 2.
Euangel. Exijt edictum à Cæſare Auguſto. Luc. 2.

Ad ſecundam Miſſam in Aurora.

Epiſt. Apparuit benignitas & humanitas. Tit. 3.
Euangel. Paſtores loquebantur ad inuicem. Luc. 2.

Ad tertiam Miſſam in die.

Epiſtol. Multifariam multíſque modis. Hebr. 1.
Euangel. In principio erat Verbum. Ioan. 1.

26. Decemb. *In feſto S. Stephani Protomartyris.*

Epiſt. Stephanus plenus gratia. Act. 6.
Euangel Ecce ego mitto, ad finem capitis Matth. 23.

27. Decembris. *In feſto Sancti Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ.*

Epiſt. Qui timet Deum, faciet bona. Eccl. 15.
Euangel. Sequere me. Ioan. 21.

28. Decemb. *In feſto SS. Innocentium.*

Epiſt. Vidi ſupra montem Sion. Apoc. 14.
Euangel. Angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph. Matth. 2.

29. Decemb. *In feſto S. Thomæ Cantuarienſis Epiſcopi & martyris.*

Epiſt. Omnis pontifex ex hominibus aſſumptus. Hebr. 5.
Euangel. Ego ſum paſtor bonus. Ioan. 10.

Dominica infra Octauam Natiuitatis Domini.

Epiſt. Quanto tempore heres paruulus eſt. Galat. 4.
Euangel. Erant Ioſeph & Maria mater Ieſu. Luc. 2.

In Octaua Natiuitatis Domini.

Epiſt. Apparuit benignitas & humanitas. Tit. 3.
Euangel. Paſtores loquebantur ad inuicem. Luc. 2.

31. Decemb. *In feſto ſancti Syluestri Papæ & Confeſſoris.*

Epiſt. Teſtificor coram Deo. 2. Timoth. 4.
Euangel. Sint lumbi veſtri præcincti. Luc. 12.

1. Ianuarij. *In die Circumciſionis & Octaua Natiuitatis Domini.*

Epiſt. Apparuit gratia Dei. Tit. 2.
Euang. Poſtquam conſummati ſunt dies octo. Luc 2.

6. Ianuarij.

6. Ianuarij. *In Epiphania Domini.*

Epiſt. Surge illuminare Ieruſalem, Iſa. 60.

Euangel. Cum natus eſſet Ieſus Matth 2.

Dominica infra Octauam Epiphaniæ.

Epiſt. Obſecro vos per miſericordiam Dei. Rom 12.

Euangel. Cum factus eſſet Ieſus annorum duodecim. Luc. 2. vſque ad finem capitis

In Octaua Epiphaniæ.

Epiſt. Surge illuminare Ieruſalem Iſa. 60.

Euang. Vidit Ioannes Ieſum venientem ad ſe. Ioan. 1.

Dominica ſecunda poſt Epiphaniam.

Epiſt. Habentes donationes. Rom. 12.

Euang. Nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ. Ioan. 2.

Dominica tertia poſt Epiphaniam.

Epiſt. Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos. Rom. 12.

Euang. Cùm deſcendiſſet Ieſus de monte. Matth. 8.

Dominica quarta poſt Epiphaniam.

Epiſt. Nemini quidquam debeatis. Rom. 13.

Euangel. Aſcendente Ieſu in nauiculam. Matth. 8.

Dominica quinta poſt Epiphaniam.

Epiſt. Induite vos ſicut electi Dei. Coloſſ. 3.

Euang. Simile factum eſt regnum cælorum homini qui ſeminauit. Matth. 13.

Dominica ſexta poſt Epiphaniam.

Epiſt. Gratias agimus Deo. 1. Theſſ. 1.

Euang. Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis. Matt. 13.

Dominica in Septuageſima.

Epiſt. Neſcitis, quòd hi qui in ſtadio currunt. 1. Cor. 9.

Euang. Simile eſt regnum cælorum homini patrifamilias. Matth. 20.

Dominica in Sexageſima.

Epiſt. Libenter ſuffertis. 2. Cor. 11.

Euang. Cùm turba plurima conueniret. Luc. 8.

Dominica in Quinquageſima.

Epiſt. Si linguis hominum loquar. 1. Cor. 13.

Euang. Aſſumpſit Ieſus duodecim diſcipulos ſuos. Luc. 18.

Feria quarta Cinerum.

Epiſt. Conuertimini ad me. Ioël. 2.

Euang. Cùm ieiunatis. Matth. 6.

Feria quinta.

Epiſt. Ægrotauit Ezechias. Iſa. 38.

Euang. Cùm introiſſet Ieſus Capharnaum. Matt. 8.

Feria ſexta.

Epiſt Clama, ne ceſſes. Iſa. 58.
Euang Audiſtis quia dictum eſt antiquis. Matth. 5.

Sabbato.

Epiſt. Si abſtuleris de medio tui catenam. Iſa. 58.
Euangel. Cùm ſerò eſſet factum, ad finem vſque capitis. Marc. 6.

Dominica prima in Quadrageſima.

Epiſt. Hortamur vos. 2. Cor. 6.
Euang. Ductus eſt Ieſus in deſertum. Matth. 4.

Feria ſecunda.

Epiſt. Ecce ego requiram oues. Ezech. 34.
Euang. Cũ venerit filius hominis in majeſtate ſua. Mat 25.

Feria tertia.

Epiſt. Quærite Dominum, dum inueniri poteſt. Iſa. 55.
Euang. Cùm intraſſet Ieſus Ieroſolymam. Matth 21.

Feria quarta Quatuor Temporum Quadrageſima.

Epiſt. Aſcende ad me in montem Exod. 24.
Item alia Epiſt. Venit Elias in Berſabee Iuda. 3. Reg. 19.
Euang. Magiſter volumus à te ſignum videre. Matth. 12.

Feria quinta.

Epiſt. Factus eſt ſermo Domini ad me dicens. Ezech. 18.
Euang. Egreſſus Ieſus ſeceſſit in partes Tyri Matth. 15.

Feria ſexta Quatuor Temporum Quadrageſimæ.

Epiſt. Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Ezech. 18.
Euang. Erat dies feſtus Iudæorum. Ioan. 5.

Sabbato Quatuor Temporum Quadrageſimæ.

Epiſt. Quando compleueris decimam cunctarum frugum tuarum. Deut. 20.
Item alia Epiſt. Si cuſtodieritis mandata. Deut. 11.
Item alia Ep. Orationem faciebãt Sacerdotes 2 Machab 1.
Item alia Epiſt. Miſerere noſtri Deus omnium. Eccleſ. 36.
Item alia Epiſt. Angelus Domini deſcendit cum Azaria. Dan. 3.
Item alia Epiſt. Rogamus vos corripite inquietos. 1. Theſ. 5.
Euang. Aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum. Matth. 17.

Dominica ſecunda in Quadrageſima.

Epiſtola, Rogamus vos & obſecramus in Domino Ieſu. 1. Theſ 4.
Euang. Aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum. Matth. 17.

Feria ſecunda.

Epiſt. Orauit Daniel Dominum, dicens, Dominus Deus noſter qui eduxiſti populum. Dan. 9

Euang Ego vado & quæretis me. Ioan. 8.

Feria tertia.

Epiſt. Factus eſt ſermo Domini ad Eliam Theſbiten dicens, Surge & vade in Sarephta. 3. Reg. 17.

Euang Super cathedram Moyſi. Matth. 25.

Feria quarta.

Epiſtola, Orauit Mardochæus ad Dominum Eſther 15.

Euangelium, Aſcendens Ieſus Ieroſolymam aſſumpſit duodecim diſcipulos ſuos ſecreto. Matth. 20.

Feria quinta.

Epiſt. Maledictus homo qui confidit in homine. Hier. 17.

Euangelium, Homo quidam erat diues Luc. 16.

Feria ſexta.

Epiſt. Dicit Ioſeph fratribus ſuis, Audite ſomnium meum. Geneſ. 37

Euangel. Homo erat paterfamilias qui plantauit vineam. Matth. 21.

Sabbato.

Epiſtola, Dixit Rebecca filio ſuo Iacob Gen. 27.

Euangelium, Homo quidam habuit duos filios. Luc. 15.

Dominica tertia in Quadrageſima.

Epiſtola, Eſtote imitatores Dei. Epheſ. 5.

Euang. Erat Ieſus eiiciens dæmonium. Luc. 11.

Feria ſecunda.

Epiſt. Naaman princeps militiæ regis Syriæ 4. Reg. 5.

Euangel. Vtique dicetis mihi hanc ſimilitudinem. Luc. 4.

Feria tertia.

Epiſt. Mulier quædam clamabat ad Eliſæum. 4. Reg. 4.

Euang. Si peccauerit in te frater tuus. Matth. 18.

Feria quarta.

Epiſt. Honora patrem tuum, & matrem tuam. Exod. 20.

Euangel. Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur. Matth. 15.

Feria quinta.

Epiſt. Factum eſt verbum Domini ad me. Hier. 7.

Euangelium Surgens Ieſus de Synagoga. Luc. 4.

Feria ſexta.

Epiſt. Conuenerunt filij Iſrael aduerſus Moyſen. Num. 20.

Euangelium, Venit Ieſus in ciuitatem Samariæ Ioan. 4.

Sabbato.

Epiſtola, Erat vir in Babylone. Dan. 13.
Euangelium, Perrexit Ieſus in montem Oliueti. Ioan. 8.

Dominica quarta in Quadrageſima.

Epiſtola, Scriptum eſt quoniam Abraham. Galat. 4.
Euangelium, Abiit Ieſus trans mare Galilææ. Ioan. 6.

Feria ſecunda.

Epiſtola, Venerunt duæ mulieres meretrices. 4 Reg 3.
Euangelium, Propè erat Paſcha Iudæorum. Ioan. 2.

Feria tertia.

Epiſtola, Locutus eſt Dominus ad Moyſen dicens, Deſcende de monte. Exod. 32.
Euangelium, Iam die feſto mediante. Ioan. 7.

Feria quarta.

Epiſtolà, Sanctificabo nomen meum. Ezech. 36.
Item alia Epiſtola, Lauamini, mundi eſtote. Iſai 1.
Euang. Præteriens Ieſus vidit hominem cæcum. Ioan 9.

Feria quinta.

Epiſtola, Venit mulier Sunamitis ad Eliſæum. 4. Reg. 4.
Euangelium, Ibat Ieſus in ciuitatem, quæ vocatur Naim. Luc. 7.

Feria ſexta.

Epiſtola, Ægrotauit filius mulieris matrisfamilias. 3. Reg. 17.
Euangelium, Erat quidam languens Lazarus. Ioan. 11.

Sabbato.

Epiſtola, In tempore placito exaudiui te. Iſai. 49.
Euangelium, Ego ſum lux mundi. Ioan. 8.

Dominica de Paſſione.

Epiſtola, Chriſtus aſſiſtens pontifex Heb. 9.
Euangelium, Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan. 8.

Feria ſecunda.

Epiſtola, Surge & vade in Niniuen. Ionæ. 3.
Euang. Miſerunt principes & Phariſæi miniſtros. Ioan. 7.

Feria tertia.

Epiſtola, Congregati ſunt Babylonij ad regem Dan. 14.
Euangelium, Ambulabat Ieſus in Galilæam. Ioan. 7.

Feria quarta.

Epiſtola, Loquere ad vniuerſum cœtum filiorum Iſraël. Leuit. 19.
Euangelium, facta ſunt Encænia Ieroſolymis. Ioan. 10.

Feria quinta.

Epiſt. Orauit Azarias Dominum. Dan. 3.

Euangelium, Rogabat Ieſum quidam Phariſæus. Luc 7.

Feria ſexta.

Epiſtola, Dixit Hieremias, Domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur. Hier. 17.

Euang. Collegerunt Pontifices & Phariſæi conciliū. Ioan. 11.

Sabbato

Epiſtola, Dixerunt impij Iudæi ad inuicem. Hier. 18.

Euangelium, Cogitauerunt principes ſacerdotum. Ioan. 12.

Dominica in Palmis.

Poſt benedictionem Palmarum.

Epiſtola, Venerunt filij Iſrael in Elim. Exod. 15.

Euang. Cùm appropinquaſſet Ieſus Ieroſolymis. Matth. 21.

Ad Miſſam:

Epiſtola, Hoc enim ſentite Phil. 2.

Euang. Paſſio Domini ſecundùm Matthæum. 26.

Feria ſecunda majoris Hebdomadæ.

Epiſtola, Dominus meus aperuit mihi aurem. Iſai. 50.

Euangelium, Ante ſex dies paſchæ. Ioan 12.

Feria tertia maioris Hebdomadæ.

Epiſt. Dixit Hieremias, Domine demonſtraſti mihi. Hier. 11.

Euang. Paſſio Domini noſtri ſecundùm Marcum 14.

Feria quarta maioris Hebdomadæ.

Epiſt. Dicite filiæ Sion, Ecce Saluator tuus venit Iſai. 62.

Alia Epiſt. Domine quis credidit auditui noſtro. Iſai. 50.

Euangelium, Paſſio Domini ſecundum Lucam. 22.

Feria quinta in Cœna Domini.

Epiſtola, Conuenientibus vobis in vnum. 1. Cor. 11.

Euang. Ante diem feſtum Paſchæ ſciens Ieſus. Ioan. 13.

Feria ſexta in Paraſceue.

Epiſt. In tribulatione ſua manè conſurgent. Oſee 6.

Alia Epiſtola, Dixit Dominus ad Moyſen & Aaron in terra Ægypti. Exod. 12.

Euang. Paſſio Domini ſecundùm Ioannem, 18. & 19.

Sabbato ſancto.

Epiſt. Si conſurrexiſtis cum Chriſto. Coloſſ. 3.

Euang. Veſpere autem ſabbati. Matth. 28.

Dominica Reſurrectionis Domini.

Epiſt. Expurgate vetus fermentum. 1. Cor. 5.

Euangel. Maria Magdalene & Iacobi & Salome. Marc. 16.

Feria ſecunda.

Ep. Stans Petrus in medio plebis dixit, Viri fratres. Act. 10.
Euangel. Duo ex diſcipulis Ieſu ibant Luc. 24.

Feria tertia

Epiſt. Surgens Paulus & manu ſilentium indicens. Act. 13.
Euang. Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum Luc. 24.

Feria quarta.

Epiſt. Aperiens Petrus os ſuum dixit, Viri Iſraëlitæ. Act. 3.
Euangelium, Manifeſtauit ſe iterum Ieſus. Ioan. 21.

Feria quinta.

Epiſt. Angelus Domini locutus eſt ad Philippum. Act. 8.
Euangel. Maria ſtabat ad monumentum foris. Ioan. 20.

Feria ſexta.

Epiſtola, Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris. 1. Pet. 3.
Euang. Vndecim diſcipuli abierũt in Galilæam. Mat. 28.

Sabbato in Albis.

Epiſtola, Deponentes omnem malitiam. 1 Pet. 2.
Euãg. Vna ſabbati Maria Magdalene venit manè. Ioan. 20.

Dominica in Albis in octaua Paſcha.

Epiſtola, Omne quod natum eſt ex Deo vincit. 1. Ioan. 5.
Euangelium, Cùm eſſet ſerò die illa Ioan. 20.

Dominica ſecunda poſt Paſcha.

Epiſtola, Chriſtus paſſus eſt pro nobis. 1. Pet. 2.
Euangelium, Ego ſum paſtor bonus. Ioan. 10.

Dominica tertia poſt Paſcha.

Epiſtola, Obſecro vos tanquam aduenas 1. Pet. 2.
Euangel. Modicum & iam non videbitis me. Ioan. 16.

Dominica quarta poſt Paſcha.

Epiſtola, Omne datum optimum. Iacob. 1.
Euangelium, Vado ad eum qui miſit me. Ioan. 16.

Dominica quinta poſt Paſcha.

Epiſt. Eſtote factores verbi. Iacob. 1.
Euang Amen amen dico vobis: ſi quid petieritis. Ioan. 16.

In Rogationibus.

Epiſt. Confitemini alterutrum peccata veſtra. Iacob. 5.
Euang. Quis veſtrûm habebit amicum. Luc. 11.

In Vigilia Aſcenſionis.

Epiſtola, Vnicuique noſtrûm data eſt gratia. Epheſ. 4.
Euang. Subleuatis Ieſus oculis in cælum, dixit. Ioan. 17.

In die Aſcenſionis Domini.

Epiſtola, Primùm quidem ſermonem feci. Act. 1.

Euangel. Recumbentibus vndecim diſcipulis. Marc. 10.
Dominica infra octauam Aſcenſionis.
Epiſt. Eſtote prudentes & vigilate in orationibus. 1 Pet. 4.
Euangelium, Cùm venerit paracletus. Ioan. 15.
Sabbato in vigilia Pentecoſtes.
Epiſt. Factum eſt cùm Apollo eſſet Corinthi. Act. 19.
Euang. Si diligitis me, mandata mea ſeruate. Ioan. 14.
In Dominica Pentecoſtes.
Epiſtola, Cùm complerentur dies Pentecoſtes. Act 2.
Euang. Si quis diligit me, ſermonem meũ ſeruabit. Ioan. 14.
Feria ſecunda.
Epiſt. Aperiens Petrus os ſuum dixit, Viri fratres. Act. 10.
Euang. Dixit Ieſus Nicodemo, Sic Deus dilexit. Ioan. 3.
Feria tertia.
Epiſt. Cùm audiſſent Apoſtoli qui erant Ieroſolymis. Act. 8.
Euang. Amen amen dico vobis, qui non intrat per oſtium. Ioan. 10.
Feria quarta quatuor temp. Pentecoſtes.
Epiſt. Stans Petrus cum vndecim leuauit vocem. Act 2.
Alia Epiſt. Per manus Apoſtolorum fiebant ſigna. Act. 5.
Euang. Nemo poteſt venire ad me. Ioan 6.
Feria quinta.
Epiſt. Philippus deſcendens in ciuitatem Samariæ. Act. 8.
Euang. Conuocatis Ieſus duodecim Apoſtolis. Luc. 9.
Feria ſexta quattuor temp. Pentecoſtes.
Epiſt. Exultate filiæ Sion, & lætamini in Deo veſtro. Ioel. 2.
Euang Factum eſt in vna dierum, & Ieſus docebat. Luc. 5.
Sabbato quattuor temp. Pentecoſtes.
Epiſtola, Effundam ſpiritum meum. Ioel. 2.
Alia Epiſt. Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos. Leuit. 2.
Alia Epiſt Audi Iſrael quæ ego præcipio tibi. Deut. 26.
Alia Epiſt. Si in præceptis meis ambulaueritis. Leuit 26.
Alia Epiſt. Angelus Domini deſcendit cum Azaria. Dan. 3.
Alia Epiſt. Iuſtificati ex fide pacem habeamus. Rom. 5.
Euangelium, Surgens Ieſus de Synagoga. Luc 4.
In feſto ſanctiſſimæ Trinitatis.
Epiſtola, O altitudo diuitiarum. Rom. 11.
Euangelium, Data eſt mihi omnis poteſtas Matth. 28.
Dominica prima poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Deus Charitas eſt. 1. Ioan. 4.
Euangelium, Eſtote miſericordes. Luc. 6.

In ſolemnitate Corporis Christi.
Epiſtola, Ego enim accepi à Domino. 1. Cor. 11.
Euangelium, Caro mea verè eſt cibus, Ioan. 6.
Dominica ſecunda poſt Pentecoſten quæ eſt infra Octauam corporis Christi.
Epiſt Nolite mirari, ſi odit vos mundus 1. Ioan 3.
Euang. Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc 14.
In Octaua Corporis Christi
Epiſtola, Ego enim accepi à Domino 1. Cor. 11.
Euangelium, Caro mea verè eſt cibus. Ioan. 6.
Dominica tertia poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Humiliamini ſub potenti manu Dei. 1. Petr 5.
Euang. Erant appropinquantes ad Ieſum publicani. Luc. 15.
Dominica quarta poſt Pentecoſten.
Epiſt. Exiſtimo, quòd non ſunt condignæ. Rom. 8.
Euangelium, Cùm turbæ irruerent in Ieſum Luc. 5.
Dominica quinta poſt Pentecoſten.
Epiſt Omnes vnanimes in oratione eſtote. 1. Petr. 3.
Euangelium, Amen dico vobis niſi abundauerit. Matth. 5.
Dominica ſexta poſt Pentecoſten.
Epiſt. Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu Rom 6.
Euang. Cum turba multa eſſet cum Ieſu. Marc. 8.
Dominica ſeptima poſt Pentecoſten.
Epiſt. Humanum dico propter infirmitatem. Rom. 6.
Euangelium, Attendite à falſis prophetis. Matth. 7.
Dominica octaua poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Debitores ſumus non carni. Rom 8.
Euang. Homo quidam erat diues, qui habebat. Luc. 16.
Dominica nona poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Non ſimus concupiſcentes malorum. 1. Cor. 10.
Euang Cùm appropinquaret Ieſus Ieruſalē, videns. Luc 19.
Dominica decima poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Scitis quoniam cùm gentes eſſetis 1. Cor. 12.
Euangelium, Dixit Ieſus ad quoſdam qui in ſe confidebant tamquam iuſti. Luc. 18.
Dominica vndecima poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Notum vobis facio Euangelium. 1. Cor. 15.
Euangelium, Exiens Ieſus de finibus Tyri Marc. 7.
Dominica duodecima poſt Pentecoſten.
Epiſtola Fiduciam talem habemus 2. Cor. 13.
Euang. Beati oculi, qui vident quæ vos videtis. Luc. 10.

Dominica decimatertia poſt Pentecoſten.

Epiſtola, Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones. Galat. 3.

Euang. Dum iret Ieſus in Ieruſalem tranſibat. Luc 17.

Dominica decimaquarta poſt Pentecoſten.

Epiſtola, Spiritu ambulate. Galat. 5.

Euang. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Matth. 6.

Dominica decimaquinta poſt Pentecoſten.

Epiſtola, Si Spiritu viuimus. Galat. 5.

Euang. Ibat Ieſus in Ciuitatem, quæ vocatur Naim. Luc. 7.

Dominica decimaſexta poſt Pentecoſten.

Epiſtola, Obſecro vos ne deficiatis Epheſ. 3.

Euangel. Cùm intraret Ieſus in domum cuiuſdam principis. Luc. 14.

Dominica decimaſeptima poſt Pentecoſten.

Epiſtola, Obſecro vos ego vinctus in Domino. Epheſ. 4.

Euangel. Acceſſerunt ad Ieſum Phariſæi, & interrogauit. Matth. 22.

Feria quarta Quatuor Temporum Septembris.

Epiſtola, Ecce dies veniunt. Amos 9.

Alia Epiſtola, Congregatus eſt omnis populus. Nehem. vel 2. Eſdr. 8.

Euangelium, Reſpondens vnus de turba. Marc. 9.

Feria ſexta Quatuor Temporum Septembris.

Epiſtola, Conuertere Iſraël ad Dominum. Oſee 14.

Euangelium, Rogabat Ieſum quidam Phariſæus. Luc. 7.

Sabbato Quatuor Temporum Septembris.

Epiſtola, Decimo die menſis huius ſeptimi. Leuit. 23.

Alia Epiſt. A quinto decimo die menſis ſeptimi. Leuit 23.

Alia Epiſtola, Domine Deus noſter. Mich. 7.

Alia Epiſt. Factum eſt verbum Domini ad me. Zachar. 8.

Alia Epiſt. Angelus Domini deſcendit cum Azaria. Dan. 1.

Alia Epiſtola, Tabernaculum factum eſt primum. Heb. 9.

Euangelium, Dicebat Ieſus turbis ſimilitudinem hanc: Arborem fici habebat, &c. Luc. 13.

Dominica decimaoctaua poſt Pentecoſten.

Epiſt. Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis. 1. Cor. 1.

Euang. Aſcendés Ieſus in nauiculam transfretauit. Mat. 6.

Dominica decimanona poſt Pentecoſten.

Epiſtola, Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. Epheſ. 4.

Euangelium, Simile factum eſt regnum cælorum homini regi qui fecit nuptias filio ſuo. Matth. 22.

Dominica vigeſima poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Videte quomodo cautè ambuletis. Epheſ. 5.
Euangelium, Erat quidam regulus. Ioan. 4.
Dominica vigeſimaprima poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Confortamini in Domino. Epheſ. 6.
Euangelium, Simile eſt regnum cælorum homini regi qui voluit rationem ponere cum ſeruis ſuis Matth. 18.
Dominica vigeſimaſecunda poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Confidimus in Domino Ieſu. Philip. 1.
Euang. Abeuntes Phariſæi conſilium inierunt. Matth. 22.
Dominica vigeſimatertia poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Imitatores mei eſtote. Philip. 3.
Euangelium, Loquente Ieſu ad turbas, ecce princeps vnus. Matth. 9.
Dominica 24. & vltima poſt Pentecoſten.
Epiſtola, Non ceſſamus pro vobis orantes. Coloſſ. 1.
Euangelium, Cùm videritis abominationem deſolationis. Matth. 24.

PROPRIVM SANCTORVM.

30. Nouembris. *In feſto ſancti Andreæ Apoſtoli.*
Epiſtola, Corde enim creditur ad iuſtitiam. Rom. 10.
Euang. Ambulans Ieſus iuxta mare Galilææ. Matth. 14.
8. Decembris. *In Conceptione B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, Dominus poſſedit me. Prouerb. 8.
Euangelium, Liber generationis Ieſu Chriſti. Matth. 1.
21. Decembris. *In feſto ſancti Thomæ Apoſtoli.*
Epiſtola, Iam non eſtis hoſpites & aduenæ. Epheſ. 2.
Euangelium, Thomas vnus ex duodecim. Ioan. 20.
17. Ianuarij. *In feſto ſancti Antonij Abbatis.*
Epiſtola, Dilectus Deo & hominibus. Eccl. 45.
Euangelium, Ecce nos reliquimus omnia. Matth. 19.
20. Ianuarij. *In feſto SS. Fabiani & Sebaſtiani.*
Epiſtola, Sancti per fidem vicerunt regna. Heb. 11.
Euangelium, Deſcendens Ieſus de monte, ſtetit in loco campeſtri. Luc. 6.
25. Ianuarij. *In Conuerſione ſancti Pauli Apoſtoli.*
Epiſtola, Saulus adhuc ſpirans minarum. Act. 9.
Euangelium, Ecce nos reliquimus omnia. Matth. 19.
2. Februarij. *In feſto Purificationis B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, Ecce, ego mitto Angelum. Malach. 3.
Euangel. Poſtquam impleti ſunt dies purgationis. Luc. 2.

24. vel 25. Februarij. *In feſto ſancti Matthiæ Apoſtoli:*
Epiſtola, Exurgens Petrus in medio fratrum, dixit. Act. 1.
Euangelium, Reſpondens Ieſus, dixit, Confiteor tibi pater. Matth. 11.

25. Martij. *In feſto Annuntiationis B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, Locutus eſt Dominus ad Achaz. Iſai. 7.
Euangelium, Miſſus eſt Angelus. Luc. 1.

25. Aprilis. *In feſto ſancti Marci Euangeliſtæ.*
Epiſt. Similitudo vultus quattuor animalium. Ezech. 1.
Euangel. Deſignauit Dominus & alios ſeptuaginta duos. Luc. 10.

1. Maij. *In feſto ſanctorum Apoſtolorum Philippi & Iacobi.*
Epiſtola, Stabunt iuſti in magna conſtantia. Sap. 5.
Euangelium, Non turbetur cor veſtrum. Ioan. 14.

3. Maij. *In feſto Inuentionis ſanctæ Crucis.*
Epiſtola, Hoc enim ſentite in vobis. Philip. 2.
Euangelium, Erat homo ex Phariſæis Nicodemus nomine. Ioan. 3.

22. Iunij. *In feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ.*
Epiſtola, Audite Inſulæ Iſai. 49.
Euangel. Eliſabeth impletum eſt tempus pariendi. Luc. 1.

29. Iunij. *In feſto ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli.*
Epiſtola, Miſit Herodes rex manus. Act. 12.
Euangelium, Venit Ieſus in partes Cæſareæ Philippi. 16.

2. Iulij. *In feſto Viſitationis B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, Ecce iſte venit ſaliens in montibus. Cant. 2.
Euangelium, Exurgens Maria abijt in montana. Luc. 1.

22. Iulij. *In feſto ſanctæ Mariæ Magdalenæ.*
Epiſtola, Surgam & circuibo ciuitatem. Cant. 3.
Euangelium, Rogabat Ieſum quidam Phariſæus. Luc. 7.

25. Iulij. *In feſto ſancti Iacobi Apoſtoli.*
Epiſtola, Puto quòd Deus nos Apoſtolos. 1. Cor. 4.
Euangelium, Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi. Matth. 10.

26. Iulij. *In feſto ſanctæ Annæ matris B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, Mulierem fortem quis inueniet. Prouerb. 31.
Euangelium, Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito. Matth. 13.

6. Aug. *In feſto Transfigurationis Domini noſtri Ieſu Chriſti.*
Epiſtola, Non doctas fabulas ſecuti. 2. Pet. 1.
Euangelium, Aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum. Mat. 17.

10 Auguſti. *In feſto ſancti Laurentij Martyris.*
Epiſtola, Qui parcè ſeminat parcè & metet. 2. Cor. 9.
Euangel. Amen amen dico vobis niſi granum frumenti. Ioan. 12.
15. Auguſti. *In Aſſumptione B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, In omnibus requiem quæſiui. Eccl. 24.
Euangel. Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum. Luc. 10.
24. Auguſti. *In feſto S. Bartholomæi Apoſtoli.*
Epiſtola, Vos eſtis corpus Chriſti, & membra de membro. 1. Cor. 12.
Euangelium, Exijt Ieſus in montem orare. Luc. 6.
25. Auguſti. *In feſto S. Ludouici Confeſſ. Regis Francorum.*
Epiſt. Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas. Sap. 10.
Euangelium, Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam. Luc. 19.
29. Auguſti. *In decolatione S. Ioannis Baptiſtæ.*
Epiſtola, Factum eſt verbum Domini ad me. Hier. 1.
Euangelium, Miſit Herodes ac tenuit Ioannem. Marc. 6.
8. Septemb. *In Natiuitate B. Mariæ Virginis.*
Epiſtola, Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum. Prouerb. 8.
Euangelium, Liber generationis Ieſu Chriſti. Matth. 1.
14. Septembris. *In feſto Exaltationis S. Crucis.*
Epiſtola, Hoc enim ſentite in vobis. Philip. 2.
Euangelium, Nunc iudicium eſt mundi. Ioan. 12.
21. Septemb. *In feſto S. Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ.*
Epiſtola, Similitudo vultus quatuor animalium. Ezech. 1.
Euang. Vidit Ieſus hominem ſedentem in telonio. Matth. 9.
4. Septemb. *In feſto Dedicationis S. Michaëlis Archangeli.*
Epiſt. Significauit Deus quæ oportet fieri citò. Apocal. 1.
Euangel. Acceſſerunt Diſcipuli ad Ieſum, dicentes, Quis putas. Matth. 18.
4. Octobris. *In feſto Sancti Franciſci Confeſſoris.*
Epiſtola, Mihi autem abſit gloriari. Galat. 6.
Euang. Reſpõdens Ieſus dixit, Confiteor tibi pater. Mat. 11.
9. Octobris. *In feſto SS. Martyrum Dionyſij & ſociorum.*
Epiſtola, Stans Paulus in medio Areopagi. Act. 17.
Euang. Attendite à fermento Phariſæorum. Luc. 12.
18. Octobris. *In feſto S. Lucæ Euangeliſtæ.*
Epiſtola, Gratias ago Deo. 2. Cor. 8.
Eu. Deſignauit Dominus & alios ſeptuaginta duos. Luc. 10.

28. Octobris. *In feſto SS. Apoſtolorum Simonis & Iudæ.*
Epiſtola, Vnicuique noſtrûm data eſt gratia. Epheſ. 4.
Euang. Hæc mando vobis vt diligatis inuicem. Ioan. 15.
1. Nouembris. *In feſto Omnium Sanctorum.*
Epiſt. Ecce ego Ioannes vidi alterum Angelum. Apoc. 7.
Euang. Videns Ieſus turbas aſcendit in montem. Matth. 5.
2. Nouembris. *In Commemoratione Defunctorum.*
Epiſtola, Ecce myſterium vobis dico. 1. Cor. 15.
Alia Epiſtola, Vir fortiſſimus Iudas. 2. Mach. 12.
Alia Epiſt. Audiui vocem de cęlo dicentem mihi. Apoc 14.
Euangel. Amen amen dico vobis, quia venit hora. Ioan. 5.
Aliud Euangelium, Dixit Martha ad Ieſum. Ioan. 11.
Aliud Euangelium, Omne quod dat mihi Pater. Ioan. 6.
Aliud Euangelium, Ego ſum panis viuus. Ioan. 6.
11. Nouembris. *In feſto S. Martini Epiſcopi & Confeſſoris.*
Epiſtola, Ecce Sacerdos magnus. Eccl. 44. & 45.
Euangelium, Nemo accendit lucernam. Luc. 11.
21. Nouembris. *In feſto Præſentationis B. Mariæ virginis.*
Epiſtola, Ab initio & ante ſæcula. Eccl. 24.
Euangelium, Loquente Ieſu ad turbas. Luc. 11.
In feſto ſanctæ Catharinæ virginis & martyris.
Epiſtola, Confitebor tibi Domine rex. Eccl. 51.
Eu. Simile eſt regnum cœlorũ decem virginibus. Matt. 25.
COMMVNE SANCTORVM.
In natali Apoſtolorum.
Epiſtola, Iam non eſtis hoſpites & aduenæ. Eph. 2.
Euangelium, Hoc eſt præceptum meum. Ioan. 15.
In natali vnius Martyris Pontificis.
Epiſtola, Beatus vir qui ſuffert. Iacob. 1.
Alia Epiſt. Benedictus Deus & pater Domini noſtri. 2. Cor. 1.
Euangelium, Si quis venit ad me, & non odit Luc. 14.
Aliud Euang. Si quis vult venire poſt me Matth. 16.
In natali vnius Martyris non Pontificis.
Epiſtola, Iuſtum deduxit Dominus. Sap. 10.
Omne gaudium. Iacob. 1.
Alia Epiſt. Memor eſto Dominum Ieſum. 2.
Timoth. 2. Communicantes. 1. Pet. 4.
Euangelium, Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram. Matth. 10.
Aliud Euang. Nihil opertum quod non reueletur. Matt. 10,
Niſi granum frumenti. Ioan. 12.

De vno Martyre temp. Paſchali.

Epiſtola, Stabunt iuſti in magna conſtantia. Sap. 5.
Euangelium, Ego ſum vitis vera. Ioan. 15.

De pluribus Martyribus temp. Paſchali.

Epiſtola, Benedictus Deus & Pater. 1. Pet. 1. Poſt hæc ego Ioannes audiui. Apoc. 19.
Euangelium, Ego ſum vitis. Ioan. 15.
Aliud Euang. Amen amen dico vobis quia plorabitis. Ioan. 16.

Commune plurimorum Martyrum extra tempus Paſchale.

Epiſtola, Iuſtorum animæ. Sap. 3.
Alia Epiſt. Iuſti autem in perpetuum. Sap. 5.
Alia Epiſt. Rememoramini priſtinos dies. Heb. 10.
Alia Epiſt. Reddidit Deus iuſtis mercedem. Sap 10.
Alia Epiſt. Iuſtificati ex fide. Rom. 5.
Alia Epiſt. Non ſunt condignæ paſſiones. Rom. 8.
Alia Epiſt. Exhibeamus noſmetipſos. 2. Cor. 6.
Alia Epiſt. Sancti per fidem vicerunt regna. Heb. 11.
Alia Epiſt. Reſpondit vnus de Senioribus Apoc. 5.
Euangelium, Cùm audieritis prælia. Luc. 21.
Aliud Euang. Deſcendens Ieſus de monte ſtetit in loco campeſtri. Luc. 6.
Aliud Euang. Sedente Ieſu ſuper montem Oliueti. Matt. 24.
Aliud Euangel. Videns Ieſus turbas aſcendit in montem. Matth. 5.
Aliud Euangelium, Reſpondens Ieſus dixit, Confiteor tibi pater. Matth 11.
Aliud Euangelium, Væ vobis qui ædificatis monumenta. Luc. 11.
Aliud Euangelium, Qui vos audit me audit. Luc. 10.
Aliud Euangelium, Attendite à fermento Phariſæorum. Luc. 12.

Commune Confeſſoris Pontificis.

Epiſtola, Ecce Sacerdos magnus. Eccleſ. 44 & 45.
Alia Epiſtola, Plures facti ſunt Sacerdotes. Heb. 7.
Alia Epiſtola, Omnis pontifex ex hominibus aſſumptus. Heb. 5.
Alia Epiſtola, Mementote præpoſitorum veſtrorum. Heb. 13.
Euangelium, Homo quidam peregrè. Matth. 25.

Aliud Euangelium, Vigilate, quia neſcitis. Matth. 24.
Aliud Euangelium, Nemo accendit lucernam. Luc. 11.
Aliud Euangelium, Videte, vigilate, & orate. Marc. 13.

Commune Doctorum.

Epiſtola, Teſtificor coram Deo. 2. Timoth. 4 Iuſtus cor ſuum tradet. Eccl. 30.
Euangelium, Vos eſtis ſal terræ. Matth. 5.

Commune Confeſſoris non Pontificis.

Epiſtola, Beatus eſt qui inuentus eſt ſine macula. Eccl. 31.
Alia Epiſtola, Spectaculum facti ſumus mundo. 1. Cor. 4.
Alia Epiſtola, Quæ mihi fuerunt lucra. Philip. 3.
Euangelium, Sint lumbi veſtri præcincti. Luc. 12.
Aliud Euangelium, Nolite timere puſillus grex. Luc. 12.
Aliud Euangelium, Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam. Luc. 9.

Commune Abbatum.

Epiſtola, Dilectus Deo & hominibus. Eccl. 45.
Euangelium, Ecce nos reliquimus omnia. Matth. 19.

Commune Virginum & Martyrum.

Epiſtola, Confitebor tibi Domine rex. Eccl. 51.
Alia Epiſtola, Domine Deus meus exaltaſti. Eccl. 51.
Euangelium, Simile eſt regnum cælorum decem virginibus. Matth. 5.
Aliud Euangelium, Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito. Matth. 13.

Commune Virginum non Martyrum.

Epiſtola, De virginibus præceptum Domini non habeo. 1. Cor. 7.
Alia Epiſtola, Qui gloriatur in Domino. 2. Cor. 10.
Euangelium, Simile eſt regnum cælorum decem virginibus. Matth. 25.
Aliud Euangelium, Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito. Matth. 13.

Commune Mulierum ſanctarum nec Virginum nec Martyrum.

Epiſtola, Mulierem fortem. Prouerb. 31.
Alia Epiſtola, Viduas honora quæ verè viduæ ſunt. 1. Timoth. 5.
Euangelium, Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito. Matth. 13.

In Dedicatione Eccleſiæ.

Epiſtola, Vidi ciuitatem ſanctam Ieruſalem. Apoc. 21.

Euangelium, Ingreſſus Ieſus, perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus. Luc 19.

In ſponſalibus.

Epiſtola, Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint. Epheſ. 5.

Euangelium, Si licet homini dimittere vxorem. Matth. 19.

Ad tollendum ſchiſma.

Epiſtola, Obſecro vos vt dignè ambuletis. Epheſ. 4.

Euangelium, Subleuatis Ieſus oculis in cælum, dixit: Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo. Ioan. 17.

Pro quacumque neceſſitate.

Epiſtola, Si iniquitates noſtræ contenderint contra nos. Hier. 14.

Euangelium, Habete fidem Dei. Marc. 12.

Pro remiſſione peccatorum.

Epiſtola, Condelector legi Dei. Rom. 7.

Euangelium, Petite & dabitur vobis. Luc. 11.

Contra Paganos.

Epiſtola, Orauit Mardochæus ad Dominum. Eſther 13.

Euangelium, Quis veſtrûm habebit amicum. Luc. 11.

In tempore belli.

Epiſt. Acceſſerunt omnes principes bellatorum. Hier. 41.

Euangelium, Dic nobis quando hæc erunt. Matth. 24.

Pro pace.

Epiſtola, Fratribus qui ſunt per Ægyptum. 2. Machab. 1.

Euangelium, Cùm eſſet ſerò die illa. Ioan. 20.

Pro vitanda mortalitate vel tempore peſtis.

Epiſtola, Immiſit Dominus peſtilentiam in Iſrael. 2. Reg. 24.

Euangelium, Surgens Ieſus de Synagoga. Luc. 4.

Pro infirmis.

Epiſtola, Triſtatur aliquis veſtrûm. Iacob. 5.

Euangelium, Cùm introiſſet Ieſus Capharnaum. Matt. 8.

Pro peregrinantibus vel iter agentibus.

Epiſtola, Egreſſus Iacob de Berſabee, pergebat Haran. Gen. 28.

Euangelium, Euntes prædicate dicentes: quia appropinquauit regnum cœlorum. Matth. 10.

FINIS.

33258